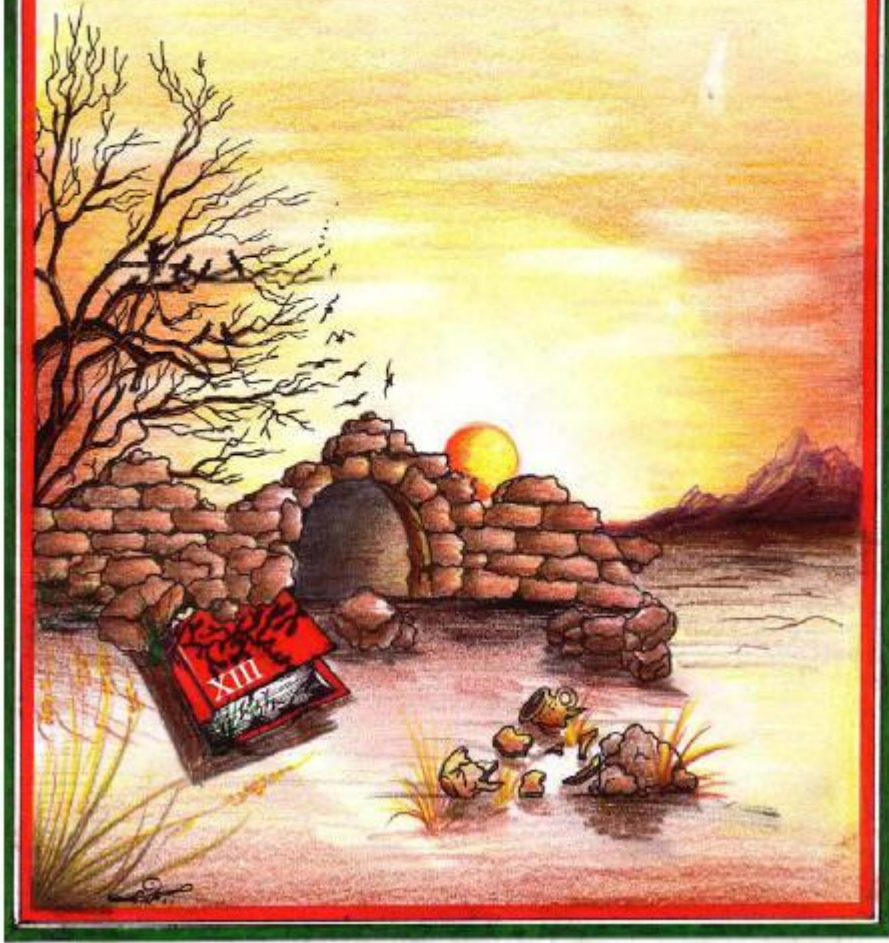

Mushaf in Serüveni

MUSHAF IN SERÜVENİ

Dr. Mahir AYDIN

HPG YAYINLARI

BASIM YERİ: ROJ MATBAASI

TARİH: EKİM 2005

KAPAK RESİM: CİHAD CESUR

“Bağdat Yüreğim Oldu”

Mahir Aydın

“İslamın sultanı bir gece hayretle uyanarak rüyasını bir vezire anlatmış. ‘Gece rüyamda başım altın, gövdem gümüş, göbekten aşağımın bakırdan olduğunu gördüm.’ demiş. Sultan-ul Ulema ona ‘Sen dünyada kaldıkça dünya halkı huzur içinde kalacak, altın gibi kıymetli ve halis olacaktır. Senden sonra evlatların zamanında gümüş derecesine düşecek, torunların zamanında bakır gibi olacaktır. Saltanat üçüncü batına erişince halk birbirine düşecek, vefa ve şefkat kalmayacak, dördüncü ve beşinci batında Anadolu tamamıyla harap olacak, Selçuklu hanedanı zeval bulacak, dünya nizamı kalmayacak, küçük insanlar büyük mevkilere kurulacak, mühim işler aşağı kesimlerin eline düşecektir.’ demiş.”

YILANLARIN EFENDİSİ

Hayret! Karşısındaki adam, onun ta kendisiydi. Şimdi o, kendi haline bakıyordu. Acem ülkesinin büyük ela gözlü, bal dudaklı, dimdik süt beyaz memeli, ince belli, geniş kalçalı dilberleriyle aynı yatağa çivilenmiş gibiydi ünü Anadolu’dan Suriye’ye kadar yayılmış Moğol komutanı Baycu Noyan’ın gölgesi Yasavur Noyan.

Günlerden esen rüzgâr dinmemiş, zirvelerinde karların eridiği dağ eteklerinde otağlarını kurmuş olan zalim Moğollar bile üşüyüp kürklerine sarılmışlardı. Azgınlaşan rüzgâr durmak bilmeyince ağaçlar devrilmiş, çadırlar uçmuş, ekilen ne varsa kırılıp devrilmişti. Kimilerinin, “Üç gün sürer, üç günde dinmezse bir hafta sürer. Bir haftada da durmazsa kırk gün sürer.” dedikleri rüzgârın sebebini merak eden istilacılara çeşit çeşit öyküler anlatılıyordu. Bunun uzun bir öykü olduğunu söyleyen yaşlı bir Acem, yılın bu günlerinde Çoban Yıldızının Güneşle savaştığını, sabahları ondan önce doğmak için çabaladığını söylemişti. Bu savaş günlerce sürer, sonunda tan doğumunda Çoban Yıldızı görününce rüzgâr diner, dünya sakinleşirdi. O gün, soğuk bir rüzgâr Moğol çadırlarını dövüyordu. Yasavur’un çadırı önünde nöbet tutan asker, başını kürkü arasına sokmuş halde uyuyakalmış, kürkü üzerinden kayan komutanın bedenini ise örtememişti...

Sanki hep böyle anların şehvetiyle yanıp tutuşmamış mıydı ki evet, öyleydi ama artık haremdeki cariyelerin ona haz vermediklerini duymayanda kalmamıştı. Askerlerin talan ettikleri illerden getirdikleri kızlarda ya da kurnaz tüccarların hediye sundukları kadınlarda aradığı cazibeyi bulamıyordu artık Yasavur. Öyle sanıyordu ki dünyanın güzellikleri, gizemli zevkleri, kendisinden saklanıyor, atlarının toynakları altında toz duman olan diyarlar güzelliklerini istilacılardan kolluyorlardı.

Bu bir gerçektir. Ev sahipleri olan halklar, davetsiz misafirlere kurbanlık koyunlar gibi boyunlarını uzatırken bile “Sizi kandırdık!” diyen gözlerle bakıyorlar, içten içe gülüyorlardı. İran ve Türkmen illerinde kan oluk oluk akıyor, kayıtsızlık ve mutlu ölümler Yasavur’u çileden çıkarıyordu. Boynu vurulan yüzlerce çoban ya da gezginde hep o sır dolu bakışları görmüş, neyi gizlediklerini merak etmiş, sonra da bu sırrın ardına düşmüştü. Tüm Moğol hanlarının ve Yasavur’un ardına düştükleri bir şeydi bu.

Bedenleri gül sularıyla yıkanmış, ince tüllere sarınmış gizemli kadınlar seilmeyi bekliyorlardı. “Haydi aslanım, daha ne duruyorsun...” deyişleri Yasavur’un kulaklarında yankılanıyordu. Onlarda bir farklılık olduğunu sezmişti. Adaleleri kasılmış, alnı, boynu ve tüm vücudu ter içinde kalmıştı. Onlara uzanmak istiyor ama yerinden kıpırdamıyordu. Tanrım, ne acı bir durumdu bu. Farklı dinlerden ve dillerden yüzlerce kadını altına alan Yasavur’un erkekliği bağlanmıştı sanki. Kâbus görüyor olmalıydı. Beyni zonkluyor, nefesi boğulacakmış gibi daralıyordu. Olsa olsa Moğol hanedanına düşman İran’lı büyücülerin falları ya da dağ başlarını mekân bilen kâhinlerin muskaları çarpmıştı onu. İşte yanı başında şehvet ateşiyle tutuşan kadınlar da bu cansızlıktan sıkılmaya başlayıp aralarında konuşmaya başlamışlardı. Yasavur’un cansızlığını sorguluyor, istekle tutuşan bir ruha sahip cansız vücuda acı dolu bakışlarla bakıyorlardı.

Yasavur ölecekti sanki. Ötedeki silahına bile eli yetişmiyordu. Yoksa bu utanç verici ana tanık olan kadınları birer tavuk gibi boğazlamakta tereddüt etmeyecekti. Bu da olmazsa bir kaç adım ötede çadırın dışında nefes alış verişini bile duyan nöbetçi vardı, ona seslenmek istiyordu. Ama ağzından ses çıkmıyordu. Kadınlar da artık ona öfke duymaya başlamışlardı. Sanki ondan korkuları kalmamıştı. Öyle ya, acaba ne kötülük edip de bu hale düşmüştü. Kadınlar birden beyaz giysilere bürünmüş halde ortaya çıktılar. Çırılçıplak halde kalansa Yasavur'du.

Kadınlardan biri ona seslendi:

“Heyy! Acem ellerinin ünlü komutanı! Hele bir kalk da haline bak. Ayakların bakıra, gövden gümüşe, başınsa altına dönüşmüş. Görsene halini. Sen taş olmuştun Yasavur Noyan. Noyan. Noyan...”

Şimdi de kanatlanan kadınlar çevresinde fir dönmeye başladılar. Yasavur bu sefer ağır zırhlarını giyinmiş halde yataktaydı. Çevresinde uçuşan in mi, cin mi olduğunu bilmediği kanatlı yaratıklar birer güvercin olup içeri giren, bakışları gizemli, nur yüzlü bir adamın omzuna tünediler. İçinde fırtınalar esen Yasavur, yabancıya seslendi:

“İşte, beni bu hale getiren büyücü sen olmalısın. Yaptığın büyüü hemen bozmazsan kafanı uçuracam.”

Kıvrıkcık siyah saçları omuzlarına inen uzun boylu, esmer tenli adam elindeki asayı ona doğru uzattı. Işık saçan asa yılanı dönüştü. Aniden Yasavur'un yüzünü teğet geçen yılan tekrar asaya dönüştü. Kâhin, omzundaki güvercinlerle havalandı. O sırada soğuktan iki büklüm halde kıvrılmış olan Yasavur, yataktan fırlayarak;

“Dur! Yılanların efendisi, dur diyorum sana!...” dedi.

Sesle birlikte dışarıda uyuklamış olan nöbetçinin elinde kılıcıyla içeri girmesi bir oldu. Terden sıırsıklam olmuş Yasavur, şaşkın halde nöbetçiye bakarak;

“Yabancı bir adam, korkunç bir büyücü başıma musallat olmuştu.” dedi. Uyuklamakla büyük bir suç işlediğine inan nöbetçi korktu. Köse yüzündeki seyrek sakalı titredi. Buz gibi yerinde kala kaldı.

“Büyücü rüyama girmişti.” diyen Yasavur da nasıl bir kâbus gördüğünü anlayamamıştı. Komutanının bu açıklamasıyla içerde gerçek bir adamın olmadığını anlayan nöbetçi ise rahat bir nefes alarak konuştu:

“Tanrı, kutsal Moğol soyunu pis İranlıların büyülerinden korusun efendimiz.”

Boynunu saran elbisesi yerkilep, gizlediği dövmesi açığa çıkmış olan Elenya, çölde susuzluktan kıvranıp serap görenlerin haliyle yerinden kımıldadı. Başını yerden ağır ağır kaldırıp Siyamend'e baktı. Ona işaret parmağını dudağına götürerek susmasını işaret eden kız, ağır ağır yerde sürünerek parmaklıklara yanaştı. Demirlere tutunarak ayağa kalkan Elenya, Siyamend'in elini tuttu. O anda ondan Siyamend'e bir sevgi seli aktı. Akisi de gözyaşlarını tutamıyordular.

Siyamend'in ayakları sanki zincirlerle demir parmaklıklara bağlanmıştı. Bir türlü ayrılamıyordu. Ötede gardiyanlar, Bağdat'ta olan bitenleri konuşuyorlardı. Her an birisi çıkıp gelse oracıkta Siyamend'in de boynu vurulacaktı. Ayrılık kadar korkunç bir şey yoktu şimdi. Elenya, onun eline iki boneuk sıkıştırmış, gözleriyle ayrılmayı için yalvarıyordu. Siyamend'in hayatında tattığı en acı ayrılıktı bu. O anda kılıcını çekip şu zalimleri yerle bir etmek mesele değildi ama önündeki görevi çiğneyemeyeceği kadar kutsaldı. Siyamend, ayrıldığında avucundaki iki boneuğun sihrini merak etti. Arkadaşları ona bir şey sormadılar. İki ayığı son kez buluşturmanın mutluluğuyla oradan ayrıldılar.

Yasavur, korkuyu yendikçe konuşabiliyordu.

“Yılanları vardı. Onların efendisiydi.” dedi.

Ordularda komutanlarla savaşçılar arasında kimi zamanlar böyle dertleşmeler olur. Komutanlar sıradan askerlere sık sık içlerini döküp danışabilirler. Hatta kimi zamanlar karar almakta zorlandıklarında bile yanı başlarındaki emir erlerine nasıl karar alacaklarını sorar, buna pişmanda olmazlar. Ama askerler için aynı şey geçerli değildir. Onların söyleyecekleri her şey başlarına olmadık belaları getirir.

“Acaba kim olabilir? Kimler bana büyü yapmak isterler? Yoksa o çok bahsedilen Alamut’dan gönderilmiş bir şeytan mıydı bu adam?...”

Nöbetçi bu sözlerle daha da rahatlamış olarak söze girdi. Ne de olsa efendisi ona muhtaç düşmüştü.

“Efendimiz, çok garip bir rastlantı ama geçenlerde ben de ‘Yılanların Efendisi’ diye bahsedilen bir derviş duydum gibi.”

Yasavur şaşırdı. Hemen yatağından sıçradı.

“Ne diyorsun sen!..” diyerek emir erine sokuldu. Diğer bir eliyle sakalını sıvazlayarak konuştu:

“Evet, evet hatırlıyorum. Sanırım kapımıza gelen bir anberci bahsetmişti bundan. Buradan bir günlük yol mesafedeki bir dağda ‘Yılanların Efendisi’ denilen bir dervişin hüküm sürdüğünü söyledi bana.

Yasavur şaşkınlık ve şüphe karışımı bir ruh haliyle emir erinin altın değerindeki sözlerini ölçüp biçiyordu. Ama öncelikle ona karşı fazla altta kalmamak için kızgınlıkla çıkıştı:

“Tanrım, neler oluyor burada. Kimdir bu anberci? Nerededir şimdi? Neden daha önce bana haber vermedin?”

Nöbetçi sindi. İçe büzüştü.

“Efendimiz, yaşlı ve gözleri fazla görmeyen çulsuz bir adamdı anberci. Şimdi kimbilir hangi diyarlara gitti. Ah akılsız başım, nasıl oldu da fark etmedim bu işin altında bir bit yeniği olduğunu.”

Yasavur karar vermişti.

“Sabahleyin tüm büyücülerim ve casuslarım huzurumda hazır olsunlar.” dedi.

Ona boyun eğen asker dışarıya çıkmaya niyetliydi ki Yasavur, aklını kurcalayan asıl şeyi ona sordu:

“Kimdir bu derviş? Hangi millettendir?”

Nöbetçi ona doğru eğilerek konuştu:

“İşte anberciye ben de bunu sordum efendimiz. Ne iyi etmişim değil mi? Evet, sordum ona bu densizin kim olduğunu. O da dedi ki; ‘Yılanların Efendisi, çok uzak diyarlardan yola çıkıp gelmiş bir Kürt’tür. Onlar ateşe taparlar.’”

Yasavur’un içindeki şüpheleri katmerleştiren sözlerdi bunlar. Zaten o da böyle bir şey bekliyordu. Diğer konuşuyordu:

“Dedi ki, bu Kürtlerin Müslüman’ı Müslüman, Hristiyan’ı Hristiyan değilmiş efendim. Tüm dinleri bozarmış bunlar. Hâla manastırlara sığınır, yeraltındaki gizli kentlerde ışık arayışını sürdürürlermiş.”

Yasavur hükmünü verdi. Bu hüküm ta Cengiz Han’dan beri verilmiş bir hükmün tekrarıydı.

“Tüm İranlılar ve Irak ülkesindekiler gibi yani, bunların hepsi bozuk dinliler. Şüphesiz bunlar kendi dinlerine de ihanet etmekte. Ve tanrı, hepsini yola getirmemiz için bize kutsal görevi verdi.”

Yasavur sustu. Nöbetçi dışarı çıktı. Saatler geçmiş, Çoban Yıldızı gökte parlamaya başlamıştı. Günlerdir süren rüzgârsa çoktan dinmişti...

Bir zamanların ünlü Harzemşahlar sultanlığı yıkılmış, dünyanın gözbebeği kentler yakılmışlardı. Ama Sultan Celaledin unutulmamış, kahramanlıkları dilden dile dolaşan İslam mücahidinin bir gün dönüp ülkesini kurtaracağına inanılmıştı ta ki onun da Meyarfarkin denilen bir Kürt ilinde çulsuz bir kişi tarafından hançerlendiği haberi gelene kadar. Babası Sultan Muhammed, Cengiz Han'ın önünden hazar denizine kaçmış, orada bir adada gizlenerek kahrından ölmüştü. Celaledin boş durmamış, dağılan ordularını toplayarak tekrar tekrar defalarca Cengiz'in karşısına çıkmıştı. Yedi canlıydı sanki. Hindistan'da bile ordusu yok olmuş, atıyla birlikte İndüs ırmağını zorlukla aşmış, sonu geldiğine inanılırken tekrar ordusunu toplamış, bu becerikliliği ile Cengiz Han'ın bile takdirini kazanmıştı. Buna rağmen güçlü Moğol ordusu karşısında tutunamamış, ülkesini ordusuyla birlikte terk etmişti. Suriye ve Kürdistan'a musallat olmuş, Anadolu'nun göbeğinde Sultan Alâaddin'le savaşmış, böylelikle İslamı birleştirmek hayali de tutmamıştı. Son yenilginin ardından bu sefer şansı yaver gitmemiş, ordusunun ardından giderken vurulmuştu.

O'nun yokluğunda her tan doğumuna selam duran barışçıl dervişler yazları toprakla uğraşıp koyun sürülerini otlatırlar, kışları da kale şeklinde tahkim ettikleri manastırlarına çekilip Sır Mushafı'nda gizli olan anlamlarını bulmaya çalışırlardı. Kısa zamanda ülkeyi ellerine geçirip Taşkent, Buhara, Nişapur gibi dünyanın gözbebeği kentlerinde taş üstünde taş bırakmayan Cengiz'in orduları her ne kadar dini inançlara saygılı görünmüşlerse de, dağ başlarındaki tarikatları fitne fesat yuvası görüp çekinmişlerdi. Bunun nedeni, Alamut gibi kalelerle çevrili olan tarikatların büyümlü olduğundan korkmalarıydı.

Büyü, doludizgin giden bir atın tepe takla olmasına neden olan küçük bir hayvan, okunu ceylana çeviren usta bir avcının gözüne takılan bir gül gibi tehlikeliydi. Atları, kadınları ve silahlarıyla uçsuz bucaksız bozkırlardan yola çıkan barbarlar için sihrine akıl erdiremedikleri bu kentler, atlarının ayakları altında un ufak olmayıp bu insan başları gövdelerden ayrılmadıkça kendilerine rahat yüzü yoktu. Garip bir ikilemdi bu. Bir taraftan tanrının kendilerini Farsları, Kürtleri, Arapları ve Türkleri yola getirmek için görevlendirdiğine inanır, 'La Billâh!' diye haykırarak binlercesini mutlulukla boğazlar, bir taraftanda sinmiş halkların hilelerle iktidarlarını ellerinden kapmasından korkarlardı. Bunun için olacak ünlü kadıların, büyücülerin boğazlarını kestirirken son sözlerini dinlemek için kulaklarını kurbanların ağızlarına kadar getirir, geleceklerini öğrenmeye çalışırlardı. Merak ettikleri en son şey ise Hz. Ali'den beri var olduğu ileri sürülen ve gelecekte olacakları yazdığı rivayet edilen Sır Mushafı'nı ele geçirmektir.

Silahlı adalelerin gücü her zaman bilginin gizli gücünden korkmuştur. Bunun için olacak dünya yerle bir olup biat etse de önlerinde Moğol Hanları, her türlü fitne fesadın döndüğü kentlere acımasızca saldırmışlardı. Buna karşın bir kentti ele geçirmekten daha zor olan Alamut gibi kalelere saldırmak için uygun zamanları kollamaktaydılar.

O günkü kâbustan sonra Yasavur, büyücülerini ve falcılarını toplayarak danıştı. Bir kalede yaşayan barışçıl Yörükleri tarumar etmeye karar verdi. Ağzından çıkan bir sözle yüzlerce atlıyı yekvücut halde savaşa sokan adam, Harranlı denilen dervişin müritleri ile üslendiği kaleye giderken ne kadar kendinden emin görünse de, içten içe nasıl büyülerle karşılaşacağını düşünüyordu. Onunla birlikte askerleri de böyle kalelerde oldum olası gizli savunma yöntemlerinin olduğunu bildiklerinden kaygılıydı. Ya kalenin burçlarında gizli okçular, ya da o çok bahsedilen yağlarla dolu kazanlar, taş savuran mancınıklar vardı. Kim bilir belki de içlerinde aç bırakılmış vahşi hayvanların bulunduğu derin hendekler kendilerini beklemekteydi.

Dere tepe demeden yürüyen Moğollar, yol boyunca hiçbir insana ya da otlayan sürülere rastlamayınca şaşırdılar. Sanki Yörükler sabahın köründe uçup gitmişlerdi. Dağa kurulmuş kaleye ulaştıklarında da kimseler görünmüyordu. İn cin top oynuyordu sanki. Kalenin kapısını da ardına kadar açık görünce şaşırdılar. Kalenin büyümlü olduğundan şüphe ettiler. Çünkü Yasavur'un hemen yanında duran casusu daha birkaç gün önce buraların insan kaynadığını kale kapısının da hiçbir zaman açık bırakılmadığını söylemişti.

Şimdiye kadar hep savaşıarak ele geçirdikleri kalelerin tersine, kapıları sonuna kadar açık bir kalenin önündeydiler. Onca hazırlıklarına, zırlı heybetlerine, kılıçlarının keskinliğine, erkekçe öfkelerine yakışmayan bir şey vardı bu işin altında. İşte o sırada kalenin içinden bazı sesler duyuldu. Moğollar ellerini kılıçlarının kabzalarına götürdükleri anda beyaz entarili bir adam bir toplulukla beraber dışarı çıktı. Esmer, uzun boylu, kıvrık saçları omuzlarına inen adam gülümseyerek Yasavur'a doğru yürüdü.

"Hoş geldiniz Moğol kardeşlerimiz. Güneşin aydınlığı hepimize yetsin." dedi.

Casus, Yasavur'a yanaşarak; "İşte Harranlı budur." deyince Yasavur'un kaşları çatıldı. O anda kılıcını çekip haddini bilmez adamın boynunu uçurmayı düşündü. Fakat ne olursa olsun bu korkusuzluğun altında yatan gücü de merak etti.

"Kimsenin gücü güneşe denk olamaz. Senin kılıcın güneşin ışınlarından daha keskin değildir." diyerek konuşmasına devam eden Harranlı'nın, sevgi, umursamazlık dolu bir sesle meydan okuyuşu şaşırtıcıydı. Yasavur hiddetle kılıcını çekti. Beyaz entarililer öne çıkıp ikiye ayrılarak birisine yol verdiler. Ama görünürde kimseler yoktu. İşte o anda iki karayılan Harranlı'nın omuzlarına çıktılar. Aynı sırada kişneyen atı Yasavur'u üzerinden attı. Diğer atlar da ürktüler. Bazıları üzerlerindeki yere atarak kaçtılar. Koskoca ordu sarsıldı. Askerler söylenmeye başladılar.

"Bu kalede cinler var." dedi birisi. Kalenin içinde daha kötü iblislerin olduğu fikri Moğolları sardı.

"Ben kaleye geldiğimde ortalıkta tek bir yılan görmemiştim." dedi Yasavur'a atına binmesi için yardım eden casusu. İşin doğrusu Yasavur, Harranlı'nın gücünden etkilendi. Kafasında onunla ilgili başka düşünceler oluşuyordu ki;

"Çevremizi yılanlar sardılar." dedi bir başka asker. O sırada soluk benizli, hastalıklı yüzünde kaşları dökülmüş, bakışları donuk, aksakallı bir derviş öne doğru çıktı. Harranlıya saygıyla bakarak selam verdi. Sonra homurdanarak davetsiz misafirlere seslendi:

"Buyurun kalemize, bu gece misafirimiz olun."

Artık kaleye girmeye pek istekli olmayan askerlerine bakan Yasavur, üzerine atını bile süremediği Harranlıya sert bir dille seslendi:

"Şu yaşlı adamın hastalıklı yüzüne bakınca kalenin içinde nelerin olduğunu anlamak zor değil. Artık bize bağlısınız, her altı ayda bir, bin koyunu otağıma getireceksiniz. Ayrıca kaledaki tüm yılanlar öldürülecekler. Bir yıl sonra ise buraları terk edip gideceksiniz."

Kendince Harranlı'yı tehdit ederek askerleri karşısında güçlü olduğunu hissettiren Yasavur oradan ayrılacaktı ki Harranlıya dikkatle bakarak;

"Eğer geleceği okuyabiliyorsan dile bizden ne dilerse. Seni büyük hanımız Batu Han'ın, Hülagü Han'ın, huzurlarına kadar götürür, hayal edemeyeceğin kadar büyük servetlere boğarım. Bunu bir düşün. Cevabını bekleyeceğim." dedi.

Harranlı ona bir cevap vermedi. Yalnızca istediği koyunların bir gün sonra otağına gönderileceğini söyledi. Moğollar ayrıldılar. Moğol ordusuna karşı fazla şansları olmasa da kalede savaş için hazırlanmış olan Kaya Bey'in adamları, Harranlı'yı sevinçle karşıladılar.

"Şunu unutmayın dostlarım, imanın gücü her zaman silahın gücünü yenmiştir." dedi Harranlı. Sonra Kaya Bey'le arayışını birlikte başlattıkları ihtiyar derviş Nizama alıp Moğolların şartlarına karşı ne yapacaklarına kararlaştırmak için baş başa verdiler. Harranlı önce arkadaşlarını dinledi. Konuşan Nizam'dı:

"Bence tüm Yörükleri Moğollara karşı baş kaldırışa çağırırım. Onların şartlarını kabul edemeyiz. Yarın önderimiz Harranlı'nın utanmadan otağına gelmesini de isteyecek, belki de tutuklamak isteyecektir. Kim bilir Sır Mushaf'ından da haberi vardır."

Kaya Bey'in de bakışlarıyla Nizam'a katıldığı anlaşılıyordu. O da;

"Halk, Moğol zulmünden çoktandır bıktı. Celaleddin'in ölümü ardından direniş umutları kırıldı. Herkes her şeye boyun eğiyor. Böyle giderse insanlığımızı yitireceğiz diyenler çok." deyince arkadaşlarını iyi tanıyan Harranlı bu sözlere gülümsedi. Sonra yüzündeki ifade ciddileşti.

“Hepinizin kanınızın son damlasına kadar savaşıcağınızdan şüphem yoktur. Fakat çevremizde neler olup bittiğinden de haberdar olmalıyız. Anadolu’dan gelen haberler iyi değil. Yoldaşlarımız Baba İlyas ve İshaklar da acele etmişe benziyorlar. Hâlbuki zayıfların güçlülere karşı savaşmalarının birinci kuralı olsa olsa güçlü orduyla karşı karşıya gelmeyip iç karışıklıklar çıkarmak olmalıdır. Orduyu besleyen kaynakları dağıtmak, manevi güçlerini çökertmek daha doğrudur. Anadolu’daki dostlarımız Kürtlerin ve Türkmenlerin desteklerine sahip oldukları halde dengesiz ve zayıf bir hükümdar olan Gıyaseddin Keyhüsrev’in oyununa gelerek erken bir savaşa tutuştular. Sözde hükümdar, Baba İlyas’ın atını kendisine istemiş. O da atını vermek istemeyince savaş çıkmış. Demek ki tehlikeyi gören hükümdarın casusları önceden dostlarımızı tahrik ederek isyana kışkırtmışlar. Yoksa at bir bahaneden başka bir şey değil.”

Kaya Bey ve Nizam şüphesiz kendilerinden daha derinlikli düşünen öncülerine boyun eğdiler.

“Bunları söylediğine göre bir bildiğin olmalı. En iyisi Sır Mushaf’ına uymak. Mademki savaş için erkendir diyorsun öyleyse Yasavur’a istediklerini fazlasıyla verir, tehlikeyi savuştururuz.” dedi Kaya Bey. Buna karşı Harranlı;

“Rüya da bir bahanedir. Anlaşılan Moğolların bazı korkuları var. Mutlaka onları kendilerine başkaldıracak insanlar olmadığımıza inandırmalıyız. Çünkü zamana ihtiyacımız var.” dedi.

Ertesi gün, otağı önünde bin yerine iki bin besili hayvan gören Yasavur mutlu olamadı. Bu ne biçim şeydi böyle! Bu Yörükler kendileriyle alay mı ediyorlardı. Sürüyü getiren çobanları huzuruna çağırttı. Sesi hiddetliydi;

“Yılanların Efendisine söyleyin, bu bize karşı bir hakarettir. Sizler kim oluyorsunuz da koskoca Moğol hanının ordusuna istenilen verginin iki katını gönderiyorsunuz. Biz aç kaldık da siz mi bizi doyuracaksınız. Yoksa bizden gizlediğiniz bir şeyler mi var? Şimdi size hak ettiğiniz cezayı veriyorum. Altı ay sonra iki bin koyun daha getireceksiniz. Ayrıca yaptığınız bu terbiyesizlik için birer kulağınızı ve burunlarınızı keseceğiz.”

Çobanlar, yaralı halleriyle tekrar kaleye döndüklerinde Harranlı büyük acılar yaşadı. Kaya Bey’i ve Nizam’ı kınadı:

“Yoldaşlarım, neden hâla bildiklerinizde ısrar ettiğinizi anlamıyorum. Neden düşmanlarımızı tanımak istemiyoruz. Kimden insaf bekliyoruz? Kim sizlere bin yerine iki bin koyun gönderin dedi. Böyle yapmakla Yasavur’u daha da kuşkulandırdınız. Haklı olarak bu dağ başında bu kadar koyunu nasıl bir araya getirdiğinizi, nasıl bu kadar cömert olabildiğimizi merak edecek, kaygıları artacaktır.”

Önlerinde zor günler olduğuna şüphe yoktu. En kısa zamanda bu kaleyi terk etmeleri gerektiği aşikârdı. Birçok görev kendilerini beklemekteydi. Her şeyden önce Harranlı Hindistan’a kadar gidecek, orada başka arayıcılarla, uzak diyarlardan gelen Hristiyan misyonerlerle baş başa verip Mushaf’ın bundan sonraki serüvenini belirleyecekti.

Söylevden sonra Harranlı, yakın arkadaşlarıyla bir gece boyunca ne yapacaklarına karar vermek için tartıştı. Yasavur’un tuzağına düşmemek için bir an önce hareket etmeliydiler. Sır Mushaf’ını saklaması için Kaya Bey’e teslim ettiler. Manastırda geçirecekleri bir kış vardı. Daha sonra karlar erimeden Elburz dağlarına doğru göçeceklerdi. Harranlı, ileri görüşlü bir kişi olan George’u Nizam’la birlikte dervişlerin eğitimi için kalede bırakmayı düşünüyordu. Bunun için George’un iyi bir eğitmeni olduğundan bahsetti. Nizam fazla oralı olmadı ve bir süre sonra görüşünü açıkladı.

“Düşünüyorum da arayışımıza ortak olmak isteyen nice âlim, serbest düşünceli insanlar varken böyle hepimizin kaleye hapsolmamız doğru mu? Mesela Moğol komutanlarının çoğunun eşleri ya da anaları Hristiyan’dırlar. Bunlarla bile ilişkiye geçilip açılmaz birçok kapıyı açmak sorun bile olmaz. George arkadaşımız bu konuyu hiç düşünmedi mi acaba?”

Bu sözlerden sonra Harranlı, George’u kalede bırakmaktan vazgeçti. George da verilecek her göreve hazır olduğunu söyleyince bir kırgınlık oluşmadan uzak kentlere gideceği kesinleşti. Manastır ise Nizam’a kaldı.

“İyi bir ışık arayıcısı olabilmek için ömür boyu ışığa hasret kalmak gerek. Kör olana kadar ışığı görmesek ne olur. O zaman içinde büyük bir ışın doğduğunu hissedeceksiniz.” diyerek

Nizam, Harranlı ayrılır ayrılmaz çile çekme dönemini başlattı. Ona göre eğitim çile çekmek demektir. Onlar her şeyden önce iyi birer tarikatçı olmalıydılar. Bunun yolu da kırk yıl çile çekerek nefeslerini öldürmekten geçiyordu.

“Onlar hepimizin öncüleriydiler. Anadolu’ya yerleştiğinde yaptığı ilk şey toprağı sürmek ve çobanlık yapmak oldu. İnsanlara hizmet etti ve perhizini bozmadı. ‘Ben bu arayışın öncüsüyüm. Benimde canım var. Şu fani dünyanın nimetlerinden birazda ben tatsam.’ demedi. Çünkü her şey tarikat içindi. Bizler onlardan bunu öğrendik. Onların ne yanlışlarını nede doğrularını sorgulamak haddimize düşmezdi. Hangimiz baba evimizde birer sürüngen değildik ki. Aklımızda hep şeytani şeyler yok muydu? İşte görüyorsunuz halimizi. Harranlı çok uzak diyarlara gitti ve manastırı bizlere teslim etti. Başka arkadaşlara da ihtiyacımız vardı. Ama onlarda gittiler. Bilmem ki şu dünyada olan biten rezaletleri bilmemizin ne faydası olacak.”

Zor bir zamandaydılar. Kar erir erimez Moğolların saldıracaklarına şüphe yoktu. Bunun için hiç kimse bir yanlışlık yapmamalı, günaha girmemeliydi. ‘İçimizde bir kişinin en küçük bir öfkesi, yan bakışı bile aramızda büyük nifakların olduğunun delilidir.’ dediği için Nizam, dervişler olur olmadık yerlerde hep gülücükler saçıyorlar, birbirlerine karşı saygı gösterişlerinde bulunuyorlardı. Böylelikle mutlu olan Nizam’dı. Safları sağlam tuttuğuna inanıyordu. Ama eksiklikler gösterenlerinde canına okunuyor, tüm dervişlerin önlerinde rezil kepaze edilerek cezalandırılıyorlardı. Sonraki günlerde dervişlerin kulakları hep koridordan duydukları baston sesindeydi. Hepsisi kusursuz olduğuna inandıkları Nizam’ı bekler, o gün hangi gizli günahkârın ortaya çıkarılacağını merak ederlerdi. Git gide manastırdaki yaşam korku duvarlarıyla çevriliyordu.

*

Kara kış gelmiş, uçsuz bucaksız topraklar kar altında kalmıştı. Tüm yollar kapandığı için yaşam durmuş, inlerine sokulan insanlarda hayvanlar gibi yazdan sakladıkları yiyecekleri tüketir olmuşlardı. Bir şöminenin kurulduğu otağında kürklere sarılmış halde minderlere uzanmış Yasavur, önüne konulan lezzetli yiyecekleri tüketirken rahat değildi. Hazımsızlık çekiyor, emir erinin hazırladığı şurupları içerek rahat etmeye çalışıyordu. Ara sırada emir erine içini döküyordu.

“Yurdumuzda, Karakum çöllerinde daha güzel bir yaşamımız yok muydu sanki. Şimdi dünyayı da ele geçirsek büyücü İranlılara, fitne fesat işleriyle uğraşan Araplara ya da diğerlerine güvenemiyor ki insan. Bir gün gelip önümüzde boyun eğen, bağlılık gösteren bir prensin, ya da bir reisin ertesi gün düşmanlarımızın casusu olduklarını öğrenince şaşmıyorum artık. Bir sürü hediye getiriyorlar, bağlılık adına bunu yapıyorlar ama yediklerimizi de burnumuzdan getiriyorlar. Öldürdükçe de bitmiyorlar bir türlü.”

Yasavur tek dert ortağı emir eriyle böyle konuşurdu. Artık çevrelerindeki insanların ne kadar güvenilmez olduğundan, kendi casuslarından bile bazılarının şüpheli olduklarından bahsediyorlardı. Yasavur öfkelenedikçe daha çok yiyeceklere yöneliyordu. Sonra karın sancısıyla yediklerini kusuyordu. Hasta olduğu da duyulmuş, çevredeki hekimler, tüccarlar daha lezzetli yiyeceklerle otağın yolunu tutmuşlardı. Artık ticaret ve siyaset, Yasavur’un hastalığı çevresinde dönüyordu. Hemen hemen tüm dünyada geçerli bir şeydi bu. Sonbahara kadar savaşılan orduların komutanları kış olduğunda tüm halktan ilgi ve hizmet beklerlerdi. Onlara ne kadar hizmet edilse azdı. Olur ya birisi kalkar da bu ne biçim düzen demeye kalkışırsa değil o komutanın, tüm Moğol hanlarının düşmanı olduğu ilan edilip boynu vurulurdu.

Yasavur, ele geçirdikleri topraklardaki insanların bağlılıklarından şüpheliydi. Bu şüphenin ünlü komutanı Baycu Noyan’da hatta Hülagü ve Batu Han’da da olduğunu biliyordu. Neyse ki dünyada henüz savaşacak ordular ve Celaledin gibi maceraperest sultanlar bitmemişti.

Sonlarının ne olacağını mutlaka bilmeliydiler. Yasavur’un aklında Harranlı denilen derviş vardı. Onu ve yandaşlarını boğazlayabilirdi. Ama bunu yapmamıştı. Belki de böyle yapması daha iyi olmuştu. Harranlı mutlaka karlar erir erimez otağın önünde hazır olacaktı. Acaba gizledikleri şey

neydi. Emir eriyle bunu da konuşuyor, merakı günden güne artıyordu. Bir gün dayanamayıp ellerini aniden birbirine vurarak ayağa kalktı. Kışın ortasında bir grup keşişi kaleyi kolağan etmeleri için göndermeye karar verdi.

*

Davetsiz misafirlerin geldiklerini duyan dervişler şaşırdılar. Nizam bundan rahatsızdı. Ama birçok derviş manastırın kasvetli havasından sıkıldıkları için oluşan değişiklikten mutlu oldular. Nizam onlara bol bol günah işlememeleri, yabancılarla fazla haşır neşir olmamaları konusunda öğütler verdi. Zaten hep vurguladığı bir şey vardı, öyle çok serbest düşünceler kendilerine gerekli değildi. Bu sözlerden sonra farklı şeyler arayan dervişler umursamazlıkla geri çekilir, kendi kendilerine kimse ile konuşmamak için yasak uygularlardı. Tepkilerden dolayı kendi arkadaşlarıyla bile konuşmayanlar vardı. Bazıları da vardı ki kraldan daha kralcı kesilir, Nizam'ın sözcüsüyümüş gibi dervişleri rahatsız ederlerdi. Bunların başında gelen Alptekin adında zayıf, ince, avurtları çökmüş, gözleri fıldır fıldır dönen bir dervişti.

Hristiyan kabile kaleye kabul edildikten sonra onlara karşı sıcak bir misafirperverlik sergileyen Kaya Bey ve eşi Nilüfer Hatundu. Isınmaları için ateşler yakıldı. Kurbanlar kestirildi. Nizam bu kadarından rahatsızdı. Onun kaygıları manastırın içine dönüktü. Bunun için Kaya Bey'i uyardı. Mümkün olduğunca dervişler yabancılarla ilişkiye geçmemeliydiler. Kaya Bey yine de birilerinin onlara hizmet etmesi gerektiğini söyleyince Nizam epeyce düşündü ve bu iş için Alptekin'i uygun buldu. Geçen yıl George'un manastırda açık yüreklilikle yürüttüğü tartışmaları tahrik eden, diğerinin alçak gönüllüğünü kötüye kullanarak saygısızlık eden Alptekin'in tercih edilmesine Kaya bey anlam vermedi. Herhalde Nizam'ın bir bildiği vardı.

Bir gün istirahat eden Hristiyanlar manastırı gezmek isteyince çevrelerine görünmeyen bir duvar örüldüğünü anladılar. Sık sık Harranlıyı görmek istediklerini söylediler. Ama onun hasta olduğu söylenince ısrarlı olmadılar. Sonra duvarlardaki semboller dikkatlerini çekti. Çeşitli dinlerin sembolleri duvarlara nakşedilmişti. Bunları da yalnızca Alptekin'e sorabildiler. Uzaktan geçip kendilerine belli mesafede duran dervişlerle konuşmak istediler. Ama diğerleri dilsiz gibiydiler. Alçak sesle konuşuyorlar, başlarını öne eğiyorlardı. Giysileri kaba yünlüden, sert bezdendi. Hiçbirisinin en küçük bir eşyası yoktu. Hepsinin saçları benzer biçimde tıraş edilmiş, aynı beyaz entarileri giymişler, aynı kara ekmeği yiyorlar, aynı kilim üzerinde uyuyorlar, aynı ipleri bellerine bağlıyorlardı. Gerçek bir manastırdı bu.

Sonra Hristiyanlar kendi aralarında tartıştılar. Uzun süre manastırlarda kalmış olanlar bu gizliliğe anlam verdiler. Her tarikat böyle dört duvar arasında kendisini kutsamaya, yaşamını sorgulatmamaya ihtiyaç duyardı. Böyle yerlerde dünyaya meydan okumak kolaydı. Asıl sınav manastırın sınırları dışına çıkmakla verilirdi.

Onlara bilmeleri gerektiği kadar bilgiyi verecek olan tek kişi Alptekin'di. Bunu bilen Alptekin, Hristiyanlara Nizam'dan bahsetti. Hiç bir maddi varlığı olmayan, kırk yıldan beri hırkasını atmayan, dervişlerle aynı kazandan çıkan çorbayı içen bulunmaz bir ahlakçı, şüphesiz Harranlıya en fazla bağlı olanlarıydı. Peki, Harranlı kimdi? Alptekin buna da kendince açıklık getirdi. Harranlı, Anadolu'ya göçen Baba İlyasların can yoldaşlarıydı. Sırları ise kim bilebilirdi ki. Belki şu duvarlardaki resimlerde, okunan dualardaki gizli kelimelerde ya da yıllarca sürececek çilelerin ardında gizliydi sırlar. Hiçbir derviş sırları sormazdı. Sırta ulaşılırdı.

O gece, baş başa veren Hristiyanlar Harranlıyla Anadolu'daki dervişler arasındaki ilişkiyi merak ettiler. Baba İlyas'ı tanıdılar. Anadolu'da Selçuklu Sultanına başkaldıran Türkmenlerin liderleriydi. Ama asıl ilgi uyandıran şey, Alptekin'in daha önce ağzından kaçırıldığı rivayette saklıydı. Alptekin, katledilen Sühreverdi'nin yoldaşı Şems'le Harranlı ve Baba İlyas arasında bağ olduğunu söylemişti. Şems'de ışığın öncüsü Sühreverdi'ye ait sırların olduğunu bilmeyen yoktu ki.

Yoksa sırlarla ilgili yazılar Harranlı'nın elinde miydi? O gece Hristiyanları uyku tutmadı. Ertesi günde kaledeki resimlere bakıp durdular.

Alptekin'le kalenin içindeki boş odaları geziyorlardı ki Nilüfer Hatunun hizmetkârını telaş içinde gördüler. Ne olduğunu sorduklarında hizmetkâr onlara beyin küçük oğlu Gökhan'ı ateşler içinde yandığını, hekim başının bir türlü ateşi düşüremediğini söyledi. Akşama kadar çocuğun ateşi düşmesi için bekleyen Nilüfer Hatun, Hristiyanlara başvurmak zorunda kaldı. Çocuğun üzerindeki örtüleri atan keşiş, sabaha kadar ateş gibi yanan bedeni ıslak bezlerle silip durdu. Sabahleyin nihayet çocuğun ateşi düştü ve annesine seslendi.

Çocuğunu iyileştirenlere minnettar olan kadın onlara ziyafet verdi. Ardından baş başa oturup fani dünyanın dertlerini konuştular. Her ne kadar Hristiyanları Yasavur'un gönderdiği gün gibi aşıkârsa da o anda açık yüreklilikle konuştular. İç çeken Nilüfer Hatun, Harzemşahların son sultanı Celalleddin'in kahramanlıklarını anlatıp durdu. Eğer o sağ olsaydı güçlü bir İslam ordusuyla Moğolları bu topraklara ayak bastıklarına pişman edeceğine şüphe yoktu. Hristiyanlar kadının acısını yürekten hissettiler. Onların, Yasavur'dan korkmalarına rağmen yerleşik halkla bir sorunları yoktu. Onlarda mezhep kavgalarıyla boğuşan Avrupa dedikleri topraklardan başlattıkları çilelerle dolu yolculuğu anlattılar. Yolda neler neler görmemişlerdi ki. Konstantinopol şehri acılarına gömülmüş, haçlıların sokaklardaki fahişeleri piskoposların makamlarına oturttukları günler hâla unutulmamıştı. Öte yandan Anadolu'da isyanları bastırılan Türkmenler rahatsızdılar. Yeteneksiz bir sultan olan Keyhüsrev'in bir Moğol saldırısını püskürteceğine kimseler inanmıyorlardı.

Sıcak bir sohbet olmuş, birbirlerine ısınmışlardı. O sırada Hristiyanlardan biri Nilüfer Hatuna altın bir haçın takılı olduğu bir kolye verdi. Ertesi gün Nilüfer Hatun boynuna o kolyeyi takmıştı. Bunu fark eden Alptekin bir şeyler sezip soluğu Nizam'ın yanında almıştı. Nizam'a neler anlattığı bilinmez ama yaşlı dervişin sirke küpü gibi köpürüp ona bir tokat aşk ettiği dervişler arasında duyulmuştu. Neler söylemiş olursa olsun kapı dinlemesi Hristiyanlardan hediyeler almasının buna sebep olduğu tahmin edilir. Sonuçta Nizam'ın huzurundan kovulmuş, itibarı ciddi şekilde zedelenmişti.

Sıra Nilüfer Hatuna gelmişti. Nizam bunun için Kaya Bey'i huzuruna çağırttı. Onu karısının yaptıkları konusunda ciddi şekilde uyardı. Öyle ki itaatsizlikle suçlanan Kaya Bey'in onuru incindi. Herhalde Nizam'ın olan bitenlerden haberi yoktu. Hâlbuki Gökhan hastalanmasaydı bunların hiçbirisi olmayacaktı. Nizam'a hiçbir şey demeyen Kaya Bey boyun eğip huzurundan ayrıldı. Soluğu Nilüfer Hatunun yanında aldı.

"Nedir bu boynunda asılı olan şey!" diyerek elini kolyeye atan Kaya Bey, çektiği gibi kopardığı kolyeyi fırlatıp attı.

"Kimden aldın bu kolyeyi? Yoksa Hristiyan'ın birine âşık mı oldun? Benim itibarımı, şerefimizi hiç düşünmedin mi? Nizam öyle şeyler söyledi ki ölseydim daha iyiydi." diyen kocasını hiç bu kadar öfkeli halde görmemiş olan Nilüfer Hatun şaşkın ve üzgündü. Hâla başına gelenleri anlamış değildi.

"Hemen Nizam'ın huzuruna giderim. Ayaklarını öperim onun. Ben tarikata sadığım. Ne olur lekelemesinler onurumuzu." diyerek yalvarmasına karşın kocası onu dinlemeyip gitti. Onun ardından kadın da gözyaşları içinde Nizam'ın huzuruna koştu. Onun yüzüne bile bakmayan Nizam sertçe;

"Ne istiyorsun?" dedi. Bu sözleriyle hâla ona çok kızgın olduğunu belli etti. Kadın, onun ayaklarına kapandı. Ayaklarını çeken Nizam hiddetle ayağa kalktı. Kadın ağlayarak haykırıyordu:

"Ne oldu bizlere böyle! Harranlı gitti gideli her şey çok değişti. İsa'yı bizde sevip saymaz mıydık? Nedir bu kuşkular. Söylesene Nizam, bu gidişin sonu ne olacak? Yarın hepimiz birbirimizden kuşku duyar hale geleceğiz."

Bu sözler Nizam'ı çileden çıkartmaya yetti.

"Haddini bil bey kızı! Küstahlık etme. Dilin çok uzamış anlaşılan. Çocuk hastalanıyor ve hemen Hristiyanlara koşuyorsun. Söylesene çocuğa büyü yapmadıkları ne malum. Ben dervişleri zor tutuyorum, öte yandan beyin karısı kalkıp neler neler yapıyor. Mahzenin senin gibi serbest düşüncelilerle dolu olduğunu bilmiyor musun? Hayır, sizlerle ben konuşmayacağım artık.

Hesabınızı hâkimler kuruluna verirsiniz.” diyen Nizam, katı kurallarından taviz vermedi. Zavallı kadın bu sözlerin altında ezildi. Hâkimler kuruluna hesap vermek demek onurunun yerin dibine girmesi demekti. Son bir çırpınıyla konuştu:

“Kaya Bey’in itibarı?..” Nizam umursamaz göründü.

“Önemli olan tarikatın itibarıdır.” dedi ve odayı terk etti.

Nizam’ın aldığı karar duyulunca tüm dervişler sarsıldılar. Her kuytu köşede bu olay konuşuldu.

“Nilüfer Hatun bir Hristiyan’ı geceleyin odasına mı almış?”

“Birisi ona hediye mi vermiş, vay vay.”

“Demek ki Yasavur’dan selam getirmiş ha!”

Odasına kapanan kadın, oğluna sarılıp kalmıştı. Sonra dervişler gelip oğlunu da kucağından aldıklarında dünya güzeli kadın, deliye döndü. Kocasını haykırıyor, ihanet etmediğini söylüyordu. Ama koskoca kalede tüm gözlere mil çekilmiş, kalpler mühürlenmişti sanki.

Bu olaydan sonra Hristiyanlar apar topar kaleden çıkarıldılar. Onların ardından yüzü örtülü olan bir kişide gizlice onların ardından çıktı. Akşam kaleye dönen adamın elinde kanlı bir çuval vardı. Nilüfer Hatun’un odasına varan adam yüzünü açtı. Kaya Bey’di. Perişan haldeki kadının önüne vardı. Kanlı çuvalı hiç acımadan kadının önüne döktü. Titreyen kadın Kaya Bey’e bir şeyler söylemek istedi. Ama dili bir türlü çözülemedi. Önünde kendisine kolyeyi veren Hristiyan’ın kanlı başı duruyordu.

Kaya Bey’in yaptıkları kulağına gelince Nizam korktu. Herhalde Nilüfer Hatun’u hâkimler kuruluna vermekle fazla ileri gitmişti. Bu duruma müdahale etmek güvenlikleri açısından zaruri olmuştu. Kaya Bey’i huzuruna çağırta Nizam oldukça yumuşak bir sesle onunla konuştu. Durum çok fazla abartılmamalıydı. Elbette Nilüfer Hatun’a güvenleri tamdı. Yalnızca verilen emre itaatsizliği sorgulanabilirdi. Kaya Bey’e kendi eliyle ünlü Gülistan çayından ikram eden Nizam, onun tekrar karısıyla barışmasını istemekteydi. Ama Kaya Bey çok değişmişti. Rengi solmuş, yüz hatları sertleşmişti. Çaya da el sürmemişti.

“Sen ne kadar namusumuza leke sürülmediğini söyleyen de çamur atılmış, izi de kalmıştır. Ben onu affetsem de bu vakitten sonra da Nilüfer Hatun yaşayan bir ölü gibidir. Sanmam ki bir daha sevgiden, merhametten, coşkudan yana ne varsa görebilelim onda.”

Nizam yanlış yapmıştı. Tarikatın lideri olduğu için yanlışını hiçbir zaman kabul etmeyecekti. Onun kurduğu düzen böyleydi. Teselli bulduğu tek şey, doğru ya da yanlış her şeyi tarikat için yapmış olmasıydı. Yine de günlerden beri konuşmayan, bir çöpe dönen, çok sevdiği oğlu Gökhan’a bile bakmayan Nilüfer Hatun’un yanına gitti. Ona yaşama dönmesi için yalvardı. Elleriyle saçlarını okşayıp suçsuzluğunu ilan edeceğini söyledi. Kadından ses yoktu. Günler böyle sessizlikle gelip geçti.

*

Bahar yaklaşmış, karlar erimeye başlamıştı. Yasavur saldırmadan önce barışçıl Yörüklerin Elburz’a doğru yola çıkmaları gerekiyordu. Zaten bu haliyle Yasavur saldırmasa da birbirlerini yiyip bitireceklerdi. Bunun için olacak göç kararı alındığında kalede bayram havası esti. Halılar, bakır kazanlar, çanaklar ve çömlekler, kitaplar ama taşınabilir ne varsa deve kervanlarıyla Elburz’a yola koyulacaklardı ki bir haber duyuldu. Nilüfer Hatun yoktu. Yörükler her yere koşup onu aradılar ama bulamadılar. Alptekin hepsinden önce fikir yürütmekte tereddüt etmedi:

“Dememiş miydin Yasavur’un casusudur diye.”

Kaya Bey tekrar kahrolmuştu. Nizam’ınsa bundan sonra olacakları görmeye gücü yoktu. Yaşlı derviş isteksiz de olsa bir kafiyle önden yola çıktı. Bir süre sonra tüm ümitler tükenmişti ki çığlıklar duyuldu. Bir kadının kalenin burçlarından kendisini atmasını gören kadın ve erkekler oraya doğru koştular. Kaya Bey’de koştu. Yerde Nilüfer Hatun’un kanlar içindeki cansız bedeniyle

karşılaşan adam diz çöktü. Karısının elinde sımsıkı tuttuğu ipek mendili çıkardı. Birbirlerini sevdikleri zamanlarda ona verdiği mendili tanıdı. İnsanlar geri çekildiler. Kaya Bey sessizce ağladı. Birkaç yaşlı Yörük gelip onu omuzlarından tuttular. Gitmeleri gerekiyordu. Nilüfer Hatun'u unutamayacakları bir yere, rüzgârın dinmediği bir tepe de yaşlı bir ağacın gölgesinde toprağa verdiler...

Yörüklerin umuda yolculukları acılarla dolu geçti. Nilüfer Hatunun başına gelenleri duyan Nizam, Alptekin'in alnına kara bir leke sürülmesini buyurdu. En ağır ceza buydu. Dervişler, onu aralarından kovmayı önerse de Nizam, buna karşı çıktı. Onu aralarından atmayacaklardı. Kara lekenin izi daima alnında kalacaktı. Böylelikle hepsi onu gördükçe yaptıkları vicdansızlığı unutmayacaklardı. En baştaysa Nizam, yaptıklarını unutmuyacaktı.

Elburz'un eteklerine ulaştıklarında kimilerinde yeniden bir yaşam umudu oluşurken, kimileri yaşamla artık bağlarını kestiler. Kucağında oğlu Gökhan'ı tutan Kaya Bey'in saçları bir günde kederden bembeyaz kesildi. Oğlu Gökhan'a sarılmış olan adamın yaşamının tek amacı vardı artık. O da Sır Mushaf'ını bir gün gerçek sahibine teslim etmektir. Onun gibi Nizam'da çökmüştü. Beyaz sakalları Elburz'un rüzgârında savrulan adam dervişlere konuşurken yorgundu. Yaşanan acılar onu çökertmişti.

"Bana ya da başka bir kişiye bağlı değilsiniz. Hepimiz Harranlının müritleriyiz. Neyin yanlış neyin doğru olduğunu hepiniz bilebilirsiniz. Yeter ki vicdanınızın sesine kulak verin. Artık yoruldum ve inzivaya çekilmeye karar verdim. Sanıyorum fazla ömrüm de kalmadı. Kaya Bey'in sözlerini dinleyin." demişti yaşlı derviş.

O günden sonra bir daha kimseyle konuşmayan Nizam kendisini tefekküre verdi. Sıradan bir derviş gibi ayinlere katıldı. Tan doğumunda günahlarını affetmesi için tanrıya dualar etti. Kısa süre sonra öldüğünde sessiz sedasız toprağa verildi. Eksikliği hissedilse de Kaya Bey yerini boş bırakmadı.

Yıllar geçti. Ne Harranlıdan ne de papaz George'dan bir haber yoktu. Umudunu yitirmeyen dervişlerin gözleri hep tozlu İpek Yolundaydı. Harranlı, bir gün mutlaka dönecekti. Yıllar bu hasretle geçti...

OBANIN SIRRI

Sırtlarını ceviz ağacına vermişler, kızın başı erkeğin omzuna doğru düşmüştü. Cemre'nin misk gibi kokan çiçeklerle taçlandığı sırma saçları, Gökhan'ın kaya gibi yanaklarına değişiyor, delikanlının yarı açık göyneyinden yanık göğsünün körük gibi inip kalktığı görünüyor, arzulu dudaklarından savrulan nefes Cemre'yi Elburz'un eteklerindeki karlar gibi eritiyordu. İki âşık, kısa zamanda birbirlerine öyle bağlanmışlardı ki kutsal bildikleri bağlılıklarını yitirmemek için olacak sevişmekten bile kaçınmışlardı. Zaten tüm oba onları birbirlerinden kaçan âşıklar olarak bilir, hallerine gülerlerdi. Dünyanın iyiliklerini hep birbirleri için dileyen, adeta birbirlerini kutsayan ama aşklarını bir ana kurban etmekten sakınan, Alptekin gibi uzanamadığı ciğere mundar diyenlerin ahmakça gördükleri bir aşkın sahibiydiler. Kara sevda dedikleri şey belki de bu yüzden sahiplerini yakıp bitirirdi. Tanrı korusun eğer birileri tutar da onları ayırmaya kalksalar ozanlar yeni bir Leyla ve Mecnun aşkını okuyacaklardı türkülerinde.

Gökhan'ın sevecenlikle dolu sıcak bakışları altında saçındaki çiçeklerden bir papatyayı çeken Cemre, çiçeğin beyaz yapraklarını birer birer yoluyor, tüm âşıkların yaptıkları gibi Gökhan'ın gerçekten kendisini sevip sevmediğini anlamaya çalışıyordu. Bunu gören Gökhan'da boş durmamış, bazı çiçeklerin yapraklarını uğurlu sayılarla çarparak hangisinin daha fazla yaşayacağını kestirmeye çalışıyordu.

"Sen benden daha fazla yaşayacaksın sevdiğim." deyince Gökhan, Cemre silkinerek gül kokulu parmağını onun dudaklarına götürdü.

"Sus sevdiğim, sus! Ağzını hayra aç. Bir daha böyle konuşma." dedi.

Yeni yeni tıraş bıçağı değen yanaklarını elleyen Cemre'nin elini tutan Gökhan, kızın avucunu öptüğünde ötede bağladıkları atların kişnemeleriyle yerinden irkildi. Atlar durmayıp bir o yana bir bu yana adım atıyor, yularlarını çekiştiriyorlardı. Onları sakinleştirmek için ayağa kalkan âşıkların kulakları çevredeydi. Bir kötülük olduğunu hissetmişlerdi sanki. İlerdeki çalılıklarda kıpırtılar olduğunu gören Cemre, Gökhan'ı uyardı. Elini kuşağındaki kamasına götüren Gökhan'ın gözleri kısılıp, tehlikeyi sezen adaleleri kasıldı. Sonra çalılıkların ötesinden bir atlı çıktı. Aynı obadan oldukları Tolon alaylı bir tebessümle onlara bakarak;

“Vay efendim vay, âşıklara bakın hele. Tüm oba Newroz'a hazırlanırken gönül eğlendirmek ha!” dedi.

Cemreyi bir eliyle saran Gökhan bu sataşmaya kızdı:

“Sana ne sevdiğimle gönül eğlendirmişsem?”

Tolon'un dili hâla alaylı, bakışları kinliydi.

“Kaya Bey'in oğlu olduğunu anladık. Ama üstüne yiğit yok sanmayasın.”

Cemre'nin bırakmak istememesine rağmen atına atlayan Gökhan, Tolon'la hesaplaşmaya kararlıydı.

“Mertçe konuşta ne demek istediğini anlayalım. Bırakalım Cemre gitsin. İkimiz hesabımızı görelim.” deyince Gökhan, Tolon atını obaya doğru sürdü. Kaçarcasına giderken yine laf attı:

“Seninle görüşeceğiz bey oğlu. Ama zamanı ben belirleyeceğim.”

Gökhan, atını ona doğru sürdüğünde Cemre'nin haykırışı kulaklarındaydı.

“Uyma bu ite Gökhan. Varsın hasedinden gebersin. Onun kanı sıçramasın üzerimize, aşkımız lekelenmesin.” diyordu Cemre. Tolon çoktan ardında bir toz kümesi bırakıp kaçtığı için Gökhan onun ardına düşmekten vazgeçti. İki sevgili atlarına binip obaya doğru yola koyuldular.

*

Elburz dağlarının güneyinde Tebriz'le Qazvin arasındaki mıntıkada yıllardır yaşayan Yörükler, her yıl olduğu gibi en büyük bayramları Newroz'dan birkaç gün önce yaylalara çıkma hazırlığına başladılar. Kadınların ve kızların çiçekler gibi açtıkları, çocukların cıvıl cıvıl bağıştıkları köylerde güleç yüzlü, onurlu aksakallılar toplanmışlar, bayram gününden önce ulaşacakları dağlarda kimleri barıştıracaklarını, barış ortamlarına zarar veren kimleri kovacaklarını, yine hangi âşıkları baş göz edeceklerini kararlaştıracaklardı.

Kadınlar, ellerinde çuvaldızlarla kıl çadırları, hayvanların semerlerini tamir ederlerken aksakallılar oturmuşlar, bir gün boyunca ünlü Gülistan çayından demleyip içmişler, tartışıp kararlara varmışlardı. En fazla tartıştıkları şey, Gökhan'la Cemre'nin aşkılarıydı. Kaya Bey'in hazır olmadığı toplantıda konuyu açan Alptekin, iki aşığın da cezalandırılmalarını, çünkü ikisinin de Nilüfer Hatun'un yolundan gittiklerini, bir tarikata mensup olduklarını unutmuş gibi davrandıklarını söylemişti. Hatta daha da ileri giderek Tolon'un evlenme yaşının geldiğini, Cemre'yi ona vermek gerektiğini söylemişti. Bu sözleri duyan aksakallılar kaskatı kesilmişlerdi. Acaba Gökhan'la Cemre töreleri çiğnemişler miydi? Tam da Alptekin emellerine ulaşacaktı ki Börklüce adındaki yaşlının biri konuşmuştu:

“Aslında konuşmaya niyetim yoktu. Geçenlerde bizim hanım bir şeyden çok rahatsız olmuştu. Bana söyledi, dedi ki ‘aman bey kurbanın olayım, Kaya Bey'e söyle. Şu Tolon denilen meymenetsiz adamı derede banyo yapan kızlara bakarken gördüm. Gözleri Cemre'nin üzerindeydi. Korkarım aklında kötü şeyler var.’ İşte bizim böyle dedi. İsterseniz gideyim çağırayım. Yani niyetini bilmem ama Alptekin'in yaptığı doğru değil.”

Bu sözlerle birlikte aksakallılar Alptekin'e öyle ağır şeyler söylemişlerdi ki onu yerle bir etmişlerdi. Dünya da görülmuş değildi böyle bir fitne fesat. Hele hele kimileri onun Nilüfer Hatun'a yaptığı oyunları dile getirip alındaki kara lekenin hâla silinmediğini söyleyince Alptekin pancar gibi kızarmış, özür isteyip aralarından kaçmıştı. Alınan karar kesindi. Suç işleyen Tolon obadan

kovulacaktı. Alptekin ise Nizam'ın dediği gibi kalacak, ona baktıklarında hep kendi kötülüklerini göreceklerdi.

Obadan kovulan Tolon, af dileyeceği halde tehditler savurarak gitmişti. İntikamını alacağını söylemişti. Sonra yaylaya göç başlamış, uğursuz sözleri kulak ardı edilmişti. Deve kervanları yanında atlar ve katırlar da yüklenmiş, yaşlılar kafilenin önünde yürüyüşleriyle tempoyu belirlemişlerdi. Onların ardından çobanlar koyun sürülerini getirmişlerdi. Tolon'un uğursuz sözleri kulağına gelen Kaya Bey'in içi bir türlü rahat etmedi. Neden böyle konuşmuştu? Bu kinin nedeni neydi? Beraber yemiş içmişler, iyi günde kötü günde birlikte olmuşlardı. Onlar bir arayışın müritleri, aynı yola baş koymuş insanlar değiller miydi? Ya Harranlı, o görseydi bu hallerini ne derdi acaba? Hâlbuki yüzü aydınlık olan tanrılarında iyilik, güzellik ve alçak gönüllü mutluluktan başka diledikleri bir şey yoktu ki. Her tan doğumunda yüzlerini güneşe dönmüş, ilk dualarını daima ona yapmış, hiçbir zaman kibarlığı ve sevimliliği elden bırakmamışlardı ki. Obalarına yıllar önce birlikte gelen Baba İlyas ve Harranlı gibi onlarda ağızlarına ilk lokmayı koymadan önce tanrıdan bu gıdaları hazırlamak için toprağı, bitkileri ve diğer yaratıkları gücendirdiklerinden kendilerini affetmesini dilemişlerdi. Ölçülü ve titiz davranışları, abartısız saygıları, sululuğa dönüşmeyen dostlukları çok eski bir kültürün izlerini taşır, sertlikleri doğuya has bilgece bir tatlılıkla gölgelenir, onurlu tarihlerinden gelen ağır başlı bir alçak gönüllülük Yörükleri yumuşatırdı. Bunun için bir kaşık suda kıyametlerin koparıldığı kentlerden uzak durmuş, tanrılarıyla baş başa oldukları dağlarda barış içinde yaşamışlardı.

Sır gibi saklı düşüncelere gömülmüş olan babası, aksakallılarla birlikte bir pınarın başında durup konaklama yeri tespit ederken, obanın en yakışıklı genci olan Gökhan ay parçası sevdiğiyle baş başaydı. Onlar da bir pınarın başında nefeslenmek için oturmuşlardı. Artık evlenecekleri için kimseden sakınmalarına gerek yoktu. Hem ikisi de çekecekleri kadar acı çekmişlerdi. Sevdiğinin saçlarını koklayan Gökhan'ın eli, Cemre'nin boynundaki kokulu kornafile gitti. Cemre kornafili çıkarıp ona verdi. Öncüleri Harranlı, çok uzaklardaki ülkesinde yapılan bu kokulu kolyeyi daha küçük bir çocukken boynuna takmıştı. Bunu ömür boyu saklayacağını söyleyen Gökhan da ona anasının hayatına mal olan haçlı kolyeyi verdi. Babası bu kolyeyi yıllarca saklamış, koruması için kendisine vermişti.

Cemre ile Gökhan, kervana ulaştıklarında Kaya Bey bir su kenarında ateş yakmıştı. Hemen oracıkta bir kurban da kesilmişti. Bunun anlamı ateşin çevresinde konaklayacakları anlamına geliyordu. İşin aslına bakılırsa konaklamaları için fazla tercihleri de yoktu. En uygun yer burasıydı. Üstelik İpek Yoluna yakındı burası. Yoldan geçen tüm kervanları görmek mümkündü. Daha önceki yıllarda da Yörüklerin şikâyetlerine rağmen hep İpek Yoluna yakın yerlerde konaklamışlardı. Bunun nedenini kimse bilmiyordu. Herhalde Kaya Bey'in bir bildiği vardı.

Çevresine toplanan çocuklar Kaya Bey'e neden Yörüklerin hep göçer olduklarını, niçin çoğunun Anadolu'ya kadar gittiklerini sormuşlardı. Kaya Bey'de onlara atalarından duyduğu öyküyü anlatırdı. Zaten bu yaylalarda ihtiyaçların anlattıkları öyküler de olmasa vakit geçmezdi ki.

“Tanrı, bu dünyayı ve insanları yarattıktan sonra toprağı paylaştırmaya başladığında Türkmenler ilk başta gelenlerdi ve çok geniş toprakları elde ettiler. Tanrı, Güneşin ışınlarını paylaştırdı Türkmenlerin yine diğerlerinden fazla güneşi oldu. Ama sıra suyu paylaştırmaya gelince Türkmenler uyuyorlardı ve hiçbir şey alamadılar. İşte ana yurdumuzdan göç böyle başladı...” dedi Kaya Bey.

*

Yemyeşil otlakların içinden fokur fokur sızan suların bulunduğu bir düzlükte direkler yere çakılarak kıl çadırlar açıldı. Sonra koyun derisinden yapılmış yayıklar asıldı. Otları sararmaya başlayan ovalara göre serin olan yaylalarda yine en fazla çalışan kadınlardı. Süt sağlar, peynir, yoğurt yaparlar, bu da yetmiyormuş gibi çocukları büyütür, erkeklerede bakarlardı. Bunun yanında

şikâyet etmeyen kadınlar yaşamın coşkusu da kendi renkleriyle verirlerdi. Newroz sanki kadınların bayramıydı. Saçlarına, ellerine kına yakarlar, uzak diyarlardan gelip bohçalarında yıllarca sakladıkları ipekli giysileri Newroz'da giyerlerdi.

Obanın ileri gelenleri Kaya Bey'le birlikte Elburz'un eteklerinde gözlerinin görebildiği kadar yerde bulunan diğer çadırlara bakmak için gitmişlerdi. Uzak diyarlardan bu yaylalara gelenler olduğu için kimi zaman aralarında anlaşmazlıklar olurdu. Böyle şeylerin olmaması için tez elden hareket eden Kaya Bey gider, komşularını ziyaret ederek tatsızlık oluşmasını engellerdi.

Newroz'dan bir gün önce sabahın köründe kalkan Yörükler yüzlerini tan doğumuna dönüp ruhlarını kirlerden temizlemesi için tanrıya dua ettiler. Sonra horoz sesleriyle kadınların salladıkları yayıklarda çalkalanan ayranın sesi birbirine karıştı. Kadınlar sabah öğünü için tereyağları yayıklardan çıkardıklarında çocuklar da birer ikişer uyandılar. Tandır ekmeğine tereyağını sürüp doyan çobanlar sürüleriyle birlikte yola çıkacaklardı ki derinden bir ses duyuldu. Önce yerin zelzeleden sallandığını sandılar. Durumdan şüphelenen Kaya Bey ve diğerleri çadırlardan dışarı fırladıklarında daha ötelerdeki çobanların sürülerini bırakıp obaya doğru koştuklarını gördüler. Onların ardında bir toz kümesi içinde güçlkle seçilen atlıların yaklaştıkları görüldü. Başları miğferli, çekik gözlü, kısa boylu ve toparlak yüzlü süvarilerin Moğol ordusunun bir parçası olduğu anlaşılınca Kaya Bey, şaşkın haldeki Yörüklere seslendi:

“Daha ne duruyorsunuz, çabuk silahlarınıza sarılın!”

Kaya Bey'in tüm çabalarına rağmen olan olmuş gibiydi. Yörükler daha atlarına ulaşmadan Moğollar intikam çığlıklarıyla obaya saldırdılar. Çocuklar ve kadınlar bağıştılar. Ağlama ve haykırışlar on yıldan beri Maveräünnehir'de taş üstünde taş bırakmayıp, sadece Merv'de bir milyon insanı katleden Baycu Noyan'ın askerleriydiler. Acıma kelimesine dillerinde yer olmayan barbarlar kadın çocuk ayrımı yapmadan herkesi kılıçtan geçirirlerken yanlarında bulunan Tolon sayesinde Sır Mushafı'nın koruyucusu Kaya Bey'i, Gökhan'ı ve bazı erkekleri öldürmeden sağ olarak kısıkrak yakaladılar. Kendisine nefretle bakan Kaya Bey'e Tolon sataşmadan edemedi.

“Bu kadarı da ahmaklık değil mi Kaya Bey? Sizlere intikamımı alacağım dememiş miydim? Ama siz yine de çadırlarınızı aynı yere kurdunuz. Bunun nedeni ne ola ki. Yoksa Newroz'da birisini mi bekliyorsunuz?”

Çevresi sarılı olan Kaya Bey ona doğru atılmak istedi. Ama engellendi. Moğolların komutanı kılıcını onun boynuna dayamıştı.

“Hain köpek!” diyerek tepki gösteren Kaya Bey ve oğlu Gökhan engellenmişlerdi. Onlara alaylı gülümseyen Moğolların komutanı şartlarını söylemekte gecikmedi:

“Muzaffer komutanımız Baycu Noyan ve onun sağ kolu Yasavur Noyan sizden Sır Mushafı'nı istiyorlar. Eğer bize Mushaf'ı verirseniz canlarınızı bağışlayacağız.”

En çok sevdiklerinin cesetlerinden yayılan kan kokusuna aç gözlü sinekler saldırırlarken Mushaf sözcüğünü duyan Kaya Bey'in rengi attı. Demek ki Tolon da Mushaf'ın kendisinde olduğunu bilmekteydi. Ya Newroz günüyle ilgili olarak söylediklerine ne demeliydi. Yoksa Harranlı'nın ‘Beni görürseniz bir Newroz günü görürsünüz.’ dediğinden Tolon da haberdar mıydı? Mushaf'tan falan haberi olmadığını söylediğinde Moğol komutan askerlerine her yerde kitabı aramalarını söyledi. Tüm obayı hallaç pamuğuna çeviren istilacılar bir şey bulamadılar. Öfkelenen komutan Kaya Bey'in yakasına sarıldı.

“Sana söylediklerimi anlamadın herhalde. Hemen Mushaf'ı getirmezsен yakınlarını birer birer boğazlayacağız. Haberin olsun.” dedi kılıcından hâla kan damlayan adam.

“Aradığınız her neyse bende yoktur. İşin doğrusu bende olsa da size vermem.” deyince Kaya Bey, atından inen Tolon, ona yaklaştı. İntikamını almanın hazzıyla tükürük saçarak nefretle konuştu:

“Herhalde Harranlıyı da tanımadığını söylersin.” dediğinde Tolon, Kaya Bey onun yüzüne ‘Tü! Kürt...’ Gülümsemesi yüzünde donmuş halde geri çekilen Tolon, Cemre'ye baktı.

“Ama Cemre, Harranlıyı tanır. Harranlı, küçüklüğünde onun saçlarını az mı taramıştır. Söylesene sevgilim, bir parça kâğıt için bunca acıya değer mi? İşte görüyorsun olanları. Obanın sonu geldi. Hepiniz öleceksiniz. Yaşamak istiyorsan eğer Mushaf'ın yerini söyle.” Cemre'ye

yaklaşan Tolon'un bir eli tokat yiyen yanağındaydı. Tolon kıza sarıldı. Sonra çırpınan kızın ipek fistanını parçaladı. Göğsü ortaya çıkan kıza kapaklanacağı sırada boynundaki haçı gördü. Kolyeyi kopardı.

“Vay vay! Nilüfer Hatundan yadigâr neler neler kalmış.” diyerek meydan okudu. Tolon, çevresinde toplanmış olan Moğolların vahşice kahkahaları arasında çırpınan kızın boynunu öpmek için eğildi. O sırada kızın gerdanın da bir dağ lalesi dövmesini gördü. Moğol komutan da laleye baktı. Şaşırdığı anlaşılan adam, askerlerine doğru konuştu.

“Boynunda bu dövmeden olanların geleceği bildiklerini duymuştum.” dedi.

Tüm bunlar olurken Cemre ile Gökhan göz göze geldiler. Bakışları utangaçça değil, birbirlerinin içine işliyordu adeta. Bu bir anlık bakışmada dile gelmez bir sürü şey gizliydi. Onlar birbirlerinin olmuşlardı bir kere. İkisi arasında gidip gelen o kadar güçlü duygular vardı ki Tolon'un vahşice davranışları artık değer ifade etmiyordu. Bu bakışları gören Tolon adeta deliye döndü. Gidip Kaya Bey'in sakalını çekti.

“Vereceksen ver şu Mushaf'ı. Yok eğer vermiyorsan iki âşıktan birisini seçeceksin.” Kaya Bey kaskatı kasılmış, hiç olmadığı kadar duygularıyla iradesi arasında sıkışmıştı. Ne deseydi şimdi. İki sevdiğinden biri ölecek, diğeri de kahrından ölecekti. Tolon'un sözlerine katılan komutan da aynı şeye karar verdi.

“Kararın nedir?” deyince komutan, sesi iyiden iyiye kısılan Kaya Bey;

“Bende aradığınız şey yoktur.” dedi.

Hiçbir şey olmamış gibi sakın duran Tolon'un aniden arkasına doğru savrulmasıyla Cemre'nin boynuna hançeri vurması bir oldu. Sanki hiçbir şey olmamış gibi kendisine gülümseyen Cemre'ye ne olduğunu anlamayan Gökhan feryat ederek öne doğru atılınca sert darbelerle yere yıkıldı. Aynı sıra da boynundan kan sızan Cemre'de yere yığıldı. Sıra Gökhan'a gelmişti anlaşılan. Tolon'un elini tutarak durmasını buyuran komutan Kaya Bey'e şartını söyledi.

“Tan doğumuna kadar vaktin var. Kararını çabuk ver. Sabahleyin kitabı vermezsen hepiniz öleceksiniz.”

Kıl çadırların direklerine ve yayıkların asılı oldukları direklere elleri arkadan bağlanmış bakır tenli erkeklerin gözleri önünde at sütünden yapılmış kımız içip sarhoş olan istilacıların yapmadıkları canilik kalmamış, obanın kadınlarını ve çocuklarını erkeklerin gözleri önünde boğazlamışlardı. Bunları görmemek için gözlerini kapayan arayıcılar düşmanları karşısında başlarını dik tutmuşlar, aydınlık dinlerinden dönmeyi reddetmişlerdi. Yalnızca sızlanan Alptekin'di. Onunda kolu bağlıydı ama Yörükler arasında kararsızlık yaratmak için yapmadığı şey kalmamıştı.

“Bu iş buraya kadar. Bundan ötesi yok. Görmüyor musun Kaya Bey yolun sonu göründü. Söyle şu Mushaf'ın yerini de boş yere kan dökülmesin. Yazık değil mi bu insanlara?” deyip duruyordu Alptekin.

Kum fırtınalarının estiği, tundralarla kaplı Kara kum çöllerinden esen Moğol kasırgası çoktandır bu toprakları aşmış, Gaznelilerin ardından Cengiz Han'a kafa tutan Celalleddin'de silinip gitmişti. Hızını alamayan Moğollar Kürdistan'a girmişler, Anadolu kapılarına dayanmışlardı. Erzurum'daki acımasızlıklarını Kayseri'den Amed, Ahlât ve Şarezor'a kadar sürdürmüşlerdi. Sonra binlerce esiri Horosan'a, Meşed ovasına getirip boğazlamışlardı.

Moğolların önlerinden yıllardır kaçan Yörükler, köklerinin kazınmasına değil, ihanete uğramalarına yanyorlardı. Yıllarca besledikleri Tolon, nasıl da koyunlarında besledikleri bir yılan olup çıkmıştı. Belki de yıllarca ihanet için yanıp tutuşmuştu. Şimdi Kaya Bey'in karşısına geçmiş ihanetine övgüler diziyordu.

“Çok şükür tanırma, bugünleri de gördüm. Sır Mushaf'ını benim elime geçecek bir elimde Harranlı'nın başı diğer elimde ise; Mushafı Baycu Noyan'ın karşısına çıkacağım ve büyük komutan, tüm büyücülerini ve kâhinleri bir tarafa iterek bana kulak verecek. İşte sıra geldi bir dostumuzu daha özgürleştirmeye.”

Bu sözlerden sonra Tolon, Alptekin'in ellerini çözdü. Diğerlerinin şaşkın bakışları arasında Alptekin Moğolların yanlarına gitti. Bir süre oturdu. Ekmek yedi, kımız içti. Sonra da Kaya Bey'in

karşısına geldi. Sanki ihanet etmemiş gibi ondan Mushaf'ın yerini söylerse kurtulacağını bilmesini istedi. Çok çabaladı ama bir kaya ile konuştuğunu anlaması geç olmadı.

Alptekin'in de ihanetini gören Yörükler, elleri bağlı halde yürekleri dağlanmış gibi çaresizdiler. O güne kadar birbirlerinden tek bir kötü söz duymamış, ihaneti tanımamış baharın çocukları, kanla lekelenen çiçekli elbiseleri gibi misk kokan kadınları, kızları ayaklarının dibindeyken Alptekin'e ne diyebilirlerdi ki. Kan kokusu, sarhoş Moğollara görevlerini başarıyla yapmış olmanın hazını verirken, Yörükler için insanlık bitmişti artık.

Elleri arkadan sıkıca bağlanmış Yörüklerin kalpakları, sarhoş halde sızmış olan Moğolların ayakları dibine yuvarlanmıştı. Kanlı kılıçları hâla ellerinde olan Moğollar, sanki çok normal bir yaşamda gibi horul horul uyurlarken, dışarıda bir ateş yakmış olan iki nöbetçi de aynı şekilde kahkahalarla köylere girip insanları nasıl katlettiklerini, hamile kadınların karınlarını nasıl destiklerini anlatıyorlardı. Kadınları, kızları cansız halde ayaklarının dibinde uzanmış olan Kaya Bey'in yüreğinin kaldıramadığı şey, Cemre'nin cansız vücudunun, hemen yanında olan oğlu Gökhan'ın ayakları dibine serilmiş olmasıydı. Başı öne düşen Gökhan, saatlerdir gözlerini Cemre'nin avuçları arasına düşen kolyeye dikmişti.

Gökhan, çocukluk yıllarına gitmiş, dinleri Işğın Yolunu anlatan dervişlerin öykülerinde Hallacı Mansur'u, Sühreverdi'yi ve onun sadık müridi Şems'i tanımışlardı. Sonra babasının kendisini ve Cemre'yi kucağına alarak anlattığı hikâyeyi anımsadı.

"Hallac ve kız kardeşi Bağdat'ta öldürölüp yakılmışlardı. Sonra külleri Dicle nehrine atılmıştı. Bu küllerden bir köpük oluşmuş ve nehirde oynayan kırk kız, bu köpüğü içmişler. Bir süre sonra kızlar, kırk oğlanı yani ermişin çocuklarını doğurmuşlar. İşte sizler de o nesilden geliyorsunuz demişti Kaya Bey."

Gökhan, Cemre'nin hasretle evlilik gününü değil, Harranlı'nın geleceğı günü beklediğini biliyordu. Yıllardır bugün için sabretmiş, kutsal bir görev için hazırlanmıştı. Bunu Gökhan'a nasıl anlatacağını bilememişti. Hâlbuki Gökhan, onun ruhunu okumuş, bu obanın ona bir zindan gibi geldiğini, Harranlıyla gideceğini anlamıştı. O da Cemre'nin ardından gitmeyi kafasına koymuştu. Mademki bu yola inanmışlardı öyleyse sonuna kadar götüreceklerdi. İşte büyük talihsizlik buna yol vermedi.

Ömürlerinin son zamanını yaşadıkları kesin olan Kaya Bey ve Yörüklerin tek kaygıları Harranlıya bir şey olmamasıydı. Artık o, her şeyleriydi. Bundan sonra var olduklarının tek delili Harranlıydı. Acaba sağ mıydı? Neredeydi? Bu Newroz'da nerede olacaktı? Baba İlyaslar kaybettiklerinden beri Anadolu'da baş gösteren umutsuzluk onun yüreğini de kaplamış mıydı? Kaya Bey, yıldızlarla kaplı apaydınlık bir gecede, kan kokusunu alan yırtıcı kuşların çığlıkları altında bunları düşündü. Elmacık kemikleri çıkık, Turanîlere has yüzü bronzlaşmış olan obanın reisi, Moğolların sızmış olmalarından ve bıraktıkları nöbetçilerin de ateşin başında kımızla kendilerinden geçmiş olmalarından faydalanarak Gökhan'a seslendi:

"Gökhan, oğlum!"

Gökhan, ağır yaralı bir ceylan gibi başını kaldırdı.

"Sabaha az kaldı oğlum. Yüzlerimiz yine tan doğumuna dönük. Güneş daha doğmadı ama doğuşu yakındır. Yüzlerimiz ona son kez dönecek ve kucaklayacağız ışığı. Tanrı, öncümüz Harranlıyı korusun!" dedi Kaya Bey.

Kaya Bey'i ilk defa böyle acı bir sesle dinleyen Yörüklerin gözlerinden yaşlar süzölüdü. Bir sessizlik oldu. Yine her biri ayakları dibinde yatan sevdikleriyle ilgili anılara dalıp gittiler. Öyle ki şu direklere asılmış haldeyken Moğol kılıcı boyunlarına değene kadar ki son ana kadar bu anılara gömölme, sanki yakınlarıyla birlikte o anda yok olmak niyetindeydiler. Şimdi ayaklarının dibine uzanmış bedenler ölmüş olamazlardı. Sabaha kadar hepsi yaşayacaklar, insanlığın iyiliğı için her gün yaptıkları gibi birbirlerine güzel öyküler anlatacaklar, bir sonraki gün yapacakları işleri konuşacaklar, çok görmüş yaşlılara takılacaklardı.

Kaya Bey'in bakışları, üzerine Moğolların sızmış halde yığıldıkları Buhara halısına takılı kalmıştı. Kentin yıkılışından bir yıl önce bu halıyı müşteri bekleyen kör bir satıcı kadından almıştı. Dünyanın gözbebeğı kentin çarşısı; kadınların boyunlarında, kimi zaman yere kadar uzanan renkli

göynüklerin üzerine sarkan Çin taşlarıyla bezenmiş kolyelerin şakırtılarıyla çalkalanıyordu. Sokaklarda erkekler gururlu bir edayla dikiliyor, son derece güzel ve oldukça büyük olan halıların yanlarına çömelmiş yaşlı kadınlar, İpek Yolunun zengin alıcılarını bekliyorlardı. Oğulları yanlarında, çadırlarda büyürlerken ve sonraları uzaklaşıp bozkırda sürülerin ardında koştururlarken, bu halıları dokuyarak bir gün satmayı ve oğullarına gelin alabilmek için gerekli altınları bulacaklarını umuyorlardı.

Kaya Bey, Harranlıyı işte o zaman tanımıştı. Kör bir kadının yanında oturan Harranlı, onun küçük çocuklarını avutuyordu. Kaya Bey, bunu garipsemişti ama sonradan Harranlı'nın insanların gönlünü kazandığını görmüştü. Onunla tanışmış, bir Kürt'ün ülkesinden çok uzaklarda ne aradığını merak etmişti. Onu dinledikçe bırakamamış, doğruluk ve iyilik adına saraylardan vazgeçenlerin tanrıya daha yakın olduklarına inanmıştı. Önceleri onun çok mütevazı, ılımlı bir derviş sanmıştı. Lâkin sonraları görmüştü ki bu ılımlılık tüm insanları kendine çekmek ve düzeni sarsabilmek için gerekli olan bir sabrın sonucuydu. Öncüsünün heybetli duruşunu, gür sesini gözünde canlandıran Kaya Bey, Yörüklerle seslendi;

“Kardeşler! Işığın yılmaz yolcuları, yüzümüz güneşe dönük, kalplerimiz hep aydınlık olsun. Yarın Newroz’dur ve bizler son kez güneşle kucaklaşacağız, hepimize kutlu olsun.”

“Kutlu olsun!” dedi diğerleri de.

Dışarıda ağır ağır başını çeviren Moğol askeri;

“Bize de kutlu olsun boyunlarınızı vurmak!” dedi. Sonra yine yaptıkları vahşetleri anlatmaya koyuldular.

Tan doğumu yaklaşırken, Yörüklerden biri arkasındaki yün yorganların, kepeneklerin üst üste yığılı oldukları yerde bir hışırtı duydu. Bunun ne olduğunu anlayamadı. Sonra küçücük bir elin eline değmesiyle ürperdi. Bir çocuğun, kesici bir aletle elini sıkkan ipi kesmeye çalıştığını anladı. Bu çocuk, Moğollar geldiğinde anasının seslenip bulamadığı, kızılca kıyamet içinde bir daha aramaya da fırsat bulamadığı kızı Elenya olmalıydı.

Yörük’ün tahmini doğruydu. Moğollar, obaya yaklaştıklarında çığlıkların birbirine karıştığı obanın dışında bir kayanın ardında toprağa güneşi resmeden Elenya, kendisinden önce çadırlara koşan arkadaşlarının, sırtlarına saplanan oklarla ardı sıra yere devrilip atların ayakları altında kaldıkları görünce olduğu yerde kala kalmıştı. Anasının, diğer kadınların ve tüm obanın çığlıkları kılıç darbeleriyle susturulup çekik gözlü, yüzleri donuk bodur savaşçılar, ellerinde kanlı kılıçlarıyla deli boğalar gibi homurdanarak çevreyi didik didik edip kimseye yaşam hakkı tanımadıklarına tanık olan kız, bir süre neye uğradığını şaşırarak yaşananların gerçek olup olmadığını anlayamamıştı. Çok zaman, yerinden çıkıp çadırlarına doluşan yabancı adamlara gidip ‘Amca, annem nerede, acıktım.’ demeyi içinden geçirmiş ama korkusu buna engel olmuştu. Nedense istila ettikleri yerlerde tek bir canlının kurtulmasına müsaade etmeyen istilacıların akıllarına hemen önlerindeki küçük bir kayanın ardına bakmak gelmemişti.

Yörüklerin önlerinden kaçtıkları, kadınların sık sık geleceğini söyledikleri kıyametin bu olduğuna inanan küçük Elenya’nın, kayanın ardına gizlenen yüreği, tan doğumunda her şeyin biteceğini söylüyor olmalıydı ki ne olup bittiğini bilmek için anasının keçi kılından yıllarca örerek bitirdiği kara çadıra yanaştı. Çadırın arkasından, her zaman kuru yemiş yürütmek için girdiği yerden süzülüp kepeneklerin arasına gizlenen kız, önce yere uzanmış Moğolları gördü. Onların obadakilere kötülük yapmayıp uyuduklarını sandı. Yerde anası, Cemre ve kardeşleri de uyuyorlardı ama her yerde kan vardı. Buna bir anlam veremiyordu. Sonra önünde duran çadır direklerine bağlı olan oba erkeklerinin kımıltısız duruşları dikkatini çekti. Hemen önünde babası ve Kaya Bey’in ellerinin direklere bağlı olduğunu görünce kötü şeyler olduğunu anladı. Babasının ellerinin bağlanmasına kızdı. Hemen anasının kepeneklerin arasına sakladığı bir hançer aklına geldi. Babasının ellerini çözmeliydi ki o da diğerleri gibi uyusun.

Ellerini bağlayan ipten kurtulan Yörük, kızına sarıldı ve ona sessiz olmasını işaret etti. Kızı, tekrar saklandığı yere gitmesi için sıkı sıkı tembihledi. Yörük, sırayla erkeklerin ellerini çözdü. Elleri çözülen Gökhan, hemen önünde yatan Cemre’ye eğildi. Kaya Bey, onu hemen kaldırdı ve eline bir kılıç verdi. Yörükler konuşmadan anlaştılar. Dışarı çıkan Gökhan ve bir diğeri sessizce

nöbetçilere yaklaştılar. İlk darbe son darbe oldu. Fıskıran kan sesi çabuk dindi. Bundan sonra Yörüklerin intikamları çok sessiz ve o kadar korkunç oldu. Moğollar birer birer boğazlandılar. En sonaysa Tolon bırakıldı. Onu sızmış haldeyken uyandırdıklarında hâla neye uğradığını anlamamıştı. Onu bir direğe bağlayan Gökhan, obadaki kadın ve kızların gömülmelerini bekledi. Tan doğumunda ne yapacaklarını tartışan adamlar, ölmeye ve öldürmeye karar verdiler. Bundan sonra yaşamın onlar için anlamı kalmamıştı. Ayaklarına ipler takıp atlara bağladıkları ölüleri otağlarına ulaşınca Moğollar mutlaka intikam için geleceklerdi. Yörükler de onları bekleyecekler, intikamlarını alacaklardı.

Alptekin'i her yerde aramışlar ama bulamamışlardı. Kaya Bey'i üzen şey buydu. Tolon'dan daha tehlikeli olan Alptekin'i ellerinden kaçırmaları iyi olmamıştı. Hele Harranlının onun yaptıklarından haberdar olmaması daha kötüydü. Alptekin sonraları ortaya çıkıp arayıcıları yalanlarla kandırabilirdi.

Sıra obanın hainine gelince Yörükler, onu Gökhan'a bıraktılar. Tolon'u ellerinden ve ayaklarından dört ata bağlayan Gökhan'ın atlara vurmasıyla birlikte acı çğlıklar atan hain parçalara bölündü. Ölüsü akbabalara atıldı.

Sıra Elenya'ya geldi. Kaya Bey, onunla ve kendileriyle ilgili vardıgı kararı açıkladı:

“Kardeşlerim! Aslında kızımız Cemre'yi bu Newroz'da uzun bir yolculuk için hazırlamıştık. Şimdi onun yerine bizlere şerefimizi temizleme imkânı veren bu uğurlu kızı, öncümüz Harranlıya göndereceğiz. Eğer Harranlı, bu Newroz'da obamıza uğramaya karar verdiyse kısa bir süre sonra İpek Yolundan kervanı gelecektir.”

O gün, Harranlının yıllar önce dediğine göre Demirci Kawa'nın zalim hükümdar Dehak'ın başını kesip özgürlük ateşini yaktığı Newroz'du. Bayram günü, Yörüklere ağıt günü olmuştu. Göz pınarları kuruyan adamların yürekleri kan ağlıyor, birbirlerine gözleriyle yaşamaya artık tahammülleri olmadığını anlatıyorlardı.

Yaşlı liderleri, bir yaprak gibi sallanarak onlara yanaştı. Kaya Bey, kayısı çiçekleriyle bezenmiş uzun bir entari giymiş, örgülü saçları ayak topuklarına kadar uzanmış olan küçük Elenya'nın elini tutmuştu. Diğer elindeyse kadife bir beze sarılı olan kutsal bir emanet vardı. Sır Mushafı' dedikleri kitap bu olsa gerekti. Şimdi çok şeyler söyleyen sessiz yüzü, kılıç kuşanmış Yörüklere dönüktü.

“Biz Yörükler, onlara alfabeyi, yönetimi, insanlığı öğrettik. Onlar da bize obamızı kana bulayarak karşılık verdiler. Ne kadar güçlü olurlarsa olsunlar onlara boyun eğmeyeceğiz. Tanrı yüzümüze gülerse, bugün öncümüz İpek Yolundan gelecek. İçimizdeki hain, Moğolları bundan haberdar etmiştir. Mushaf'ı bugüne kadar onurla koruduk. Yaşamımız bununla anlam buldu. Şimdi oğlum Gökhan, bu küçük kızı ve bu emaneti hemen atına alarak gizli bir geçide götürecektir.”

Kaya Bey ve Yörükler, Elenya'nın alnını öptüler. Bu sırada Kaya Bey, oğluna seslenerek;

“Aman oğlum, Harranlıya, Alptekin'in de ihanet edip kaçtığını söylemeyi unutmayasın.” dedi. Gökhan, hemen atını Elburz'un yalçın kayalıklarla dolu yamaçlarına doğru sürdü. Kaya Bey, onun ardından Yörüklere seslendi:

“Elenya, umudumuzdur artık. Yaşamayı hak etti.”

Gökhan, atını hızla sürdü. Sarp bir alandaki geçide ulaştığında gözlerini uçsuz bucaksız İpek Yoluna dikti. Moğollara görünmemek için yollarını sıkça değiştiren kervancılar, biraz ileride İpek Yolundan saparak bu geçide gelir, dağ yollarında Bağdat'ta mı yoksa Kafkasya üzerinden Anadolu'ya mı gideceklerine karar verirlerdi.

Çin'den gelen ipek ve porselen eşyalar, kâğıtlarla mürekkepler, iskambil kâğıtları, barut hatta batıda çok aranan ilaç yapılan otlarla yüklü kervanlar, bir zamanlar öyle sık gidip gelirlerdi ki Selâhaddin Eyyubi gibi sultanlar bile başka ülkelerin sultanlarına Çin mallarını yollamışlardı. Kitaplar, Çin'den getirilen parşömenlere yazılır ve Selâhaddin gibi ünlü sultanların vezirleri hangi kitapların sahiplerini ateşlerde yakmak gerektiğine karar verirlerdi. Sühreverdi'yi Hikmet ül İşrak'ı yazdığı için katlettiren Selâhaddin'in ve diğer sultanların kentleri ele geçirdiklerinde ilk yaptıkları şey de, dinin yanlış yorumlanmaması için ünlü düşünürlerin kitaplarını yakmak olmuştu. Buna

karşın Sühreverdi'nin kitaplarını okuyup aydınlanan insanlar boş durmuyorlar, Moğol engeline aldirmeden tüccar, derviş ya da seyyah kılıklarına girip düşüncelerini yayıyorlardı.

Kutsal emaneti koynuna koyan Gökhan, iki saat sonra Moğolların obaya doğru yaklaştıklarını gördü. İpek Yolunda bir işaret görebilmek için tanrıya dualar etti. Kanlı savaş başlamadan babasının yanında olmalıydı. Obayı saran Moğolların komutanı Yasavur, Mushaf'ın kendilerine verilmesi halinde Yörükleri affedebileceğini duyurmuştu. Buna karşın Kaya Bey'in cevabı Moğol elçinin başını kesmek olmuştu. Öfkeden deliye dönen Yasavur, yine obadan tek bir canlının kurtulmaması için saldırıya hazırlanılması buyruğunu verdi.

Çok yukarılarda bu hazırlıkları gören Gökhan'ın gözleri hem Horasan tarafından gelen yolda hem de obadaydı. Git gide Harranlıdan umudunu kesiyordu ki çok uzaklarda bir toz kümesi oluştu. Buna bir süre sonra develerin çingirak sesleri ve at kişnemeleri karıştı. Bir kervanın yaklaştığını gören Gökhan'ın yüzü güldü. Artık gelen kim olursa olsun küçük kızı teslim ederek yaşamını kurtaracağına sevindi.

Kervan iyice yaklaştığında Gökhan, kucağında Elenya'yla önlerine koştu. Boyunlarında haçların asılı olduğu adamlar ürktüler. Bu da neyin nesiydi böyle! Tecrübeli olan Sahip, süvarilere haramilerin pususuna düşmüş olabilecekleri yönünde uyarılar yapınca bazı atlılar öne doğru gittiler. Kılıçlarını çekip kalkanlarını yüzlerine siper yapan adamlar, pusuya yatmış haramilerin üzerlerine ok yağdırmalarını bekleye dursunlar, Gökhan önlerinde diz çöktü. Adamlardan biri ona sordu:

“Kimsin yabancı! Bu dağ başında ne arıyorsun?” Gökhan cevap verdi:

“Öncüm Harranlı aranızıdaysa beni görecektir!”

Süvarilerden biri, aşağıdaki bir düzlükte kıyasıya bir savaşın başladığını Sahip'e haber verdi. Kılıç seslerine insan çığlıkları karışıyor, çadırlar alev alıyordu. O sırada kervancılarının ve Gökhan'ın kaygıları çok farklıydı. Kervancılar hemen yollarını değiştirmeye karar vermişlerdi. Artık güneyden değil, Elburz'a vurup Hazar Denizi kıyılarından Azerbaycan ve Ermenistan'ı geçip Ahlât'ta giden bir yola gireceklerdi.

Yabancı gencin başında büyük bir bela olduğunu anlayan yüzü örtülü bir adam, bir devenin üstündeki tahtirevandan başını çıkararak onu ve küçük kızı süzdü.

“Sen kimlerdensin?” diye sordu. Gökhan, sabırsızlıkla cevap verdi.

“Kaya Bey'in oğluyum. Aşağıda yanan obadanım.” dedi. Yüzünü açan adam dostça bir gülüşle yere indi. Babasının ve diğerlerinin tariflerinden uzun boylu, esmer, kıvrıkcık saçlı, gür karakaşlı Harranlıyı tanıyan Gökhan, onun önünde eğildi. Onu ellerinden tutup kaldıran Harranlı, ona sımsıkı sarıldı.

“Hemen bana olanları anlat oğlum.” deyince Harranlı, Gökhan başlarına gelenleri anlattı:

“İhanete uğradık. Moğollar, kutsal emanet için obayı bastılar. Kadınları ve çocukları katlettiler. Şimdi yine geldiler. Yörükler savaşarak ölmeye karar verdiler. Sana emanetleri teslim edip dönmem gerekiyor.”

“Ya baban, Kaya Bey?” deyince Harranlı, Gökhan bir şey demedi. Harranlı yine sordu:

“Ya Cemre, emanetin bedeli?” Gökhan, başını öne eğdi. Bu sessizlik her şeyi ifade etmeye yetmişti. Sonra koynundan çıkardığı Mushaf'ı ve avucunda sımsıkı tuttuğu kolyeyi Harranlıya uzatırken acıyla hıçkırdı. İşte o zaman Harranlı, saçlarını elleriyle ördüğü ve geleceğe hazırlanmasını istediği Cemre'yi yitirdiğini anladı. Defalarca yaşadığı acıyı tekrar yüreğinde hissetti. Sonra yüzünü Elburz'un kuş uçmaz kervan geçmez yamaçlarına çevirdi. Kaya diplerinde yeni çıkan çiçeklerin kokuları, yürekleri hoş edeceğine bıçak gibi bir kederin içine gömülmesine yol açtı. Bir ara dönüp obaya baktı. Çaresizlikle yüreği burkulup önündeki küçük kızı fark etti. Kuzu gibi sessiz kızı kucağına aldı. Acıyla bir obadan sağ kalan tek kişinin gözlerine baktı. Küçük Elenya suskundu. Bundan sonra yıllarca Harranlıyı dinleyecek, gerekmedikçe konuşmayacak ama gözleriyle daima bir şeyler söyleyecekti.

Gökhan, sabırsızlıkla izin isteyerek ata bindi. Harranlı, Kaya Bey'in dönmesini şart koşup koşmadığını tekrar sorunca aynı yanıtı aldı. Anlaşılan Gökhan'ı tutmasına imkân yoktu. Gökhan, ayrılırken son kez dönüp öncüsüne bakarak;

“Yolunuz Newroz ateşi gibi aydınlık olsun. Umudumuz sizlersiniz!” dedi. Ona elini kaldıran Harranlı'nın gözlerinden akan yaşlar dinmedi. Bunu Gökhan'ın görmesini istemedi. O, atını hızla yanan obaya sürerken, Sahip'in çabuk hareket etmeleri yönündeki uyarılarına rağmen Harranlı, bir taşın üstünde çömelip uzun uzun savaş meydanına dönen obaya bakıp gözyaşları döktü. Keşke omzunda şu Mushaf'ın ağırlığı olmasaydı da o da gitseydi Gökhan'la birlikte. Bu sırada Gökhan'ın sözleri tekrar aklından geçti. O, bir ihanetten bahsetmişti. Peki, kimdi ihanet edenler? Bunu Gökhan'a soracaktı ama o çoktan savaş meydanına ulaşmıştı.

Elenya'yı kaldırıp tahtirevana koyan Sahip, Harranlıya seslendi:

“Çabuk olalım ışığın öncüsü, hemen yolu değiştirmemiz gerek. Elburz'u aşmalıyız.”

Harranlı'nın da yerine geçmesiyle birlikte kervan, derhal Hamedan üzeri Bağdat'a giden yoldan saptı. Koyunları, balı ve Yahudileri bol olan Hazarya ülkesine doğru yola koyuldular. Harranlı, kafeste baş başa verdiği Sahip'e şunları söyledi:

“Bağdat'ın bekleyecek zamanı yoktu ya, elimizden bir şey gelmez. İhanet yine belimizi büktü.”

Acımasızlığın kol gezdiği dünyada dost ve düşmanların bilinmezliğine karşın, eller daima kılıçların kabzalarında, okların yaylarıysa her zaman gergindi. Kararlar keskin, bakışlar şahin bakışları gibi sert, diller suskundu. Harranlı, Yörüklerin böyle acımasızca katledilmeleri karşısında günlerce bir şey yemedi. Küçük Elenya'yı, çok zamanlar müritleriyle tartışırken bile kucağında uyuttu ve yitirdikleri için onu sıcak bir taş gibi bağrına bastı. Kimi zamanlarsa yanına sokulan Sahip'in bilgece sözlerine kulak verdi;

“Ömrümü İpek Yoluna ve onun sırlarla dolu yolculuklarına verdim. Şu sonucu çıkardım; Batının yolları kötü ve tehlikelerle doludur. Kâh hareketli kumlar kâh bir takım iblisler ve yakıcı rüzgârlar insanın önünü keserler. Karşısına çıktıklarında hiç kimse onlardan kaçamaz. Sık sık bir takım kalabalık kervanlar orada yollarını kaybediyorlar ve yok oluyorlar. Söylesene Harranlı, bu dünyanın sonu ne olacak?...”

Harranlı, Sahip'le aynı kaygıların ortağıydı ama o'nda umutsuzluğa yer yoktu.

“Azgınlaştığında bazı dalgalar, Doğudan Batıya ya da tersine, insanlar Şam'da, Bağdat'ta ya da Konstantiniye'de kıyamet günün yaklaştığını söylerler yüz yıllardan beri. Belki de söylenenler doğrudur. İşte, Türkmenlerin başlarına gelenleri gördün, kıyamet değil de neydi sanki. Buna rağmen yollarından dönmediler onlar. Umutlarını yitirmediler ve hepsini şu küçük kızın yüreğine sıkıştırdılar. Bundan dolayı olacak yavrucak rahat değil, geceleri hep kâbuslar görüyor. Bil ki bir mum ışığı kadar aydınlık kalsa da dünyada ışık arayışı sürecektir. Kimileri, dostlarımız Sabiiler gibi Harran'da Hz. Yahya'nın kaybolan kitabını, kimileriye ta Çin'den gelip Zenda Avesta'yı ya da Şam'da Hz. Ali'den kalma kitapları arıyorlar. Arayış bitmez dostum, eğer biterse bil ki dünya karanlığa gömülmüştür...”

*

Başka kervanlar gibi süslü eşyalar, esans maddeleri, ipek kumaşlar ya da porselenleri değil de ilaç yapılan otları ve parşömen kâğıt satan, bir sürü kitabı taşıyan kervanın müşterileri de farklıydı. Kimileri uzun yolları tepip bu kervana gelir, günlerce kalıp giderlerdi. Gerçek kimliğini gizleyen Harranlıyı insanlar ünlü bir hekim olarak tanır, hastalarını getirirlerdi. Hatta bununla kalınmaz yörenin Moğol yöneticileri de hastalıklarına şifa bulmak için bu gizemli hekime başvururlar, onun gelecekte neler olduğunu öğrenmekle ilgili büyülerden anlayıp anlamadığını da sorarlardı. Bunun için tehlikelerin farkında olan Harranlı, kentlerde uzun süre kalmaz, yoluna devam ederdi.

Günlerce süren tehlikelerle dolu bir yolculuktan sonra Hazar Denizi kıyılarını aşıp Kafkas Dağlarına ve Ermenistan'a giren kervan, kuzeyde Ararat, güneyde ise Sipan Dağı arasından geçip Van Gölü kıyılarına, Harizmli ve ardından Moğolların yıkımlarından nasibini alan Ahlât'a ulaştı. Yıkımlardan dolayı yığınlaştıran insanların umutsuz ve yoksul düştükleri topraklarda Harranlı,

kervanını bazı gizli mesajların ulaştırılması için gönderir, kendisiyse birkaç müridiyle köyleri dolaşarak cılız da olsa umutlarını yitirmeyenleri aradı. Hatta bazı zamanlar gençleri bir araya getirebilirse gün doğumundan gün batımına kadar bu umutsuzlukların sebepleri ve nasıl ortadan kaldırılacağı tartışılırdı.

“Ermeni dostlarım bana, ‘Kürdistan’a gitme. Orada Moğollar var, herkesi kesiyorlar.’ dediler. Gerçekten de çok korkmuşlardı. Hâlbuki Moğollar, Hristiyanları kolay kolay boğazlamıyorlar. Korku, ölümden daha beter bir şeydir. Yolda rastladığım bazı Kürtler, öyle şeyler anlattılar ki bundan büyük acı duydum. Birisi, bir Moğol askerinin yalnız başına bir köye girip insanları sıraya dizdiğini, sonra da hepsini boğazladığını anlattı. Bir başkasıysa yirmi atlıya rast gelen bir Moğol’un, hepsine atlarından inmelerini söylediğini, onlar da denileni yapınca hepsini öldürdüğünü anlattı. Bunlara inanmak istemedim. Nasıl oldu da insanlar, cellatlarını sever hale geldiler....”

Böyle sözler, daha başka sözleri açardı. Gençlerden biri söz aldı:

“Uzun yıllardır buralarda olmadığın söyleniyor Erdişer’in oğlu. Büyüklerimiz hep seni anlatır, Harran sarayını bırakıp gitmeni yerer, bizlerin sana benzemememiz için sık sık tembihlerlerdi. Bir zamanlar Ahlât, bilim ve felsefe merkeziydi. Dünyanın her yerinden âlimler buraya koşarlardı ama savaşlar başladı. Selçuklularla Eyyubilerin savaşından sonra Moğolların önlerinden kaçan Harizm ordusu buraları talan etti ve ardından gelen Moğollar, taş üstünde taş bırakmadılar. Atalarımız kılıçtan geçirildiler. Şimdi bize ‘Korkmayın’ diyorsun, iyi ama nasıl korkmayalım. Moğolların sayısız büyüklükte orduları var ama bizim ordumuz yok.”

Harranlı, bu gence aradığı cevabı vermeye çalıştı:

“Değil ki gücümüz yok, gücümüz ya da sayımız Moğollardan kat kat fazladır ama aramızda ayrılıklar, birbirini çekememe o kadar çok ki düşmanlarımızın çok fazla bir şey yapmalarına gerek kalmıyor. Zaten bizler birbirimizi tüketiyoruz. Eğer Türkmenlerle Kürtler birlikte hareket etselerdi bugün, ne Anadolu’da insanlar umutsuzluğa düşerler ne de yabancı ordular, Erzurum Kalesini aşabilirlerdi.”

Daha sonra Harranlı, gençlere uzun uzun Anadolu’daki Türkmen isyanını anlattı. Baba İlyas ve İshak’ın kimler oldukları, halkı kazanmak için nelere katlandıklarını ve nasıl kurnaz bir adam olan Sadettin Köpek’in oyunlarını göremediklerini anlattı. Hele hele erkenden sultanın ordusunu alt edeceklerine inanan Türkmenlerin, ‘La İlahe İllallah, Baba Resul Allah’ diyerek galeyana geldiklerini acıyla anlattı.

Dinleyicilerden biri, Harranlıya çokça duyduğu bir şeyi yine söyledi.

“Umudumuz yok.” demişti genç. Harranlı, onu başıyla onaylarken, cevabı da hazırды:

“Neden umudumuz olmasın ki. İnsanlar, yaşamdan kopmamalıdır. Acılar, kayıplar sizleri bitirmemeli. İllaki Moğolları ya da başkalarını söküp atmak da çare değildir. İnsanı mutlu yapan şey, yaşam coşkusudur. Yaşam coşkusu, toprağı biçmek, hayvanlara bakmak, doğayı sevmek ve daha nice şeydir. Umudunuz önce kendiniz için olsun. Kendinden ümidi kesenler, Moğollar olsalar da olmasalar da iflah olmaz şekilde umutsuzluğa gömülmüşlerdir. Böylelerinin yaşamı İslam’a göre de diğer dinlere göre de haramdır. Umutsuzluk ölümdür. Hanginiz böyle yaşarken ölü olmayı kendinize layık görebilirsiniz. Atalarımızın bir sözleri vardır ki altın gibidir. Ben söyleyeyim, kulağınıza küpe olsun. ‘Servetini kaybeden bir şey kaybetmiştir. Onurunu kaybeden çok şey kaybetmiştir ama umudunu kaybeden her şeyini kaybetmiştir.’ derler. Bu sözden öte söz yoktur...”

Onun içtenliğine inanan bir başkası söz alarak;

“Söylediklerin inandırıcı sözlerdir. Fakat ne yapabiliriz ki. Onların altınlarla dolu hazineleri var. Ama bizler toprağımızı, sürülerimizi, evlerimizi yitirmiş insanlarız.” dedi.

Küçük de olsa bu sözlerde bir umut ışığı gören Harranlı, ona cevap verdi:

“İyi ki altınlarla dolu hazinelerimiz, Sultan Keyhüsrev’in sahip olduğu gibi paralı askerlerimiz yok. Ordusu sayıca Moğol ordusundan daha fazla olduğu halde inançları kırıldığı için savaşmadan dağıldılar ve sultan kaçtı. Senin belki Moğol hanı gibi büyük bir ordun yok. Çulsuz bir insanda olabilirsin ama kimsenin sınır koyamayacağı kadar büyük bir ufkun var. Kim buna sınır koyabilir ki. Hele biraz düşünün, neden dünyayı titreten Moğolların sultanları hep geleceklelerinden korkuyor, büyücüleri başlarından ayırmıyorlar. Çok güçlü görünüyorlar ama öyle zayıf oldukları yerler var ki

devamlı korku içinde yaşıyorlar. Korkuları imanlarının zayıflığındandır. Biz birbirimize tersiz, bizler kırk yıl çile çeker nefsimizi terbiye ederiz ama onlar bir gün bile etsiz kalsalar isyan ederler. En iyisi bırakalım dünya malını. Saraylar, cariyeler, altınlar onların olsun ama bizler gönül dostluğunun en büyük servet olduğunu ve paha biçilemeyeceğini bilelim. Şimdi kim daha güçlüdür dersiniz; babasını zehirleyip tahtına kurulan ve paralı ordularla savaşı kaybeden Sultan Keyhüsrev mi yoksa gönüllere taht kuran Baba İlyas mı? Birisi yüz yıllarca lanetle anılacak diğeryse ezilenlerin umudu olan bir ışık gibi yüreklerden silinmeyecek....”

Ahlât civarında yaşayan Kürtler, Baba İlyas gibi herkesin dünya nimetlerini eşitçe paylaşmasından bahseden, zahidane yaşayıp dervişleriyle müthiş tartışmalara giren, Elenya adındaki kızı, ‘Beni en iyi anlayan insan’ diyerek yanından ayırmayan, katı geleneklerin sahibi dere beylerden korkmayan, Harran tahtından feragat eden vali Erdişer’in büyük oğlu Harranlıdan bahsediyorlardı. İyi bir hekim olarak da tanındığı için Kürdistan’ın her yerinden deva bulamayan hastalar ona başvuruyorlar, tedaviye karşılık ona istediği kitapları bulup getiriyorlardı. Moğollar ise çağirtmalarına rağmen bir türlü ayaklarına getirmedikleri bu dervişten kuşkuluydular. Zamanla bu kuşkulular o kadar arttı ki posta güvercinlerinden daha sağlam olan atlı kuryelerle Mugan’da bulunan asıl karargâhlarına haber yollayıp bu adamın asıl amacının ne olduğunu sordurdular. Harranlı için Mugan’dan gelecek haber bekleniyordu...

İSO DEDE’NİN SON YOLCULUĞU

Orta Torosların uzantısı Hamedan Dağının yamaçlarında, üç tarafı dağlarla çevrili olup güney tarafı küçük dağların üstünden Amed ovasına bakan birkaç kerpiç evle kıl çadırlardan oluşan köyünün iki bin fersah uzağında, Moğollardan gizlenenlerin kullandıkları dağ yolunun kenarında oğulları Saro, Siyamend ve kör eşiğiyle her yılki gibi Kürdistan gezisine çıkan Çömlekçi İso, gölgesine sığınacak bir kaya bulduğunda nefes almak için durdu. Kurumuş otlara çömeldiğinde kutsal mekânları saldırıya uğramış gibi paniğe kapılan karıncalar ve diğer böcekler topraktaki çatlaklara sığımlarken, cırcır böceklerinin sesleri tüm seslere hâkimdi. Onlardan bir parça olan yaşlı adam hiçbir canlıyı incitmeden çevresine bakındı. Sararmış otlar arasında aşağıdaki cılız suya ulaşmaya çalışan bir kaplumbağa bile ondan korkmayarak ağır adımlarla yürüyordu. Ama suyun başında delice sevişip birbirlerine sarılmış olan yılanların yabancılara tahammülleri yoktu. İso, geçen kış yere metrelerce kar düştüğü için yaz mevsiminin böyle sıcak olmasına anlam verebiliyordu. Güzelim atlastan kumaşları andıran derileriyle sürüler halindeki dağ geyiklerinin toptan çığlar altında kaldıkları kışa ve kabaran nehirleriyle balıkları yumurtalarıyla birlikte alıp götüren bahara yakışır şekilde yazın da kuruyan toprak yılanlar, çıyanlar ve akreplerle doluydu.

Havada daireler çizerek dönen atmacanın bakışları altında güneşin kızıla çalan ışınlarından sakınan İso, bir zamanlar böyle bir günde kehel, seglavi atlara binmiş aşiret erkekleriyle Moğolların önlerinden kaçıp Kürtlere meydan okuyan Celaleddin’in ordusuyla savaştıkları günleri anımsadı. Kimileri esmer, bıyıklı kara yağız, kimileri sarışın yeşil gözlü ama hepsi kemerli burunlu ve şahin bakışlı Kürtler nasıl da vuruşmuş, püskürtmüşlerdi Harizim askerlerini.

Cepkeninin cebinde katlanmış bir bez parçası çıkarıp açan ihtiyar, rengi yeşilden kahverengine dönen, birbirine yapışmış Muş tütününden bir tutam aldı. Tütün yapraklarını avucunda sıkıp kokusunu içine çekerken garip bir olayı hatırladı. O savaşlarda herkesten iyi savaşı, kızların uğruna yanıp tutuştukları Serbend adlı arkadaşları hiç evlenmemiş, sonra da kaybolup gitmişti. Yıllar sonra nereden gelmişti aklına Serbend. İşin doğrusu kimse bu işin peşine düşmemiş, albenili bir genç olan Serbend’in başına kötü bir şey gelmiş olduğuna inanmak istememişlerdi. Ya da yaklaşan elini yakacak bir günahın ortaya çıkmasından korkmuşlardı. Yalnızca kara ve uğursuz bir anı olarak kalmıştı onun adı.

Esmer teni kararmış adam, ayaklarına güçlkle birer çarık bulabildiği çocukları ve çömleklerin altında sık nefes haldeki kör eşiğinin haline acıdı. Geçmişten kurtulup baş ağrılarına

bire bir iyi gelen tütünü tekrar özenle katlayıp cebine koydu. Çevreye kulak verince tehlikeyi hissetti. Yabancılar öfkelenen yılanlar kendilerini taşlara vuruyorlardı. O sırada İso'nun kesik parmağı sızladı. Hemen orayı tuttu. Parmağını kestirdiğinde yaşadığı acıyı hissetti. Sale Baycu'dan birkaç yıl önce Amed'de bağcılık yaptığı bir sırada istirahat anında şiddetli bir ağrıya sıçramıştı. O zamanki çevikliğiyle küremanın başını ezmişti. Köyün hekimi sayılan kadın onun parmağını tereddütsüz kesmişti. O kadar kan akmıştı ki İso hâla zayıflığını bu olaya bağlardı.

Kesik parmak bir tecrübe işaretiydi. Hem acılara gebe bir zamanın hem de ölümü bedel ödeyerek yenmiş olmanın, doğanın acımasızlığının İso'nun payına düşen işaretiydi. Fazla konuşanların, hırsızlık yapanların ellerinin kesildiği, boyun eğmeyenlerin gözlerine mil çekildiği bir zamanda İso, bedel olarak bir parmak vermekle Allahın kendisini daha büyük belalardan kurtardığına inanır, ona hamd ederdi.

Paçaları dar, üstü bol olan Amed şalvarı üstüne yine bir gömlek ve işlemeli cepkeni giymiş olan İso, kayanın küçük gölgeğinde sanki çift sürmüş gibi yorgundu. Bu can sıkıntısı belki de her yıl birlikte bu geziye çıktığı ağabeyi Abdullah'ın bu sefer yanında olmayışındandı. Aklında hâla dün geceki tartışmaları vardı. Abdullah öyle az bir adam değildi. Tüm çevrede tanınır, sözü dinlenirdi. Kendince o da bir ermiş sayılırdı. Yaşamı boyunca hep ezilenlerin yanında olmuş, onlar için bedel ödemiş, kimseye boyun eğmemenin sonucu olarak da fazla bir şeye sahip olamamıştı. Dün gecede şu fani dünyanın dertlerini konuşup durmuşlardı.

Akşam vaktiydi. Kıl çadırın önünde kurulu ateşin başında kepenekleri koltuk altına koyup uzanmış Abdullah'a göre artık köy köy dolaşp çömlek satmanın anlamı yoktu. Çünkü insanların çömleğe karşılık verecekleri bir dirhemleri bile yoktu. Üstelik Kürt illeri istila üstüne istilalarla yakılmıştı. Allah gani gani rahmet eylesin ona, Celaleddin ölmüş ama ordusundan arta kalan askerler yol kesmeye ve köyleri basmaya devam etmişlerdi. Bunlar yetmiyormuş gibi Moğollar da aynı şeyleri yapıyorlardı. Savaşların getirdiği yoksulluktan bezen insanlar, kendilerini Mesih ilan eden dervişlerin ardlarına takılmasındı da ne yapsındı. Abdullah'a göre sonu olmayan bir yolculuktu bu. İso'ya boşuna yola çıkmamasını, gerekirse kendisine köşe bucakta sakladığı birkaç altını da vereceğini söylemişti. Lâkin İso bunu kabul edemezdi.

“Amed, bir zamanlar dünyanın en zengin kentlerinden biriydi. Ermeni, Kürt, Süryani demeden insanlar birbirlerini sayıp severlerdi. Bizimde çarşıdaki çömlekçi dükkânımız dolup taşardı. Fırında toprağı pişirir, hemen çömlek yapar ama yinede siparişlerimizi yetiştiremezdik. Sonra fitne düştü Eyyubilere. Ardından da Selçuklular, Harzemşahlar ve Moğollar göz koydular bu kente. Sonra canını kurtaranlar dağlara kaçtılar. Hatırlarsan eğer, bir yıl palamut öğütüp onun acı unuyla, otlarla beslenerek ölmemeye çalıştık. Öyledir işte, bu dünyada kimse acından ölmez kardeşim.” demişti Abdullah.

İso da bu sohbete ortak olmuştu.

“Yaşlı büyücümüz Stiyi hatırlıyorsun değil mi?... Kadın olacakları önceden gördü ama hiçbirimiz ona kulak vermedik. Kesilen hayvanların ciğerlerine, kemiklerine bakar başını kötü kötü sallarmırıldanırdı. Kadı onu taşlatmıştı. Sonra Moğolların komutanı kenti aldığıında önce kadıyı boğazlatmış sonra da Stiyi çağırtmıştı. Kadının söyledikleri fazla hoşuna gitmiş olmayacak ki onunda sonu kadıyla benzer olmuştu.”

Söz sözü açar derler ya, Abdullah yerinden doğrulmuş kederli halde bir kâbusa benzeyen o günlere gitmişti.

“Eğer kentin Nehir kapısından kaçmasaydık kıyımdan kurtulamazdık. Yanlız Sti değil kentte ne kadar din âlimi varsa onları tutup susam yağıyla dolu küplere koymuşlar, kırk gün boyunca sadece incir ve ceviz vermişlerdi. Küplerden bir deri bir kemik halinde çıkardıkları adamlara gelecekte kendilerini nelerin beklediğini sormuşlardı. Âlimlerden biri, Moğol komutana; ‘Ben öldükten altı ay sonra sende öleceksin.’ deyince hepsini boğazlamışlardı.”

Bu hikâyeleri kaçırmayan Siyamend'le Saro yorganın altında onlara kulak veriyorlardı. İso, ağabeyine dünyanın sarsılmaz gücünün her şeye rağmen Bizans'ta olduğunu söylüyordu. En son imparatorun başa gelmesiyle Konstantiniye biraz derlenip toparlanmıştı. Bağdat'ta hareminden

dışarı çıkmayan Abbasi halifesinin ise gücü yoktu artık. Kim bilir belki de Bizans toparlanır, Hristiyan da olsa bu toprakların insanları olanlar Moğollardan ve Haçlılardan kurtarırlardı onları.

“Bir zamanlar Kürtlerde büyük bir imparatorluğun sahibi imişler. Artuk oğullarından hatta Mervanilerden bile büyük bir devletleri varmış. Gel gör ki ihanete uğramışlar yine. Hüküm sahibi olan Kürtler, kızlarını Farslara vermişler. Bir oğulları olmuş. O oğulda gelip dayılarının devletlerini ellerinden alıp Farslara vermiş, aynı Amed’deki bir aşiret reisinin Selçuklu askerlerini kementlerle kaleye sokması gibi. İhanet bitmez bu topraklarda. Biz Kürtler keklik nesli gibiyiz. İşte bizim köyün hali, komşu köylerin halleri hep aynıdır. Derler ya, Kürt derki ‘Aşiretlerden benim aşiretim, aşiretimde benim köyüm, köyümde benim evim, evimizde de ben iyi olanım.’ Bunun için köyümüz ikiye bölündü, yukarı mahalle ve aşağı mahalle. Fitne fesat da bu bölünmeyle başladı.”

Ağabeyini can kulağıyla dinleyen İso, ona katıldı. Mevzuyu köyde olan bitenlere getirdi:

“Olan da Pivok gibi kimsenin etlisine sütlüsüne karışmayan zavallılara oluyor. Kızı Zine daha küçüktü. Belliydi ki büyürse dillere destan bir güzelliğin sahibi olacaktı. Aşağı mahallenin en zengini olan Miço, kızı kendisine istedi. Pivok da kızın henüz küçük olduğunu söyleyince Miço onu tehdit etti. Tehditler, arabulucular para etmeyince kız aniden ortadan kayboldu. Kimileri kızın eşkıyalar tarafından kaçırıldığını söylediler. Şam ya da Halep’teki saraylardan birine cariye olarak satılmıştı muhakkak. Kimsenin buna inanası yoktu. Ama yapılacak başka bir şeyde yoktu. Zavallı Pivok deliye döndü. Günlerce aç susuz halde kızını aramadığı yer bırakmadı.

Daha sonra köyün yarı deli çobanı Miço da onlara katıldı. Yaşlı Abdullah’ın gerçek dert ortağı Miço’ydu. İkisnin arasından su sızmazdı. Bunun nedeni kimilerine delice gelecek sözleri Abdullah’ın Miço’ya rahatlıkla söyleyebilmesiydi. Bir gün, Anadolu’daki isyanın başarısızlıkla sonuçlanıp Baba İlyas’ın ölüm haberini aldığı anda kendisini dağlara vurmuş, Allaha meydan okumuştı. Aynı şeyi Celaleddin öldüğünde de yaptığını bilen yoktu. ‘Allahım, sen Kadir-i Mutlaksan eğer nasıl Baba İlyas gibi bir meleğin katline göz yumdun!’ dediğinde Abdullah ardından yürüyen Miço’ydu.

Rüsteme Zal hikâyelerini değil de aşiret savaşlarında gösterilen kahramanlıklara, kadınların bile savaşa katılmalarını, bazı kadınların eşarplarını yere atarak savaşı durdurabilmelerini, babaları İso’yla amcaları Abdullah’ın da bir zamanlar savaştıklarını dinleyen Siyamend’le Saro’nun tüm dikkatleri Miço daydı. Kıvrıkcık saçları ve sakalları kızıla çalan, kafası, çenesi, kemerli burnu herkese göre büyük olan ama dişleri inci taneleri gibi parlayan Miço’nun yüzüne ateş vurunca garip bir hal alıyordu. Abdullah’ı dinlerken o da kendi kendine mırıldanıyor, başını sallıyor, kimi zaman közlere bastonuyla vurarak sanki ateşle dertleşiyordu.

“Avrupa’dan gelen gezginler ta Karakum’a kadar gidiyorlarmış. Bu gidişle onlar Moğolları, Moğollar da bizleri dinimizden çıkaracaklar. Sanki dünya hep aynı dinden olsa bitecek bu kavgalar. Yine en iyisi ateşi gürleştirmek. Allah, bu ışığı bizden eksik etmesin.” deyince İso, Miço aniden bastonuyla ateşe vurdu. Ayağa kalktı. Azgın bir dev gibi haykırdı.

“Allah bu ışığı bizden eksik etmesin. Aman aman eksik etmesin. Eksik etmesin... Hani nerede ışık? Güneşin önünü kapattılar kara bulutlar gibi. Hep dostlardan, bizim ahmaklığımızda bunlar gelir başımıza.”

İso ayağa kalktı. Günahkâr Miço’yu bakışlarıyla suçladı. Miço da ona çok küçümseyerek baktı. Sonra Miço bir kahkaha attı.

“Deli, sende. Tövbe et tövbe. Sen kalkmış ışığı Allaha bir koşuyorsun ahmak. İyi ki aşağı mahalledekiler bu sözlerini duymuyorlar. Yoksa kim bilir başına neler getirirlerdi.” deyince İso, Abdullah, daha ağır bir tempoyla Miço’ya seslendi:

“Yeter Miço yeter.”

Miço, yorganların altında kendisine bakan iki çift gözü görünce onlara doğru eğilip “Böööö!” dedi. Yorgan birden kapandı. Sonra Abdullah’ın karşısına oturdu. Onun gözlerinin içine baktı.

“Sen dememiş miydin ışık her şeyden kutsaldır diye.”

Abdullah bir şey demedi. Yalnızca, ateşin közleri üzerinden dost canlısı Miço’ya ve yıldızlara baktı.

“Doğru, ben dedim. Sana bir şey daha söyleyeyim. Dilini kelleni koruyacak biçimde kullan.”

İso, sığındığı kayanın dibinden Daraheni, Çevlik, Tekman, Erzincan, Muş'a kadar uzanan geniş bir alanda dolaşmasına degecek kadar iş çıkarıp çıkarmayacağını düşünürken küçük Siyamend gözüne ilişti. Çocuk, eşiğin semerine zıplıyor, bir parça arpayla buğday unu karışımı ekmegi koparmaya çalışıyordu. Bunu başaramayınca da başından beri bu geziye gönülsüz katılan ağabeyi Saro'dan yardım istiyordu. İso'nun derdi başkaydı. Ekmekleri fazla değildi ve doymak bilmeyen çocuklar böyle yaparlarsa bir çömlek bile satmadan aç kalacaklardı. Kayadan bir parça gibi oturduğu yerde İso, mendiliyle alnını sildi. Sonra oğullarına seslendi:

“Deyyuslar, daha yola çikalı ne kadar zaman oldu ki. Böyle yaparsanız acınızdan öleceksiniz.”

Siyamend'le göz göze geldiğinde yüreği sızlayan baba, her zaman olduğu gibi öfkesini Saro'dan çıkardı:

“Seni gidi Nemrut! Bunların hepsi senin başının altından çıkıyor. Sodayı yiyeceksin ya... Neyse, kardeşine bir parça ekmek kopar. Sende zıkkımlan.”

Öfkesi geçen İso, çocuklarını yanına oturttu. Yolda yürürken topladığı otları ekmekle dürüm yaptı. Dürümü birlikte yediler. Susamışlardı ama biraz aşağıdaki suya inmediler. İyi ki de öyle yaptılar.

Son yıllarda İso, kendince bir tefekküre girmişti. Namazları kaçırmaz, saatlerce tespih çeker, hep İslam'la ilgili konuşmayı severdi. Varsın açlıktan kırılınsındı, Selâhaddin'in zaferlerini anlata anlata doyardı karınları. Çok zamanlar ölümlerin başlarında dualar okur, onların giysilerini ya da biraz erzakı dualarına karşılık kabul ederdi. Ölümü beklerken herkes gibi o da bu dünyanın sonunun nasıl olacağıyla ilgili tartışmalara kulak vermişti. Söylenenler çok zaman ürkütse de onu her şeyi bilmek isterdi.

Saro, yere çömelmiş yırtık çarıklerinde ayağına batan bir diken çıkarmaya çalışırken bir taraftan canı çıkmış eşekleri Cano'ya, bir taraftan da önlerindeki dağda Daraheni taraflarına yol veren boğaza kadar giden patikaya baktı. Babasına dönüp;

“Zavallı Cano, bu yolu zor aşar.” dedi. Ona ters ters bakan İso,

“Ya Süphan Allah!” diyerek tespihi çekişi hızlandırdı. Saro yine baykuşlar gibi uğursuzluk okuyordu. Ama Siyamend, kendisine yaklaşıp bir deri bir kemik kalmış koynuna sokulunca İso yumuşadı. Onun saçlarını okşarken konuştu:

“Bu patikadan uzun zamandır kimseler geçmemiştir. Üzerinde otlar bittiğine göre artık kullanılmıyor. Hâlbuki bir zamanlar yüklü kervanlar Erzurum'a kadar gidip gelirlerdi.”

“Cano, bu yokuşta ölecek babo.” deyince Saro, sıkılan İso'nun göğsünde bir ağrı oluştu. Elini göğsüne atıp ovaladı ama ağrı geçmedi. Sonra göz ucuyla emektar eşiğe baktı. Cano'nun ne vartalar atlattığını, kendisi gibi öldü ölecek denirken kaç akranını toprağa verdiğini düşündü. Saro'ya veryansın etti:

“Sus mendebur! Yola çıktığımızdan beri ağzını hayra açmıyorsun. Lo, Allah seni davul etsin emi. Lo Cano ölse biz de öldük demektir. Bir gün hayırlı bir söz söyleyen canın mı çıkacak. Bırak böyle konuşmayı da yola çıktığımızda söyleyeceklerime kulak ver.”

Yürümeye fazla niyetli olmayan çocuklar, öyküyü merak ettiler. İso da anlatması için ısrar etmelerini bekledi. Nihayet ikisi de ısrar edince anlatmaya başladı:

“Bir zamanlar bizim Pivok, ünlü bir çerçiydi. Eşiğiyle çok uzaklara gider, cıncık boncuk alıp köylülerin ürünleriyle takas ederdi. Onlardan tavuk, yumurta, buğday, peynir alırdı. Köylüler, kurnaz çerçileri fazla sevmezler ama dürüst bir insan olan Pivok'u severlerdi. Pivok nasıl olduysa bir gün eşiğini kaybetmiş. Köylülerden yardım istedi. Onlar da yardım için eşiği aramaya koyulmuşlar. Eşiği bir gün aradıktan sonra bulamayınca ümidi kesmişler. Köylülerden biri Pivok'a, ‘Ape Pivok, sen sağol. Altı üstü bir eşektir.’ demişti. Biliyor musunuz eşiği bulamayan Pivok

ağlayarak onlara ne demiş? ‘Nasıl altı üstü bir eşektir dersiniz. O eşek benim çocuklarımın babasıydı.’ demiş.”

Öyküyü anlatan İso, Saro’ya keskin bir bakış attı. ‘Anladın mı?’ dedi. Saro isteksizce ‘anladım’ dedi.

“Yolcu yolunda gerek. Fazla oyalandık.” diyen İso öne düşünce Saro, Siyamend’e seslendi:

“Anladın mı lo?”

Siyamend, ne diyeceğini şaşırınca Saro ona çıkıştı;

“Nasıl anlamazsın lo! Cano bizim babamız artık anlasana” dedi.

Boz eşeğin yorgun, bulanık gözlerine bakan Siyamend, eşeği çok sevdiği için ağabeyinin sözlerine gıcunmadı. Zaten yola çıktıkları andan itibaren her şeyini eşeğin kulağına söylemişti. Abdullah amcasının anlattığı öykülerden sonra şimdi de yolda babasının anlattığı öyküyü Cano’ya anlatacaktı.

Piran da, Arsek dağında güneş, vişne kırmızısı bir şerbete batırılmış bir elma gibi batarken, yorgun argın Daraheni tarafına geçen İso ve oğulları ilk köye ulaştılar. İso’yla aynı dili konuşan Zazaların ihtiyarları, Çerçi Beko’dan sonra Çömlekçi İso’nun gelişine sevindiler. Tabii gözleriyle Abdullah’ı da aradılar. Onun gelmeyeceğini öğrenince yaşlılar çok üzüldüler. Mesele bir şeyler alıp satmak değildi. Aylarca da olsa misafirlerin başları üstünde yerleri vardı.

Önce İso’ya ve çocuklarına yemeleri için bir şeyler getiren köylüler havadan sudan epeyce konuştular. Fakat sıra çömlek meselesine gelince fazla oralı olmadılar. İçlerinden biri ne yazık ki çerçiden epeyce çömlek aldıklarını, o çömleklerden fazla memnun olmasalar da yeni çömlek almaya niyetleri olmadığını söyledi. İso, bir gün sonra başka köylere doğru yola çıktı.

Çerçilerin, diğ de çekebilen sünnetçilerin, çingenelerin dolaştıkları köyleri dolaşan İso, Abdullah’ın haklı olduğunu geç de olsa anladı. Kendisinden önce köyleri dolaşan çerçi, ona iş bırakmamıştı. Üstelik Cano’ya yükledikleri erzakları bitmiş, kimi köyleri öyle perişan halde görmüşlerdi ki ekmek istemeye bile çekinmişlerdi. Kimi zengin köyler de ise kadınlar, Ergani’de bulunan bakırdan yapılan tasları entarileriyle silerek parlatıyor, İso’nun karşısında kenger sakızı çiğneyip nazlanıyorlar, sanki büyük bir halt işlemişler gibi;

“Ne edek Ape İso! Bıktık vallahi çömlekleri kırmaktan. Bakır taslar kırılmıyor, bak yere atınca da kırılmıyorlar. Üstelik neşadır denilen toz sürülünce daha parlak olurlarmış. Günahı Çerçi Beko’nun boynuna.” diyorlardı. İso da çareyi yaşlılara yakarmakta bulurdu.

“Allah için konuşun, hiç bakır tasta yemek yenir mi? Günah değil mi?”

Yaşlılar, ona sahip çıkarak;

“Vallahi biz bakır taslarda yemek yemeyiz. Kâfir işidir bunlar.” derlerdi.

Hiç olmazsa onların hatırı için İso, birkaç çömlek satabilmişti. Çömleklere karşı bir avuç kuru üzüm, bastık, buğday alabilmişti. Ama dilleri bir karış uzun olan gelinler, bakırları parlatıp parlatıp yüzüne tutuyorlardı.

Önünü görmeyen kör eşeği ve çarıkları yırtılan oğullarıyla İso neredeyse dilenciye dönüşmüş, dağ bayır demeden gezerken tüm öfkesini Çerçi Beko için biriktirmişti. Uğradığı her evde çerçiyi yerin dibine sokuyor, düzenbazlıkla suçluyor, çok inandırıcı konuşup dövuündüğü için köylüler de ona inanıyorlar, daha da ileri giderek çenebazlık yapan kadınlarını pataklayanlar bile oluyordu.

Siyamend de bu işten sıkılmıştı. Böyle olacağını önceden söylediğini sık sık vurgulayan Saro’ya tahammül ederken yaşlı babasıyla Cano’ya acıyor, bir taraftan da gelecek kışı nasıl geçireceklerini düşünüyordu. Ağabeyine neden yoksul olduklarını sorunca Saro;

“Eşğimiz Cano, babamız da İso olduğu için bu haldeyiz.” deyince bir şey anlamayan Siyamend kafasını kaşıyarak;

“Ben Cano’yu kimsenin eşeğine değişmem.” diyordu.

Saro, umursamaz halde bildiğini okuyordu. Kafasına vurarak;

“Baban İso mu, yediğin de çilodur.” diyordu.

Bir gün, akşama doğru Alevi Kurmanç köylerin çokça olduğu Erzincan yakınlarında ki bir köye doğru yürüyorlardı. Gün batımında yemyeşil ağaçların içinden ılık, ekşi tezek kokusu içinde köylüler, davarlarını çitlerle korunan sığınaklara koyup, yoğurt, bulgur pilavı, kuru kayısı

kavurması türünden yemekleri sofralarına indirmişlerdi. İşte o sırada köyden kendilerine doğru yaklaşan garip bir şey çömlekçilerin dikkatlerini çekti. İso dikkatle bakınca bunun bir at arabası olduğunu anladı. Arabanın tahta tekerlerinin tangır tungur sesler çıkarması bir yana, eşek anırması mı yoksa insan sesi mi anlaşılmayan bir ses kulaklarını tırmaladı. Saro ve Siyamend, arabanın üstünde parlayan şeylerin ne olduğunu anlamaya çalışırken, İso'nun dikkati arabanın önünde kendisi gibi giyinmiş, orta boylu, göbekli topal adamdaydı. Sanki bu adamı gözleri bir yerden ısıırıyordu. Çömlekçileri görmeyen adamınsa keyfine diyecek yoktu. Bağırını dağlara açmış, işlemeli cepkeni sallanırken paytak paytak yürüyordu. Onu görenler Karakum'dan, Batu Han'ın huzurundan geliyor sanırlardı. Yularını tuttuğu atın önünde dünyayı alıp sattığını sanan adamın yapmadığı rezalet kalmamıştı. Kavisli patikayı aşır karşı karşıya geldiklerinde İso olduğu yerde kaskatı kesildi. Rengi attı. 'Topal Beko!' dedi. Sonra ağır ağır yürüdü. Yürürken de öfkesi daha fazla arttı.

"La havle vela kuvveti illahi billahi"lerle başlayan bedduaları söylemeye başladı. Saro'yla Siyamend de bir hasımlarıyla karşı karşıya olduklarını sezdiler. Dünyayı umursamayan çerçi, Türküsünü söylüyordu:

"Sareeee tu Sara mını le! Delale tu yara mını...."

Bu sırada Saro, babasına yaklaştı. Sanki ona karşı olan sevgisi birden ortaya çıktı.

"Babo, bu adam çerçi değil mi?" İso öfkeli bir sesle patladı:

"He oğlum, lanet olası çerçidir. Zavallı köylüleri kandıran düzenbazdır."

Aralarında birkaç metre mesafe varken Saro yerden taş topladı. Onu fark eden çerçi, ocağına incir ağacı diktiği Çömlekçi İso'yu tanıdı. Suçlu gibi atın yularını hemen boynuna bağlayıp arabanın diğer tarafına kaçtı. Sanki tekerlekte bir arıza varmış gibi oyalanarak çömlekçilerle karşılaşmadan sıvışmak niyetindeydi.

"Selamın aleyküm Ape İso. Ne edek ez xulam, bizim de çoluğumuz çocuğumuz var." deyince çerçi, İso ona haykırdı:

"Selamın batsın hırsız herif! Zavallı köylüleri soyup soğana çevirmişsin."

Babası bunları söyledikten sonra sıranın kendisine geldiğini bilen Saro, taşları arabaya ve çerçiye savurdu. Siyamend de gücü oranın da ona katıldı. İsabet alan tabaklardan sesler gelirken bir taş da çerçinin başına değdi. Bir eli kafasında diğer eli ise atın yularındayken oradan sıvışma derdinde olan çerçi, İso'ya laf attı:

"Lo aç çömlekçiler! Bokumu yiyin. Köylülerle neleri konuştuğunuzu bir Moğollara söylersem görürsün halini."

İso ve oğulları bir daha çerçiyle karşılaşmadılar. Çerçi Beko, onlardan uzak durmaya çalışırken İso nihayet bir Alevi köyünde çömlek satabildi. Zazaca konuşan sünni çömlekçi İso'yu Kurmanci konuşan Alevi köyün dedesi evinde ağırladı. Ertesi gün İso çömlekleri satarken Ermeni kalaycı Kevork da yüklü eşeğiyle köye geldi. Kalaycı, dedeyle anlaştıktan sonra hemen işine başladı. Çocukların başına toplandıkları kalaycı, önce bakır kazanların içlerini çakıllarla doldurup üstüne çıktı ve iki ayağı bitişik halde hızlı hareketlerle sağa sola dönerek kazanların dibini kazıdı. Aynı sırada yaktığı bir ateşin közüne üfleyen oğlu, ateşte erittiği kalayla neşadır denilen tozu karıştırıp temiz bir pamuk parçasıyla kazanların içini sildi. Siyamend'le Saro'nun da içinde yer aldıkları köyün çocukları kalaycının başında toplanmışlar, sanki sihirli bir iş yapıyorlarmış gibi onu izliyorlardı.

Bir süre sonra dikkati birre oynayan çocukların üzerine kayan Siyamend, taşı koruyan takımı tuttu. Daha zayıf görünmelerine karşın kaybetmek istememelerinden dolayı onların kazanmasını istemekteydi. Sonra köyün çocuklarından farklı olarak beyazlar giymiş bir kızı gördü. Diğerlerinden farkı olarak kızın attığı her adımdan emin görünmesi ilgi çekmesini nedeniydi. O sırada babasının temiz bir taş üzerinde kibleye döndüğünü görünce Siyamend, namaz vaktinin geldiğini anladı. Namazsız köyün çocukları oyunlarına ara verip hayretle ona baktılar. Namazdan sonra Siyamend, gözleriyle tekrar o kızı aradı ama göremedi. Sonra köyün çocuklarıyla koşturup durdu. Öğleyin sıra tekrar babasının ardından namaz kılmaya geldiğinde Alevi çocuklardan biri, arkadaşlarına seslendi:

"Lo, hun zanın ew ya çıma evqas xweş dileyze? Nımej dike, boy ve ji xweş dileyze. Xwede na bave vira le bele vira alikari dike..."

Siyamend, çocukların kendi halleriyle alay ettiklerini fark etti. Yoksul halleriyle sofukesilmelerine, belki de isyan edilecek hallerine karşın Allaha secde edişlerine kızıyorlardı. Öte yandan işini öğleye bitiren Ermeni kalaycı, acılarıyla dolu yaşamını İso'ya anlatıyordu.

Bir zamanlar Çevlik'in en zengin tüccarı olan Kevork'un dünya güzeli kızını, Moğollarla arasından su sızmayan Ermeni kralı Hetum cariyeye olarak istemiş, kıskanç kraliçenin kralın gözdelelerini entrikalarla ortadan kaldırdığını duyan Kevork, kızını vermemiş, Moğolların öfkelerinden korktuğu için de yıllar önce Erzurum'daki akrabaların yanlarına göçmüştü. Orada yerleşip işini tekrar kurmuştu ki Mugan'dan gelen Baycu Noyan'ın ordusu kentin kapılarına dayanmıştı. Kentten kolay kolay kimse kurtulamazken servet döken Kevork her şeyini bırakıp yalnız karısı ve çocuklarını alarak kentten kaçmaya çalışmış ama yağmur sularıyla kabaran Aras nehrine düşen at arabasıyla birlikte tüm yakınlarını yitirmişti.

Elleri yanaklarında, kendisi gibi feleğin sillesini yiyip beli bükülen Kevork'a kulak veren İso, yine tütün yapraklarını avuçlarında sıkıp kokusunu içine çekti. Sonra da derin derin iç çekerek Ermeni kalaycının acısını paylaştı. Yaşlıların bitmek tükenmek bilmeyen kederlerinden bıkan Siyamend, sıkılıp çevresindeki cıvıl cıvıl çocukları arıyordu. Nedense köyün çocukları ortalıkta yok olmuşlardı. Kim bilir nerelerdeydiler ya yufka ekmeklerin tandırlarda pişirilişi için gerekli olan tezek toplamaya ya da yemeği çok lezzetli olan diken kökü mantar gibi otlardan toplamaya gitmişlerdi. Siyamend, yalnız başına köyün içinde dolaşıyordu. İki ayı bulan bir yolculuğun sonunda çömlikleri biraz buğday, kız kardeşi için kumaş, kuru üzüm bulgur karşılığında vermişlerdi. Herhalde kışın açlıktan kırılmayacaklardı.

Siyamend, yine beyazlara bürünmüş o kızı gördü. Serin bir rüzgâr, yerden sosun ve nergiz kokularını saçarken bir hayal âleminde dolaştığını sanan Siyamend içinde bir sıcaklığın oluştuğunu kıza yaklaşmak istedikçe yüreğinin daha hızlı çarptığını hissetti. Kız yine kaybolunca bilmediği, tanımadığı bir güç Siyamend'i onun ardından koşmaya hemen ona ulaşmaya itti. Kararsız adımlarla köyün dışına doğru ıssız bir yere saptı. Ardından Siyamend, kuş cıvıltıları içinde önünü kapatan ağaç dallarını açıp yürümeye çalıştı. İçinde garip hisler uyandı. Çevresini sanki orman sarmış, görünmeyen sihirli bir güç tarafından kuşatılmıştı. Kaçmak istiyordu ki 'zirng!' diye bir sesle irkildi. Bir okun hemen saçlarını sıyrıp bir ağacın gövdesine saplandığını görünce irkildi. Sanki bir büyüün etkisinden kurtuldu. Köyde hiç görünmeyen ama şimdi renkleri atmış halde kendisine bakan insanlarla karşılaştı. Kadın, erkek çoğu savaşçı görünümlü olan gençler ona yanaştılar.

"Aman tanrım onu vuruyordum." dedi kıvrırcık siyah saçlı yakışıklı bir genç. Sonra da Siyamend'e doğru eğilip saçlarını okşadı.

"Korktun mu?" dedi yabancı adam. Siyamend ne diyeceğini bilemedi.

"Atlattığı tehlikeyi fark etmemiş anlaşılan. Böylesi daha iyi." diyen kadın savaşçı, Siyamend'in ilgisini çekti. Şimdiye kadar kadınların askerlik yaptıklarını duymamıştı. Bir erkek kadar çevik görünen, örtünmeyip bunu da hiç yadırgamayan kumral tenli, baygın bakışlı, sinelerinden dağ çiçeği kokuları yayılan kadın ve erkek savaşçılar bir anda ormana dalıp yok oldular. Siyamend, hayal görüp görmediğini anlamak için okun saplı olduğu ağaca baktı. Oku da yerinde görmeyince iyice şaşırıldı. Ne yapacağını bilemedi. Acaba geri mi dönseydi. Ama hangi yoldan geri dönecekti ki. Bir patika bile yoktu. Orman onu derinliklerine doğru çekiyordu. Yine ağaçların içine daldı. Ezilen yaprakları takip ederek bir çıkış yolu aradı. Sanki kaybolmuştu. Bir süre sonra ormanın sık olduğu bir yerde birilerinin konuştuğunu duydu. Daha doğrusu bir adam tok ve yüksek bir sesle konuşuyordu. Ağaçların içinde bir topluluğun olduğunu sezen Siyamend, birkaç adım ötesindeki insanlara ulaşmak istiyor fakat sık olan çalılıklardan, sarmaşıklardan geçit bulamıyordu. Derken sesi duyulan adam, onun varlığını fark ederek içeri alınmasını söyledi.

Aynı savaşçı kadın onu kolundan tutup içeri çekti. Siyamend, kadın erkek beyaz entariler giymiş bir topluluğa konuşan uzun boylu, esmer, omzunda beyaz bir güvercin olan bir adamla karşılaştı. Ona gülümseyen adam oturmasını söyledi. Babasının çok bahsettiği cinler ve perilerle karşı karşıya olduğuna inanan Siyamend öylece kalmıştı. Kadın savaşçı onu alıp yanına oturttu.

Kadın onun kolunu tutunca insan sıcaklığını hisseden Siyamend gördüklerinin hayal değil kanlı canlı insanlar olduğunu fark etti.

“Hoş geldin küçük arayıcı. Sende ışığın yolcusu olursun belki. Dileğimiz budur.” diyen iri yarı cüsseli esmer adamın kıvrıcık siyah saçlarında beyaz güvercin kanatlanıp uçu. Sonra tekrar gelip omzuna kondu. Güvercinlere ve dağ çiçeklerine dokunurken çok hassas olan, kısık gözlerinde karşısındaki topluluğun içlerine işleyen bakışlara sahip olağanüstü nitelikleri olduğu anlaşılan adamın kim olduğunu merak eden Siyamend, bir an yoksul bir çömlekçinin oğlu olduğunu hatırlayıp mahcup oldu. Topluluğun lideri olduğu anlaşılan adam, ona bakınca Siyamend’in mahcubiyeti daha da arttı. Adam konuştu:

“Meclisimize ilk defa katılanlara fazla soru sormayız. Onlar bizi dinler, sonra da ayrılırlar. Bir daha gelirler mi gelmezler mi, düşüncelerimizi paylaşırlar mı paylaşmazlar mı bilemeyiz. Kimileri koşar gider soluğu düşmanlarımızın yanlarında alıp bizi gammazlarlar, kimileri ise bizi bir daha dinleyebilmek için her türlü tehlikeyi göze alırlar. Bize ulaştıklarında Sokrates gibi onları dinler, tartışırız. Bir gün, sen de büyür bizi duyar, bizi ararsın. Kısmet olursa o zaman seninle de çok şeyler tartışırız. Bizler ışık arayıcılarıyız. Servet peşinde olmayan yoksullar hareketiyiz. Değil ki varlığa karşıyız, çalışmaktan, üretmekten, zor zamanlar için biriktirmekten de yanayız. İnsan insana zulüm etmesin yeter ki.

Bugün sizlerle güneşi arayan bir gencin öyküsünü konuşacaktık. Sizlerle en iyi anlaşma yolumuz bu öyküler oluyor. Öykülerden dersler çıkarmak gerekiyor. Bu öyküyü iyi anlayan, kendisini bu öyküye veren bir arayıcıya başka bir şey anlatmaya gerek yoktur. Bir doğru söz, bir sağlam duruş binlerce sayfa yazıdan yeğdir. Eğer bir yerde çok konuşuluyor ama yanlış ya da doğru bir adım atılamıyorsa ya da çok yazılıp çiziliyor ama kimse doğru bir sözün arkasında durmuyorsa bilin ki orada gerçeklerden kaçış vardır. En iyisi de o cemaati terk etmektir.”

*

“Çok kadim zamanlarda Tibet denilen ülkede yoksul bir köy varmış. Bu köyde genç bir çiftçiyle dokumacı karısı yaşarmış. Çok çalışkan olduklarından diğer köylüler onları taklit ederlermiş. Bir sabah, güneş ufukta göründükten sonra kara bulutlar Tibet’in üzerini kaplamış ve beraberinde şiddetli yağmurlar getirmiş. Güneş aniden gözden kaybolmuş ve fırtına dindikten sonra bile ortaya çıkmamış. Dünya, karanlık ve soğuk olmuş. Ağaçlar kurumuş. Yeşil olan doğa ve ekinler sararmışlar. Şeytanlar, hayaletler ve diğer kötü gece yaratıkları buna çok sevinmişler. Çünkü insanlara acı veriyorlarmış. İnsanlar, birbirlerine ne yapacaklarını soruyorlar, güneşsiz ürün yetiştiremezlerse nasıl yaşayacaklarını tartışıyorlarmış. Bunun üzerine çalışkan çiftçi, köyün en yaşlı kişisini görmeye gitmiş. Ona, güneşe ne olduğunu sormuş. Yaşlı bilge de cevap vermiş, ‘Uzaklardaki denizin dibinde zalim bir kral yaşıyor. Bütün kötü ruhlara hükmeden odur. Bu yaratıklar için güneş büyük bir düşmandır. Ondan korkar ve nefret ederler. Çünkü güneş, onların korkunç kötülüklerini ortaya çıkarır. Sanıyorum bu nedenle şeytan kral, güneşi çaldı.’ demiş.

Çiftçi, bilgeye teşekkür edip evine dönmüş. Karısına insanların açlıktan ve soğuktan öldüklerini, bunun için güneşi bulmaya gideceğini söylemiş. Karısı memnun olmuş ve onu diktiği özel bir giysiyle uğurlamış. Pamukla sıkça doldurulmuş bir ceket ve uzun saçından bir demeti kendir sapıyla birleştirerek bir çift sandalet yapmış. Çiftçi ayrılırken karısına;

‘Güneşi bulmadan dönmeyeceğim. Eğer daha önce ölürsem parlak bir yıldız olacağım. Bu şekilde güneşi bulacak kişiye rehberlik edeceğim.’ demiş.

Adam ayrılırken gökte oluşan altın rengi bir ışık omzuna değmiş, sonra bu bir Anka kuşu olmuş. Kuşla birlikte yola çıkmış. Çiftçi günlerce güneşi aramış. Fakat hayal kırıklığına uğramış. Dünya sonsuz bir geceyle örtülüymüş.

Bir gün, parlak bir yıldız yeryüzünden gökyüzüne doğru yükselmiş. Sonra Anka kuşu gelip çiftçinin karısının ayakları dibine konmuş. Baş eğilmiş. Kadın, kocasının öldüğünü anlamış, kalbi

büyük bir acıyla dolmuş. Kadın kendini kaybetmiş. Kendine geldiğinde bir oğlan çocuğunu doğurduğunu görmüş. Ona Oktay ismini koymuş. Rüzgârın ilk dokunuşuyla bebek konuşmuş, ikinci dokunuşuyla yürümeye başlamış ve üçüncü dokunuşta koskocaman bir adam olmuş.

Oktay, annesini gözyaşları içinde görünce ona ne olduğunu sormuş. O da babasının öyküsünü oğluna anlatmış. Bunun üzerine Oktay, babasının görevini tamamlamak için annesinden izin istemiş. Oğlunu bekleyen tehlikelerden korkan kadın, insanlığın kurtuluşu için oğluna izin vermiş. Bir kez daha pamuk dolgulu bir ceket dikmiş ve saçının bir tutamıyla bir çift sandalet yapmış. Bir kez daha Anka kuşu gelip Oktay'ın omzuna tünemiş. Kadın oğluna şöyle demiş:

‘Doğudaki en parlak yıldızla dikkat et. Baban öldüğünde kendini bir yıldızla dönüştürdü. Onu takip et, seni güneşe götürecektir. Altın Anka kuşu arkadaşıdır. Babanın yolculuğunda ona eşlik ettiği gibi sana da eşlik edecektir.’

Oktay ve Anka kuşu yola çıkmışlar. Doğuya, en parlak yıldızla doğru yol almışlar. Oktay, uçurumlarla dolu dağları aşmış. Ceketini lime lime olmuş. Bir dağ köyüne topallayarak girdiğinde bitkiler yabani görünüyormuş. Köylüler, onun arayışını duyduklarında her biri kendi giysilerinden birer parça koparıp bundan Oktay'a bir ceket dikmişler. Bedeni ısınıp ruhu yenilenince Oktay ve Anka yeniden yola çıkmışlar. Durmadan yürümüşler, dağları aşmışlar, pek çok nehri yüzerek geçmişler. Bir gün öyle geniş bir ırmakla karşılaşmışlar ki bir kartal bile uçarak karşıya geçemezmiş. Kuvvetli akıntı, ev büyüklüğünde kaya parçalarını sürükleyip götürüyormuş. Oktay, hiçbir korku duymadan suya dalıp görünmeyen sahile doğru yüzmüş. Sahil görününce kalbi sevinçle dolmuş.

Birden bire nehrin üzerinde soğuk bir rüzgâr esmiş ve kuvvetli akıntıyı bir buz nehrine çevirmiş. Oktay hareketsiz kalırken Anka kuşu da donmuş. Mucize olarak ceket Oktay'ın donmasına engel olmuş. O da Anka kuşunun vücuduna bastırıp ısıtmaya çalışmış, bir taraftan da buzları yumruğuyla parçalamış. Böylelikle bir kitleden diğerine atlayarak sahile varmış. Uzun yürüyüp başka bir köye varmışlar. Köylüler onun arayışını ve karşılaştığı tehlikeleri duyunca köyün yaşlısı şöyle demiş:

‘Güneş olmadan bizler yoksul insanlarız. Sana vereceğimiz en iyi şey toprağımızdır. Çünkü atalarımızın zamanından beri bizim olan terimizle sulandı. Yolculuğuna devam ederken belki de bu bağışımızın bir yararı olur.’

Oktay, bir torba dolusu toprağı omzuna atıp yola koyulmuş. Bir omzuna da Anka kuşu konmuş. Sonra doğuda parlayan yıldızla doğru yola koyulmuş. Doksan dokuz dağ aşmış, doksan dokuz nehirden yüzerek geçmiş. Sonunda iki yolun birleştiği yere varmış. Hangi yola sapacağını düşünürken yaşlı bir kadın ona yanaşmış ve nereye gittiğini sormuş. Kadın, ona; ‘Yol, aşılamayacak kadar uzun. Çok geç olmadan evine dönsen iyi olur.’ demiş. Oktay, ona; ‘Yol ne kadar uzun, yolculuk ne kadar zor olursa olsun başladığım işi bitireceğim.’ demiş. ‘Eğer bu kadar kararlıysan sağdaki yolu takip et, güneşi bulacaksın. Vardığın ilk köyde dinlenirsen akıllılık etmiş olursun.’ demiş kadın. Anka kuşu, kadın konuşurken ona saldırıyormuş. Onu kovalayan Oktay, kadının söylediği yoldan yürümüş. O zamana kadar zorlu bir yolculuk yaptığı için yolun bu kadar düzgün ve kolay oluşuna şaşmış.

Çok geçmeden yaşlı kadının sözünü ettiği köye varmış. Köyün refah içinde olduğunu görünce şaşırmış. Erkekler zengin ve şişman, kadınlar iyi giyimli ve güzelmış. Köylüler, onu sevgiyle karşılamışlar. Onun kahramanlığını övmüşler ve onuruna bir ziyafet vermişler. Köylüler, onun şerefine içerlerken o da şarap kâsesini kaldırmış. Öbür köydeki insanlar açlıktan ölürlerken buradaki insanlar niye bu kadar zenginler diye düşünmüş. Birden bire altın Anka kuşu kanat çırpmaya başlamış ve şarap kâsesine bir şey düşürmüştü. Oktay şaşkınlık içinde kalmış. Şarap alev almış, içindeki nesne yanmış. Oktay, bunun kendisindekine benzeyen, saç ve kendirden yapılmış bir sandalet olduğunu anlamış.

‘Demek ki babamı öldürdünüz, alçak insanlar!’ diyerek şarap kâsesini yere atmış. Onun köylülere bağırmasıyla birlikte bir duman oluşmuş ve tüm köy yok olmuş. Onların yerlerine yüzlerce hayalet ve şeytanımsı yaratıklar ortaya çıkmışlar. Oktay, Anka kuşunu omzuna alarak tekrar yolun çatallandığı yere dönmüş, soldaki yola girmiş. Bu arada kötü yaratıklar, Oktay'a başka

bir biçimde zarar vermeye karar vermişler. Onu nehirde dondurmaya başaramamışlar, Kayıp Ruhlar köyünde öldürememişlerdi. Şimdi de kendilerini yüksek dağlara dönüştürerek yolunu kapadılar. Ama Oktay, bunları da birer birer geçti.

Sonunda şeytanlar, rüzgâra dönüşüp onun annesine ulaştılar. Ona, Oktay'ın bir uçurumdan kayıp öldüğünü söylediler. Bu sözlerin onu acıya boğacağını sanmışlardı. Ancak kadın oğlunun ayrılırken söylediği sözleri hatırlamış. Onların anlattıklarına inanmamaya çalışarak dişlerini sıkıp gözyaşları dökmemiş. Oktay'ın anası ve köylüler, her tan doğumunda bir kaya alıp dağın tepesine tırmanıyorlar, taşıdıkları kayanın üstüne çıkıp doğuya doğru bir tutam güneş ışığı görürüz umuduyla yaşıyorlarmış. Ancak günler, aylar, yıllar geçiyor, gökyüzü hâla kapkara kalmaya devam ediyormuş. Taşıdıkları taşlardan yüksek taş seti oluşmuş ama güneş dönmemişti.

Bu arada Oktay, sonsuz gibi görünen dağları aşp çok uzaklardan gelen denizin sesini duymuştu. Denizi nasıl geçip güneşi nasıl bulacağını düşünürken, sırtındaki torbayı açıp denize döktü. Toprak, suya değdikçe büyük rüzgârlar oluşuyor, toprağı adalara dönüştürüyordu. Oktay, adaları aşmış, son adaya yüzüp ulaştığında birden bire çökmüş. Denizin dibine doğru sürüklenmiş. Okyanusun tabanında büyük bir mağara bulmuş. Dev bir kaya parçası girişi engelliyormuş. 'İşte burası Şeytan Kralın güneşi hapsedtiği yer olmalı.' diye bağırmış. Kötülük kralı, mağaranın girişinde korkunç şeytanlardan oluşan büyük bir orduyla onu savaşa hazır halde bekliyormuş. Oktay, kralı öldürürse ordunun paniğe kapılıp dağılacığını düşünmüş. Böylece kötülük kralıyla savaşa tutuşmuş. Bu kavga sırasında dev dalgalar oluşmuş. Sonunda şeytan kral okyanusun tabanına kaçmış. Oktay, onu yakalamış, Anka kuşu gözlerini çıkarmış. Kötü yaratık sağa sola saldırırken bir kayaya çarpıp ölmüş. Şeytanın ordusu hemen dağılmış.

Oktay, mağarayı kapatan kayayı yana doğru itmiş ve güneşi içeride bulmuş. Son kuvvetini toplayıp güneşi eline almış ve denizin yüzeyine doğru yavaşça çıkmış. Güneşi suyun üstüne itmeyi başarmış ancak gücü bitip ölmüş. Altın Anka kuşu, güneşi sırtına alarak yükselmiş. Güneş en sonunda gökyüzünde yükselmeye başladığında çiftçinin karısı ve köylüler, dağın üstündeymişler. Önce ufukta mor bulutlar belirmiş, bunu gül ve altın rengi olanlar izlemiş. Sonra on altın ışın, ardından da altın yuvarlağın kendisi belirmiş ve ışığı şeytanları taşla çevirmiş.

Köylüler coşku içinde bağırlarken, altın Anka kuşu boynu bükük halde kadının ayakları dibine konmuş. Kadın, oğlunun öldüğünü anlamış, yüreği acıyla dolmuş ama sevinç de duymuş. Çünkü babasının görevini yerine getiren Oktay, büyük bir kahraman olmuş.

O günden beri çiftçi adamın yıldızı, doğu göklerinde şafak sökene kadar parlar. İnsanlar, bu yıldıza sabahyıldızı derler. Anka kuşu, sırtında güneşle yükselir, kanatları bulutların üzerinde parlar ve onları mor, kırmızı ve altın rengine boyar. Altın Anka kuşunun konduğu yerde şimdi bir tapınak vardır. İnsanlar, burayı güneşi kurtarıp yeryüzünde bitkileri yeniden büyümesini sağlayan genç adamın anısına her yıl ziyaret ederler..."

*

Hüzünlü de olsa sonu, derslerle dolu öyküyü bitiren adam bir süre sessiz kaldı. Sanki çok uzun zaman öncelere gitmiş gibi daldı. Güvercinleri uçurduktan sonra kendisini pür dikkat dinleyen gençlere;

"Dünya yine karanlıklar içinde değil mi? Neden her biriniz birer Oktay olup güneşin ardına düşmeyesiniz ki. Öncünüz olduğumu söylüyorsunuz ama benimle yol arkadaşı olmanın ne kadar zor olduğunu bir bilerseniz..." dedi.

Öncü adam, Siyamend'i yanında oturtan kadın savaşçıya sordu:

"Sence biz neyi arıyoruz?"

Ayağa kalkan kadın savaşçı cevap verdi:

"Işığı arıyoruz."

Bakışları adeta insanın içine işleyen adam merakla sordu:

“Peki, ışığa ne zaman, nasıl kavuşacağız?”

Siyamend, büyüsel bir güce sahip gibi görünen adamın neye ulaşmak isteğini merak etti. Çevresinde uçan güvercinlere buğday taneleri atan adam kendi sorusuna kendisi cevap verirken dinleyiciler, öncülerinin yine derin bir çözümlemeye başladığını anladılar.

“Ne ışık sandığınız kadar uzaklarda nede ışığın yolu, yüzlerce dağı, ırmağı aşmakla ulaşılabilecek kadar zahmetli bir şeydir. İçimizde karanlık ve aydınlık vardır. İkisi de birbirleriyle savaş halindedirler. Eğer kendi içimizdeki karanlığı öldürebilsek ışığa ulaşabiliriz. Ama bunu başarmak sandığınız kadar kolay değildir. Çünkü hepiniz gözlerinizle gördüklerinize inanıyor, kalbinizin derinliklerindeki göremiyorsunuz.”

O sırada Siyamend, gündüz vakti gördüğü küçük kıızı gördü. Kız hemen öncü adamın ayaklarının dibinde oturmuştu. Güvercinleri uçuran adam ayağa kalktığında gülümsüyordu. Sonra birden ciddi bir ifadeyle oturanların gözlerine baktı. Yanı başındaki küçük kıza baktı.

“Senin Anka kuşun yok mu Elenya?” dedi.

Ayağa kalkan kız;

“Bugün uçmuş, onu göremiyorum öncümüz Harranlı.” dedi. Adının Harranlı olduğu anlaşılan adam, kahkahayla güldü.

“Peki, senin dün Anka kuşun var mıydı ki?”

Elenya adlı kız, düşünerek konuşuyordu.

“Bir ara senin omzundan benim omzuma uçmuştu. O zaman tüm doğa canlanmış, renkler daha parlak olmuşlardı. Sanki bir rüyada gibiydim.” dedi.

“Sence Anka kuşu bir hayal midir?” dedi Harranlı. Elenya düşünürken, ayakta olan kadın savaşçı söz aldı.

“Hayal olmamalı” dedi. Harranlı bu cevapla tatmin olmadı.

“Hayal olmamalı diyorsun. Öyleyse gerçektir Anka kuşu. Ama nasıl bir gerçek?”

“Doğruları söyleyen bir arkadaştı.” dedi kadın savaşçı. Harranlı gülümseyerek;

“Evet, Anka kuşu doğruları söyleyen arkadaştı. Ama bizler çok zaman doğru sözlere de kulak vermiyoruz ki. Öyle değil mi? Mesela öyküde de Oktay, ona kulak vermediği için yanlış yola saptı. Demek ki doğru yapmak öyle kolay bir iş değil. Kim söyleyecek doğru eylem nasıl olur?” dedi.

Bu sefer söz alan belirgin olan adalelerinden iyi savaşçı olduğu anlaşılan sarışın, keskin bakışlı bir genç erkekti.

“Önce doğru düşünmek, sonra doğru konuşmak ve doğru yapmakla doğru eylem oluşur.” dedi. Sözler sözleri açmakla kalmıyor, Siyamend, fazla akıl erdiremese de düşünceler de derinleşiyordu.

“Doğru söylüyorsun ama bir şeyi unutuyorsun. Anka kuşu yalnızca doğru söyleyen değil, sanki doğrunun ardında gizli olan bilgide de payı olandır. Bilmezsen nasıl doğru düşüneceksin? Yani her insanın Anka kuşu biraz da kendindedir. Bilgi, kötü ruhların büyüünü bozacak yegâne güçtür. Ama yıllardır bilgi merkezi kentlerimiz ve onların binlerce kitaplarla dolu kütüphaneleri yakıldılar. Böylelikle bilgi yok edilmeye çalışıldı. Bilginler, yeraltındaki mağaralara ya da yalçın dağlara sığındılar...”

Harranlıyla tartışan savaşçı;

“Ben de dünyayı gezmek, insanları tanımak, bilgi gücüyle kötülere karşı savaşmak isterim.” dedi.

“Nereye gitmek istersin?” diye sordu Harranlı.

“Bilgi neredeyse oraya gitmek isterim.” dedi savaşçı genç. Aynı şekilde kadın savaşçı da ona katıldı. Harranlı, onların cesaretlerine hayran ama acele edişlerine karşın temkinliydi.

“Sanırım Bin bir Gece Masallarının Bağdat’ını kast ediyorsunuz. Bir gün, zamanı gelince gideceksiniz. Sizleri ben bile tutamam. Ama unutmayın Arap değilsiniz. Zengin de değilsiniz. Orada olsa olsa azatlı bir köle olursunuz ve özgür olabilmek için yirmi yıl çalışmanız gerekebilir. Ya da sahipleriniz sizleri köle tüccarlarına satarlar. Eğer gitmekte ısrarlıysanız sizleri fazla tutamam. Belki de etkileyici görünümünüz ve çalışkanlığınızla Ebu Müslüm gibi bir anda kendinizi sahibinize affettirir, özgürleştirirsiniz. Umutlarınızı kırmak istemem ama bir ışık arayıcısı olarak

bilmeniz gereken çok şeyler var. Bağdat'ta özgürlük kadar kölelik, aydınlık kadar karanlıklar olduğunu unutmayın. Onun için sır gibi kalabilmek esastır. Tehlikeleri önceden sezebilmek için sır olmalı, görüntünün aldatıcı güzelliğine, içinizde dizginlenemez gibi görünen güce bir sınır koyabilmelisiniz.”

Tartışma bir süre daha devam edip gitti. Sonra Harranlı, Siyamend'e döndü, ona adını sordu. Cevabını aldıktan sonra;

“Küçük arayıcı, bir yabancı için aramızda çok kaldın. Dünyanın sırlarını arayıp aramayacağına karar verince bizleri bulman kolaydır. Bizleri göremezsin ama her yerdeyizdir. Birazdan yaşlı babanın yanında uykuya dalmış olacaksın. Uyandığında ışığı arayan Oktay'ın öyküsünü çocuklara anlatmayı unutma...” dedi.

*

Alevi köyün çocukları, yaşlı İso'nun çevresine toplanmışlar, ondan dünyanın sırlarını anlatmasını istiyorlardı. İso da onlara, her şeyi Allahın bildiğini, kadere inanmak gerektiğini, inançsız insanlar Allah yolundan gitmedikleri için onun da Moğol belasıyla Müslümanları cezalandırdığını anlattı:

“Suda yüzen bir üzüm tanesi gibidir dünya.” derdi Ahlât'lı yaşlı bir bilge. Karaları, Kuşatıcı Deniz dedikleri bir su kitlesinin çevirdiğini söylerler kimileri. Karalarla sular arasında bunları birbirinden ayıran dağlar bulunur. Moğolların geldikleri Yecüc Mecüc Seddi de oralardadır. Bu dağlar, doğudan batıya gelip sulara ulaşırlar. O suları ben görmedim...”

O sırada Siyamend, uykudan uyandı. Köyün dışında bir ağacın gölgesinde uyuyakalmıştı. Babası onu görünce kızdı:

“Neredesin oğlum sen? Saatlerdir seni aradım.”

Sıcaktan ter içinde kalmış olan Siyamend sersemlemiş gibiydi. Pınarın başına gidip kana kana su içti. Babasının yanına döndüğünde sanki biraz önce rüyasında gördüğü sarışın genci babasıyla konuşurken buldu.

“Ape İso doğru söylüyor. Müslümanlar, işledikleri günahların bedelini ödüyorlar. Ehlibeyti acımadan katlettikten beri birbirlerine kıyıyorlar. Celaledin, ordusuyla birlikte Moğollara karşı direnirken Eyyubiler'le Abbasi halifesi buna seyirci kalmadılar mı?”

İso'nun, açık sözlü gence kanı kaynamıştı. Dağ başındaki bir köyde nasıl olsa onları gammazlayacak kimseler yoktu. O da aklına geleni söyledi.

“Atalarımız boşu boşuna ağacın kurdu kendindendir dememişler oğlum. Bizim gibi yoksul insanlar ne yapabilirler ki. Fazla konuşursak dilimizi keserler. Bilgili olanlarsa ancak meliklerin, sultanların tahtlarının dibinde konuşabilirler. Yoksa konuştuklarına bin defa pişman edilirler. Dünyanın kuralıdır bu.”

İso, daha sonra oğlu Siyamend'e döndü.

“Sabahtan beri uyuyor muydun?”

“Bir rüya gördüm baba.” dedi Siyamend.

“Bize de anlatır mısın rüyanı.” dedi genç adam.

“Oktay adında bir çocuk güneşi aramaya çıkmıştı dedi Siyamend. Sarışın genç ona gülerek;

“Bu bir rüya olamaz. Çünkü bir doğu hikâyesidir. Her halde bir yerlerden duymuş olmalısın. Bize anlatabilirsin” dedi.

Genç adam, Siyamend'in elini tutup diğer çocukların yanlarına götürdü. Siyamend, çocuklara rüyasını anlatırken o da İso'yla kaldığı yerden tartışmasına devam etti.

“Ape İso, başları vurulsa da boyun eğmeyenler var bu dünyada. Sanki kaybedecek neyimiz var. Kolu ve bacağı kesildiğinde yüzünün sarardığı anlaşılmaz diye diğer eliyle yüzüne kan süren Babek, Hallacı Mansur, Sühreverdi ser verdiler ama sır vermediler. Yollarından dönmediler. Onlar

da kan dökülmesini istemezlerdi. Bunun için hayvan bile kesmezlerdi. Ama kurbanlık koyunlar gibi cellâtlarımıza da başlarımızı uzatmamalıyız elbet.”

İso, ona ne diyeceğini şaşırdı. Demek ki ağabeyi Abdullah gibi düşünenler çoktu. Çocuklar bağdaş kurmuşlar Siyamend’in rüyasını dinliyorlardı. Bu sırada kalaycı Kevork’la köyün dedesi geldiler. Tüm alevi dedeleri gibi sakallı olan adam, bir kızın elini tutuyordu. Kızı görünce çarpılan Siyamend, rüyayı yarıda kesti. Bu kız, hayalle gerçeğin bir birine karıştığı zamanda gördüğü kızıydı. Dede, İso’ya bu kızdan bahsetti:

“Bu küçük kızın adı Elenya’dır. Moğollar, tüm Türkmen obasını kılıçtan geçirmişler ama bu kız bir tesadüf eseri olarak kurtulabilmiş. Şimdi Harranlı adında bir dervişle geziyor.”

“O derviş nerede şimdi?” diye sorunca İso, dede çevresine bakındı.

“Şimdi buradaydı. Sanki birileri ardına düşmüşler gibi kaygılıydı. Onun gibi çulsuz bir derviş ne yapacak Moğollar, anlamadım doğrusu. Kimdir ki bu bahtsız derviş? Nasıl olmuş da başını Moğollarla belaya sokmuş?” deyince İso, köyün dedesi cevap verdi:

“Şemsin yoldaşı Harranlıyım diyor. Köyümüze geldiğinden beri içimize dirlik düzen geldi. Ne yalan söyleyeyim peygamber gibi adam şu Harranlı.”

O sırada Elenya da gözden kayboldu. Dede kızı da ararken olan bitene şaştı. Sanki öyle bir derviş ve küçük kız bu köye hiç uğramamışlardı. İso’da köyden ayrılırken burada büyüğü bazı şeyler olduğuna inandı. Öyle ya Siyamend bile büyülenmiş, garip garip rüyalar görmüştü. Rüyasında Elenya denilen kızı gördüğünü söyleyen Siyamend, kızın ona bir dağ lalesi verdiğini söylüyordu. ‘Bu lale yalnızca dağlarda yetişir.’ demişti kız ona. Uyandığında başucunda bir lale bulan Siyamend, köyden ayrılmadan önce uzaklara koşup kızı aramış, yüzü güneşe dönük olan sarışın genç, bilgece bir duruşla ‘Tan doğumunda gittiler.’ demişti. Daha biraz önce Elenya yanlarında olduğu için tan doğumunda gidişlerine inanamayan Siyamend çaresizce babasının ve köydeyken garip şekilde göze görünmeyen Saro’nun ardından yola düştü. Yolda, gelecek hakkında bir karara vardığını söyleyen Saro, artık bir kısır döngüye dönüşen bu çömlekçilik illetinden ve yoksulluktan bıktığını söyledi kardeşine. Özellikle açık sözlü sarışın genci dinlemiş, serbest düşüncelerle zehirlenmişti. Kürdistan’dan kaçmayı kafasına koymuştu. Ya şövalyelerin cirit attıkları Kıbrıs denilen adaya ya da sıradan fahişelerin bile tahtına kurulabildikleri Konstantiniye’ye gidecekti. Buralar da olmasa camilerin bile altından olduğu söylenen Endülüs adlı çok uzak ülkeye bile gitmeye razıydı.

Yaşlı İso, kâh yürüyerek kâh cefakâr eşeğinin sırtında köyüne ulaştı. Ama bir daha döşekten kalkamadı. Kimi zamanlar kendinde güç bulduğunda ölenlerin ruhlarına dualar okur, onların giysilerini alırdı. Bu durum uzun sürmedi.

Kavurucu sıcakın yerini Dicle ve Fırat’ın serin nemli havasının aldığı akşamlarda, Amed’in belli bölgelerinde güvercin uçurma yarışları yapılırdı. O günlerde güvercinciler kente dolmuşlardı. Sokaklar da binek hayvanlarının sayıları insanlar kadar vardı. Hayvanlarına ve onların kuşamlarına bakıp sahiplerini tanımak, asker mi, sivil mi, hangi milletten olduklarını anlamak mümkündü. O günlerde Anadolu’dan Halep’e ya da Musul taraflarına kaçan Türkmenler Amed’e bir haber getirmişlerdi. Büyük Sultan, öngörülü devlet adamı, halkın sevdiği insan olan babası Alâaddin Keykubat’ı veziri Sadettin Köpek’e yıllar önce zehirleterek öldürten içki ve kadın düşkünü, akli eksik, beceriksiz Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev’in, canına kıyacağından korktuğu vezirini öldürttüktan sonra bir gün, ‘İmdat! İmdat!’ diye bağırdığı, ardından da ölüsünün bulunduğu söyleniyordu.

İşte bu günlerde büyük oğlu Saro’nun, köyün en sefil ve zavallı adamı Pivok’un oğluyla birlikte birkaç altınını çalıp kaçtıklarını duyan İso, bu acıya dayanamadı. İso’nun ölümü ardından Azrail’in kendisini de yoklayacağını anlayan Abdullah, sık sık rüyasında gördüğü Harranlıdan ve güneşi arayan çocuğun öyküsünden bahseden Siyamend’in geleceği için bir şeyler yapmaya karar verdi. Onu güçlü bir din eğitimi görüp bir din âlimi olması için kimin elinde olduğunu fazla bilmediği din merkezi Harran’da semercilik yapan bir akrabası olan Şirvan’ın yanına göndermeye karar verdi. Siyamend, kalbinde saklı tuttuğu düşünceleri Miço gibi kimselerin ciddiye almadığı bir çobana açabilen Abdullah’ın geleceğe emanet ettiği umudu olacaktı. Bunun için onu, kaybolan kızı

Zine'nin ardına düşüp Halep'e doğru umutsuz bir yolculuğa çıkan Pivok'la birlikte yeni bir dünyaya doğru gözyaşlarıyla yola koydu...

SAHİPSİZ KENTİN DAVETSİZ MİSAFİRLERİ...

Müslümanları düşman, Hristiyanlarıysa dost bilen Moğolların yarattıkları korkular dünyasında boyunlarında haçlarla dolaşıp olmadık yerlerde istavroz çıkaranların sayıları artmıştı. Hristiyan olan annesiyle karısının sözlerine uyup Müslümanları kılıçtan geçirdiği kentlerdeki Hristiyanlara el sürmeyen Hülagü'nün acımasız ordusundan sakınabilmek için Amed'den yola çıkıp İpek ya da Baharat yollarını kullanarak güneydeki Urfa, Halep ya da Musul gibi kentlere gidenler, Ermeni ya da Süryani dostlarını yanlarına alırlardı.

Zine'yi aramak üzere yola çıktığını duyanların umutsuz haline acıdıkları, kimilerinin yolculuktan vazgeçirmeye çalıştıkları Pivok, Siyamend'le bakır ve demir çarşılarında dövülen metal sesleri içinde işlenmiş semaverlere, tepsilere, şarap içilen kadehlere bakarken; yoğurtçular, şerbetçiler sıcaktan kavrulanlara meyan kökünden şerbet ya da ayran sunuyorlardı. Öte yandan dağlardan getirilen ayı yavruları, sincaplar, sagav denilen derileri pahalı su köpekleri, kafeslere hapsedilmiş şahinler, keklikler alıcılarını bekliyorlardı. Altı yüz yıl önce Hz. Ömer'in komutanlarından birinin altmış bin kesilmiş Kürt başını üst üste yığıldığı rivayet edilen Kellexane'de sakatatçılardan yayılan kızarmış et kokusunu içine çekenler kiliseden dönüştürülen Ulu Caminin minaresinden yayılan çan sesine korkuyla kulak verdiler. Moğolların Müslümanlara karşı yeni bir hakaretleriydi bu. Her şeye rağmen Ermeni terzilerin ellerinden dikilen şal u şapıklerle yürüyen kamalı Kürtlerin gözde kentleriydi Amed.

Son on yılda önce Moğol kıyımı yaşayan kent, daha sonra Eyyubiler'le Celaleddin'in ordusu arasında el değiştirdi. Sekiz yıl önce dört yüz bin dirheme kapılarından biri iç ihanetle Türklere açıldı. Türkler, Erzurum'a dayanan Moğollara karşı gittiklerinde kent bir süre sessiz kalsa da belalardan kurtulamamıştı. Bir kaç yıl sonra Gıyaseddin'in Moğol yetiştirmesi olup kardeşi İzzettin Keykavus'u bile 'babaları' Moğol Hanına ihanetle suçlayan büyük oğlu II. Kılıçaslan'ın Türk-Moğol karışımı ordusu tarafından Amed tekrar ele geçirildi.

Doğunun kültür kaleleri; Semerkant, Buhara, Nişapur'un ardından düşünce merkezi Ahlât ve Harran da talanlardan nasiplerini almışlar, Anadolu'ya kaçan dervişlerin öncülük ettikleri isyanlar bastırılmış, Moğol istilasıyla başlayan karanlık zamanlarda Baba İshak'ın halefi Hacı Bektaş ve Mevlana Celaleddin gibiler önce can dertlerine düşmüşler, arada birde birbirlerine akıl vermişlerdi. Amed'deki rivayetlere göre Hacı Bektaş, kimilerinin yeşil bir giysiyle bir tepenin üstüne çıkarak Moğol ordusunu etkilediği, kimilerininse bir ava çıkan Baycu Noyan'ın karısını Müslümanlaştırdığı söylenen Mevlana'ya, 'Bütün büyükler ve küçükler yanında toplanıyorlar, ne yapıyorsun, ne istiyorsun?' demiş; Mevlana da 'Eğer buldunsa güzel, sus! Bulmadınsa dünyayı neden gürültüye veriyorsun.' demiş, diğeri de bu nasihatlere uymuştu.

Böylelikle de kimileri yaşamlarını kurtarmışlar ama umutsuzluğun alıp başını gitmesine engel olamamışlardı. Her şeye karşı boş vermişlik çileci dervişleri de etkilemiş, isyan yerine sızlanmalar ve kadere boyun eğmek asıl düşünce oluvermişti. Bir yerlere yerleşip iş gücü sahibi olmaktansa kuzeyden güneye, kentlerden köylere, ovalardan dağlara kaçmak, yapmaktan çok yüz üstü bırakmak, baş edilemeyen Moğol gücü karşısında birbirini ve kendini yiyip bitirmek vebadan beter bir hastalık gibi yayılmıştı Anadolu da.

Kervan sahibi Arap Mecid, hörgüçlerini kontrol ettiği develerin yüklenmelerini söylediği sırada çarşığı bir telâşe aldı. Kenti çevreleyen surların Mardin'e giden yola açılan kapısındaki gözcüler uzaklardan bir kafilenin yaklaştığını söylediler. Farklı bir durum olmalıydı ki surlardaki silahlı Moğollar hareketlendiler. Bu durum yolculuğa hazırlanan kervancıları ve yolcuları korkuttu. Bunların uzak yerlerden getirilen köleler mi yoksa yakınlarda bir yerlerde isyan eden Kürtler mi

olduklarını merak eden Mecid, kervanın güvenliğini de düşünerek ara sıra eline birkaç altın sıkıştırdığı Moğol subaya yaklaştı.

“Yine vahşi Harizmler değil mi?”

Yüzünü asan Moğol, ona üstten bakarak cevap verdi:

“Evet, yine o vahşiler olmalı. Ama kim koskoca Moğol Hanlarının gücüyle baş edebildi ki bu baldırı çıplaklar edebilsinler. Yine de korkma sen Mecid.”

Ona gülümseyip boyun eğen Mecid, kendilerini ilgilendiren bir durum olmadığı için rahatladı. Fakat aynı haber kentte o kadar rahatlatıcı etki bırakmadı. Kafile haberi alınır alınmaz bazı dükkânlar hemen kapatıldı.

Moğol süvarileri arasında elleri bağlı olarak getirilenler, ünlü sultanları Celaledin öldürüldükten sonra gitgide parçalanıp çöl haramiliği yapan, güçlendiklerinde Halep gibi kentlerin kapılarına dayanan, Moğolların kadim düşmanları Harizmler denilse de çoğunluğu Kürt olan bir topluluktur. Sarı benizli, mor yanaklı, çekik gözlerindeki ifadesiz kısıp bakışlarıyla korku yaratan Moğol süvarileri çekingen halde karşılayan kent yerlileri karşılarında iyi tanıdıkları Kürt gençlerini görünce yolculuk için bekleyen kadınlara ellerini çabuk tutmalarını söylediler. Bu durumda topluluk kurbanlık için getirilmiş bir sürüden farksızdı ve çok kan dökülecekti.

Kentin çarşısındaysa henüz olan bitenlerden habersiz olan zengin ailelerin hatunları Acem ellerinden gelen miske amberden, ipek kumaş ve elbiselerden seçiyorlar, kimi erkeklerse Ermeni terzilere giysiler diktiriyorlardı. Derken kafile kente girdi. Moğollar, çarşının girişini tuttular. Yüzleri karanlık atlılar tezgâhları devirdiler. Kılıçlarını kınlarından çeken süvariler saldırıya hazırlandılar. Olan bitenden korkan Pivok’un esmer yüzüne ağır bir keder çöktü. Siyamend’in kolunu sıkıca tutup kendisi gibi korkan Mecid’e yanaştı.

“Ne oluyor sahip efendi?” diye sordu.

“Bilmiyorum Pivok. Bildiğim tek şey, bir an önce buradan savuşmamız gerektiğidir.” dedi sahip.

Uzun boylu, ince belli, esmer ya da sarışın, vücutları orantılı, kemerli burunlarını dağlardan almış; Andok, Ararat, Cilo gibi dik başlarında gözleri yemyeşil yaylaları, masmavi temiz gölleri gibi açık, yüreklerinin içi gözlerinde okunan tutsakların önlerini açan Moğolları, olan bitenlerden önceden gönderilen ulaklarla haberdar olan kentteki Moğollar karşıladılar. Moğolların yüzü asık komutanları, kendisine korkusuzca bakan bir tutsağa yaklaştı. Kılıcının keskin ucunu hakir gördüğü tutsağın boynuna bastırdı. Kılıcın ucundan ince bir kan süzüldü ama elleri arkadan bağlı olan genç, ondan aman dilemedi. Moğol, atını tutsağın üstüne sürdü. Sendeleyen tutsak, onun önünden kurtuldu. Moğol, yarım yamalak Kürtçesiyle kendisine korkuyla bakan ahaliye haykırdı:

“Bu delibaş Celaledin artıkları hâla akıllanmamışlar anlaşılan. Moğol hanına boyun eğmeyenlerin sonlarının felaket olduğunu göstereceğiz hepsine. Hâlbuki bizler, tanrının kuvvetiyle her yeri aldık. O’nun kuvvetiyle muvaffak olduk ve olacağız. Bizim, tanrının yeryüzündeki askerleri olduğumuzdan kim şüphe edebilir ki. Kendisi, gazabına uğratmak istediği kimselerin üzerine bizi gönderir. Sizler kendi Kur’an’ınızın ayetlerinden dersler çıkarmamışsınız. Nice kimseleri yok ettik ve nice çocukları atasız bıraktık. Yeryüzünün üstünü değiştirdik ve altüst ettik.

Bu köpekler, hem dininizin hem de canınızın düşmanıdırlar. Kimileriniz onlara ekmek veriyor, barındırıyorsunuz. Hâlbuki onlar yıldızlara tapıyor, kılıcımızdan kaçıp sığındıkları mağaralarda tehlikeli düşüncelerin yazıldığı kitapları okuyorlar. Kimse Moğol hanının sağ kolu Baycu Noyan’ın keskin kılıcından kurtulamaz. Kim bu din sapkınlarına destek verirse hemen bulunduğu yerde başı kesilecektir. İşte bu adamı Mardin’de bir Müslüman ihbar etti ve tüm sapkınları yakaladık. Bir kilisenin mahzeninde ‘Güneşimiz’ dedikleri bir sapkından duydukları saçma sapan hikâyeleri birbirlerine anlatıyorlarmış. Üstelik hep böyle yaşıyorlarmış. Kadınları da yok. Erkekler birbirleriyle düşüp kalkıyorlar, her türlü ahlaksızlığı da yapıyorlar.”

Boynundan kan sızan, biraz sonra öleceği konusunda hiç bir şüphesi olmayan genç, kendisine korkuyla bakan insanlara seslendi:

“Yalan söylüyor! Bizler ışığın arayıcılarıyız. İnsanların eşit oldukları günler yakındır. Yaşasın Haranlı!”

Korkusuzca haykırılan bu sözler kalabalığı iyice korkuttu. Kimdi bu Harranlı böyle. Hepsi onu merak ettiler. Fakat şimdi bunu tartışma zamanı değildi. Öfkeli Moğollar kısık gözleriyle komutanlarına baktılar. Öne çıkan komutan, kılıcını çektiği gibi isyankâr gencin kafasını uçurdu. Yine kan dökülürken Moğol, ahaliye meydan okudu:

“Ne diyor bu serseri! Ordularımızın dümdüz ettikleri çöllerde kim gücümüze karşı koyabilir ki...”

Kalabalığın içinde bir fısıltı dolaştı durdu. Birileri Harranlıyı tanıyorlardı. Adını duydukları bu dervişin ardına Moğollar casuslar takmışlar, birkaç defa kısırmışlar ama yakalayamamışlardı. Duyduklarına göre halk arasında sevilip saygı gören yaşlı Harran valisi Erdişer’in deli divane olan oğluydu Harranlı. Günlerce Harran da gizli yeraltı şehirlerine inmiş, Sabîilerin yanlarında kala kala yıldızların gücüne iyice inanmış, bir gün Hz. Yahya’nın yarım bıraktığı kitabı yazacağım dedikten sonra kaybolmuştu. Yıllar önce ortadan kaybolmuş, haber alınamayınca kurda kuşa yem olup öldüğü sanılmıştı.

Şimdi daha acı bir durum vardı karşılarında. Dağ parçası gibi bir gencin parçalanan vücudu aynı akıbete uğrayacaklarına şüphe olmayan diğer tutsakların önlerine düşmüştü. Birbirlerine göz atan tutsaklar son nefeslerini alıp verirken dimdik halde birden haykırdılar:

“Yaşasın Işık Arayıcıları!”

“Yaşasın Güneşimiz Harranlı!”

“Kahrolsun Moğollar!”

Surların dibinde elleri kılıçlarında, burunlarından soluklanan Moğollar, ‘La Billah!’ nidalarıyla kıyıma giriştiklerinde istavroz çıkaran Ermeniler, kelime-i şahadet getiren Müslümanlar ve Yahudiler korkuyla evlerine kaçtılar. Fırsattan yararlanan Moğol subay, yola çıkmak için bekleyen Mecid’in önüne atını sürdü. Ona bir kese altın atan Mecid, vahşetten gizlenen tüccarlara haber salarak hemen gideceklerini bildirdi.

Vahşeti dili tutulmuş gibi olduğu yerde kalarak izleyen, Siyamend’in yüzünü elleriyle örten Pivok, kervana katıldığında hâla neye uğradığını bilememişti. Dünya ne zalimdi böyle. Keşke köyünden çıkmasaydı. Ama kızı var ya, canından fazla sevdiği Zine’si için ölmeye de razıydı. Mecid’in kervanında yol boyunca tutsakların cesaretleri ve Harranlı tartışıldı. İnsanlara böyle cesaret veren bir derviş var mıydı ki dünyada. Eğer öyle birisi varsa hepsi servetlerini önüne dökerek onun müridi olmaya hazırıldılar. Paraymış pulmuş bu dünyada bir kıymeti yoktu. Şu zalim Moğollara karşı boyun eğmeyen insanları görmek uğruna varsın başları vurulsundu ama gene de bu duruş onurluydu. Ve hepsinin içinde bir gün parlayacak olan isyan alevi vardı. Pivok, yolda kendi kendine konuşuyordu:

“Delirdin mi sen Harranlı. Koskoca Celaledin bile şu zalimlerle baş edemedi ki. Sen en iyisi vazgeç bu sevdadan. Git Mısır’a ya da Endülüs’e, oralarda yetiştir müritlerini. Belki kızım Zine’yi de bulur, sahip çıkarsın. Olsa olsa senin gibi temiz kalpli biri kızıma sahip çıkar.”

Ard arda dizilmiş deve kafilesinde sallanan bir devenin üstünde kendini ve Siyamend’i tutan Pivok, yol arkadaşına artık Moğollardan kurtuldukları için teselli veriyor, korkmamasını söylüyordu:

“Korkmamalısın elbet İso’nun oğlu. Köyümüzde olsaydık hiç bir şeyi görmeyecek ama olmayan birçok şeyi de olmuş sanacaktık. Ama bu dünyanın düzenini bu sabah surların dibinde gözlerimizle gördük. Bazen düşünüyorum da insanoğlu ne kadar fazla şey bilse o kadar az korkar ve omzundaki ağırlıkta o kadar hafifler. Baban bunun tam tersini söylerdi. O da haklıydı. Ama amcan Abdullah, senin korkak bir çocuk olmadığına inandığı için Harran’a gitmeni istedi. Şimdi ben de böyle düşünüyorum. Bak Siyamend, yaşın daha küçük ama senden bana bir söz Ermeni isteyeceğim oğlum.”

Pivok’un yaşlı gözleriyle sıcak bakışlarını, yaşı kendisinden büyük olmasına rağmen ezik haline sevgiyle bakan Siyamend, ona ne diyeceğini bilemedi. Pivok, titrek bir sesle;

“Şimdi bana söz ver İso’nun oğlu. Ben ölürsem eğer, kızım Zine’yi bulacağına dair bana söz Ermeni istiyorum.” dedi. Başını sallayan Siyamend;

“Sana söz veriyorum.” dedi. Pivok çok mutlu oldu.

“Sen de benim canım oğlumsun artık.” dedi.

*

Bizans’tan gelen cam eşyaların yanında Harran’dan fıstık, kuru üzüm ve gizli mücevherleri, Musul’a götürecek olan kervan, yol boyunca Moğolların yakıp yıktıkları köylerle karşılaştılar. Tüccarların konuşmalarına bakılırsa bazı köyler, son on yılda birkaç defa yakılmışlardı. Amed’de haraç olarak verdiği bir kese altının bu ıssız çöllerde bir şeye yaramadığını bilen Mecid ve adamları, Moğollarla karşılaşmamak için eski kervan yollarını kullanmayarak yollarını değiştirdiler. Halep’ten gelip Amed’e giden Baharat yoluyla Ayıntap’tan gelip Mardin’e giden İpek yolunun kesiştikleri adı gibi virane olan Viranşehir’den Harran’a doğru ilerlediler. Harran’a ulaştıklarında kentin yaşlı valisi Erdiğer’in Anadolu’da Moğollarla işbirliği halinde olan Kılıç Aslan’la güneydeki Eyyubiler arasında sıkıştığını öğrendiler. Daha başka şeyler de öğreneceklerdi. Öldüğünde kentin yönetimini eline alacak olan büyük oğlu Hasret’in, kardeşi Maro’nun aksine kent meselelerine ilgisiz, sık sık kentin dışındaki harabelerde geceleyişinden, çevresindeki tehlikelerden habersiz zahidane bir yaşamı tercih edişinden rahatsız olduğunu öğrendiler.

Valiyi yakından tanıyanlar derlerdi ki; ‘Erdiğer’i yıkan şey büyük oğlu Hesınkar’ın sırta kadem basıp yok oluşuydu. Çünkü Hesınkar bambaşka bir insandı. Sevdiğini canı gönülden seven, kimseye boyun eğmeyen, onurunu hiç bir şeye değişmeyen, en basit insanların onurlarına bile saygı gösteren farklı bir insandı o. Elinin tersiyle sarayın hazinelerini, el değmemiş körpe cariyelerle dolu haremi iterek bambaşka bir yaşamın ardına düşmüştü. Erdiğer, oğluna defalarca nasihatler vermiş, tuttuğu yolun sonunun olmadığını söylemişti. Hesınkar’sa babasına ısrarla düşüncelerini anlatır, bu gidişle Harran’ın da kendilerine kalmayacağını söylerdi. Erdiğer, çok zaman buna öfke duymuş, elini kaldırmış ama oğluna vurmaya kıyamamıştı. Her insanın kafasında çeşit çeşit düşünceler olurdu. Ama bir düşünce de ısrar edip karar verenlere kimse karşı koyamazdı. Böğrüne taş basmaktan başka yapacağı bir şey olmayan Erdiğer’in, Hesınkar’ın bir daha dönmeyeceğine emin olduğunda ‘Kolum kanadım kırıldı.’ dediği söylenirdi.

Mecid, yüklerini indirdiği develeri hörgüçleri tekrar sertleşene kadar besleyip hemen bir iki gün sonra Musul’a doğru hareket etmeyi düşünürken, yolculukları bitenler, birer ikişer son on yılda süren savaşlarda delik deşik olan kaleden kente girdiler. Yıkık bir duvardan kente girdiğinde gördüğü manzara karşısında şaşırان Siyamend, ‘Haverge’ denilen sarımsı tebeşir gibi taşlardan yapılmış kümbet biçimli evlere baktı. Onun şaşkınlığını fark eden Pivok, çevresinde Moğolları görmemenin rahatlığıyla konuştu:

“İnsanlar bu kümbetlerde yaşıyorlar. Dışarı çok sıcak ama kümbetlerin içleri daima serindir. Küçük pencereleri öyle yapılmıştır ki güneşin doğumundan batımına kadar ışık, evlerden eksik olmaz. Hatta geceleri bile yıldızları görmek için kümbetlerin üstlerinde açıklık bırakılmıştır. Sen yıllar önce bu kenti görecektin. Büyüklerimiz, Ahlât, Antakya ve Buhara gibi kentlerde âlimlerin buraya geldiklerini söylerlerdi. Elli bir seçkin arifin Harran’ın kapılarında nöbette oldukları söylenirdi.”

Kuzeydeki dağların aksine sıcak olan çöl kentinde tek tük çocukların seslerine horozların ve eşeklerin sesleri karışıyor, kabık denilen lokum benzeri pestilden tadan yaşlı adamların öksürüşleri büyülüyor, daha ötelere dövülen metallerin boğuk sesleri geliyordu. Bu sırada Pivok, tekrar kervancı Mecid’e koşup Musul’a kadar gideceğini söyledi. Harran’da kızını soracak eğer bir haber alamazsa kervana katılıp gidecekti.

Pivok, Siyamend’le Semerci Şirvan’ın dükkânına gitti. Sırtı onlara dönük olduğu halde bir deri önlük giymiş kır saçlı, şişmanca adam elindeki çekici durdurup geri dönünce Pivok’u gördü. Amed şalvarından gelenin köylüsü olduğunu hemen anladı. İyice yaklaşıncı Pivok’u tanıdı. Birbirlerine sarıldılar. Küçük çocuğun çömlekçi İso’nun oğlu olduğunu öğrenen Şirvan, akrabası olan çocuğa sıcak davrandı. Kırılmış saçlarına rağmen kalın karakaşları dikkat çeken Şirvan,

yardımcısı olduğu anlaşılan Agop’a dükkânı bırakarak misafirlerini alıp evine götürdü. Ona, İso’nun öldüğünü, Abdullah’ın da günlerinin sayılı olduğunu hemen söylemeyen Pivok, Moğolların yaptıkları vahşeti anlatıp durdu. Sonra da tabii ki asıl meselesi olan kızının kayboluşundan bahsetti. Abdullah’ın Siyamend’i bir medresede okutması için gönderdiğini duyunca buna sevinen Şirvan, daha sonra köyde olan bitenleri de öğrendi.

Şirvan’ın evine ulaşır serin kümbetin altında bir sedire kurulup semercinin uğruna köyünü terk ettiğı, aradan yıllar geçmesine rağmen güzelliğinden bir şey kaybetmemiş eşi Zarife’nin getirdiğı menengiç kahvelerini içtiler. Pivok, burada olan bitenleri bir bir anlattı. İso’nun büyük oğlu Saro, babasının birkaç altınını çalıp kaçınca İso, bu acıya dayanamayıp ölmüştü. Abdullah’ın da bir ayağı çukurdaydı. Siyamend ise rüyalarında meleklerle konuşuyor, garip rüyalar anlatıyordu. Abdullah, bu çocukta bir cevher olduğuna inanmış, ölmeden önce onun Şirvan’a emanet edilmesini istemişti. Yol boyunca yakılmış köyleri, ölümlerden dağlara sığınmak için yola çıkan kılıç artığı insanlarla karşılaşmışlardı. Herkes perişan ve çaresizdi. Pivok da hepsinden çaresiz halde kızı Zine’nin ardına düşmüştü.

Pivok’u dinleyen Şirvan’la Zarife duyduklarına üzüldüler. Kendiside Siyamend gibi küçük yaşta yetim kalıp ezilen Şirvan, onu bağrına bastı.

“Oğullarımız ve kızlarımızı evlendirdik. Siyamend’i bana Allah gönderdi. Tam da bugünlerde yanıma bir çırağ almayı düşünüyordum. Artık buna gerek kalmadı.” dedi Harran’ın en becerikli semercisi.

Gözlerine rimel sürmüş olan Zarife, çocuğun saçlarını kokluyor, onun köyün kokusunu getirdiğini söylüyordu. Siyamend ise kendisine sarılan yaşlı ama güzel kadının boynundaki kornafilden yayılan kokuyla kendinden geçiyor, toprak renkli kentin sihrinin yerin altında bir yerlerde gizli olduğunu sanıyordu.

Akşamleyin, pirinç üzerinde kızarmış keklik eti, kuru üzüm ve badem içleriyle tatlandırılmış dolmalar, kekik serpilmiş cacıklarla donatılmış bir sofradan kalktıklarında Şirvan, konuklarına Amed’den göçüşünün hikâyesini anlattı:

“Yirmi yıldan fazla zaman önceydi. O zamanlar Amed, Artuklu sultanlarından Melik Mesud’un yönetiminde zengin bir kentti. Melik Mesut, komşularıyla ilişkilerinde tutarlı, tecrübeli bir sultandı. Alâaddin Keykubat’ın ordusunu Kâhta ve Hıns-Mansur’u ilhak ettiğini duyduğunda savaşa gerek duymadan Selçuklu tabiyetine girdi ve kenti büyük bir yıkımdan korudu. O günlerde İso ve Abdullah, Amed’in en ünlü çömlekçileriydiler. Ben de Ermeni bir semercinin yanında çalışıyordum. Ama köydeki kavgalar bitmek bilmiyor, kimi zaman Amed’de bile küçük meselelerden dolayı köyde başlayan kavgalar sürdürülüyordu. Zarife, aşağı mahallenin en güzel kızıydı. Köyün en zengin adamının oğlu olan Mişo, ona göz koymuştu. Ama Zarife’nin gönlü bendeydi. Onu kaçırdığımdan yalnızca İso’nun haberi vardı. Kimse benim varlığımdan ya da yokluğumdan haberdar olmadığı için uzun süre Zarife’ye ne olduğunu bilememişler. Sonra onu benim kaçırdığım anlaşıncı Mişo ve akrabaları köydeki geçimsizliği daha da arttırdılar. Yukarı mahallenin kızlarını kaçıracaklarını söyleyerek düşmanlık yarattılar...”

“Mişo, Zarife’nin acısını hâla unutmadı.” dedi Pivok.

“Biliyorum unutmayacağını. Onlar güzel olan her şeyi her zaman kendilerine layık gördüler.” dedi Zarife.

“Mel’un bir adamdır Mişo. Kızım Zine’ye musallat olmasaydı belki de başıma bu felaket gelmeyecekti. Şimdi kızım sır oldu gitti.” diyen Pivok’un haline üzülen ev sahipleri ona kızın nerede olabileceğini sordular.

“Yalnızca bir kişi, Amed’de Zine’ye benzeyen küçük bir kızın köle olarak satılan insanlarla birlikte Musul’a giden bir kervanda bulunduğunu söyledi.” diyerek cevap verdi Pivok. Karısıyla göz göze gelen Şirvan durumun umutsuz olduğunu farkındaydı.

“Kimbilir Pivok, belki de kızın hâla Amed’den çıkmamıştır. Bir adam böyle sanıyor diye Musul’a kadar gidilir mi? Hem Musul’a giren ve çıkan onlarca yol var. Gireni çıkanı belli olmayan bir kente gidip kızını nasıl bulacaksın. En iyisi sen Musul’a gitme. Sana söz veriyorum, Musul’a giden tüm kervanlara Zine’yi sorduracağım.” diyen Şirvan, haklıydı ama yüreğinde büyük bir acı

olan Pivok da bir o kadar sabırsızdı. Yine de aklıseline uyup ona kulak vermekten başka yapabileceği bir şey yoktu.

“Bunu yapar mısın gerçekten? Zine’mi sordurur musun?” deyince Pivok, Şirvan ona sarıldı. Gözleri yaşlı halde;

“Unutma Pivok, sen benim kanımdansın. Dünya da benim olsa bu Harran’da, kanımdan olan bir sensin bir de bu çocuktur. Eğer senin için bu kadarını da yapmazsam neye yararım ki ben.” dedi.

Ertesi gün, Pivok’la beraber gittiği bir handa kervancılara Zine’yi soran Şirvan, onlardan kesin cevaplar getireceklerine dair sözler aldı. Pivok’u da hemen bırakmayıp bir kaç gün daha yanında misafir etti. Pivok’u tekrar Amed’e yolcu ettikten sonra Şirvan’la Zarife baş başa verip Siyamend’in geleceğini tartıştılar.

“Din âlimi olmak hem zor hem de belalı bir iş değil mi?” deyince Zarife, Şirvan;

“Doğru söylüyorsun, iyi bir âlim yolundan dönmez ve büyük bir ihtimalle boynu vurulur. Bunun tersi olur da iyi bir makama gelirse sözleri altın gibi değerli olur. Bu zamanda zor bir iş. Hele bir kaç yıl daha bekleyelim. Siyamend büyüsün hele...” deyince Zarife de ona katıldı.

O sıra da kapıları sertçe vuruldu. İçeri telaşlı halde giren Agop, topal ayağını sürüyerek Şirvan’ın karşısında dikildi. Kötü bir şey olduğunu anlayan Zarife, ellerini boğruüne götürdü. Dizlerini döven Agop sedire oturdu.

“Valimiz Erdişer ölüm döşeğinde! Dün sabah düşmüş, kimseyle konuşmuyormuş. Yalnızca Şeyh Cemaleddin, başında Kur’an okuyormuş.”

Bunları söyleyen Agop, her zaman olduğu gibi zor zamanlarda görüşünü kabul ettiği Şirvan’ın ne yapacağını merak etti. Şirvan, onun yanına oturdu. Ellerini dizlerine koyup düşündü.

“Allah hakkımızda hayırlı olan neyse öyle yapsın. Erdişer, sayılıp sevilen, adil bir valiydi. Ama korkarım ki ardından gelecekler onun gibi çıkmasınlar. Büyük oğlu Hesınkar farklıydı ama...” deyince Şirvan, Agop da aklındakileri söyledi:

“Hasret iyi yüreklidir, kimsenin etlisinde sütlüsünde gözü yoktur.”

Şirvan, başıyla onu onayladı. O sıra da Zarife bir tepsi dolusu golgoli denilen kara üzümünden önlerine koydu. Şirvan konuşuyordu;

“Harran’ın şimdi iyi yürekli bir valiye değil, sözü dinlenen ve siyaseti bilen bir valiye ihtiyacı var. Hasret, sözünü dinletmeyi bilmeyen bir adam. Bir kadın huzuruna gidip birkaç sahte gözyaşı dökse onun bütün servetini elinden alabilir.”

“Sence Maro mu vali olmalı?” deyince Agop, Şirvan böyle demediğini belirtircesine başını sallayarak;

“Maro, Şair Behram’ın şiirlerini çalıp kendi adına okuduğundan beri kimseler sevmez onu. Sözünü dinletse de seilmeyen bir adam vali olamaz. Bir kere hırsızdır. Altın çalmaktan daha kötüdür yazıyı çalmak. İflah olmaz o. Erdişer bile onu sevemedi.” deyince Şirvan, sanki Harran valisini seçmek kendi işiymiş gibi kaygılanan Agop, bildiklerini anlattı.

“Maro’nun birkaç süvariye Hasret’i aramaları için Viranşehir taraflarına gönderdiğini söylüyorlar. Şimdiden Şeyh Cemaleddin, ‘Harran’ın valisi kayıplara karıştı.’ demiş diyorlar.”

“Bu durumu fırsat bilen Kılıç Aslan, Moğolları üzerimize göndermezse iyidir.” deyince Şirvan, Zarife hemen ellerini yakarırcasına açarak müdahale etti:

“Allah muhafaza! Ağzınızı hayrı açın.”

Sonra sustular. Kadının ağır ağır serdiği döşeklere uzandılar. İki semerci de uzun uzun kümbetin üstündeki pencereden görünen yıldızlara bakıp gelecekte olacakları düşündüler. Kötü bir şey olmaması için Allah’a dualar ettiler. Arada bir birbirlerine seslenip olasılıkları tartıştıkça başka olasılıklar ortaya çıktığı için kandili üfleyerek söndüren Şirvan, yatma zamanının çoktan geçtiğini ilan etti:

“Yat artık Agop, Allah büyüktür.”

BELA YÜZÜK, BEN DE O YÜZÜĞÜN TAŞI GİBİYİM...

“Maro’yu affet! Bırak o da katılsın ışıklı yolumuza kardeşim. Bir görseydin halini, dizlerime kapanmış hüngür hüngür ağlıyordu. ‘Hesınkar ne isterse yapacağım ama beni affedin yeter ki.’ diyordu. İçkiden elini çekti. Kadınlarla da düşüp kalkmıyor artık.” diyen Hasret, elleri yanaklarında düşünen Harranlı’nın çevresinde dönüyordu.

İssız gibi görünen bir yeraltı şehrinde, dışarıdaki çöl sıcağının aksine serin bir havada, kayalardan süzülen buz gibi sudan bir tas içen Harranlı, arayışıyla ilgili düşüncelerini ilk olarak açtığı kişilerden olan kardeşi Hasret’e ne diyeceğini bilmiyordu.

Bütün dinleri inceleyerek insanlar için barıştan, kardeşlikten yana bir din sentezlemeye çalışan Sabîilerin yıllarca barınıp yıldızların hareketlerini yorumladıkları ve artarda süren Moğol akınlarından kurtulan kitapları sakladıkları kutsal mekânlarında kendilerinden bildikleri Harranlı, kardeşi Hasret’e bakarken yıllar öncesini anımsıyordu.

“Şems’in yoldaşı olmak ve Baba İlyas’a bağlılık sözü vermekle yanlış yapmadığıma eminim. Bu mücadeleyi başlatmak cesaret istiyordu, zordu ama gerekliydi. Yanlışlarımız da oldu. Hep içimizde bize ait başka insanlar varmış gibi kendi kendimizle savaştık. Nizam’ı bilirsin, bana en fazla bağlı olardı. Onun bağlılığı ölümüneydi. Ama içinde bir şey vardı ki aramızda bir ayrılık oluşturuyordu. Nizam için esas olan tarikatı ama bu tarikatı insanlar için kurduğumuzu unutacak kadar ileri gidebiliyor, acımasız olabiliyordu. Zaten içimizdeki o ses bizi hep dış tehlikelere, şeytani oyunlara karşı uyanık olmaya çağırırdı. Günah işlememeliydik. Günahlar işlendikçe katılaştık. Neden günah işlendiğini fazla sorgulamadık. Günahlar tarikatımıza bile bulaştı.

Sen ise, benim sevgili kardeşim hep iki arada bir derede kaldın. Nizam gibi katı bir tarikatçı olmadın. Günahlara girdin. Sonra ‘Ben büyük bir günahkârım. Hakkım ölümdür.’ deyip kıyametler kopardın. Çok zaman ne düğü belli olmayan sözde serbest düşüncelilerin yanlarında yer aldın. İhanete gittiklerini gördüğünde hüngür hüngür ağladın. Senin içinde hep senle başka bir sen boğuşup durdunuz. Saçların bembeyaz oldu. Aslında babamın yerine valilik makamına layıksın. Yanlış olan, belki de seni yıllar önce bu arayışa çekmekti. Yanlış anlama sakın, Nizam doğruydu demiyorum. Nizam iyi bir koruyucu muhafız olabilirdi. Fakat insanın iç dünyası bambaşka, insanları anlamak da büyük bir sanat. İstersek insanları günahkârlar topluluğu olarak da görebiliriz. Ama başarı insanları böyle görmemekte ve bu halleriyle severek, affederek kucaklayabilmekteydi.”

Hasret, beyaz saçları ve uzamış sakalıyla dünyadan elini eteğini çekmiş çilekeş bir derviş haliyle Harranlı’nın önünde boynunu büktü. İç çeken Harranlı ellerini dizlerine koyup kalktı. Kayalıkların içinden sızan bir suya eğildi. O sırada gözleri aniden açılan Hasret, elindeki asayla bir şeye vuracaktı ki Harranlı, onun elini tutup geri itti. Hasret yerinde kaskatı kesildi. Suyun kenarında iki metre uzunluğunda kara bir yılan vardı. Başını suya eğen Harranlı kana kana su içti. Yılanla göz gözeydi. Sonra suyun başından kalktı.

“Benim yılanlarla aram iyidir. Kara bir yılanıdır. Sen ona dokunmazsan o sana hiç dokunmaz. Bırakalım o da yaşasın. Bu dünyada hepimize yer var.” dedi Harranlı. Yılan öylece Harranlıya baktı. Sonra başını eğip uzandı. Hasret’e uzun uzun bakan Harranlı;

“Bana kızgın olmalısın. Seni bu arayışa çekmeseydim belki de şimdi hasretini duyduğun bol çocuklu bir ailenin babası olacaktın. Yıllardır benimle birliktesin ve babamızın bundan hiç haberi olmadı.” dedi.

Hasret, gergin ama düşünceli bir yüz ifadesiyle;

“Böyle konuşma ne olur. Birçok yoldaşımız öldüler. Onların anıları, verdikleri sözler, birlikte ettiğimiz onca yemin varken nasıl pişman olurum. Işıklı bir yolumuz yok mu? Sen hâla dipdiri halinle öncümüz değil misin? Ben hâla gençliğimdeki gibi coşkuyla Newrozları karşılayan bir ışık arayıcısıyım. Senin beklentilerine cevap olamadım ama sıradan bir derviş de olsam yolumdan dönmem.” dedi.

Hasret’in sözlerindeki kırılganlığı okuyan Harranlı bu sözlerden birçok anlam çıkardı.

“Bana bağlılığından kuşku yok. Ama şu da bir gerçek ki babamızın dizleri dibinden de ayrılamadın. Çok zorlu zamanlarda seni yanımda aradım. Ha geldi, ha gelecek diyorlardı ama gelmedin. Arayıcı olduğuna şüphe yok ama her şeyinle arayışa girmedin. Moğollar yıllardır,

koynumda sakladığım Mushaf'ın ve kellemin peşindeler. Şu zavallı kızcağızın, Elenya'nın da peşindeler. Ama bağlı olduklarını haykıran yoldaşlarım halime bir çare bulamadılar gitti. Şimdi kardeşimiz Maro'yu affetmem için yalvarıyorsun. Onu affetsem ne olur, affetmesem ne olur. Maro değişir mi dersin. Mademki bu kadar istiyorsun onu da affettim. Nasıl olsa ben hep affederim. Ama bir gün hepinizden hesap soracağım. Ben soramasam da soranlar olacaktır elbet. İnsanlar vicdanlarını yitirmeyeceklerdir elbette.”

Bu sefer Harranlı sitemkâr, Hasret ezikti.

“Ben aşağılık bir insanım. Bir sürüngenim. Bunu biliyorum, yüzüme vurmana da kızmıyorum. Sana layık olmadım ama bundan sonra olacağım. Ve bizler kazanacağız Harranlı. Bir gün Kürtler benim gibileri nefretle anacaklar belki ama akıllanacaklar ve ruhlarındaki kötülükleri kovup birbirlerini sevecekler. Buna inanıyorum ve kendimi bu inanca feda ediyorum.”

Yeraltındaki bir soğuk bir koridorda, bilinmeyen bir yerlerden sızan loş ışığın altında Harranlı ve Hasret ayaktaydılar. Harranlı gülümsedi.

“Hâla başaracağına inanıyorsun değil mi. Garip bir adamsın Hasret. Yenilgiye doymuyorsun ama iddialı olman sevindirici.”

Hasret'in gözleri sulanmıştı.

“Nasıl iddialı olmam. Bu arayışın ne kadar zor şartlarda, iğneyle kuyu kazılır misali oluşturulduğunu bilmiyor muyum? Aç kaldığını, yoldaşlarını besleyebilmek için köy köy, kent kent dolaşıp hamallık yaptığını, onun bunun çocuklarına baktığını duymadım mı? Ben hâla ilk hayallerimizi unutmadım. Harran'a dünyanın en büyük kütüphanesini yapacak, elli bir din âlimini tekrar bu kentte toplayacak, Ahlât ve Hewler'i içine alan bir güneş ülkesi kuracaktık.”

Artık iki kardeş, gençliklerinde paylaştıkları hayalleri anarak tekrar mücadele azimlerini tazeliyorlardı.

“Sümbül den, Cudi'den, Zagroslardan dağ çiçekleriyle inecektik özgürlüğe susamış halkların arasına. Sonra tüm güzel inançları kabul edip yeni bir din yaratacaktık. Evet, hatalarımız olsa da yine dimdik ayaktayız. Şimdi sana diyorum ki bana bir peygamber gibi yaklaşma. Allah'a ahdi olan bir peygamber olsaydım, sihirli bir değnekle her şeyi hallederdim. Sen de kendini iyi bir mürit yerine koyma. Böyle yaptığınız için herkes sizin yolunuzdan gittiler. Bunun içinde hatalarımızı sorgulayamadık. Böyle yaparsak Şeyh Cemaleddin gibi her sakala bir tarak uyduran bir ikiyüzlüye dönüşürüz. Bunun için hepinizi uyaracağım. Elimizde dünyanın peşinde olduğu bir Sır Mushafı var. Burada kimsenin ulaşamadığı bilgiler, sırlar var. Ama bir gerçek ortaya çıktı ki ne öncülerimiz ne de bizler Mushaf'ı anlayamadık. Hep uzun uzun duaları okuyarak kitabı geçtik ama bazı yerlerde gizli olan sözcükleri göremedik. Hatırlıyor musun yıllar önce sana bazı sözcükleri göstermiş, bunların özel manaları olduğunu söylemiştim. Ama sen bunu önemsemedin. ‘Bu sözcüklerin bizim arayışımızla ilgisi yoktur. Sonradan birileri Mushaf'a eklemişler.’ dedin. Ama benim kafam her zaman o sözcüklere takılı kalmıştı. Şimdi sana işaretlediğim bazı sözcükleri bir araya getirince oluşan anlamı okuyayım da dinle. ‘Sizi yolunuzdan saptıracak sertliklerden kaçın. Sevgi, hoşgörü en büyük silahınızdır. Kapılarınız herkese açık olsun. Ama ekmeğinizi yiyenlerin de sofranıza tükürmesine göz yummayın ki onlardan farkınız olduğu bilinsin. Unutmayın, sizler ışığın arayıcılarısınız.’ diyor, yalnızca işaretlediğim bazı sözcükler.”

Bu mana yüklü ifadeleri dinleyen Hasret şaşırıldı. Ne diyeceğini bilemedi. Harranlı sözlerine devam etti:

“İşte böyle, sen ve diğerleri o kadar sıcakkanlı davrandınız ki tüm kentleri yerle bir eden Moğolların karşısında neredeyse Anadolu'daki Türkmenlerin yaptıkları gibi çöllerde savaşa tutuşup hezimete uğrayacaktık. Celaleddin kadar adımız bile ardımızda kalmayacaktı. İşte görüyorsun, dikkat etmesek arayıcılarımız Harizmler gibi ne yapacağı belli olmayan başıbozukların kaba silahşorluğuna bile özendiler.”

Harranlı'nın her zaman kendini yenileme gücüne şaşan Hasret ona kaygılarını açtı.

“Peki, Moğollara karşı ne yapacağız? Çok yakında Harran'dan Halep'e kadar tüm kentlere saldıracakları haberini aldık. Fazla zamanımız yok.” dedi.

Harranlı, ne yapmaları gerektiği konusunda kesin görüşe sahipti.

“Bir zamanlar Çin’e kadar gittim. Onlardan çok öyküler dinledim. Biliyor musun o çekik gözlü insanların böyle savaşlar konusunda çok dikkat çekici görüşleri var. Bunlardan birisi de şöyledir. ‘Düşmanın çok güçlüyse önünü boşalt. Onun erzak yollarına, inancına zarar ver. Düşmanın içine girip yayıl ve düşmanı içten çökert’ derler. Şunu unutma kardeşim, Moğollar yaşadığımız yıkımın gerçek sorumluları değildirler. Onlar birer sonuçturlar. Şam ve diğer kentler çoktan beri içten yıkıldılar. İktidar hırsı, fitne fesat, ölçsüz şehvet içinde boğulan sultanlar çoktan kendi fermanlarını yazdılar. Büyük Selâhaddin, İslam ordularını birleştirip düşmanlarımızı kutsal topraklardan def edebildi. Ama onu muhteşem zaferleri, ölümünden hemen sonra yaşanan iktidar kavgalarıyla etkisini yitirdi.”

Hasret sustu. Başını sallayıp durdu. Harranlıyı anlamaya çalışıyordu. Bir süre Nemrut dağındaki heykeller gibi öylece kala kaldılar. Harranlı, elini onun omzuna koyarak;

“Sizler düşünene kadar ben çalışmalarımı başlatacağım fakat farklı yöntemlerle bunu yapacağım. Fedailerimizi artık Baycu Noyan’ın ya da Hülagü’nün komutanlarının ardına değil Şam, Bağdat, Halep ve Konya saraylarına göndereceğim. Bu saraylarda sultanların önemli komutanlarının çoğu Kürtler ama başkaları için savaşmaktalar. Onları da uyandırmanın vakti geldi.” dedi.

Bu sözlerden sonra ayrılık vakti geldi. Hasret ayrılacağı sırada tekrar döndü.

“Maro bizim kardeşimiz Harranlı. Kardeşimiz o bizim. Ayaklarıma kapanıp ellerimi defalarca öptü. ‘Ben ettim siz etmeyin. Artık kadınlarla da düşüp kalkmıyorum. Şarabı da bıraktım. Kan dökülmesin diye hayvan bile kestirmiyorum.’ dedi bana. İnanmayacaksın belki, toprakla bütünleşip bir toz zerreciği olacağım diye sarayın aşçısının çöpe attığı patates kabuklarını yıkayıp lezzetli bir yemek yaptı. Aşçı şaşırıp ‘Pes vallahi, Maro büyük adamsın.’ dedi.”

Harranlı, Hasret’in isteğini yerine getirmezse onun tüm meseleleri bir tarafa bırakıp kafasını hep bu meseleyle meşgul edeceğini biliyordu.

“Sana, onu affettiğimi söyledim. Birlikte gelir beni görürsünüz.” dedi. Hasret ona sarıldı. Sonra büyük bir umutla Harran’a dönmek üzere öncüsünün yanından gizli bir geçide girerek ayrıldı.

*

Harran yolunda, saraydan gelen askerlerin kendisini aradıklarını öğrenen Hasret, yaşlı babası Erdişer’e bir şeyler olduğunu sezdi. Gözyaşlarıyla ulaştığı kentte babasının öldüğünü öğrendi. Neyse ki cenaze namazına yetişebildi. Bir süre babasının yasını tutmak için saraya çekildi. O, böyle yaparken kentte olup bitenlerden pek haberdar değildi. İsmaili Şeyh Cemaleddin, onun hakkında bir sürü şey uyduruyordu. Erdişer’in başucunda Kur’an okuduğu sırada kendisine, ‘Maro’nun hiç olmazsa nesli sürecek, lâkin Hasret’in zürriyeti yok. Şimdi yerimi ona bırakıyorum ama içim rahat değil.’ dediğini söylüyordu. Bir zamanlar da Hasret’in din yolundan saptığını kentte yaymıştı. Onun kızını Maro’ya verdiği bilindiği için insanlar bunun altında yatan hesapları çıkarabilmişlerdi.

Bunlardan habersiz olan, işin doğrusu haberi olsa da pek fazla umursamayan Hasret, kırk günlük yas ardından babasının ruhu için yoksullaşan kentte bir ziyafet verdirdi. İlk defa Harranlı, gerçek kimliği gizli olarak babasının yasına geldi. Erdişer’in büyük oğlu Hesınkar’ı tanıyan olmadı. Kenttin ileri gelenleri, Maro ve küçük kızı Şöhret birer birer gelip Hasret’e ve yanında duran dervişe saygılarını sundular. Bir süre sonra oturduklarında neyin nesi olduğunu merak ettikleri dervişin yanında çömelen küçük kız dikkatlerini çekti. Şeyh Cemaleddin, Hasret’in bu derviş baş tacı etmesine dayanamadı. Hasret’in densizliklerine öyle öfkeliydi ki öksüre öksüre kalkıp homurdanarak önüne getirilen kahveyi içmeyip cemaatin içinden ayrıldı. Kaygılanan Maro, yeni yeni arayışa kabul edilmişken bir tatsızlık çıkmaması için onun ardından koşup geri getirdi. Bu durum Hasret’in de hoşuna gitti. Daha önce Harranlıya şeyhin Alamut’taki İsmaililerle görüştüğünü, elinin Mısır’a kadar uzandığını ve karanlık bir adam olduğunu söylemişti. Onu şimdilik karşılarına almamaları iyi olurdu.

Maro'nun kızı Şöhret ise ziyafet boyunca yaşıtı olan yabancı kızı izledi. Onun bir Türkmen kızı olduğunu öğrenince burun kıvırtıp adı 'Harranlı olan dervişin ona böyle değer vermesine içerledi. 'Harranlı adı topluluk içinde bir fısıltıya yol açtı. Bazıları, onun Moğollar tarafından arandığını duymuşlardı. Buna kimileri memnun olmuş, kimileriye hoşnutsuzluklarını sessizce dile getirmişlerdi. Kim olduğunu ve ne aradığını şeyhle yapacağı tartışma belirleyecekti.

O sırada şeyhin ardından ayrılmayan bir müezzın Harranlıya ilk soruyu sordu:

“Sizin düşüncelerinizi fazla bilmiyoruz. Ancak cemaatinizin yeraltında gizli kentlerde ya da dağ başlarında oldukları söyleniyor. Hâlbuki güzelim kentlerimiz, misk gibi kokuların yayıldığı çiçekli bahçelerimiz var. Tabiatın güzelliklerinden kaçmanın âlemi ne Allah aşkına.”

Harranlı çok sakın bir halde konuştu:

“Eğer söylediklerinizde samimi iseniz yani tabiatın güzelliği ruhumuzun güzelliğini yansıtıyorsa hemen gelip çömezsiniz olmaya razıyım. Siz İsmailîler ‘Ruh, aklın çocuğudur. Tabiat da ruhun çocuğudur.’ dersiniz. Yani dünyada ruhun hareketinin benzeri hareketler olduğunu söylersiniz. Ama büyük üstat Razi size katılmadı. Çünkü söyledikleri doğrudur; evrensel ruh, bu dünyadaki düzensizlikle uyuşmamıştır. Evrensellik bu dünyanın biçare tutsağı akıl vasıtasıyla kendine özgü olan evreni tanır. Yani şunu demek istiyorum, güzelim kentlerimizin öyle söylediğiniz gibi güzellikleri kalmadı. Bahçelerimizde hiçbiriniz iç huzuruyla oturamıyorsunuz.”

Topluluktakiler bu sözlere başlarını sallayarak onay verdiler. Kimileri seslice ah-vah ederek bunun böyle olduğunu, huzurları kalmadığını söylediler. Şeyh Cemaleddin, müezzine göz işaretiyle susmasını buyurdu. Yerinde toparlanarak herkesi uyardı:

“Tövbe tövbe estafirullah! Görülmüş duyulmuş şey değil bu sözler. Razi bir münafıktı ve boynu vuruldu. Nasıl olur da evrensel ruhu cüz-i ruhlar topluluğuna kadar düşürürsünüz. Tabiat külli ruhun aynasıdır ama oluşan ferdi ruhlardır. Yoksa insanlık meleği değil. Bir de kalkmış uyuşmuş ruhları uyandırma görevinin feylesoflara düştüğünü söylüyorsunuz. Yok, yok öyle değil. Bu güç, feylesofların güçleri üzerindedir. Bahsettiğiniz Razi, Sühreverdi gibiler peygamberimiz S.A. efendimize de hakaret etmişler, bunu canlarıyla ödemişlerdir.”

Topluluktakiler bir an sindiler. Şeyh Cemaleddin'den çekinmemek elde değildi. Yarın Moğollar gelip kentte hâkim olsalar bile şeyhi onların yanlarında da görmeyecekleri ne malumdu. Harranlı her zamanki serinkanlılığını koruyarak konuştu:

“Şimdi bu sözlerinizi İslam halifesinin bulunduğu kentte söyleseydiniz muhakkak sizin başınız vurulur, münafık ilan edilirdiniz. Haşaa, ben size münafıksınız demiyorum. İnsanlar birbirlerini dinleyebilmeli ve sözlerin altında art niyetler aranmamalıdır derim. Yoksa birbirimizi sapkınlıkla itham etmekten kolay bir şey yoktur. Razi ve Sühreverdi'nin istedikleri tek şey, tüm insanların kardeşçe yaşayabilmeleriydi. ‘Tanrı, insanlar arasında ayrıcalık koyup kimilerini peygamber, kimilerini kul yapmaz.’ demişlerdi. Bunları söylerken tanrı tanımazlık etmediler. Tam tersine kimilerimizi putlaştıranları yerdiler. Beni de putlaştıran arkadaşlarım oldu ama bırakmadım.”

Harranlı tehlikeli konuşuyordu. Oturanlar onun söylediklerini tamamıyla anlamasalar da şeyhe kafa tuttuğunu anlamışlardı. Bu duruma sevinmeyenler de yok değildi. Ama merak edilen şey, Harranlı'nın bu güveninin altında yatan güçtü. Öyle anlaşıyordu ki kendine güvenen korkusuz bir insan rahatlıkla putlaştırdıkları şeyhe kafa tutabiliyordu. Bu durum şeyh için de tehlikeli bir hava yaratıyordu. Harranlı'nın kendi yandaşlarını yermesi topluluktakileri etkiledi. Onun içten konuşmasıyla derdinin zengin sofralara kurulmak ya da servet sahibi olmak değil, Kürtlerin ortak dertlerine çare bulmak olduğunu sezenler vardı. Hatta onun kendileri adına acılar çektiğini hisseden gözlerine mil çekilmiş Kör Müftü, öne düşürdüğü başını kımıldatmadan konuştu:

“Her kimsen Harranlı, söylediklerinde doğruluk payı var. Büyük acı çekenler, başkalarının görmediklerini görenlerdir. Onlar ilahiyatçılar, fakihler ya da İsmailîler değil, manevî hakikati kavrama gücü olanlardır. Geçen yıl Hacca gittiğimde hep Müslümanların birbirlerine yaptıkları zulümlerden illallah eden insanlarla karşılaştım. Tanıştığım bir din adamı, bana Hâce adında bir âlimden bahsetti. Söylendiğine göre bu Hâce denilen adam güneşin doğuşu sırasındaki ışımasında

tanrısal bir güç olduğunu söylemiş. İsmailîler, onun evini basmışlar. Evinde Şeyh-i Maktûl Sühreverdi'nin bir kitabını bulmuşlar. Kitabın adı neydi? Unuttum..."

Oda da bulunanlardan ses çıkmadı. Harranlı, Elenya'ya baktı. Herkes küçük kıza baktı.

"Kitab-u Hikmet-ul İşrak" dedi kız.

"Ah, tamam işte. Ağzına sağlık kızım. İşte bu kitap yüzünden Hâce'yi yıllardır tutsak olarak tutuyorlarmış. Tanıştığım adam bana 'Sen Harran'dan geldin. Belki İsmailîler senin sözünü dinler, o zavallıyı bırakırlar.' dedi. Ben de onun sözüne uyup İsmailîlerin kalesine gittim. Onlara durumu anlattım. Onlarsa bana sık sık Ehlibeyt'e haksızlık yapıldığını, Emevi ve Abbasilerin Müslümanlara haksızlık yaptıklarını, iktidara Ehlibeyt'ten birilerinin gelmesinin şart olduğunu söylediler."

Kör Müftü konuşurken, Şeyh Cemaleddin önüne uzatılan ayran dolu kâselerin dizili olduğu tepside bir kâse alırken kendisinden sonra alınacak kâsenin Harranlıya gideceğini bildiğinden gizlice yüzüğünün içinde sakladığı tozdan serpti. O sırada müftünün elinde tuttuğu bir ipe asılı iki boncuk sallanıp birbirlerine çarpmaya başladılar. Müftü sustu, rengi kızardı. Bir şeye öfkelenmiş gibiydi. Gözleri görmese de önünden geçen kâselerle dolu tepsiyi hissedebildi. Aniden yerinden kalkarak tepsiye çarptı. Tepsi yere devrildi. Müftü öksürerek dışarı çıktı. Hizmetçiler bezle halıyı sile dursunlar müftü tekrar içeri girdi. Yüzünde kurnazca bir gülümseme vardı.

"Nerede kalmıştım, kusuruma bakmayın. Onlara 'Sizler, Abbasilerin zulmünden çok çekmişsiniz ama şimdi ortada bir Abbasi hâkimiyeti de kalmadı. Müslümanlara karşı gaddarlık yapanlar Moğollarla Haçlılardır. Onlarla nasıl ittifak yapıyorsunuz?' dedim. Beni yaka paça şeyhlerinin huzuruna götürdüler. Şeyh, 'Eğer kör bir müftü olmasaydın senin başını vururduk. Ettiğin sözler makamını aşmış. Hâce Nasiruddin-i Tasi hâla münafıklığına devam ediyor. Onu affetmemiz imkânsız. Gidip onu görebilirsin. Kör olduğun için görebileceğin fazla bir şey yok ama yine de seni onun yanına götürsünler.' dedi. İşin doğrusu korkmuştum. Askerler, beni kollarımdan tutup yeraltındaki gizli geçitlerde uzun uzun yürüttüler. Bir yerde yüzüm demir parmaklıklara çarptı. Orada durdum. Ona seslendim;

'Hâce!'

Birisinin sürüne sürüne yaklaştığını hissettim. Herhalde o da bana bakıyordu.

'Kimsin sen?' dedi.

'Ben bir dostum. Seni buradan çıkarmaya geldim ama gücüm yetmedi. Şimdi söyleyeceklerin varsa hemen söyle.' dedim.

Hâce şaşırmıştı. Parmaklıklara iyice yanaştı. Konuşmakta zorlandığını hissettim.

'Kaç yıldır güneşi görmedin?' dediğimde hiçkırıldı.

'On yıldır güneş benim içimde doğup batıyor. Dostlarıma söyle kör Harranlı. Ben yolumdan dönmedim.' dedi. Sonra sesi kısıldı. Önemli şeyler söyledi; 'Şimdi burada İbni Sina'nın bir kitabını şerh ediyorum. Çok zor şartlardayım. Her lahza bir tasa, bir azap ve sıkıntı içinde cehennemi şartlar altındayım. Çevreme baktığımda öyle şeyler görüyorum ki bela yüzük, ben de o yüzüğün taşı gibiyim...' dedi. Evet, hocalar beyler bu hikâyeyi anlatmamın nedeni sizinle değerli şeyhin tartışmasından aldığım ilhamdı. Yani büyük acı çekenler, başkalarının görmediklerini gören ve hissedenlerdir sözüne geliyorum. Çok konuştum galiba, beni mazur görün. Yaşlılığımı verin."

Kör Müftü'nün anlattıkları çok önemliydi. Harranlı onun verdiği desteğe minnettardı.

"Hayır, siz ne kadar konuşsanız yeridir. Biz fazla konuşuyoruz. Alçak gönüllülük, bilgelik sizde ve bizim sizden öğreneceğimiz çok şeyler var. Bazı insanlar vardır ki çok konuşurlar ama kimse onları dinlemek istemez. Bazılarıysa saatlerce konuşsalar da dinleyenler hiç bıkmaz, onları dinlemeye doyamazlar. Dilerim ki Harran'da herkes sizi dinlesin."

Tartışmanın bu yöne kaymasıyla birlikte Şeyh Cemaleddin, kalkıp gitti. Onun ardından Maro ve dalkavukları da kalktılar. Sonra Maro tekrar dönüp arayışın öncüsü olduğunu bildiği ama hiç tanımadığı Harranlı'nın önünde diz çöktü.

"Kardeşim Hasret'i hiç affetmeyeceğim. Sizin kimliğinizi benden saklamamalıydı. Biz hep sizin yolunuzu gözledik. Size hasrettik. Emrinizdeyim." dedi Maro. Kör Müftü, Harranlı'nın yanından hiç ayrılmadı. Yalnız kaldıklarında ona kendisini Şeyh Cemaleddin'den sakınmasını

söyledi. Öte yandan dünyayı umursamayan Hasret, kentin valiliğine oturacağı gündeki şenlikler için Kürdistan'ın en ünlü dengbejlerini getirterek hummalı bir hazırlığın içine girmişti...

*

Harran'da bin yıllardır kavurucu sıcağa boyun eğip yanan toprak, neye uğradığını şaşırmışçasına gümbür gümbür dövülen davulların ritmine uyan erkek ve kadınları ayakları altında dövülüyordu. Zılgıt seslerine kılıç oyunu oynayanların vuruşma sesleri karışıyor, on yıldır süren yabancı istilalarından beri dilana girmeyi ayıp sayan ihtiyarların geçmiş güzel günleri anımsayarak kederlenen bakışları altında olan bitenleri en çabuk unutmaya çalışan gençler, el ele tutuşup omuzlarını bir birine vurarak dilanı coşturuyorlardı.

İçlerinde en fazla mutlu olanın Hasret olduğuna şüphe yoktu. Kır düşen saçları ve uzamış sakalıyla yerinde duramıyor, halay çekenlerin içine giriyor, üzgün ve kırgın olan herkesle konuşuyor, umut dolu sözler ediyordu.

“Ne diye somurtuyorsunuz. Artık yöneten ve yönetilenler yok. Bu kent artık hepimizin malıdır. Ah bir bilseniz bu kent için neler neler düşünüyorum. Harran yine dünyanın ilim merkezi olacak. Maro bile bu sefer öz şiirlerini okuyacak.”

Hasret'in coşkusu ister istemez çevresindekileri de sarıyordu. Bir sürü kişi çevresine toplanıyor, onun yüzüne gülüyorlar, arada fırsat bulduklarında da çeşitli sıkıntıları için bir iki altın koparıyorlardı. Bunun için olacak Semerci Şirvan gibi emeğiyle yoktan varı yaratanlar Hasret'e yaklaşıyorlardı. Yanındaki Agop'a eğilen Şirvan daha şimdiden bu gidişatın sonunun iyi olmayacağını söylemişti.

Günlerce sürecek olan şenliklerin gözdesi ise Bizans'tan gelen ayıcı Niko'ydu. Kemençesiyle Rum ve Kürt ezgilerini çalan ayıcı, bir taraftan kendisi oynuyor, diğer yandan da ayıyı oynatıyordu. Yanındaki çocuk elini açmış, kentin ileri gelenlerinden bahşişleri toplarken, böyle bir şeyi akıl etmedikleri için yanan kentin yoksulları kendi kendilerine söyleniyorlardı.

“Biz de Rum ayıcı gibi yapsaydık rezil rüsva olurduk.”

“Yalnız bununla da kalmaz, kentten kovulurduk.”

“Bu kadarla da kalmaz, kıcımıza kuyruk takarlardı.”

Kimileri de Kürtlerin cömertlikleri karşısında ağzı açık kalan ayıcıya bu işi daha da ilerletmesini, tüm Kürt illerini dolaşmasını salık veriyorlardı. Köhnemiş gelenekleri kırmakta kararlı olan kentin çiçeği burnunda valisi de ayıcıyı kutlayanlar arasındaydı. Hatta daha da ileri giderek Harran'da birkaç ayıcıya ihtiyaç olduğunu, insanların böylelikle kederlerini daha fazla unutup güleceklerini söylemişti. Böylelikle Rum ayıcı kentteki itibarlı adamlardan biri gibi oluverdi.

Şöleni bir gölgelikte yanında Kör Müftü olduğu halde izleyen Harranlı, Hasret'in çocukluklarına gülüyor, bir taraftan da insanlar hakkında müftüden bilgi alıyordu. Bunu severek yapan müftüyse Harranlı için kaygılanıyor, kentten ayrılmasını istiyordu. Çünkü şeytan ruhlular hemen bir oyun oynayabilirlerdi.

“Sanırım bu gün Maro, şölene katılmadı. Şeyh ve dalkavukları da hiç uğramadılar. Dikkat et, bunlar Hasret'in valiliğe getirilişinden memnun değiller.” dedi Kör Müftü.

“Ama Hasret, Maro'nun yolumuza katılmak için kendisine yalvarıp yakardığını söyledi.” deyince Harranlı, başını iki eli arasına alan müftü düşüncelere daldı. Sonra elinde tuttuğu bir ipe asılı iki boncuğu ona uzatarak;

“Al bu boncukları. Hace, bunları elime sıkıştırdı. Sana karşı yüreklerinde kin besleyenler ya da zehir saklayanlar olursa bu boncuklar birbirlerine çarpacaklar. Bu boncuklar benim için fazla gerekli değil.” dedi. Harranlı, iyi niyetli dost canlısı müftüye gülümseyerek boncukları aldı. Bir süre ipe asılı boncuklara baktı. Boncukların ötesinde yeri döven ayakların sahibi Kürtlere gözleri kaydı. En sıcak dostlukların, bağlılık yeminlerinin bile satılabileceğini düşünerek iç çekti.

Yaz sıcağıydı ama nasıl olduysa toprak renkli toz yüklü bulutlar güneşin önünü kapatmışlardı. Analarını sokarak karınlarından çıkan akrepler, yılanlar gizlendikleri inlerden çıkmışlardı. Gençler, dilanı bahane bilerek sevdikleriyle el ele göz göze Hasret'in coşkusuna ortak olmuşlardı. Kör Müftü çok huzursuzdu. Harranlının elinde tuttuğu boncuklar arada bir kendi kendilerine birbirlerine çarpıyorlardı. Bakır rengine bürünen kente ilk yağmur damlası şiddetli bir rüzgârla birlikte düşmeye başladı. Sonra hortuma dönen rüzgâr sanki sıcak çöllerin toprağını Harran'a savurdu. Tüm kent halkı korunmak için bir yerlere koştururken Hasret, onlara haykırdı:

“Gitmeyin dostlarım! Sarayın içinde hepimize yer var. Dilana orada devam edelim.”

Kimileri onun ardına takılırlarken kimileriye bırak sen de dercesine evlerine koştular. Herkesin korkusu yağmurun doluya dönüşerek kızarmış ekinleri kırıp bitirmesiydi.

Harranlı yerinden kalkmıyor, sıkıntılı görünen müftüye ne olduğunu anlamaya çalışıyordu. Boncuklar hiç durmadan birbirlerine çarpıyorlardı. İşte o sırada benzi solan müftü, dengesini yitirmiş gibi gidenlerin ardından bağırmağa başladı:

“Uğursuzluk var diyorum bu havada! Gidin evleriniz!”

Yağmurun doluya dönüşmesiyle insanlar kâh sarayda kâh evlerinde olsunlar elleriyle dizlerini döverek ağlamaya başladılar. Buğday başakları, meyve taneleri, sebze fideleri tümünden harap olacak, kıtlık gelecekti. Ceviz büyüklüğünde dolu tanelerinden kaçanlar, ellerini kapalı yerlerde Allah'a açmış yardım için haykırıyorlardı. Belki de bu halleriyle şölen yapmakla Allah'ı gücendirmişlerdi. Her ne kötülük yapmış olurlarsa olsunlar o yıl çekecekleri ceza çok ağırdı. Ama Hasret, hâla dilandan vazgeçmemiş, insanları çağırıyordu.

“Dilana devam edelim kardeşlerim. Harran bizim artık. Kıtlık için korkmayın. Sarayın ambarında tüm Harran'a bir kış yetecek buğdayın olması lazım.” diyordu.

Moğollara kente saldırmamaları için verilen altınların ambarlardaki buğday karşılığıyla olduğunu bilen yöneticiler, Hasret'i dinledikçe acı acı tebessüm ediyorlardı. Henüz ev bark kurmayıp doyuracak birkaç çocuğun sahibi olmadıkları için gelecekte olacakları fazla düşünmeyen gençler, iyi yürekli valilerini gücendirmemek için dilanı coşkuyla sürdürdüler. Rum ayıcı bile bu işe şaşmış, ondan bundan kopardığı altınları yitirmemek için fırtına sonrası kenti terk etmeyi kafasına koymuştu. O sırada sarayın bahçesinde müftünün sesi duyuldu. Çamurlara batan adam haykırıyordu:

“Hasrettt! Maro nerede? Maro nerede Hasret? Maro'yu bul!”

Deliye dönmüş gibiydi müftü. İnsanlara, hayvanlara, duvarlara çarpıyordu. Dilan durmuştu. Sarayın balkonuna çıkanlar, uzun yolculuklara hazırlanan kervancılar, dükkâncılar, ayıcı Mirza, yağmurdan önce topraktaki deliklerinden çıkarıp iplere bağladıkları akrepleri birbirlerine vurdurarak Moğollarla Kürtleri savaştıran çocukların şaşkın bakışları altında Kör Müftü, elini tutan Hasret'in yakasına sarıldı.

“Ne yapıyorsun sen! Ne yapıyorsun diyorum!”

Hasret, yağmur altında sıırıslıklam halde şaşkın şaşkın kente baktı. Gözlerinde bomboş bir ifade vardı. Yakasını tutan müftüye baktı. Ona ne diyeceğini bilemedi.

“Bilmiyorum müftü. Gerçekten ne yaptığımı bilmiyorum.” dedi Hasret. O sırada sarayın muhafızlarından biri ona yaklaştı.

“Efendim, kardeşiniz Maro, Amed kentine gitti. Sizin bunu bildiğinizi, kısa zamanda döneceğini söyledi.” Müftü bu sözleri duyunca Hasret'in yakasını sıkarak haykırdı:

“Alçak Maro! Kaçmış, Moğolların yanına kaçmış.”

Harranlının kendisine doğru yaklaştığını gören Hasret, müftünün elinden yakasını kurtararak ona doğru adımlarını hızlandırdı.

“Bizim iyi yürekli kardeşimiz Maro neler yapmış biliyor musun? Ta Amed kentine gitmiş. Daha önce bana, Harranlıya bağlılığımı nasıl ispatlayacağım demişti. ‘Gizlice Amed’e gidip kentin

ileri gelenleriyle görüşeceğim. Onlara arayışımızdan ve Harranlıdan bahsedeceğim. Onları Kürtlerin birliği için ikna etmeyi başırırsam atımı rüzgâr gibi sürüp geri döneceğim.’ demişti.”

Nefes almadan hızlı hızlı konuşan, sanki söyleyeceği son sözleriymiş gibi acele eden Hasret’e garipseyerek bakan Harranlı, onun söylediklerinden hiç bir şey anlamadı. Yalnızca müftünün kaygılarında haklı olduğunu bildi. O sırada ne olduysa müftüye oldu. Hasret’i itekleyen müftü, uzaklardan kendisini izleyen Şeyh Cemaleddin’e doğru döndü. Müftünün gözleri görmediği halde kendisine dönmesinden ürken Şeyh geri çekildi. Harranlının elindeki boncuklar durmadan birbirlerine çarpıyorlardı. Sallanarak çamura bata kalka koşuşturan müftü, yağmurun dinmesini fırsat bilip dışarı çıkan çocukların önlerinde düştü. Çocuklardan birisi bağırdı:

“Müftünün elini akrep soktu!”

Harranlı ve Hasret, müftüye doğru koşular. Yerdeki bir iki akrebi ayakları altında ezdiler. Elleriyle boynunu sıkmış halde nefes alamayan müftü, akrebin soktuğu yeri sıkın Harranlıya seslendi:

“Mesele akrep değil. Ziyafetteki tabaklardan birindeki yemeğin tadı değişti. Tabağı senin önünden çektim. Çabuk ol da Harran’dan uzaklaş!”

Müftünün son nefesini verişiyse birlikte nihayet Hasret, dilanı iptal etti. Daha sonra Kör Müftünün cenaze namazı kılınırken; Hasret, kent halkına kardeşi Maro müjdeli haberlerle döndüğünde daha büyük kutlamaların yapılacağını söyledi.

Harran’a geleli birkaç ay olan Siyamend, o günlerde ateşli bir hastalığa yakalanmıştı. Şirvan ve Zarife, onun iyileşmesi için kentteki ünlü hekimleri çağırılmışlardı. Kimileri onun vebaya yakalandığını, kimileriye humma ateşi olduğunu söylemişlerdi. Büyücüler muskalara yapıp, kurşunlar dökmüşler, hatta yakınlardaki gizli bir kiliseden getirilen şifalı sudan bile içirmişlerdi. Siyamend iyileşmeyince çaresiz kalan semerci ve karısı, Harranlıyı buldular. Onları kıramayan Harranlı, yanında Elenya olduğu halde hasta çocuğun başucuna gitti.

“Bu çocuk, yaşlı bir çömlekçinin oğlu değil mi?” deyince Harranlı, ev sahipleri şaşırdılar. Elenya getirdiği bir deste çiçeği su dolu bir tasa koydu. Sonra da tası Siyamend’in başucuna getirdi. Ateşli halde gelenlere bakan Siyamend, kulağında saatlerdir bülbüllerin şakıdığını sanırken gördüklerinin de hayal olduğuna emindi. İşte başucunda Elenya durmuş, ona kendisi gibi misk kokan çiçeklerle dolu bir demet getirmişti. Keşke bu hayaller hiç bitmeseydiler. Harranlının eli onun başındaydı. Sanki bilinmez bir güç ondan kendi vücuduna kayıyor, içi serinliyordu. Hiç bir ağrısı, sızısı kalmamıştı. Ne mutlu bir andı bu böyle. Ne savaşlar, ne kıyımlar ne de karanlık tek bir renk vardı çevresinde. Bembeyaz elbiseleriyle yüzlerinden nur akan bir adamla çiçekler içindeki melek gibi bir kızın yanında ruhu hafiflemiş, hayal âleminde çıkmayı hiç istememişti.

Derken Siyamend’in tatlı hayalleri bulanmaya başladı. Bulunduğu odaya başı sarıklı yüzü asık bir adam girdi. Arkasında eğilip büzülen başkaları da vardı. Kaba sesli adam homurdanarak Harranlıyı uyardı:

“Çocuğa elinizi sürmeyin! Hekimler veba olabileceğini söylüyorlar. Bu evdekilerin dışarıya çıkmaları, yabancıların da içeri girmeleri doğru olmaz.”

Harranlı, şeyhi umursamadı.

“Bu çocuk vebaya değil başka bir hastalığa yakalanmış. Onun yüreği temiz ama içi Harran’ın pisliklerine isyan ediyor. Onları yüreğinden temizleyip savmak istiyor.”

Şeyh, yüzü asık halde tehditkâr bir duruşla Harranlıya bakarken Siyamend yataktan fırladı. Ter içinde şeyhe seslendi:

“Maro’yu sen nereye gönderdin? Moğolları mı getirecek?”

Sözlerini bitiren Siyamend, taş gibi yatağına düştü. Şeyh şaşkın halde homurdanarak;

“Bu çocuğun ateşi var, saçmalıyor.” dedi ve geldiği gibi gitti. Eğilip Siyamend’in alnını öpen Harranlı, bir çocuğun bile bunları bilmesine anlam vererek başında bir belanın dolaştığını bildi. Herhalde Maro, birilerini yanında getirecekti. İyi ya da kötü ne olursa olsun Harranlı, zavallı kardeşi Hasret’i ve Harran’ı yalnız bırakmaya niyetli değildi. Sonra Siyamend’e eğilip konuştu:

“Merak etme küçük arayıcı. Seni unutmuş değilim, yüreğimdeyin. Bu hastalık gelip geçecek. Bir an önce iyileşmeye bak.”

Siyamend'in yanından ayrılan Harranlının yaptığı ilk iş, Sır Mushafı'nı ve Elenya'yı kentten uzaklaştırmak oldu. Bu arada Siyamend hâla hayal gördüğünü sanıyordu...

KARDEŞ KARDEŞİN KUYUSUNU KAZARSA...

*"Fazla şey bilersen seni asarlar, çok alçak gönüllüysen üstüne basarlar."
Moğol atasözü.*

Kimilerinin son günlerdeki zahidine haline bakıp doğru yolu bulmuş bir derviş olarak bahsettikleri, kimilerininse yılanın başı, iyi yürekli Hasret'i kandıran bir yalancı olarak bildikleri Maro, Amed'e giderken yolunu uzatmış, kısa olan Baharat Yolunu tercih etmeyip İpek Yolundan Mardin'e uğramış, babasının eski dostları Süryani ileri gelenlerinden dünyada neler olup bittiğini öğrenmişti. Öğrendikleri, onu atacağı adım konusunda cesaretlendirdiyse de Amed'in surlarından gerçek kimliğini gizleyerek basit bir Hristiyan gezgin olarak girdiğinde tereddütlüydü. Henüz atacağı adımın getirip götürecekleri konusunda kesin bir düşünceye sahip değildi.

Maro, Amed'e girdiğinde insanların korkudan titrediklerini görünce bir an geri dönüp kaçmayı düşündü. Mardin'de duydukları burada gerçekleşmiş, Moğollara düşman kardeşi İzzettin Keykavus'la iktidarı bölüşemeyen Moğol yanlısı Kılıçarslan'ın, ölüm fermanı verip ardına düştüğü veziri Şemseddin Isfahani'ye yakın olan Malatya subaşı Reşideddin'in Halep'e kaçması üzerine Kılıçarslan yanlısı Moğolların komutanı Yasavur Noyan, ordusuyla Meyarfarkin'i yakıp yıkmış, Mardin ve Urfa'ya ulaşmadan önce Amed'e girmişti.

Kentin giriş çıkışlarını sıkıca tutan Moğollar, birçokları gibi nihayet onu da yakalayıp hemen boğazlamak için hançeri boynuna dayadılar. Her şeyin keskinleştiği ve hayatı bir karar verme zamanı geldiğini yürekten hisseden Maro konuştu:

"Durun! Canıma kıymayın. Sizlere çok yardımcı olabilirim."

Bu tür sözleri çok duymuş olan Moğol cellât hiç oralı değildi. Yine de sordu:

"Bize ne gibi yararın dokunacak ki pis Kürt."

"Benim kim olduğumu merak etmiyor musunuz? Ben, ölen Harran valisi Erdişer'in en küçük oğluyum. Sizlerin komutanınız ünlü Yasavur Noyan'ı görmeye gelmişim. Yoksa burada işim ne." diyen Maro'ya alaylı bir yüz ifadesiyle bakan Moğol, onu azarladı:

"Aptal adam, Harran da tüm kentler gibi yakında bizim elimize geçecek ve bir bozkıra dönüşecek. Sana ihtiyacımız yok ki."

Maro, öldürüleceğine kesin gözüyle bakıyordu artık. Düşünceleri hızla netleşiyor, zekâsı hiç olmadığı kadar hızlı işliyordu. Moğol kılıcı boynuna dayandığında kan ter içindeydi.

"Ehh, lütfen durun. Size bir sır vereceğim. Hülagü Han'ın ardına düştüğü Sır Mushafı'nın ve onun sahibi Harranlının nerede olduklarını biliyorum."

'Sır Mushafı' bahsini duyan Moğol, elinde kılıcıyla kala kaldı. Bu meseleyi duymayan Moğol yoktu. Hülagü Han ya da Baycu Noyan değil, bu hikâyenin gerçek tanığı ve yaralısı Yasavur Noyan, Amed kentindeydi. Maro denilen bu sünepeyi Yasavur'a kadar götürse ne kaybedecekti ki. Eğer yalan söylediği ortaya çıkarsa oracıkta boynu vurulurdu. Ama tersi olursa mutlaka kendisi de ödüllendirilecekti.

Moğollar, Maro'yu alıp Yasavur Noyan'ın huzuruna götürdüler. Kılıcını kınından çekmiş halde dolaşan Yasavur, Harran valisinin oğlu olduğunu iddia eden Maro'yu görünce kükreyen bir sesle haykırdı:

"Ne istediğini hemen söyle. Yoksa sen de gelecekte olacakları kestiren bir kâhin misin? Bak sabahtan beri böyle kâhinlerin boyunlarını vuruyorum. Ama hiç bir şey söylemiyorlar."

Korkudan titreyen Maro, cellâttan da beter Yasavur karşısında yutkunarak konuştu:

"Aradığınız Mushaf'ın nerede olduğunu biliyorum."

Yasavur, ona iyice yaklaştı.

“Neyin nerede olduğunu biliyorsun? Mushaf mı dedin?” Maro, cılız da olsa bir umut ışığı görerek;

“Gelecekte neler olacağını yazan kitabı ve onun sahibi Harranlının yerini biliyorum.” dedi.

Yasavur Noyan, tüm haşmetiyle ve ürkütücü haliyle oracıkta kala kaldı. Çevresindekiler de sustular. Çoğu Maro denilen sahtekârın boynunun vurulacağını sanmaktaydılar ki Yasavur’un kılıç tutan eli yana düştü.

“Doğru söylediğine nasıl inanayım. İspat et.” dedi Yasavur. Soluklanan Maro, bülbül gibi konuşmaya başladı:

“Doğru söylediğimi ispatlayacağım. Sühreverdi’nin ışıklı bilgisi, yoldaşı Şemsin sabrı ve Harranlının göz nuru döküp yorumladığı Mushaf, şimdi aptal ağabeyim Hasret’in başucundadır. Hâlbuki Hasret, çiçekleri sulamak ve kadınlara şiirler okumaktan başka anlamayan bir avareydi. Harran’ın gerçek valisi olacak kişi bendim.”

Maro’nun sandığı gibi sıradan bir insan olmadığını, çok ihtiraslı ve aç gözlü olduğunu sezen Yasavur’un gözleri ışıldadı. Ellerini çırpmasıyla birlikte herkes uzaklaştı. Maro’yla baş başa kaldı. Onun kulağına eğilerek sordu:

“O kız, Harranlının yanında mı hâla?”

Maro şaşırıldı. Hangi kızı bahsediyordu acaba. Yasavur, temkinli halde sanki yüz yıllardır içinde gizli tuttuğu şeyleri onun kulağına fısıldıyordu:

“O kız, adı Elenya olan kızıdan bahsediyorum. Türkmen obasından kurtulan ve benim itibarımı beş paralık eden kızıdan bahsediyorum. O kurtulunca Baycu Noyan beni affetmedi. O yıllarda Anadolu’ya ve Suriye’ye seferler düzenleyen ordularımız her kış Muğan’a dönerlerdi. Baycu Noyan o orduların başındaydı. Bir gün senin gibi bir adam, sanırım adı Tolon’du, Elburz eteklerinden koşarak otağımıza geldi. Harranlı ve Sır Mushafı’ndan bahsetti. Baycu Noyan, bana bir birliği obaya gönderme mi söyledi. Birliğimiz bu küçük kız yüzünden yok edildi. Harranlı obada değildi. Mushaf’ı da ele geçiremedik. Küçük kızın da kurtulduğunu öğrendiğimizde Baycu, beni affetmedi. Kendimi affettirmek için mutlaka o kızı ele geçirmeliyim. Anlıyor musun beni?”

Maro’yla Yasavur yerlerini değiştirmişlerdi sanki. Şimdi Maro’ya neredeyse yalvaran kişi Yasavur’du. Onları ele geçireceğini düşündükçe iştahı kabarıyordu:

“Kızın adı Elenya’ydı. Harranlı, onu hâla yanında tutuyor dedin değil mi? Evet, öyle olmalı. Din adamlarıyla konuşurken de kızı yanı başında oturtuğunu duymuştum.”

Yasavur konuştuğu keyifleniyor, ellerini sıvazlıyordu. Maro’nun ise derdi başkaydı.

“Hasret basiretsiz bir kişidir. Harran’ı yönetemez o. Bir birlik bile göndermeniz yeter.” diyen Maro’yu dinleyen Yasavur için onun istediği şeyler çok sıradan ve önemsizdi. Hemen nöbetçilerine seslenip ferman yazdırdı.

“Hemen bir yarlığı yazın Harran’a. Bir öncü birlik de hazırlayın. Kentin yeni valisi Maro’dur artık. Maro, sen de bu yarlığı koynuna koy ve ardıma düş.”

Maro, sevinçten ne diyeceğini bilmiyordu. Hemen Yasavur’un önünde eğilip kanlı ellerini öptü.

“Tanrı, Moğolları başımızdan eksik etmesin ve Hülagü Han’a sağlık ve güç versin. Ben kulunuz Maro’ya da bir gün Karakum’a kadar gidip büyük hanınıza bağlılığımı sunmayı nasip etsin.”

*

Yasavur ve ordusunun bir gece vakti aniden Harran’ı ele geçişleri yıllarca tartışıldı. Şam’dan Bağdat’a hatta Konstantiniye’ye kadar tüm kentlerde Harran’ın düşüşü farklı anlatıldı. Kimileri, destek istediği Kürtlerin Maro’ya, kimileriye Maro’nun Hasret’e ihanet ettiğini söylediler. Ama işin aslını kimse bilemedi.

Maro, bir gece vakti, Harran'a ulaştı. Hemen koşup iyi yürekli Hasret'i uykudan kaldırdı.

"Moğollar beni öldüreceklerdi. Ellerinden zor kurtuldum. Bana Harranlıdan ve Elenya denilen kızıdan bahsettiler. Anlaşılan bizim değil, onların peşindeler. Allahıma çok şükür, Amedliler yardımına koştular. Moğolları öldürüp beni ellerinden kurtardılar." deyince Maro, yatağından fırlayan Hasret, Amed'in Kürtlerin ellerine geçtiğine inandı.

"Ne diyorsun Maro! Söylediklerin doğru mu gerçekten? Yani şimdi sen, beni yalancı çıkarmadın değil mi? Tabi ki yalancı çıkarmazsın sana sonuna kadar inanan kardeşini. Ne mutlu bize, nihayet Amed mirleri el ele verdiler ha. Babam bugünleri görmeyi o kadar istiyordu ki."

"Evet, Hasret. Tam da sandığımız gibi oldu. Tüm Kürtler birleştiler." Hasret, kardeşine hararetle sarıldı. Sonra aklına hemen Harranlıyı kaldırmak geldi. Maro'nun getirdiği müjdeyi ona da bildirmeliydi. Ama önce Maro'ya şunları söyledi:

"Harranlıya hemen bu müjdeyi vermeliyim. Ama önce sana bir müjde vermek istiyorum. Harranlı'nın kim olduğunu bilmiyorsun. Onun kim olduğunu duyduğunda inan bana dilin uçuklayacak."

Maro, ona duygusuz bakışlarla bakarak;

"Aslında onun kim olduğunu çok iyi biliyorum." dedi. Onu dinlemeyen Hasret, soluğu Harranlı'nın yanında almıştı bile. Bu sefer şaşırın Harranlıydı.

"Amed mirleri tüm çabalarımıza rağmen bir türlü birlik olmuyorlardı. Eğer doğruysa bu haber hepimiz için daha aydınlık günler yakındır. Ama önce bir gelenleri görelim." dedi. Kim artık Hasret'i durdurabilirdi ki. Sevincinden neredeyse havada uçacaktı.

"Dünya değişiyor artık. İşte Kürtler de birleşiyor. Hemen dostlarımızı karşılamaya gidelim."

Hasret böyle konuşunca Harranlı da ister istemez onun ardına düştü. Gelenler dost da düşman da olsalar Harran'ın çevresinde çok sağlam bir kale yoktu.

Harranlıyla Hasret, kale kapılarından birine doğru yaklaştıklarında Maro'nun emriyle kentte davullar çalındı. Merakla uyanan insanların kulakları tellallardaydı.

"Ey Harranlılar! Uyanın artık bin yıllık uykudan. Kentimize Kürt askerleri giriyorlar. Kimse onlara kapılarını açmazlık etmesin. Onlar valimiz Hasret'in daveti üzerine geldiler. Başımızın üstünde yerleri vardır."

Harranlılar şaşkın halde tellalları dinleyip birbirlerine baka kaldılar. Hiç birisi Hasret'in böyle bir şeyden bahsettiğini duymamışlardı. Ama her şeyde bir hayır olduğu gibi inşallah bunda da bir hayır vardı. Yine de akıllarının bir köşesinde bu işi garipseyen şüpheli düşünceler vardı. Dünyada kardeş kardeşin kuyusunu kazarken nereden çıkmıştı bu dostlar böyle. Kimileri içinse gelenlerin dost ya da düşman olmaları önemli değildi. Bu işe akılları ermemişti hepsi o kadar. Onlar hemen kentten gizlice sıvışmaya çalışanlardı.

Kaleden kaygısızca dışarı çıkan Hasret, Harranlı ve artlarından gelen Maro, karanlıkta öylece duran atlılara yanaştılar. Her hallerinden Kürt oldukları belli olan süvarilere kollarını açan Hasret, yaşlı gözlerle haykırdı:

"Hoş geldiniz amcaoğullarımız. Başımız, gözümüz üstüne geldiniz."

Atlılarda hiçbir kıpırdanış olmadı. Bir anda öndeki atlılar birer kukla gibi gerilere doğru kaçtılar ve öne çekik gözlü, bodur başka bir topluluk çıktı. Önlerindeki adam, elindeki kılıcı sallayarak;

"Hoş bulduk aptal adam! Kardeşinin bahsettiği sersem Hasret sensin herhalde!" dedi.

Ne olduğunu anlamak, anlayan olsa da ifade etmek, o sözcükleri bulmak ve ağza almak imkânsızdı. Sanki geceye şimşek çakmış, dünyaları alt üst olmuştu. Artık Harran da, tüm hayalleri de yok olmuştu. Hiç bir duygu ve değer kalmamıştı bundan sonra. Çekik gözlü, mor yanaklı Moğolların ellerindeki keskin kılıç, Harran'ın geleceği idi artık.

Hasret şaşkın ve sersemlemiş halde Maro'ya baktı. Harranlı her zamanki gibi sakindi. Yalnızca gözleri biraz kısılmıştı. Maro konuştu:

"Moğollar bana söz verdiler Hasret. Kimsenin kılına bile dokunmayacaklar. Harranlıya bile bir şey yapmayacaklar. İstedikleri iki şey var; Mushaf ve kız."

Artık hiç bir şeye tahammülü kalmayan Hasret, kuşağından çektiği hançerle öyle bir hiddetle bağırıp Maro'nun üstüne atıldı ki hem sesi yürekleri parçaladı hem de tüm Harran ihanete uğradığını bildi. Bir atın, gövdesine şiddetle çarpmasıyla neye uğradığını şaşırان Hasret, yere kapaklandı. Moğollar, onu kısıkıvrak yakalayıp hançeri elinden çıkardılar. Başkaları da Harranlıyı tuttular. Hasret, Maro'ya sövüyor, uğradığı ihanetin acısıyla ağlıyordu.

“Umutlarımızı yerle bir ettin şimdi. Sen tarihe bir alçak olarak geçtin artık. Hem de kardeş katili olarak geçtin. Harranlı, bizim büyük ağabeyimiz Hesınkar'dır. Ve sen onu ellerinle barbarlara teslim ettin. Suç senin değil, senin bir hain olduğunu defalarca söyleyip uyarılara kulaklarını kapatan benimdir. Kendimi asla affetmeyeceğim.”

Öte yandan Moğollar, Harranlıyı tutmuşlardı. Şimdi Harranlıyla Yasavur yıllar önce yarım kalan bir hesaplaşma için karşı karşıyaydılar. Yasavur, ona tepeden bakarken yüzünde alaylı bir gülüş vardı.

“Tekrar karşılaştık Yılanların Efendisi! Seni hiç unutmadım. Ayaklarının dibine dünyanın servetini dökmeye razı olan koskoca Moğol Hanedanının itibarını beş paralık etmenin cezasını bilmem nasıl ödeyeceksin. Seni öldürmek, o zehirli kanını dökmek hatta kanını içmek bile öfkemi dindirmez.”

Yasavur, tehditkâr haliyle Harranlıyı korkuttuğunu sanıyordu. Ama ondan en ufak bir aldırış olduğuna dair işaret yoktu.

“Bizden korkmuyor musun sefil Kürt!” diyen Yasavur'a Harranlı gülümseyerek cevap verdi.

“Senden niye korkayım ki. Sen olsan olsan bir yel olursun bin yılların Harran'ın da ama benim köklerim sağlamdır. Ölssem bile gam yemem ben. Senin geleceğini biliyordum. Harran'ın sahipsiz olmadığını göstermek için kaldım. Çünkü şu zavallı kardeşimde o dirayeti göremedim. Koskoca Moğol ordusu kente girer de karşısında adam görmezse ayıp olur dedim. Elinizden geleni ardınıza koymayın. Kentin tüm kapıları sizlere açıktır ama kapısını aralayabileceğiniz tek bir yürek yoktur. Ancak bir kaç hain bulursunuz olsa olsa.”

Yasavur, atını onun üstüne sürdü. At ürkererek sahibini üstünden attı. Başka atlar da kişnemeye başladılar. Moğollar, Yasavur'un atını zapt edemediler. Atın ayağını küremar denilen bir cins yılan sokmuştu. At nefes nefese boğulurken Moğollar, yılanlara kılıçlarını çektiler. Toz toprak birbirine karıştı. Öfkelenen Moğollar, Harranlıyı öldürmek istediler. İçlerinden biri;

“Ona elini süren çarpılır. Konya'da da böyle oldu. Yeşil cübbeli bir şeyh, elimizi ayağımızı bağladı. Baycu Noyan, şeyh için kenti yakmadı.” dedi. Başka bir atın üzerine oturtulan Yasavur, elini kaldırdı.

“Susun be! Kadınlar gibi konuşmanın yeri değil.” diyerek haykıran komutanın gücü sessizliği sağlamayı başardı.

Yıldızlarla kaplı gök kubbe altında yalnızca baykuş uğultuları vardı. Kentin içindeki sessiz ve korkulu bekleyiş içinde oradan oraya koşturanlar, bir şeylerini saklayanlar, kendilerini saklayanlar ellerini çabuk tutmuşlardı. Dışarıdaki yabancı askerlerdeyse tanımadıkları ama büyücülerinin yerin altında gizlendiklerini duydukları dinler kentinde çarpılmanın yürek atışları vardı.

Sessizliği sağlamakla iyi mi ya da kötü mü yaptığını bilmeyen Yasavur, atından Harran'ın çatlamış toprağına indi. Çevresinde mala mışka denilen farelerin oydukları büyük çukurlardan birini fark edince yanındaki askerlere dikkat edip çukurlara düşmemelerini, buralara düşenlerin kurtulamayacaklarını söyledi. Sonra Harranlıya yaklaştı. Kollarını askerlerin sıkıca tuttukları Harranlının yakasından tuttu. Kin dolu bir sesle;

“Seninle görülecek bir hesabım var Yılanların Efendisi. Obadan o kızı kurtarmakla benim onurumla oynadığını biliyor musun? Şimdi senden hemen kızı ve Mushaf'ı bana teslim etmeni istiyorum. Yoksa canından olacaksın.” dedi.

Harranlı, Yasavur'a hiç bir şey söylemedi. Bir cevap bile vermedi. Hâla attan düşüşün öfkesini atamayan Yasavur, ardında gaipten haber bekler gibi korkuyla Harranlıya bakan ve ona elini kaldırması halinde bunu mutlaka uğursuzluğa yoracak olan askerlerin bakışlarının üzerinde olduğunu bildi. Tekrar;

“Elenya'yı ve Sır Mushafı'nı istiyorum.” dedi.

Harranlı, başını olumsuz biçimde sallamakla yetindi. Bunu beklemeyen Maro, telaşla ve hiddetle onun üzerine atıldı.

“Elenya’yı senin yanındayken tüm Harran gördü. Onu nereye gizlediysen çıkar. Yoksa Moğollar tüm Harran’ı yerle bir edecekler.” dedi.

Harranlı, burnunun ucuna kadar yaklaşan kardeşine elini kurtararak sert bir tokat attı. Yasavur, kılıcını çektiği gibi Harranlının yüzüne vurdu. Harranlının kesilen yanağından kan aktı. Bu sırada kısıvrak yakalanmış olan Hasret, yüksek sesle bağırdı. Sesi o kadar acı ve hiddetle doluydu ki Harran’dan bile duyuldu.

“Öncümüze uzanan eller kırılır. Kimseye elini kaldırmayana kalkan eller çarpılır. Ey Harranlılar! Uyanında başımıza gelen felaketi görün. Kardeşin kardeşe yaptığını görün.”

Çevrede yılanların tıslayışları arttı. Yasavur, öfkeyle Harranlıyı tehdit etti:

“Arkanda hangi büyük güç var? Kimden bu cesareti alıyorsun?” Harranlı tok bir sesle;

“Arayışımın gücünden, doğru bilgiden ve onun ser verip sır vermeyen öncülerinden güç alıyorum.” dedi.

O sırada bir yılanın ayaklarının dibine kadar ulaştığını gören Yasavur, korkuyla geri çekildi. Savrulan kılıçlar hiç bir şeye değmedi. Yılan yok oldu. Ama tıslayışlar arttı. Yasavur, askerlerine cesaret vermek için hiddetle haykırdı:

“Sen ne bilirsin yol nedir, güç nedir. Tanrı, senin gibi gazabına uğratmak istediklerinin üzerine hep benim gibileri gönderir. Şimdiye kadar nice kentleri, senin gibi isyankârları yok ettik. Senin gibiler hep önümüzden kaçtılar, bizseyse yakalamak düştü. Nice çocukları atasız bıraktık. Kurtulacağını sandın ama görüyorsun senin için bizim kılıcımızdan kurtuluş yoktur. Sen nerede olursan ol, oklarımız yetişir. Akıllarımız dağlar gibi sağlamdır, sayımız ise (arkasını dönüp eliyle askerlerini göstererek) kumlar kadar çoktur. En iyisi gel bizden aman dile. Pişman olmaktan iyidir. Sana yaşaman için bir fırsat veriyorum; Elenya’yı ve Mushaf’ı bize ver ve benden ne dilersen dile.”

Harranlı yine sessizdi. Ötede duran Maro ise Yasavur’un işi bu noktaya vardırmasından tedirgin oldu. Yasavur, Maro’ya eliyle uzaklaşmasını işaret etti. Askerlerin çatılmış kaşlarını gören Maro uzaklaştı. Yasavur, Harranlıya yaklaşıp;

“Maro, pis bir hain. Hainleri dünyada kimse sevmez. Ne yerde ne gökte yer vardır onlara. Sen istersen eğer, onun başını şuracıkta keserim. Seni de kentin valisi ilan ederim. Bunu beğenmezsen gidip Halep’i alalım ve seni vali ilan edelim.” deyince Yasavur, yüzünde hâla kan olan Harranlı, ona yüzünü çevirerek;

“Senin istediklerin bende yok. Olsalar da sana vermem. Onlar bana ait değiller. Sahiplerinden git iste onları.” dedi.

Yasavur, merakla ve şüpheyle ona sordu:

“Kimdir onların sahipleri?” Harranlı cevap verdi:

“Onların sahiplerinin bir kısmı yaşıyorlar. Erzurum’a girdiğinizden beri bastığınız toprakların gerçek sahipleri onlardır. Yine onların sahiplerinin çoğu da toprağın altındadırlar. Elburz eteklerinde, Anadolu’da kanlarını döktünüz onların. Elenya’nın ve Mushaf’ın gerçek sahipleriye belki daha doğmadılar. Yüzyıllar boyunca nesil nesil gelip geçecekler. Git ikisini de onlardan iste. Ama benden insanlığın gelecek umutlarını isteme.”

Yasavur, karşısındaki adamın öyle sıradan bir derviş değil, iradesi orduların zırhlarından daha güçlü, dünyayı sarsabilecek bir inancın sahibi olduğunu anladı. Böyle bir düşmana karşı hemen hiddetlenerek karar vermek ve başını kesmek yanlış olabilir, onun kahramanlaştırabilirdi. Kente girmek için sabırsızlanan askerlerine seslendi:

“Bu sapkın büyücüyü bir ağaca bağlayın. Güneşin altında kavrulsun ama bir damla su vermeyin. Susuzluktan gebersin.”

Moğollar, o gece Harran’a girdiler. Maro’nun ihanetinin acısını yaşayan kentte katliama girişmeyen Yasavur, bir kaç deve yükü altın vermeleri şartıyla halkı affetti. Ruhsal çöküntüyü yaşayan Harranlılar buna sevinemediler. İhanet, onlara öyle bir darbe vurmuştu ki isteseler de Moğollara karşı savaşacak güçleri kalmamıştı. Öte yandan verilen altınlarla kentte bir avuç buğday bile kalmamış, çoğu göçmeye başlamışlardı. Tüm bunlar olurken kent halkı, Harranlıya yapılanları,

Hasret'in saf dilliliğini ve Maro'nun ihanetini unutamadılar. Hele Harranlı'nın Erdiſer'in büyük oğlu Hesınkar olduğu duyulunca acıları daha da arttı.

Günlerce bir ağaca bağlanmış halde kalan Harranlı, önüne güğümlerle su getiren Moğolların ve Maro'nun tüm ısrarlarına rağmen sır vermedi. En son olarak Yasavur, ona bir güğüm su getirdi. Artık Harranlı konuşamayacak hale gelmişti. Onu çözdüren Yasavur, geri adım attığını belli etmemek için kentlilere onu beraberinde Halep'e götürüp, Sühreverdi'nin katledildiğı ünlü zindana atacağını söyledi. Böylelikle öncüsünü takip etmeye devam edecek ve aynı akıbeti onunla paylaşacaktı.

Harranlı'nın gidiſi ardından Hasret, kentin yönetiminde hak ilan etmeyeceğı şartıyla serbest bırakılmış, Sabûilerin yeraltındaki gizli manastırlarından birine kaçarak kendini perhize mahkûm etmişti. Kimse onun yaşayıp yaşamadığından bile haberdar değildi. Yalnızca bir kaç mürit, onun Harranlı için ağladığını, onu aramak gerektiğini kendilerine fısıldadığını söylemişlerdi.

Moğollar, kente girdiklerinde hasta döşeğinde olan ve sık sık kâbuslar gören Siyamend, iyileştiğinde Harranlıya küfretmediğı için gözlerine mil çekilen Şirvan'ın kör oluşuna ve bu acıya dayanamayan Zarife'nin de aniden ölümüne tanık oldu. Bunun için çocukluğunun artık bittiğine karar verip semerciliğe başladı ve Şirvan'ın görmeyen gözleri oldu. Bu arada öncüsü Harranlı hakkında gelecek haberleri dört gözle bekledi.

KENTİN GİZLİ KONUSU...

'Sal-i Baycu'dan, yani Selçukluların Baycu Noyan komutasındaki Moğollara yenilip, galiplerin Meyyafarkin, Mardin ve Urfa'dan geçerek Halep'e kadarki hükümdarlardan altın toplayıp, birçok yerde katliamlara girişip mahsulâtı yaktıkları yıldan üç yıl sonra Harranlılar, yaralarını sardılar. Doğumların, ölümünün, sultanların, Moğol kıyımlarının bile unutulduğu çöl kentinde Maro'nun ihaneti unutulmadı. İhanet öyle bir derin tesir bırakmıştı ki sanki tüm Harranlı zehirlenmişti. Harranlı'nın başına gelenler, Hasret'in aklını yitiriſi, Elenya'nın kayboluşu ve sır olan Mushaf'ın öyküsü dilden dile dolaşmış, uzak ülkelere kadar gitmişti. Sonradan Harranlı'a gelip geçen kervanlar hep bu öykünün aslını bilmek istemişlerdi. Davulun sesi uzaktan hoş gelir misali yabancılar, Harranlı'nın başına gelenler için iç çekerek geçmişte her zaman zalimlere baş kaldıranların sonlarının böyle olduğuna yormuşlardı öyküyü. Ama bunu Harranlı'da yaşayanlara anlatmak kolay değildi. Onların yüreklerine bu ihanet silinmez bir mühür gibi saplanmıştı.

Şal u şapıklı Kürtler ve Ermenilerle, başlarında egallerle dolaşan Araplardan oluşan kentin yerlileri, Arabistan çöllerindeki aratmayan öğle sıcağından dükkânlarla kaçmışlar, günlük işlerini takip ediyorlardı. Dükkân sahipleriye ağır ağır yürüyüp eşrafla uzun uzun selamlaşan yabancıları süzüyorlardı. Köylüler, ayaklarını iplerle bağladıkları tavukları, otlu peynirlerin tıka basa edildiğı koyun derilerini, kuru üzüm yüklü çuvaları satmak için bulabildikleri gölgeliklere sinmiş, alıcı bekliyorlardı. Aynı sırada Moğolların adamı olan kentin valisi Maro'nun aşiret güzeli yeni karısıyla ilk eşinden olan kızı Şöhret, sıradan köylülerin alış veriş yapamayacakları pahalı kumaşlarla dolu bir dükkâna girmişler, ipeklilerden beğeniyorlardı.

Tüm kentte olduğu gibi tebeşir rengi taşlardan yapılmış bir hanın altında bulunan Semerci Şirvan'ın dükkânındaysa hareketlilik gün boyunca sürerdi. Gözleri görmeyen Şirvan'ın beli bükülmüştü artık. İşleri Agop'a ve Siyamend'e bırakan semercinin, eşi Zarife'yi kaybettikten sonra yaşamdan beklediğı bir şey yoktu. Ölmeden önce tek isteğı Siyamend'i, Abdullah'ın vasiyetine uyarak bir medreseye göndermekti. Şirvan'ın kendisi hakkındaki düşüncelerini bilen Siyamend, zamanla bu semerci dükkânında bulunmanın faydalarını kavradı. Burada dünyada olup bitenleri, ayaklarına nal vurduğu atların sahiplerinden öğrenebiliyor, Moğol felaketinden, açlıktan, vebadan kaçarak zengin olmak umuduyla Bağdat, Halep ya da Kahire gibi kentlerin yolunu tutan ama çoğu zaman azatlı bir köle durumuna düşmekten kurtulamayan maceraperestlerle ya da tüccar kisvesi altında gizliden gizleye Kutsal Toprakları ziyaret eden, gizli düşünceleri araştıran insanlarla

tanışıyordu. Bu tür insanları daha çok Agop tanır, onlarla fazla konuşmayıp işlerini bitirirdi. O zaman Siyamend'e bu gibi insanlara fazla yaklaşmaması gerektiği hissettirilirdi.

Bir gün, Şirvan'ın semerci dükkânına yaşlı sayılabilecek bir adam geldi. Agop, yabancıyı dükkânın kuytu bir köşesine götürünce Siyamend yine farklı bir adamın geldiğini anladı. Daha sonra Şirvan da adamın yanına gidip bir şeyler söyleyince Siyamend kuşkularında haklı olduğuna inandı. Yörenin insanlarından farklı olarak sakalları kızıla çalan, bir gözünün kılıç darbesiyle kör olduğu anlaşılan ve sarıği başından çıkarınca kel olduğu anlaşılan adamı, Agop çevredekilere hissettirmeden kadim bir dost gibi karşıladı.

Şirvan'la yabancıyı göz göze diz dize sanki kırk yıllık dostlarmış gibi birbirleriyle konuşmalarını izleyen Siyamend'in meraklı halini fark eden Agop onu da yanlarına çekti. Şirvan'ın başına gelenleri duyan yabancı çok üzüldü. Akşama doğru semerciler, George dedikleri yabancıyı evlerinde ağırlamak istediler. Onlara teşekkür eden George, bunu kabul etmedi. Yıllardır görüşmemişlerdi ve o, kentte bir yabancıydı. Dünya haliydi bu, birileri kendisi hakkında Moğollara bir şeyler söyleseler dostlarının zarar görmelerini istemezdi.

Papaz olduğu söylenen bu George da kimdi böyle. Yüzünde derin bir kılıç darbesi olan adamın sağlam gözü sanki iki gözün de yerini doldurmak için büyük görünüyordu. Kimsenin kendisine en ufak bir hizmet yapmasına izin vermeyişiyse George, Harranlıya benziyordu. Siyamend'in tüm dikkatleri onun üzerindeydi artık.

Semerciler, misafirlerini dükkânda ağırlamaya karar verdiler. Yine de kimsenin onun gelişinden haberdar olmaması için dillerini sıkı tutup Siyamend'i de tembihlediler. George'la birlikte yemek yediler. Ziyafetten sonra Agop, kendi elleriyle ona kırk yılda bir yaptığı köpüklü kahve yaptı. Siyamend'in meraklı olduğunu bilen Şirvan, ona seslendi:

“Dünyada neler olduğunu öğrenmek istiyorsan George'dan daha iyisini bulamazsın. Amcan Abdullah, sana duyduklarını söylerdi. Ama George, yaşadıklarını söyler. İstersen gelecekte olacakları da sana söyler.”

Siyamend, merakla ve saygı dolu bakışlarla misafire baktı. Çok uzun olmasa da kimselerin kolay kolay tanık olmadıklarını yaşamının verdiği tecrübelerle hayata bakıp, bazen küçük bir çocuğun en yaşlı bilgeden bile ciddi alınması gerektiği sonucuna ulaşan George, Siyamend'i sakın ama derin bakışlarla izledi.

“Sevgili dostum Şirvan, biraz abartıyorsun. Daha doğrusu çok alçak gönüllüsün. Yıllar önce sen de dünyada olan bitenleri en doğru değerlendiren arkadaşlarımızdandın. Değil ki burada yaşayanlar olan bitenleri görmüyorlar. Yalnız uzaktan bakılınca buralarda olup bitenler daha iyi görülüyor. Moğollar, Buhara ve Semerkand'ı yakıp yıktıklarında Avrupa'daki kralları bir korku sardı. Lâkin buralarda hâla ‘Moğollar, buralara gelmezler.’ denildi. İktidar kavgalarında halklar güçlerini tükettiler. İşte o zaman Cengiz Han'ın söylediği sözler korkuyla akıllara geldi. ‘Dünyanın tümünün yeniden Moğol annelerinin özgür ve mutlu çocukları emzirecekleri muazzam bir bozkır haline gelmesi için bütün kentleri yerle bir etmek gerekir.’ demişti Cengiz Han. Tehlike büyüktü ama Müslümanlar bunu göremediler.

Gece, Şirvan'la Agop yatarlarken George, Siyamend'e uzun uzun yaşamını anlattı. Daha küçük yaşlarda, ülkesi İtalya'da Fransisken tarikatına bağlı bir manastıra girmişti. Yıllar içinde manastırda iç entrikaların tüm rahiplere bulaştığını görünce tarikattan ayrılmış, diğer keşişlerin heveslerine uyarak Doğuya ulaşmayı, İpek Yolundan Pekin'e kadar gitmeyi kafasına koymuştu. Yürüyüşüne başlamış, yol boyunca birçok tarikatlarla karşılaşmış, Anadolu da dergâhların çilekeş müritlerine katılıp Türkmen isyanlarında bile yer almıştı. Kısa zamanda epeyce gelişme sağlamış, Baba İshak'ın yanında sultanın paralı Hristiyan askerlerine karşı Kırşehir yakınlarındaki bir düzlükte savaşıp bozgunu görmüştü. Savaştan kurtulan az sayıda kişiyle birlikte yaralı olarak Kürdistan dağlarına sığınmıştı.

“Savaşı kaybedince arkadaşlarımla birlikte Amed ülkesinin dağlarına sığındık. Sonra hep hayalimde olan Bin bir Gece Masallarının Bağdat'ını görmek için yola koyuldum. Yolda kervanımız haramilerin saldırısına uğrayınca soyulup soğana çevrildik. O zaman yanımda bulunan benim gibi meteliksiz bir yolcuya nerede olduğumuzu sordum. Adam, bana bir öykü anlattı.

‘Burası, onlar için iyilikler istemesine karşın, kırk dokuz kardeşi tarafından ihanete uğrayan bir şehzadenin terk ettiği Harran kentidir’ dedi. İşte bu kentte gönüllerin sultanı Harranlıyla tanıştım. Ona Baba İlyasların başlarına gelenleri anlattığımda oturup gözyaşları döktüğünü görünce birbirlerini çok önceden tanıdıklarını bildim. O zaman Harranlı bana Sır Mushaf’ından bahsetti.

George’u can kulağıyla dinleyen Siyamend, ona daha sonra tekrar Bağdat’a gidip gitmediğini sordu:

“Ne sen sor, ne de ben anlatayım oğlum. Üç Müslüman devletin birbirleriyle giriştikleri toprak kavgaları o kadar can ve umut aldı ki Bağdat’a gitmeyi düşünmedim artık. Zaten Harranlıyla iyice arkadaş olmuş, doğru düşüncelerini nasıl yayacağımızı tartışıyorduk.”

Siyamend, o gece çok uzun yol tepmiş olan George’u sıkboğaz etmek istemedi.

Ertesi gün, Agop’la Siyamend işlerini bitirdikten sonra yine semerciler, George’la baş başa verdiler. Seslerini kısarak konuşuyorlardı. Bu sefer Siyamend de onlara katıldı. Sorularına cevap arayan bu defa George idi.

“Nasıl olur böyle bir şey. Harranlı neden daha önce kentten çıkmadı?” deyince George, bu soruyu binlerce defa kendisine sormuş olan Şirvan başını iki eli arasında sıkıp öne doğru eğildi.

“Harranlı ne yapsın, çaresiz kaldı. Aslında hepimiz ne olacağını önceden sezdik. Yalnızca Hasret’in gözleri bir şey görmedi. Harranlı, onu bu haline hem öfkeleni hem de yüreğinde bir kötülük olmadığı için affetti. Kendisini kardeş sevgisi, yürek temizliği uğruna feda etti. Ve bunu hepimizin gözlerine bakarak hatta bizleri cezalandırarak yaptı.”

Bu cevabı alan George kederlendi. Başını sallayarak derin derin iç çekti. Konuşurken vicdan azabı çektiği belli oluyordu.

“Yalnız Harran’ı değil, hepimizi cezalandırdı aslında. Bizler, yani onun en yakın arkadaşları olanlar bir türlü dünyanın gerçeklerini anlamadık. Anladığımızdaysa hep kendimize göre uyguladık. İstedığımız gibi yaşadığımızda büyük amaçlar uğruna kendimizi adadığımız yoldan uzaklaştığımızı gördük. Yanlış yapmamak için kendimizi sıktığımızdaysa işin ölçüsünü kaçırdık. Hâlbuki doğruların derin bilgisine ulaşanlar büyük hoşgörüyle, sevecenlikle insanları etkileyebiliyor, en günahkâr olanları bile doğru yola çekebiliyorlardı.”

George’un söylediklerini can kulağıyla dinleyen Şirvan ona sitem etti:

“Sizler, bizim umudumuzdunuz. Nasıl böyle bir şey oldu?”

George, pişman olduğunu hissettirerek;

“Hepimizi bir arada tutan Harranlı’nın gücüydü. Öyle bir adaleti vardı ki içimizde ayırım olmaksızın herkes ürettiği, güzelleştirdiği kadar değer bulur, düşüncelerimiz özlü tartışmalarla adeta her gün yeniden yeşerirdi. Fakat o olmadığında içimizde adamcılık hastalığı oluştu. Hep bir şeyler tekrarlandı. Çok büyük tekrarlar içinde öz yitirildi. Yeşeren ne varsa kurumaya yüz tuttu. Maro’dan önce içimizde nice Marolar türediler. Öyle ki ovalardaki kent yöneticileriyle mektuplaşmaları hak bildiler. Onlara karşı koyamadık. Harranlıya bağlı olanlarımız buna karşı çıktılar ama tarikat düzeni adına onları da susturduk. Sonra bir baktık ki kentlere inmek isteyenler de bize kafa tutabiliyorlar. Ne yapacağımızı şaşırdık.” dedi.

Onlar konuşurlarken, Agop çevreyi kolluyor, ara sıra maşayla tuttuğu bir nalı çekiçe dövüyordu. Nala çivileri koyuyor, kendince bazı ölçüler alıyor, sonra tekrar çivileri eline döküyordu. Konuşurken aklı çivilere takıldı.

“Bu dünyanın çivisi çıktı George kardeş. Herkes iktidar kavgasında... Müslümanlar param parça olmuşlar. Şimdi de Mısır da Eyüp adında yatağından kalkamayan veremli bir sultan direnmeye çalışıyor.”

Sessiz kalan George, cebinden bir şişe çıkardı. Şişenin tıpasını açıp şuruptan tattı. Meraklı bakışları görünce;

“Bu şurubu her yemekten sonra alırım. Hem mideme iyi geliyor, hem de zihnimi açıyor. Bilmem duydunuz mu; son günlerde Kudüs’ün Harizmlerin eline geçtiği, Şam ve Halep’teki Eyyubilerin onlara karşı birleşecekleri söyleniyor.” dedi.

Bir kulağı daima dışarıda olan Agop, öteden seslendi:

“Fazla bilmiyoruz. Eğer Moğollar o kentlerden çekildilerse dediğin gibidir. Hangi gün kimin nereye saldıracağı belli değil ki.”

Siyamend, çok şey bilen ve çok şey merak eden George’a yanaştı. Adamın yüzündeki derin yara izine baktı. Sonra kendisine dönen yeşil gözdeki içtenliğe inanarak sordu:

“Kimdir Harizmler?”

Papaz, bu soru üzerine gülümsedi. Sonra iç çekerek konuştu:

“Onların hikâyeleri de bizimkine benzer. Hırslı ve gözü pek bir sultanın askerleriydiler. Ülkelerini terk etmek zorunda kaldılar. Sultanları Celaledin Müslümanları kendi bayrağı altında birleştirmek istedi. Niyeti iyiydi ama hasımları kadar kurnaz olmayıp siyasetten anlamadığı için ortada kala kaldı. Yine de sultan Celaledin gibisi zor bulunur.”

Papaz George, ardında Siyamend olduğu halde ayaklarına nal vurulan asil Arap atlarından birinin alnındaki akıtmaya elini sürdü. Sonra kepeneklerle örtülü bir sedire kuruldu. Anlatmaya devam ediyordu:

“Ahlât’a ulaşmıştım. Adını duyduğum ama kıyımlardan sonra akıbetini öğrenemediğim bir âlimi arıyordum. İşte o zaman Alâaddin Keykubat’a yenilen Sultan Celaledin, birkaç askeriyle oraya ulaştı. Yorgun ve yıpranmış görünmesine rağmen hâla Cengiz Han’a direnen o eski Harizm sultanıydı. Elini sallasa binlerce genci ardından sürükleyebilirdi. Zaten onun yenilmezliğine inanılıyordu. Bir meydan savaşını kaybetmek fazla bir şeyi değiştirmiyordu. Azerbaycan’a gidip tekrar ordusunu toplamaya kararlı olduğu söylense de yakıp yıkmakta o diğerlerinden geri kalmamıştı. Bir gün, bir kadının onun önüne çıktığı, ‘Ey büyük sultan! Sen ki İslam âleminin mücahidisin, kudretlisin ama askerlerin neden bu kadar insafsızlar!’ dediği, kadına bir kese altın veren mağlup sultanın, ‘Allah askerlerimin günahlarını affetsin, çünkü senin de dediğin gibi hepsi birer İslam mücahididirler.’ dediği söylenir. O sıralarda birçok kişi Celaledin’in günlerinin sayılı olduğunu, birilerinin intikam alacaklarını söylüyorlardı.”

George’un da ardında dolaşan gence karşı ilgisi artmış, yetiştirdiği onlarca arayıcı gibi ona bakmaya başlamıştı. Siyamend, artık sorularını çekinmeden soruyor, George da, onun sorularıyla kendi anlatmak istediklerini birleştiriyordu.

“Harranlı, Doğuya giderken bazı kararlı dervişlerle tanışmıştı. Bunlar özleri sözleri bir olan, ruhlarında nur olan Baba İlyas ve yandaşlarıydı. Harranlıyı benimsemişlerdi. Günlerce onlarla tartışmıştı. Sonraları Harranlı, bizlere hep bu tartışmalardan kıssalar anlatırdı. Hepsi ömrünü Sühreverdi’ye adayan, iyi günde de kötü günde de onu bırakmayan Şems’in müritleri olduklarını ilan etmişlerdi. Artık onlar direnenlerin can yoldaşları üç yaman derviştiler. Baba İlyas, İshak ve Harranlı. Amaçları ışığa ulaşmak, dünyada hak düzenini kurarak kan dökülmesini durdurmaktı. Sonra korku hâkim oldu dünyaya. Karartılmak istendi dünya. Buna rağmen Harranlı sabırla girdi İpek Yoluna. Bu yolda her kavime, dinin mensuplarına seslendi. Sır Mushafı’nı çözdü. Fakat karanlık da durmak bilmedi. Hareketimizin içinde de karanlıkla aydınlığın savaşı başladı. Bu öyle bir savaştı ki diğerlerinden daha zordu. Ruhları karanlık olanların yüzlerinde hep aydınlık maskeler oluyordu. Yanlış olan Nizam gibi öncülerimizin bu maskeleri alaşağı etmekten çok maskelere inanmalarıydı.”

Kulakları papazda olan Şirvan, bir şey görmüş gibi ayağa kalktı.

“Boşuna nefesini tüketme George. Bizim neslimiz kaybetti. Şimdi değil, yıllar önce. Sultan Alâaddin, o garip rüyayı gördüğünde kaybedeceğimiz belliydi. Celaledin, ordusuyla göçer olduğunda, Selçuklular, Amed surlarını dirhemlerle satın aldıklarında kaybedeceğimiz belliydi. Burası Harran’dır. Çok ordular, sultanlar, kıyımlar ve kıyımdan beter kuraklıklar görmüş, insanı da toprak gibi yanmış bir ülkedir burası. Gözlerim görmese de görürüm ben Harran’ı. Yine yılanlar, çıyanlar, akreplerle doludur toprak. Cüzam, veba ve sıtma olmasa Harran olmaz. Nice zelzelelerle yarıldı toprak, değil mi? İnsanları toprak tenli, sıcaktan kavrulup dünyadan bihaber gibi görünseler de ne olup bittiği konusunda hiç yanılmadılar. Burada yerin de kulağı vardır. Konstantiniye, Kahire ve Bağdat saraylarında olan bitenleri bilir Harran. Sonra yeryüzünü karanlıklar kapladıkça yeraltına iner, dünyanın yedi kat altında da olsa ışığı bulur, gelen geçenlere bir yol gösteren olur. Artık ne

kaybedenler bundan sonrasını görmek isterler ne de dünya onları arar sorar. İyi ki benim gözlerim görmüyor, yoksa yeraltına inmek zorunda kalacaktım.”

Böyle konuşan Şirvan, bir kahkaha atarak George’a kuru üzüm, bastık getirmesi için Siyamend’e seslendi ve konuyu Harran’dan uzaklara götürdü:

“Söylesene George, Bizans’ta neler oluyor? Karışıklıklar devam ediyor mu hâla?” George ona cevap verdi:

“Hayır, karışıklıklar biraz durulmuşa benziyor. Yeni imparator duruma hâkim olmuşa benziyor. Yer yer kentte hırsızlıklar, yağmalamalar oluyor. Moğol tehlikesinden dolayı Anadolu ve Suriye’den kaçanlar soluğu Konstantiniye’de alıp ya hırsız oluyorlar ya da köle ticareti yapan korsanların ellerine düşüyorlar.”

Aklına yeni bir şey gelen Şirvan, ellerini açıp çaresizlik içinde olduğunu hissettirerek konuştu:

“Siyamend’in ağabeyisi Saro da yıllar önce o kente kaçtı. Hiç bir haber alamadık ondan. Hakkında bir şey duymadın mı?”

George, ona Konstantiniye hakkında bilgi vermeyi gerekli gördü:

“O kent, sandığın gibi değil. Öyle herkes geleni gideni tanıyamıyor. Gireni çıkkanı belli olmayan bir kent. Türkler, Ermeniler, Kürtler akın akın geliyorlar. Çoğu ya imparatorun ordusunda ya da Haçlıların ordularında paralı asker oluyorlar. Bu yıllarda Frenk orduları kimilerinin Kıbrıs dedikleri Cezire-i Frengan’da toplanmışlar. İşsizlerin çoğu, zengin Frenk ordularına katılmak üzere gemilere doluşuyorlardı.”

Şirvan, kör gözleri önüne düşmüş, kederli bir halde kendi kendine söylendi:

“Saro’dan haberimiz yok. Öldü mü kaldı mı Allah bilir...”

*

George ve semerciler, Harran’da serin ve kuytu bir yerde tarihi hesaplaşmalar içindeydiler. Onlardan habersiz Harran yine sıcaktan kavruluyordu. Kervancılar, hamallar, çığırtkanlar hatta Moğollar bile gölgeliklere sığınmışlar, yalnızca hayvanlar birbirlerine sokularak miskin bir halde uyukluyor gibiydiler. Yaşam, halılarla, ipek seccadelerle ve işlenmiş bakırdan süs eşyalarıyla dolu baharat kokan serinliğin olduğu gölgelik dükkânlarda hissediliyordu. Uzak yerlerden gelen misafirlerle dükkân sahipleri baş başa verip minderlerin üzerlerine yayılmış halde şerbetler içiyor, buğdaylardan, hastalıklardan ya da Moğollardan uzak olan mirlerin yediklerinden içtiklerinden bahsediyorlardı.

Kentin görünmeyen yüzünde Agop, papaz dostuna yaklaşıp sordu:

“Harran’da uzun süre kalman iyi olmaz. Söylesene George ne yapmak niyetindesin?”

İhanetin de aşkın da yamanını görmüş George, gözünü ona dikti.

“Farklı bir şey yapmaya niyetim yok. Yalnızca Belkıs’a kadar gidip Meryem Ana’ya dua etmeye niyetliyim.”

Agop, sessizce onu onayladı. Şirvan ise hâla geçmişin sorgusundaydı.

“Yasavur, Harranlıdan Elenya’yı ve Mushaf’ı istedi.” deyince Şirvan kimse bir şey demedi. Ne diyeceklerdi ki. Olan biteni duymayan kalmamıştı.

“Moğol, eline bir şey geçirmeyince deliye döndü. Anlaşılan Harranlı daha önce tedbirini almıştı.”

George, düşüncelere dalmıştı ama kulakları görmeyen dostundaydı. Ondan kinayeli de olsa bazı şeyleri öğrenmek niyetindeydi. Kulağı dışarıda olan Agop, bir gürültünün koptuğunu duyunca ürkererek George’a baktı. Birkaç adım dışarı doğru gidince insanların bir şeylerden korktuklarını bildi. Moğol süvarilerin de hızla at sürdürdüklerini görüp ‘Kapılar kapatılsın! Çabuk olun!’ Seslerini duyunca kente dışarıdan bir saldırı olduğunu anladı. Hızla içeri giren Agop;

“Harizmli!” dedi. Ayağa kalkan Şirvan, ona neler yapması gerektiğini söyledi.

“George’u gizli bölmeye koy. Hemen şimdi! Allah’ıma çok şükür İslam ordusu geldi imdadımıza.”

Hepsinin yüzlerindeki kederin yerini ferahlık aldı. Agop, George’u atların bulundukları yere götürdü. Yerde bir kapı açıp adamı içine soktu. Sonra kapağı kapatıp üstüne ayağıyla at gübrelere attı. Böylelikle de Şirvan’la birlikte rahat bir nefes alıp dışarıda olan bitenlere kulak verdiler. Ağır ağır kentin kapısını kapatan zincir sesleri duyuluyor, kentin dışında kalıp içeri yetişemeyenlerin can havliyle koşarken ki acı feryatları duyuluyordu. Moğolların anlaşılmasız bağışmalarından, Maro’ya bağlı paralı askerlerin koşuşturmalarından saldırının büyük çaplı olduğu anlaşıyordu. Burçlara koşan askerler, kuzeyden yaklaşan süvarilere güneydeki Bereçük taraflarından gelenlerin de katıldıklarını söylüyor, komutanlarını saldırının büyüklüğü konusunda uyarıyorlardı.

Kente karısının dişini çektirmek için gelen bir köylü de atların ayakları altında kalmamak için semerci dükkânına girdi. Sorgulayan bakışlarla bakan Agop’a;

“Qaviler!” dedi. Dillerini yutmuş gibi köylüye baktılar.

“Qaviler mi?” diyerek ayağa sıçrayan Şirvan şaşırıldı. İçeri giren köylü, hızlı hızlı konuştu:

“Sizin herhalde bir kaç gündür Bereçük’de olan bitenlerden haberiniz yok. Maro, Qaviler’in en güzel kızı Beybun’u babasından birkaç kese altına alınca aşiret birbirine girdi. Kızı sevdiği anlaşılan Cangir adlı çoban, Beybun’un ve babasının üzerine Türkü yakınca her şey ortaya çıktı. Kılıçlar çekildi ve çok kan döküldü. Aşiretin ileri gelenleri toplanıp bir karara vardılar. Tüm olan bitenlerin sorumlusu olan Beybun’u ve Maro’yu öldürmeye karar verdiler.”

İşte böyle şey görülmüş duyulmuş değildi. Qaviler mi, olmaz dememek lazım. Kimseye boğun eğmeyen bu dağlılar saldırır mı saldırırlardı Harran’a. Saldırının Kürtlerden olduğunu fark eden Moğollar şaşkındılar. Direnmeye çalışıyorlardı. Ard arda saldırılar devam edince karşılarında çok kalabalık ama başıbozuk aşiret güçleri görünce kendilerine güvenleri arttı. Urfa’dan takviye güçlerde ulaşınca savaşın dengesi Moğollardan yana değişti.

Kudüs ve başka kentlerin Harizmlerin ellerine geçtikleri duyulduğunda güçlerine güvenen Kürtler de harekete geçerek Qaviler’e katıldılar. Harran’ı yüzlerce ölü vermek pahasına iki gün kuşatıp Maro’ya ve Moğollara ecel terleri döktürdüler. Bunların ardından uzayan tüm kuşatmalarda olduğu gibi aşiretler arasında anlaşmazlık baş gösterdi. Kent, ellerine geçmeden kimin kentin valisi olacağı kavgası başlayınca Kürt safları gevşedi. Yine Moğolların yenilmez oldukları kulaktan kulağa dillendirildi ve aşiret güçleri birbirleriyle de savaşarak geri çekilmeye çalıştılar. Bu da Moğolları son saldırı için cesaretlendirdi.

Yine kaderine boyun eğen Harran, Moğolların ellerinde kaldı. Silahlanıp kentin burçlarına çıkanların gönülleri bile Qaviler’den yanaydı. Qaviler’in dağınık halde geri çekildiklerini duyan semerciler de üzgündüler. Sıra Moğolların tüm olanların intikamını tekrar Harran’dan almalarına gelmişti.

Bugünlerde yaşanan bir olay kentten gizlenmeye çalışılsa da sonraki günlerde mızrap çuvala sığmayınca tüm Harran, Beybun’un başına gelenleri duydu. Güzelliği dillere destan bir kadın için bir kaşık suda fırtınaların koparıldığını duyan kentin Moğol komutanı da Beybun denilen güzeli merak etmişti. ‘Yüzlerce silahlı adamın ölümüne neden olan bu dilber kimdir?’ diye sorunca Moğol, şeyh kurnazca bir cevap vererek kızı üstüne kuma getiren Maro’dan intikam almak için iyi bir fırsat yakaladığını bildi.

“Adı Beybun’dur. Dedğiniz gibi bir Arap atı kadar asil, Golgoli üzümleri gibi tatlı, sırma saçlı, Rum sütunları gibi uzun bacaklı bir afettir o.”

Şeyhten cesaret alan Moğol, ona Beybun’u nasıl elde edeceğini sorunca şeyh fazla düşünmeden bunun yolunu ona göstermişti.

Kentte casusların olduğunu Moğol komutana söyleyen şeyh, Maro’nun askerlerle birlikte üç gün üç gece kentteki evleri aramasını söylemişti. Komutan da bunu kabul etmişti. Şeyh, Maro’nun adına Moğollu, onu evine davet etmişti. Nasıl olsa Maro evde olmasa da şeyh evde olacaktı. Maro, korkudan bir şey diyemeyip Moğol komutana boyun eğmişti. Bundan sonra Moğol komutan ve şeyh, Maro’nun evine gitmişlerdi. Komutanın şehvet ateşiyle yandığını gören şeyh, onu daha da azdırıyordu.

“Bugün, ayın en dolgun olacağı gündür. Yani sevişen tüm kadınlar hamile kalacaklar. Bu dilberden bir çocuğunuz olursa melek gibi güzel olur.” demişti.

Ama Beybun’u arayıp bulamamışlardı. Tüm kentte gizlice Beybun aranmış, lâkin bulunamamıştı. Maro da Moğol komutan gibi üzölmüş, birilerinin kadına gizlice bir şeyleri duyurduklarını anlamışlardı. Yıllar sonra bile kimseler Çoban Cangir’e gönlünü veren kadına ne olduğunu bilemediler. Beybun, bir sır olup gitmişti.

Bir akşam vakti, George kandil ışığında topladığı eski kitaplara, kenarlarını farelerin kemirdikleri parşömen parçalarına göz atıyordu. Artık ömrünün daha fazla acılar görmeye tahammöl edemeyeceğini anlayan Şirvan’ın aklına Abdullah’ın vasiyeti geldi. Çalışkan ve zeki bir genç olan Siyamend’i yanına çağırđı. Buruşmuş elleriyle onun yüzünü, gözlerini, yeni terleyen bıyıklarını elledi. Kendisine çizilen yol tehlikelerle dolu olsa da Siyamend’e karşı sorumluluğunu yerine getirmeye kararlıydı.

“Sevgili oğlum, amcan Abdullah’ın bir vasiyeti vardır. Unutmuş değđlim. Fakat çok düşünmeme rağmen seni gönderebileceğim güvenli bir kent bulamadım. Ne var ne yoksa yine Harran’da var. Bir müezzine konuştum, medrese de din eğitime katılman fikrine sıcak baktı. Ne dersin, seni medreseye göndereyim mi?”

“Olur.” diyen Siyamend’in Şirvan’dan tek bir isteğı oldu. O da George’la birlikte kim olduklarını çok merak ettiğı Sabîilerin yeraltındaki gizli tapınaklarına gitmekti.

Moğolların yine bir sürü kesik başı Harran’a getirdikleri günlerdi. Şirvan’ın, çok dikkatli olmaları için uyardığı George, Agop ve Siyamend bir gece vakti kentteki gizli bir geçitten çıkarak yola koyuldular. Gece boyunca yürüyüp hiç tahmin edilmeyen küçük bir delikten yeraltı kentine girdiler. Burada yaşayan bir topluluğun olduğunu fark ettiler. Sarnıçlardan süzülen sular için yollar yapılmış, subaşlarına taslar konulmuş, karanlık yerlerde kandiller yakılmıştı. George’un sevinçten yüzü gülüyordu.

“Bunlar bizimkiler.” diyerek duygulanmıştı. Yine de adını söylemeyip Papaz Mirza’yı görmek istediğini söylemişti. Onu bulan Mirza, arayışın öncülerinden olan George’u bir yere götürmüş, topluluktan saklamıştı. Mazereti de şuydu:

“Kusura bakma George kardeş, içimizde Moğolların, Halifenin, Mısır sultanının ve belki de Alamuttakilerin casusları olabilir. Seni görmeseler iyi olur.” dedi Mirza.

George, eski yol arkadaşını anladı. Dünya haliydi, eski köprülerin altından çok sular akmıştı nede olsa.

“Dediğın gibi ben görünmesem iyi olur ama yanımda gelen arkadaşlarım bir mahsuru yoksa yeraltı kentini gezmek istiyorlar.” dedi.

George’un bu önerisi uygundu. Zaten Mirza, onunla baş başa kalmak istiyordu. Öncüsünü kolundan tutan papaz, onu gizli bir bölmeye soktu. George, bulunduğu yerden ayini de dinleyebiliyordu.

“Kutsal Mushaf gelecek için ne diyor?” diye sorunca George, çevreden çekindiğı anlaşılan Mirza ona doğru eğilerek;

“Mushaf bir sır oldu. Burada bile birilerinin onu ele geçirmenin peşinde olduklarını seziyorum. Sen dürüst bir insansın ama dürüstlüğün de başına bela oldu çok zamanlar. Burada birileri senin geldiğini bilmeseler daha iyi. Moğollardan bile tehlikeli insanlar var aramızda. Harranlı içimizdeyken kalkıp doğruları söylemekte özgürdük. Sen de açık sözlülüğünle tanınırsın ama devir değışti.” dedi.

George, ona karşı açık sözlüydü.

“Merak etme eski dostum, buraya düzeninizi bozmaya gelmedim. Şimdi söyle bana Hasret nerede?”

Mirza’nın kaygılı olan yüzünde bu sefer acıma işaretleri oluştu.

“Hasret burada ama o da eski Hasret değđl. İbadet ediyor, Mushaf’tan ezberinde kalan sayfaları okuyor. Fakat Mushaf’ın serüveni hakkında bir bilgisi olduğunu sanmam. Onun Mushaf hakkında tek bir söz söylediğini duymadım. Kendisini ondan bahsetmeye layık bir insan olarak görmüyor.”

George, bu sözlere güldü. Hasret'i tanırdı. Mirza'nın söyledikleri doğrudu. Hasret her zaman dervişler içinde eziklik duymuştu. Harranlıyı iyi niyetiyle hep boşa çıkardığı için kesinlikle kendisini ömür boyu gülmemeye, mutlu olmamaya ikna etmişti.

"Hasret biraz ileri gitmemiş mi dersin?" diyen George'a diğeri cevap verdi:

"Hasret her şeyi biliyor inan bana. Fakat korkuyor."

Ayağa kalkan George bulunduğu bölmeden kimse onu göremezken ayine gelenlere baktı. Dervişlerin ardından Hasret, koltuk altında bazı kâğıtlarla ayin salonuna girdi. Kar gibi beyazlaşan saçlarıyla bir ihtiyara benzeyen Hasret, Meryem Ana ikonu önünde bir mum yaktı. Sonra uzun süre sessiz halde başını öne düşürdü. Ellerini sık sık yumruk yapıp açıyordu. Uzaktan bakan George, onun bir şeylere sıkıldığını anladı. Yüzünü salona dönen Hasret konuştu:

"Moğollar yine kan döküyorlar ama bizler burada sızlanıyor, sanki paylaşamadığımız bir şeyler varmış gibi birbirimizi tüketiyoruz. Hâlbuki bizler, 'Yardan gayrı her şeyimiz ortaktır.' diyen bir öncünün ardıllarıyız. Ne çabuk unuttuk onu?"

Hasreti can kulağıyla dinleyen George, kederlendi. Bunu anlayan Mirza konuşuyordu:

"Sevgili George, durumumuz sandığından da zor. Harranlı yakalandıktan sonra bazı arkadaşlarımız adeta hak aramaya başladılar. Başlangıçta onları ciddi şekilde uyarmadığımız için palazlandılar. Tehlikeyi fark ettiğimizde manastırı ele geçirdiklerini gördük. Şimdi Mushaf'ı da ele geçirmek istiyorlar. Mushaf'ın bizlerden birinde olduğunu sandıklarından üzerimize gelmiyorlar. Hatta kimileri Elenya'nın bir Türkmen olduğunu, ona niçin bu kadar değer verdiğimizi, eğer Yasavur'a verseydik Harranlı'nın başına da bunların gelmeyeceğini söylediler."

George'un tüyleri diken diken oldu adeta. Dudaklarını ısırıp kaldı.

"Elenya için böyle söylediklerine göre belki de beni bir kaşık suda boğmaya kalkarlar. Hayır! Bunlar her kimseler bizim arayışımızla ilgileri yoktur. Bir gün böylelerine hadlerini bildirme zamanı gelecektir."

Ona hüzünle bakan Mirza, boynu bükük halde ayine gitti. Çarmıha gerilmiş İsa ikonu önünde diz çöken George, duyduklarından sonra ne yapacağını karar vermek için düşünüyordu.

O anda başını Harranlı kurtulana kadar ak bir bezle kapatma yemini ettiğini söyleyen, ince bıyıklı, gözleri fıldır fıldır oynayan bir derviş topluluğun önüne çıktı. Anlaşılan ayini Hasret'ten sonra o yönetecekti. Hasret'i iyi tanıyan George, gözünün bir yerlerden ısırdığı bu adamın etkili olduğunu anladı. Harekette gelenekselleşen bir durumdu bu. Hasret gibi zayıf yöneticilerin yanlarında sahneye çıkanlar asıl iktidarın sahibi olanlardı.

"La ilahe illallah, Harranlı resul Allah!" diyen derviş George tanıdı. Bu adam, yıllar önce Nizam'ın alnına kara leke sürdürdüğü ve Yörüklerle birlikte şehit düştüğü sanılan Alptekin'den başkası değildi. Peki, nasıl olmuştu da tüm Yörüklerin şehit düştükleri katliamdan o kurtulabilmişti? Kaprisli, kurnaz ve ihtiraslı bir adamdı. Yine her zamanki hata tekrarlanmış olmalı, arayışın düşmanlarına sığınıp zararlı olmaması düşüncesiyle tutulmuş olmalıydı. Hasret'in köşeye sindiği, Mirza ise boyun eğdiğine göre Alptekin diğerlerinden daha etkin olmuştu. Bu sefer konuşan o'ydu:

"Ayini yönetmek için beni seçmeniz yerinde bir karardır. Hasret yoldaş da tercihinize katılmakla akıllıca davrandı. Bizler Harranlı'nın müritleriyiz. Ona bağlıyız ve Mushaf'ın peşindeyiz. Bunun için bu yeraltı kentine indik. Büyük fedakârlıklar sergiledik. Şimdi ben, Sabii dostlarımızın bir sürü kitabını inceledim ve 'Mushaf'a Giden Yol'u yazdım. Hepiniz, gecemi gündüzümü bir birine katarak bu kitabı yazdığımı biliyorsunuz. Şu sonuca ulaştım. Mushaf'ı bizler hak ettik. Kimse onu bizden saklayamaz. Bazılarıysa yeni şeyler peşinde koşup bir şeylere ulaşacaklarını sanıyorlar. Onu biz çok yaptık. Öyle yaptığımız için de başımıza bir sürü iş açtık. İçimizden bazıları kalkıp bizlerin de kent yöneticilerine dönüştüğümüzü, kimilerinin ise azatlı köleler gibi ezildiklerini söylemediler mi? Artık böyle sözleri dinlemeyeceğiz."

Alptekin, kuşkulu ve kısılmış bakışlarla Hasret'e baktı.

"Hasret yoldaşın söyleyecekleri önemlidir elbet." dedi.

Kendisinden konuşmasının istendiğini anlayan Hasret yerinde silkelenerek ayağa kalktı. Yine dervişlerin karşısına geçti. Çeşitli dinlerin kutsal kitaplarından dualar okudu. O'ndan Alptekin'in

cüretkâr sözlerine karşı bir tutum bekleyenleri yine hayal kırıklığına uğratarak uzun uzun dualarla neredeyse dinleyicileri uyuttu. Hemen hemen herkes uyuştuğunda Hasret konuştu:

“Alptekin yoldaş doğru konuştu. O’nu severim, çünkü hepinizden fazla çalışıyor. Hiç boş durduğunu görmedim. Duaları okumaktan yorulmayalım arkadaşlar. Öyle ki bu yeraltı kentinde hep ilahi sesleri yankılsın. Birbirimizi eleştirilerimizle geçmişte çok kırdık. O zaman Harranlı aramızdaydı ama şimdi aramızda yok. Öyleyse birbirimizi kırmanın da anlamı yok. Devir değiştiğine göre her şey istediğimiz gibi olmasa da uyum sağlamalıyız artık. Açık söyleyeyim, böyle yapmayanları Alptekin arkadaşımız sapkınlıkla suçlarsa ona hak veririm.”

George, bulunduğu bölmede adeta çıldıracaktı. Hasret’e veryansın ediyor, nasıl bu hale düştüğüne şaşıyordu. George’un bölmeden dışarı çıktığını gören Mirza sessizce ayini terk edip ona ulaştı. Öncüsünün öfkeli olduğunu sezmişti.

“Ahmak Hasret! Harranlı onun bu sözlerini duysa kahrından ölürdü.” dedi. Mirza, onu kolundan tutup içeri çekti.

“Evet, ben de sana katılıyorum. Hasret doğru yapmıyor. Şimdilik teselli bulduğum tek şey, ihanet etmeyeceğini bilmemdir. Başka şeyler de var teselli bulduğum. Dervişlerin içinde Alptekin’e ve onun düşüncelerine karşı uyananlar var. Kendi aralarında tartışıp arayışın yanlış bir yola girdiğini söylüyor, araştırmalar yapıyorlar. Onları da çabuk tahrike gelmemeleri için uyardım. Alptekin, adamlarıyla birlikte tetikte bekliyor. Bir gün bize çok kötü şeyleri kabul ettirmeye çalıştığında karşısına hazırlıklı çıkmak istiyoruz. Gizli bir çalışma bu.”

Mirza’dan bu açıklamaları duyan George biraz olsun rahatladı. O sırada Siyamend ve Agop iki ayrı koldan yeraltı kentini dolaşmaya çıkmışlardı. Siyamend, labirente benzeyen koridorlarda dolaşıyor, duvarlara asılı olan ikonlara, kazınan yazılara ya da figürlere bakıyordu. Epeyce dolaştıktan sonra bir bölmede duvara kazınmış bir adam yüzü karşısında diz çökmüş halde bulunan bir kıza rastladı. Kızın ne yaptığını çok merak etti. Herhalde o resimdeki adam için dua ediyordu. Sessizce kıza yaklaşıncı onun parmaklarıyla Harranlıya ait olduğu anlaşılan resmi parmaklarıyla okşadığını fark etti. Neye uğradığını şaşırarak Siyamend, yüreğinin hızla çarptığını hissetti. Sanki bu beyaz elbiseli kızla daha önce de karşılaşmıştı. Kıza iyice yaklaşıncı onun gizlice hıçkırdığını fark etti. Artık ona doğru eğilip neden ağladığını sormak bir onur meselesi gibi oldu. Kıza doğru eğilince gördüğü bir şey, şimşek gibi onu çarptı. Kızın boynunda yıllar önce başka bir kızın boynunda gördüğü dağ lalesi dövmesi vardı. Yine Elenya’yla karşı karşıya olduğunu düşündü. Hayal görüp görmediğini anlamak için kendini çimdikledi. Vücudu acıdı ama yüzü güldü. Hayır, hayal görmüyordu. Elini büyümüş olan kızın saçlarına doğru uzatan Siyamend;

“Elenya!” dediğinde kız yerinden sıçradı. Korkuyla birilerinin kendisini görüp görmediklerini anlamak için çevreye göz attı. Gözlerindeki yaşlar yanaklarına süzülmediği halde ona gülümsedi. Siyamend ellerini uzatınca kız, dost bildiği elleri tuttu. Sonra ellerini kurtarıp kaçtı. Siyamend’in içi burkuldu. Büyük bir sevgiyle derin bir keder içinde kaldı. Onun ardından koştu. Koridorlarda onu aradı. Bir ikonun önünde sırtı dönük halde duran bir kıza görünce ona doğru koştu. Elini kıza uzattığı sırada şuh bir kahkahayla sarsıldı. Kutsal havayı bozan kirliliğin sahibi kız dönüp Siyamend’i görünce dudak büktü. Elenya’yla değil, onun can düşmanı Maro’nun kızı Şöhret’le karşılaşan Siyamend, yine kâbus gördüğünü sandı. Oturup başını elleri arasına aldı. Şöhret’in burada işi neydi? Hemen George’u bulmalı, onu bu tehlike konusunda haberdar etmeliydi.

Siyamend, gerisin geriye George’a doğru koştuğunda Şöhret’in uğursuz sesini duyuyordu. Maro’nun kendini beğenmiş kızı, birileriyle konuşuyor, ayın salonuna adım adım yaklaşıncı ‘Hımm, İsa’yı değil de sanki Harranlıyı resmetmişe benziyor bu ressam.’, ‘Neden yeryüzüne çıkmıyorsunuz ki?’ türü sözler ediyordu. Sözlerden beyni zonklayarak kaçan Siyamend, George’a ulaştığında yaşlı adam, başını öne eğmiş olan Hasret’e olmadık sözler ediyordu. Sözleri anlayanlar için çok ağır ithamlarla doluydu. George, çok açık konuşuyor, Hasret’e böyle yapması halinde kendisini Fırat’a atmasının daha hayırlı olacağını söylüyordu. Sıra ne yapacaklarına gelmişti. Mirza, ikisine de önünde açık olan kitaptan bir sayfayı okuyordu:

“Gidin fitne fesat yuvası Bağdat sarayına ve yalana karşı bir derman bulunki Müslümanlar birbirlerini kandırmaktan vazgeçsinler. Yoksa kimse dünyayı kurtaramayacak.”

Son cümleleri böyle biten sayfayı okuyan Mirza;

“Harranlı’nın Şems’in kitabına bir yorumu budur.” dedi. George, yorumu boynunu eğdi.

“Yorum bizim için emirdir. Kızı alıp gidiyorum. Mushaf’ı ve tarikatı korumak Hasret’le senin görevindir.” diyen George’a gözleri ışıldayarak bakan Hasret minnet duyarak;

“Kızı buradan kurtarmak istemen çok doğru bir şey. Mushaf’la ilgili olarak ben tek söz etmemeye yeminliyim. Benim buna hakkım yok. Burada iktidar oyunları oynayanları boş ver sen. Esas olan dışarı da aydınlık günler için dua edenleri umutsuz bırakmamaktır. Belki de burada birilerini tutmakla kendimize kötülük sizlere iyilik yapıyoruz. Bana küfretsen, yüzüme tükürsen de yeridir. Belki de tarihe lanetli bir adam olarak yazılacağım. Fakat benim her şeye boyun eğeceğimi sananlara bir gün yanıldıklarını göstereceğim. O da benim namus sözümdür.” dedi.

İçeri giren Siyamend;

“Maro’nun kızı Şöhret burada!” deyince adamlar toparlandılar. George ayağa kalkar kalkmaz sordu;

“Söyler misiniz bana, düşmanlarımızın burada işleri nedir?” Hasret, dışarı çıkmaya hazırlanırken ona cevap verdi:

“Tedirgin olmana gerek yok. Düşmanla dost kavramları bu sıralar birbirine karıştı. Sanırım Alptekin, onu çağırttı. Kâğıt, mürekkep, kandiller ve yağlar için ondan faydalanmak istiyor. Tabi ki bunlar bahane, Alptekin’in niyeti farklı ama sabretmezsek ne yapmak istediğini anlayamayız.” dedi.

George, bu açıklamadan tatmin olmadı.

“Bir gün, Maro’nun kızı arkasında Moğollarla gelip babasının yaptığını yaparsa şaşmam.” dedi.

Hasret çaresizlik içinde ellerini açıp Şöhret’i oyalamak için gidecekti ki geri dönüp hemen yola çıkacak olan George’a sarıldı.

“Her gece ve gündüz sizler için dua edeceğim. Başarmanı diliyorum, sen benim öncümsün.” dedi.

George, Mirza’yla da vedalaştıktan sonra Siyamend’i omuzlarından kavradı.

“Şimdi seninle yollarımız ayrılıyor genç dostum. Ben Hristiyan’dım ama tüm dinlerde bir ışık olduğunu görenlerin müridi oldum. Tabi ki her dinde karanlıkla aydınlığın savaşı vardır. Önce yalnızca aydınlık olur sandık. Öyle olmadığını görünce neredeyse inancımız zayıflayacaktı. Harranlı, hepimizi aydınlıkla karanlığın iç içe olduğuna ikna etti. Artık sen, Şirvan’ın dediklerine uyarak medreseye başla. Bu işin sonunu getir hele. Bakarsın gelecekte tekrar karşılaşırız.”

Siyamend, Şirvan, Agop, Elenya ve daha nice insan için iyi bir dost olduğunu sezdiği George’un gitmesini istemedi. Onun elini sıkıca tutmuştu.

“Neden bu kadar acele ediyorsun? Nereye gidiyorsun?” diye sorunca Siyamend, onun ayrılmayı istemediğini anlayan papaz ellerini onun omuzlarına koyarak konuştu:

“Harran, dünyanın en kutsal mekânı, İbrahim’in doğduğu, putları kırdığı topraklardır. Dinler buradan başladı ve dünyaya yayıldı. Harranlı da buradan Doğuya doğru yola çıktı. Şems’le ve Baba İlyaslarla tanıştı. Ama yine Harran’a, Sabîilerin mekânına döndü. Şimdi o çok uzaklarda ama yüreği hep Harran da. Ben de onun ardından gidiyorum. Benden sonra da birileri gelecekler. Kim bilir nereden çıkarım. Bildiğim tek şey var, umutları ben de olan o kadar çok kişi var ki...”

“Ya Elenya?” deyince Siyamend, acı bir sesle George ona sarıldı. Bir süre konuşmadı.

“Senin için belki çok erken ama ayrılıklara alışmalı yüreğin. Bizler gerçeğin arayıcılarıyız. Gerçeğe ulaştıkça yolun aydınlanır, ama arkana dönüp baktığında bir zamandan ve mekândan koptuğunu görürsün. Kimi zaman vücudun bu zamanın acılarıyla kıvrılır. Katlanırsın bu acılara da. Gerçek, sır gibi saklanan bilgidir. Sahte görüntüler dünyasının panzehiridir o. Tehlikeli sayılması bundandır. Gerçeği aramaksa cesaret ister. Ebu Müslüm gibi zindanlarda ayağı prangalı bir azatlı köleyken cesaretle sözleri söyleyebilenler gerçeğe ulaşırlar. Kör cesaret daima başa beladır. Lâkin atılan her adımın bir tehlikesi vardır. Şimdi oyunlar sultanların saraylarında oynanıyor. Bu şeytan oyunlarını bozmak gerek. Tüm sevgimiz budur. Yoksa bize sevgi ve aşk yoktur bu topraklarda. Böyle aşkların sonu çoban Cangir’le Beybun’un aşkı gibi hüsrana uğramaya mahkûmdur. Yaşlı papaz George’un bu sözleri kulağına küpe olsun...”

Hasret, yanında Alptekin’le kendini bulunmaz Hint kumaşı sanan Şöhret’in önüne yetişmiş, onları güzel sözlerle oyalarken; Mirza, papaz George ve Elenya’yı gizli bir geçitten dışarı çıkardı. Ayrılrırken Mirza’nın son sözleri dokunaklıydı:

“Umudumuz sizlerdedir papaz George!”

ABBASİLERİN DÜŞMANI!...

Esrarın nedenlerini sorgulamak yerine kadere boyun eğişin esas olduğu bir medrese de Şeyh Cemaleddin’in gücüne ulaşmak için kim bilir kaç fırın ekmek yemek ve nice badireleri atlatmak gerekti. Şiilerin hâkim oldukları Basra kentine kadar gidip Bağdat’taki halifeye küfreden, alttan alta halifenin sarayındaki en etkili kişi olan Başvezir Müeyyidüddin’le ilişkisi olan İsmaili şeyh; Şiilere öfkelenen halife, İhvan-us Safa’nın risalelerini İbni Sina’nın eserleriyle birlikte yaktırınca Bağdat’a karşı düşmanlığı daha da arttı. Hatta daha da ileri giderek Moğol hanı Hülagü’nün halifeden daha fazla Allah yolunda olduğunu söyledi.

Tüm bunlarla ilgilenmeyen medresedeki müritler topluluğu içinde yılda bir iki defa görünüp Müslüman âlimlerini kâfir ilan eden, kimi kâfirleriyse zemzem suyuyla yıkanmış kadar yücelten şeyhin medresesinde yerini alan Siyamend, Kur’an okuyup duaları ezberliyor, Hz. Ali ve On iki İmamın yolunda Muaviye ve yandaşlarına beddualar edip çilekeşler gibi yaşıyor, kendi kendini cezalandırarak daha iyi bir Müslüman olacağına inandırılmak isteniyordu. Kerbela’da olanlar ve sonrası unutulmamalıydı. O gün bu gündür Fatma’nın soyundan gelenlere haksızlık yapılıyordu. Hâlbuki halifelik sırası Hz. Ömer’den sonra Hz. Osman’ın değil, Hz. Ali’nin hakkıydı. Ama fitnenin başı Ayşe idi. O Ayşe ki Hz. Muhammed S.A. efendimizin aklını o kadar başından almıştı ki Ali, onu boşamasını söylediği için Ayşe’nin can düşmanı oluvermişti.

Medresede boyunlarını öne eğen çömezler, müritlerin tekrarladıkları duaları okuyorlar, nasihatleri dayak yememek için can kulağıyla dinliyorlardı. Her tarafı duvarlarla kaplı hamam gibi sıcak ve bunaltıcı olan medresede her gün tekrar edilenler bunlardı. Bu yaşam, Siyamend’i sıkıyordu. Köyünü, yaşlı babasıyla çömlek sattığı günleri, baharın yemyeşil otlarla ve rengârenk çiçeklerle dağlara gelişini, amcası Abdullah’ın Rüsteme Zal hikâyelerini anlatışını özlemişti. Ara sıra aklına Harranlı ve adını duyup hiç görmediği Şems gibi insanlar gelir, bunların ne için mücadele ettiklerini düşünürdü.

Bir gün, arkadaşlarının içinde Harranlıdan bahsedildi. Birisi eğer o olmasaydı Harran’ın başına Moğol felaketinin gelmeyeceğini söyleyince Siyamend kendini tutamayıp konuşmuştu. Harranlıyı Amed’de çömlekçilik yaparken gördüğünü, bembeyaz giysileri içinde konuşurken dinleyenleri büyülediğini söylemişti. Bu sözler müritlerin kulaklarına gidince kıyamet kopmuş, Siyamend böyle konuştuğuna pişman edilmek istenmiş, direnince ceza olarak ellerine yüz tokmak yemişti. Yine pes etmeyince onu ruhuna kötü cinlerin girdikleri söylenmişti.

Neyse ki uzun zamandır görünmeyen şeyh, Basra’dan döndü. Onun döndüğünü duyan Harranlılar da medreseye gelip neler anlatacağını merak ettiler. Kalın kaşları çatık, sakallı şeyh hırsla konuşuyordu:

“Gün, iktidarı sahtecilerin ellerinden alıp hak yolunda giden Ehlibeyt’e teslim etme günüdür! Haramları helal kılan, yoksulluk ve rüşvet batağına batmış Abbasi zalimlerine karşı hak uğruna mücadele edelim! Hakça bir düzen için Müslümanlar arasında ayırım yapmayalım. Mademki müminler kardeştir, o halde din kardeşleri olan mevalinin, yani Arap soyundan olmayanların da haklarını koruyalım. Eşitlikse herkese eşitlik olsun, özgürlükse herkese olsun. Arapların imtiyazlarına son verelim! Çoğunuz toysunuz, ama biliyor musunuz mel’un Abbasilerin Ehlibeyt’e, Haşim Oğullarına nasıl ihanet ettiklerini... Bir de Sühreverdi ve Razi gibi sahteciler, sözde ışık arayıcıları vardı. Biz onlarla hep savaştık. Siz bilmezsiniz, benim Harranlıyla kavgam eskidir. Basra’da Şiilerin en büyük imamı bana şu hikâyeyi anlatmıştı; ‘Ehlibeyt’ten Ebu Rüstem, misafir edildiği Abbasi sarayında zehirlenmiş. Yolda Halep’e uğramış. Orada Şems adında bir sapkını

görmüş. Bu sapkın idam edilen Sühreverdi'nin yanındaki müridiymiş. Durumu kötüleşen Ebu Rüstem, Hz. Ali'den kalan kutsal Mushaf'ı zulasından çıkarıp öperek ona vermiş. Bu Mushaf'ta Hz. Ali, Müslümanların nasıl doğru yola geleceklerini anlatmış ama yıllar sonra Mushaf'a Harranlı denilen zındık sahip çıktı. Üstelik Mushaf'ın Sühreverdi'den Şems'e, ondan da kendisine kaldığını söyledi. Sorarım size bundan daha büyük bir günah olur mu?!..."

Burnundan kıl aldırmayan şeyhi, diğer müritlerle birlikte can kulağıyla dinleyen Siyamend, yavaş yavaş Harranlıyla Şeyh Cemaleddin arasındaki düşmanlığın nedenlerini kavırıyordu. Bir tarafta Harranlı gibi kendi gücüne güvenen, özgür düşünen, arkadaşlarına rağmen gözü hep gelecekte olan ve hiç bir kutsal gücü arkasına almayan gezgin bir ışık arayıcısı, diğer tarafta ise en az Bağdat'taki halife kadar kutsallığına inanan, özgürlük ve eşitlik gibi kavramları çıkarlarına alet eden şeyh vardı.

Yaşananlar garip ama gerçektir. Sanki tarih tekerrür ediyordu. Yüz elli yıl önce Haçlılar, kutsal topraklara ayak basıp Müslümanları öldürdüklerinde Bağdat'a koşup Abbasi halifesinin kayıtsızlığına isyan edercesine halkı direnişe çağırınların yaptıklarını şimdi Şeyh Cemaleddin yapıyordu. Moğolların himayesine giren şeyh, Harranlı'nın sinmiş insanlarını, sözü saraydan dışarı etki etmeyen zavallı halifeye karşı isyana çağırıyordu. Onun belki de Bağdat'a uğrayıp aynı şeyi Abbasilere söylemediğini kim bilebilirdi ki. Nasıl olsa dünyada biraz palazlananların yapabilecekleri en kolay şeyler; ya Müslümanları Abbasi halifesine isyana çağırarak ya da Bizans'ın tahtına kurulu vermektir.

Harranlı da günler, aylar geçiyor ama Harranlı ve ışık arayıcılarından bir haber gelmiyordu. Özgürlük ve eşitlikten bahsedilince mangalda köz bırakmayan şeyh ve adamları karşısında Siyamend hiç konuşmamanın doğruluğuna inanmıştı. Özgürlük ve eşitliğin medrese dışındaki dünya için geçerli olduğunu anladıkça nefreti artmıştı. Suskunluğu da git gide başına bela oluyor, kendilerini medresenin koruyucuları varsayan müritlerin onaylanmak isteyen aptalca buyruklarına tahammül ediyordu. Ama akli hep Kudüs'e giden George'deydi. Acaba ne olmuştu ona? Ya Elenya'ya, tek bir kelime bile konuşamayıp sevdiği kıza ne olmuştu acaba?...

*

Medresede birçok ders veriliyordu ama tartışma yöntemi yerine ezberlemek, söylenenleri sorgulamadan kabul etmek esas alınıyordu. İyi ya da kötü her şey Allah'tan bilinip kadere inanıldığı için zaten tartışmak, bilinen tek doğrunun 'Her şeyin, hayır ve şerrin Allah'tan geldiğini' tekrarlamaktan öteye gitmiyordu. Sırta ermek için yapacakları şeyler; kafalarından cinsel öğeleri kovarak yoğunlaşmak, perhiz yapmak, odun ya da tezek toplamak, ekmek pişirip çorba kaynatmak ve susmaktır. Erdemliliğin kaskatı olduğu medresede aykırı şeylere yer yoktu. Bir gün kalkıp bir gül koklama gafletini gösteren Siyamend, alay konusu olmuş, dalkavuk müritlerle sürtüşükten sonra küskünleşip Kur'an'a gömülmüştü.

İki yıl sonra, amcası Şirvan'ın ölüm haberiyle birlikte Siyamend, hareket zamanı gelmiş gibi başını defalarca hatmettiği Kur'an'dan kaldırdı. Medresenin kapalı, 'Görmedim, duymadım, bilmiyorum' üçlünün hâkim olduğu dünyasında müritlere yasak ettiğini kendine mubah gören hırçın, kuşkucu şeyhin dünyasından çıkma vaktinin gelip geçtiğine inanan Siyamend, medreseden kovulmanın yollarını aradı. Birkaç aykırı davranış da faydalı olmayınca şeyhin huzurunda kaygısız konuşmaya karar verdi:

"Şeyhim, saflığı ve dürüstlüğü övüyor, özgürlükten dem vuruyorsunuz ama sizdeki saflık, bana bir yalandan başka bir şey gibi görünmüyor."

Peygamberin hadisleriyle ilgili bir tartışmada Siyamend bunları söyleyince medreseye şimşek çarpmış gibi oldu. Neye uğradığını şaşırarak şeyh, kurulduğu minderde sanki boğazına bir şey kaçmış gibi öksürdü. Bir süre sessiz kaldıktan sonra ayağa sıçrayıp ona sözlerle saldırdı:

“Sus bakalım deyyus! Şeytan, senin gözlerini kör etmiş olmalı. Vay vay, koynumuzda bir yılan beslemişiz de haberimiz yok. Söyle bakalım, kim seni hangi amaçlarla buraya gönderdi?”

Şeyhin bu sözleri herkesi korkutmaya yetti ama Siyamend, hiç oralı görünmedi.

“Beni kimse göndermedi. Kendim geldim ama şunu söyleyeyim ki burada saf ve temiz kimse yok. Hepimizin içinde aydınlık ve karanlığın savaşı var. İki yıldır bu medresedeyim. İçeri girdiğimden beri aydınlıktan çok karanlığın hâkim olduğunu gördüm.”

Şeyh Cemaleddin, karşısındaki densizi çoktan defterden silmişti. Fakat bu cesareti nereden aldığını da merak ediyordu.

“Burada boyunu aşan sözleri söylemenin cezası yüz kırbaçtır. Senin bu yaptığın düzene isyandır. Harranlının yaptığıyla benzerdir. O da Yasavur’un önünde böyle konuşma cesareti gösterdi. Ama şimdi nerede, ne oldu ona? Yolundan dönmedi mi acaba? Haberinizi olsun, kimileri onun Hülâgü’ye mektup yazıp özür dilediğini, bununla da kalmayıp Bizans’a bile kendisini kurtarmaları için bir mektup yazıp yalvardığını söylüyorlar. Şimdi sen kimsin ki, ağırlığın ne kadar? İki sopa yesen dönmeyecek misin sözünden?” diyerek kendisini tehdit eden şeyhe öfke duyan Siyamend Harranlıyla ilgili ithamlara sessiz kalamadı:

“Eğer kendimi tanımasam, şüphesiz size büyük kin beslerdim ama düşmanınız olan Harranlının, size karşı da olsa şiddeti ve kan dökmeyi yasakladığını söylediğini duyunca kendimi tutuyorum.”

Bu meydan okuma tehlikeliydi. Hiç tanınmayan, adı sanı duyulmayan şu çulsuz gence çok ağır ceza verse mutlaka olanlar Harran’da duyulacaktı. Bu şeyh için iyi olmayacaktı. Yine de Siyamend’e haddini bildirecek bir ceza verdi.

“Çıkarın şu sapkını karşımdan! Falaka odasına götürün.” diyerek bağıınca şeyh, kendilerine emir verildiğini gören müritler Siyamend’in üzerine çullandılar. Onu apar topar alıp götürdüler.

Falakadan sonra hepsi Siyamend’in artık yola geleceğine emindiler. Kimse onun boyun eğmeyeceğini düşünemiyordu. Bu gafleti fırsat bilen Siyamend, medreseden kaçtı. Olan bitenleri anlattığı Agop, ona aslında iyi ettiğini, Şirvan’la onu şeyhin medresesine göndermekle iyi edip etmediklerini çokça tartıştıklarını fakat farklı bir yer bulamadıkları için buna razı olduklarını söyledi. Mademki medreseden kaçmış ve George’a ulaşmayı kafasına koymuştu öyleyse kendisine yardım edecekti.

Agop, uzun süre düşündükten sonra aklına bir şey geldi. Eğer düşündüğü gibi olursa hem Siyamend eğitime devam edebilecek hem de aradıklarına daha fazla yakınlaşacaktı. Bunun için ona, George’un kendisine verdiği gizli bir adresi verdi. Bağdat’a giderken bu adrese uğrayıp George’u ve diğerlerini soracak, sonra da halifenin en fazla güvendiği komutanı olan Kürt miri İbn Kurar’a ulaşmaya çalışacaktı. Eğer bahtı açık olursa halifenin sarayına bile girebilir, iyi bir eğitim alabilirdi.

“Bağdat dünyanın hâla en güzel kentidir. Türkler, Moğollara boyun eğip Eyyubiler de Mısır’da Frenklerle savaşa tutuştuklarından beri halife, Bağdat’ta zayıf bir orduyla tutunmaya çalışıyor. Şimdi bir din âlimi olmanın değil, güçlü bir asker olmanın zamanı. Çünkü İbn Kurar’ın güçlü askerlere ihtiyacı var...”

Agop’tan Şirvan’ın kendisine teslim ettiği altınlardan gerektiği kadar alan Siyamend, Halep’teki bir Asurî’nin adresini alarak yola çıktı. O yıl, Frenkler Mısır’a saldırmak için Cezire-i Frengana dolmuşlar, Moğollarsa Şam Kapılarına dayanmışlardı. Kentlerde karışıklıklar sürerken Siyamend, aradığı Süryani’yi buldu. Kendisini tanıtp George’dan bahsedince Süryani onu kentin sakini bir yerine götürüp dinledi. Sorduğu sorulara cevap verdi. George’u Moğolların yakaladıklarını, konuşmayınca ittifak yaptıkları Haşhaşilere teslim edip Alamut’a gönderdiklerini söyledi.

Arayışın yiğit bir öncüsü olan George’u, Şeyh Cemaleddin’in eline düşmüş halde hayal eden Siyamend, bu acıya dayanamayıp gözyaşları döktü. Elenya’nın akıbetini sormaya korktu ama bunu sormazsa hiç rahat edemeyeceğini, kendi kendini yiyip bitireceğini bildiğinden George’un yanındaki sessiz kıza ne olduğunu da sordu. Süryani adam, kızı hiç görmediğini söyleyince Siyamend biraz olsun rahatladı. Kente çıkıp kimsesiz bir kızı tarif ederek sordu. Kimse böyle bir

kızın varlığından haberdar değildi. Halep gibi bir kentte kimsesiz bir kızı sormak abesti. Kızlar, böyle bir kentte kimsesiz kalamazlar, ya bir yerlere cariye olarak satılırlar ya köle olurlar ya da kötü yollara düşürülürlerdi.

Halep, casuslarla kaynıyordu. Moğolların, Frenklerin, halife El Mutasım'ın, onun Başveziri Müeyyidüddin'in, Eyyubilerin, Eyyubilerin iktidarlarına göz koyan kölemen subayların, Haşhaşilerin casuslarının cirit attıkları kentte birilerinin ardına düştüklerini sezen Siyamend, tehlikelerden habersiz belki de Harranlıyı göreceğini hayal ederek dolaşıp durdu. Ama öyle olmadı. Sonunda tanımadığı bir adam, kolunu tutup ona bir ayağı çukurda olan falcı Marisa'yı bulmasını söyledi.

Siyamend, adamın kim olduğunu merak etmedi. Kendisi önemli bir kişi olmayıp kente bir ziyaretçi olarak geldiğinden kim ondan ne isteyebilirdi ki. En iyisi yabancı adamın dediğine uymaktı. Belki de bahtı bu sefer açık olurdu. Adını ilk sorduğu kişi, falcı Marisa'nın oturduğu sokağı söyledi. Siyamend, falcıya ulaşınca kadın, ona hiç bir şey sormadan şunları söyledi:

“Bağdat'a git. Aradıklarını bulursun. Türkmen halıcı Necip'i sor. Şimdi başka bir şey sormadan git.”

Siyamend, kadına bir şey daha sormadı. Bağdat'a doğru yola çıkmak üzereyken rastladığı Kürtlere kendisini tanıtmadan kulak vererek Harran'da olanlarla ilgili yeni şeyler duydu. Kentin Moğol komutanı, Beybun'u elde edememenin acısını da Maro'dan çıkarmak istemiş, kızı Şöhret'e göz koymuştu. Şaraba düşkün ayyaş bir asker olan Moğol'un, kızını kullanıp atacağını iyi bilen Maro, bir sabah aniden bir yalan uydurarak Qavilerin, Beybun'a karşılık kızı Şöhret'i kaçırdıklarını söylemiş, herkesi de buna inandırmıştı. Qaviler, onun kızını da Beybun'un başına geldiği gibi ortadan yok etmiş olmalıydılar. Harran'da ve çevresinde Şöhret'i gören olmamıştı. Yalnızca bir tüccar, Bağdat'a cariye taşıyan bir kervanda yeni bir kimliğe bürünen Şöhret'i gördüğünü de söylemişti.

Siyamend, üzerinde kara bulutların dolaştığı kente bir gece yarısı gizlice yolcuları da gizli olan bir deve kervanıyla Bağdat'a doğru yola koyulduğunda garip duygu fırtınalarıyla boğuşmaktaydı. Tarihin Bağdat'ta bitip, yine Bağdat'ta başlayacağı günler yakın gibiydi. Aradığı dostlarının hiç birisinden haber yoktu. Acaba tehlikenin adım adım yaklaştığı Bağdat'ta onlardan bir haber alabilecek miydi?...

UMUTLARI HEP AYNIYDI...

Harun Bin Reşit zamanındaki görkeminden bir şey yitirmemiş 'Barış kenti' Bağdat'ın camiler, kümbetler, medreselerle dolu sokaklarında dünyanın her yerinden gelen mallar satılıyor, düşünceler çatışıyor. Halifenin hükmü kentin dışına geçmediği halde dilencisinden tüccarına kadar herkesin hâla bir dünya imparatorluğunun başkentinde olmanın gururuyla yaşadıkları kentte çok yakın olan Moğol tehlikesi görülmek istenmiyor, Yecüc Mecüc seddinin ötesinden gelen insanlıktan nasibini almamış toparlak yüzlü, çekik gözlü, kırmızı yanaklı Moğollarla alay ediliyordu sadece. İslam âlemi, kendilerine çok güvenen Avrupa krallarını, bu topraklara bastıklarına bin kere pişman eden Selâhaddin Eyyubi gibi bir kahramanı daha bağrından çıkarırdı elbet.

Basra'dan gelen sıcak, Dicle kenarındaki kenti bunalıyor, suyun kenarında taze balıklar kızartılırken gölgeliklere sığınan insanlar baharatlı kızartılmış etleri yiyorlar, şerbetçilerin çingirak seslerine yılan oynatıcıların kaval sesleri karışıyordu. Kentin sakinleri, Şam ya da Antakya'dan gelen kervanlardan dünyada olan bitenleri öğreniyor, iyimser tahminlerle her zaman olduğu gibi tehlikenin Bağdat'a ulaşmasının mümkün olmayacağını söylüyorlardı. Allah'ın gölgesi olan halifenin kentine saldırmaya kim cesaret edebilirdi ki. Kur'an çarpmaz mıydı onları.

O günlerde Bağdatlıların en çok konuşup güldükleri şey, Mısır'a saldırmak için askerlerini Cezire-i Frengan'a yığan Fransa kralı Louis'in başına gelenlerle ilgiliydi. Rivayete göre Hülagü'nün bir heyeti kralı ziyaret edip ona, Moğolların Hristiyanlığa geçmelerinin mümkün olduğundan

bahsetmişlerdi. Bundan dolayı coşkuya kapılan kral, onlara birçok değerli eşyalar hediye ederek karşılık vermiş fakat Moğollar, kralın bu eli açıklığına karşılık, ondan kendilerine her yıl aynı değerde hediyeler göndermesini istemişlerdi... Bağdatlılar, bu söylentilere güle güle kırılıyorlar, bir taraftan da iki düşman arasında sıkışmaktan bir süre olsun kurtulduklarına inanıyorlardı.

Türkmen halıcı Necip'in dükkânını sorup bulan Siyamend, kendisini tanımayan adama Halep'teki Asurî'den bahsedince halıcı, dükkânda o sırada kimselerin olmamasından yararlanarak ona kim olduğunu ve Bağdat'ta ne aradığını sordu:

"Amed ülkesini duyduysanız eğer oralıyım. Harran'da akrabam olan bir semercinin yanındaydım. Sonra Maro'nun ihaneti oldu."

Onu dinlerken başını acıyla sallayan kuru, sıska bir adam olan halıcı;

"Duyduk bu ihaneti. Maro, yalnızca siz Kürtleri değil biz Türkmenleri, Arapları ve diğer halkları da sattı." dedi.

Siyamend konuşmasına devam etti:

"Moğollar, Harran'ı ele geçirdikten sonra Şeyh Cemaleddin'nin medresesine gittim. Oraya tahammül edemeyip kaçtım. Papaz George, bana; 'Oyunlar sultanların saraylarında çevriliyor ve yalanlar gerçekmiş gibi sunuluyorlar. Oyunları oralarda bozmak gerek' demişti."

Papaz George'dan bahsedilince gözleri açılan halıcı ona sordu:

"Papaz George'u nereden tanıyorsun?"

O sırada birkaç kişi halıcı dükkânına sessiz sedasız süzülerek girdiler. Halıcı, güvenilir olduğu anlaşılan adamlara göz işareti yaparak dükkânın ayrı bir köşesine doğru gitmelerini işaret etti. Kendisi de Siyamend'i alıp adamların yanına oturttu. Sorusunu tekrar sorunca Siyamend;

"Onu, Şirvan ve Agop'la birlikte dükkânımızda sakladık" dedi. Bu sözleri duyan adamların gözleri yaşarıp yüzlerinde kederli bir ifade oluştu. Halıcı, ona sarılarak;

"Allah sizden razı olsun. George'un Harran'a uğradığını duyunca çok korktuk. Orada arayışın çok karıştığını, birilerinin tarikatı ele geçirdiklerini duymuştuk." dedi.

Harran'da bulunan Araplardan Arapçayı öğrenmiş olan Siyamend, adamlarla çok rahat konuşabiliyor, sorduklarına cevap veriyordu. Harran'da arayışın yaşadığı sıkıntılar, Hasret ve Mirza hakkında bilgisinin olup olmadığı, Alptekin'le Maro arasında bir ilişki olup olmadığını sordular. Bu sorulara ayrıntılı cevap veremeyen Siyamend, yalnızca George'dan bahsediyor onun sözlerine uyarak Bağdat'a geldiğini söylüyordu.

Halıcı Necip, Siyamend'i adamlardan birine teslim ederek yemek yemesi ve dinlenip uyuması için gönderirken, kendisi ve birkaç kişi oturup cesaretli, mert bir gence benzeyen Siyamend için ne yapacaklarını tartıştılar. Harranlının akıbeti henüz belli değildi. George ise büyük bir olasılıkla kiralık katillere havale edilmişti. Elenya'nın nerede olduğuysa bir sırdı. Onun akıbetiyse ancak görevini başarıyla yerine getirdiğinde ya da bu yolda şehit düştüğünde açığa çıkacaktı. Harran'da gerçek arayıcılara nefes aldırılmadığını duymuşlardı. Doğrusu, kör dövüşüne benzeyen din kavgalarının başını alıp gittiği Bağdat'ta da durum farklı değildi. Üstelik ani bir Moğol saldırısıyla Müslümanların son kalesi de yıkılabilir ve umutsuzluk herkese hâkim olabilirdi. Yapacakları tek şey, Siyamend'i George'un belirlediği yola koymaktı. Bunun için halifenin ordusunda önemli bir görevi olan İbn Kurar'a ulaşmaya çalışacaklar, gerekirse bir miktar altını da bu uğurda harcayacaklardı. Onu Harranlı bir saygın ailenin oğlu olarak tanıtırlarsa zaten Kürt olan İbn Kurar ikna olabilirdi. Daha sonrasıysa Siyamend'in elindeydi. Din, siyaset, matematik, tıp ve diğer dallarda eğitimin saraylılar gözetiminde verildiği kışlada Siyamend, bir şeyler yapmak için şansını deneyecekti.

Siyamend'in yazgısı, Türkmen halıcı Necip'in dükkânında belirlendi. Halıcı, ona son kez bu maceraya girmekte kararlı olup olmadığını sordu. Olumlu yanıt alınca son sözleri şöyle oldu:

"Bahtın açık olsun. Artık ne sen bizi gördün, ne de biz seni tanıdık..."

İbn Kurar, uzun boylu, esmer, kalın karakaşlı görünüşüyle tam bir Kürt ama başına taktığı egalı, beyaz entarisi ve Araplardan daha iyi konuştuğu Arapçasıyla bir Arap şeyhi gibiydi. Halıcı, bir kese altın karşılığında onu Siyamend'i kışlada kabul etmesini sağlamıştı. Burnuna enfiye süren Kürt komutanın yanı başında duran Habeş bir köle elinde tuttuğu palmiye yaprağını yelpaze gibi sallarken, yüksek perdeden Arapça konuşan komutan, ona kimlerden olduğunu sordu. Özellikle de babasının Kürdistan'ın hangi yöresinin beyi ya da miri olduğunu sordu. Halıcının kendisine söylediği hikâyeyi tekrarlayan Siyamend, babasının Bereçük taraflarında hüküm süren büyük bir aşiretin reisi olduğunu, hasta olduğu için gelemediğini söyledi. İbn Kurar, yıllar önce ülkesinden ayrıldığı için fazla aşiretleri ve mirlikleri tanıımıyordu. Yine de kendi kanından bir Kürt'e karşı sıcak davrandı. Ona kendisini askeri eğitime çok iyi vermesini, komutanlarının gözlerine girmesini ve haremde olan bitenlere karışmamasını tembihledi. Tabii ki Kürt oldukları için kaderlerinin birleştiğine, daha doğrusu genç Siyamend'in kendisine muhtaç olduğuna inanan İbn Kurar, ona subaylar arasında fitne fesat çıkarmak isteyenler olursa kendisine önceden haber verebileceğini de hatırlatmayı unutmadı.

Ata binip ok atmayı, kılıç kullanmayı, cirit atışını Haran'da tüm gençler gibi önceden öğrenmiş olan Siyamend için varlık içinde yokluğu yaşayan, işleri güçleri Bağdat sokaklarında caka atmakken ara sıra isyan eden Şiileri bastırmak için hareket eden, diğer zamanlardaysa haremdeki gözdelemlerle oynaşmanın yollarını arayan devşirme askerler içinde göze girmek için fazla çaba harcamaya gerek yoktu.

Halifenin seçme birliğinde olan askerleri tanıyan Siyamend, İbn Kurar'ın neden kendisinden bilgi isteğine şaşıtı. Çünkü askerlerin aralarında gizli bir şey yoktu. Kimse açıkça hangi cariyeyle düşüp kalktığını söylemese de ilişkiler biliniyordu. Öyleyse neden İbn Kurar kendisini böyle basit bir insan durumuna düşürmek istemişti. Yoksa Kürt olduğu için bu şekilde mi yakınlık sağlayacaklardı. Amacı ne olursa olsun Siyamend, ondan mümkün olduğunca uzak durmaya çalışacaktı.

Askerler içinde akıllı uçkurunda olmayan bir kişi arayan Siyamend'in dikkatini Helo adlı Hewlerli bir Kürt çekti. Onu ok atarken ve kılıç dövüşünde izleyince işini ciddiye aldığını anladı. Onunla tanışmak için bir fırsat kolladı. Bir gün, ünlü bir Arap Emirinin oğlu olan Osman adlı bir subay, topluca yemek yedikleri sırada Kürtleri hakir gördüğünü göstermek için olacak Siyamend'e seslenerek kendisine bir tas su getirmesini buyurdu. Onun bu cesaretini sarayda İbn Kurar'a rakip olan Davut'tan aldığı bilinmekteydi. Bunun bir sataşma olduğunu bilen Siyamend, ona kendisinin gidip su almasını söyledi. Bunun üzerine Osman, 'Pis Kürt! Hepiniz kılıçlarımızın zoruyla Müslüman oldunuz. Şimdi de kalkıp kafa tutuyorsun ha!' diyerek Siyamend'in üzerine yürüdü. Siyamend, Arap askerlerin arasında kendisini korumak için bir duruş alırken Osman'ın adamlarından en iri kıyımları olanı arkadan Siyamend'in kollarını tuttu. Osman, yumruğunu hazırlamış halde savunmasız haldeki Siyamend'in üzerine yürüdü. İşte o sırada Helo, aniden ortaya çıkıp Osman'ın göğsüne doğru bir tekme vurarak arkadaşlarının üzerine yığıldı. Siyamend'e göre daha tecrübeli bir asker olan Helo, Osman'ın davranışlarından Siyamend gibi birliğe yeni katılan ve sırtını kimseye vermeme ahmaklığını gösteren birisine çatacağını sezmişti. Böylelikle bir Arap Kürt kavgası başladı.

Askerler arasındaki kavgayı duyan Davut, koşarak geldi. Onlara böyle şeylerin olabileceğini, fakat meseleyi fazla uzatmadan tatlılıkla halletmelerinin hepsi için daha iyi olacağını söyledi. Onun tek kaygısı olan bitenlerden İbn Kurar'ın haberdar olmasıydı. Fakat ertesi gün olayı duyan İbn Kurar, bu tür kavgaların arkasında halifenin düşmanlarının olduğunu söyledi. Askerleri saatlerce ayakta tutup Bağdat'ı bekleyen tehlikelerden bahsetti. Konuşmasını bitirdikten sonra Helo'yu huzuruna çağırttı. Azarlanacağını sanan Helo'ya, kimseden çekinmemelerini, kendisinin arkalarında olduğunu söyledi. Ona bir şey demeyen Helo, kavga vesilesiyle tanıştığı Siyamend'e durumu anlattı. Birbirlerini fazla tanımamalarına rağmen öncelikle kimsenin oyununa gelmemeye dikkat etmeleri gerektiği sonucuna ulaştılar.

Disiplinli bir yaşama, emir talimat sistemine hemen adapte olan Siyamend, farklı dilleri konuşan askerleri yavaş yavaş tanıyor, gitgide sarayda dönen gizli saklı şeyleri duyuyordu. Geceleri, askerlerin aralarında konuştukları şeyler, subaylarla cariyeler arasındaki mektuplaşmalarda yazılanlardı. Sanki her subay bir cariyeye göz koymasa onuru zedelenecek, arkadaşları arasında itibar görmeyecekti. Söylendiğine göre yalnız cariyeleri değil, zenci hadım harem ağası Haşim'i de mutlu eden muradına erer, istediği cariyeye name yollar, ondan da name alırdı. Bunları duyduktan sonra Siyamend, George'un dediği gibi halifenin sarayında ne kadar büyük bir gaflet olduğunu gördü. Yapacağı en iyi şey, İbn Kurar'ın nasihatlerine uymaktı. Fakat onun kendisinden beklediği ispiyonculuğu yapmaya hiç niyeti yoktu.

Bunların yanında halife Mutasım'ın başını ağrıtan Şii isyanları bitmek tükenmek bilmiyordu. İsyancıları kışkırtanlarınsa bizzat oğlu Ebu Bibi'yle İsmaililerden olan Başveziri Müeyyidüddin idi. Halife, Bağdat'ın bitmek bilmeyen kavgalarına boğulmuşken, bir taraftan da kimilerinin fitne fesadın başı olarak bildikleri oğluyla vezirin kışkırttıkları meselelerle uğraşıyordu. Bunlar yetmiyormuş gibi himayesinde bulunan Fars yöneticilerle Kürtlerden ve Türklerden oluşan subaylar arasındaki anlaşmazlıklara da müdahale etmek zorunda kalıyordu.

Kılıç kullanıp ok atmakta başarılı olan Siyamend, seçkin bir birlikte yer almış, birliğiyle birlikte sarayın kabul salonlarından birinde din ve siyasetle ilgili derslere girmeye başlamıştı. Haremdeki cariyeler ve harem ağası da Ebu Bibi'nin önerisi üzerine halifenin onayıyla bu derslere bir tül perdenin ardında oturarak katılmaya başlamışlardı.

Azeri nakkaş Bülbül Ustanın tespih sanatının en seçkin örneğiyle süslediği salonun tavanı göz kamaştırırmaktaydı. Herat'ın büyük minyatürcüsü Niyazi'nin çizdiği ejderha minyatürleri Harun Bin Reşit zamanının azametini hâla canlandırmaktaydı. Yılan şeklinde kıvrılıp giden sarmaşıklarda yaprak biçimleri; güllü, narlı, kayısı çiçek türleri, altın işlemeli bezeme ve kornişler, ince kalem işçiliği, tavanda İslam sanatının ender örneği bir tablo görünümündeydi. Sakallarına altın tozu serpiştirilmiş, altın sırmalı kaftanıyla halife Mutasım, ardında Ebu Bibi ve İbn Kurar olduğu halde dualar okunurken önünde yere kapaklanan askerlerle cariyelerin hazır oldukları salona girdi. Başvezirin de Basra'ya gitmiş olmasını fırsat bilerek subayların görecekları eğitimlerin amacını vurgulama gereği duymuştu.

“Ey İslam'ın askerleri! Biliniz ki ümmet-i Muhammet'in başında büyük tehlikeler kol gezmektedir. Moğollarla Frenkler İslam'ı ortadan kaldırmak için el birliği etmişlerdir. Bugün sıra Mısır'da, yarın Suriye'de, öbür günse Allah muhafaza Bağdat'tadır. Hal böyleyken içimize sızan sapkın münafıklar rahat durmamakta, Ehlibeyt'in davasını gütmek yalanıyla kışkırtıcılık yapmakta, kimileri de böylelerine kulak vererek İslam'ın kalesini içten yıkmaya çalışmaktadırlar. Bu beyhude çabalar elbette sonuç vermeyecek, yüce Allah'ın keskin kılıcı karşısında tüm düşmanlarımız hizaya geleceklerdir... Sultanlar, vezirleriyle ve askerleriyle güçlüdürler. Bunu unutmayın. Selçuklu devleti nasıl çok büyük bir güce ulaştı sanıyorsunuz. Çünkü sultan Melikşah'ın yanında Nizam-ül Mülk, gibi bilge bir vezir vardı. Dünya tarihinde hep böyle olmuştur. Musa'nın yanında Harun gibi bir kardeş, Hz. Muhammet'in (S.A.) yanında Ebu Bekir Sıddık gibi bir dostu, İskender'in yanıdaysa Aristo gibi bir hocası olduğu için büyük zaferlerin, uzun yürüyüşlerin sahibi oldular. Sözün özü şudur; şimdi de devletimize tüm ümmeti Muhammed'i Allah'ın kitabı Kur'an-ı Kerim'in bayrağı altında birleştirecek yönetici ve komutanlara ihtiyacımız vardır... Geçmişte yaşananlardan ders çıkarmayan bir yönetici, başarılı bir yönetici olamaz. Onun için sizlere bilge vezir Nizam-ül Mülk'ün bir kitabında anlattığı derslerle dolu bir öyküyü anlatacağım ki sizler de bundan dersler çıkarın.

İslamiyet'ten önce İran'da Behram Gür'ün sultanlığı zamanında, onun Rast u Rüßen (doğru ve aydın) adını verdiği vezirine itimadı tammış. Sultan, kendisi de gece-gündüz gezintiler yapar, avcılık ve şarap içmekle vaktini doldurmuş. Fakat Rast u Rüßen insanları tutuklatır, rüşvet almış. Sultan, bir gün atına binip çöle çıkmış. Sonra bir duman görünce oraya doğru ilerlemiş. Yaklaşınca uyumakta olan bir koyun sürüsü, kurulmuş bir çadır, asılmış bir köpek görmüş. Hayret etmiş, çadırdan çıkan bir adam ona selam verdikten sonra nesi var nesi yoksa önüne koymuş.

‘Bu, benim güvendiğim köpekti. Onu bu koyun sürüsünü gütmeye mecbur etmiştim. Bir gün, koyunları saydım, eksik çıktı. Meğer bu köpek, dişi bir kurtla dostluğa girmiş ve onun esiri olmuş. Bir gün tesadüfen odun toplamak için ovaya gitmiştim. Döndüğümde bir kurt geldi. Köpek, kurdu görünce yanına gitti ve kuyruğunu sallamaya başladı. Dişi kurt sessiz durdu. Köpek onun sırtına çıktı, ona kapandı. Sonra köpek bir köşeye gidip uyudu. Kurt sürüye daldı. Köpeği ihanetinden dolayı astım.’ diyerek köpeğin asılış hikâyesini anlatmış köylü.

Behram, dönüşte düşünüyor. Halk bir sürüyse vezirler de bu sürünün çobanlarıyken neden ciddi sorunlar çıkıyor. En iyisi Başvezirin durumunu araştırmaktır diyor. Behram, vezirin dosyalarını inceletiyor. Dosyalardan birinde vezirin, bir padişaha yazdığı mektup ortaya çıkıyor.

‘Neden bu kadar ağır hareket ediyorsun? Zaten devlet çökmek üzeredir ve sadık bir kulun olarak senin için her şeyi yaptım. Bunca komutanın kafasını karıştırıp sana biat ettirmişim. Ordunun çoğunu silahsız ve erzaksız bırakmışım. Halkı da azıksız ve avare bırakmışım. Meydan boştur ama sen de uyumaktasın. Çabuk hareket et.’

Behram, bu mektupla ülkede çıkan sorunların baş sorumlusunu öğreniyor ve vezirini köpek gibi astırıyor. Bu hikâyeden dersler çıkarın ve sözlerim hepinizin kulaklarına küpe olsun.”

Askerlere konuşan halifenin bu sözleri herkese uyarılarla doluydu. Halife, öykü yoluyla sarayda Başvezirin kendi kuyusunu kazmaya çalıştığını ima etmişti. Salondan girdiği gibi çıkarken herkes önünde yere kapaklanmış, Ebu Bibi’yle İbn Kurar onun ardına düşmüşlerdi.

Halifenin anlattığı öykü ve ima ettikleri diğerlerini de etkilemiş, sarayda vezir aleyhinde bir hava oluşmuştu. Bunu fırsat bilen subaylardan Davut, başka bir gün aynı salonda ders verirken başka bir öyküyü anlattı. Tül perdenin ardındaki cariyeler ve askerler karşısında eli kılıcının kabzasında olduğu halde oldukça abartılı duran, sert bakışlarını askerler üzerinde gezdirirken deve derisinden çizmelerini sertçe tabana vurarak konuşuyordu:

“Derler ki, Harun Bin Reşit’in veziri bir Şii’ye kâtiplik verince sultan buna öfkelenmiş. ‘Sen benim düşmanım mısın? Saltanatımın hasmı mısın?’ diye sormuş. Vezir korkmuş. ‘Ey efendimiz bu ne sözdür? Ben efendimizin sadık bir bendesiyim. O kâtip hep zehir olsa bu devlete ne yapabilir ki?’ Harun Bin Reşit, ona kızmış. ‘Suç onun değil, suç bu kötü mezhepliği kendi hizmetine alan senindir. Sizlere defalarca dedim ki, sizler Hicaz’dan, Mekke ve Medine’den, Kahire’den gelen Araplarsınız. Bu diyara yabancısınız. Bu vilayeti ben kılıcım ile almışım. Irak ahalisi içinde kötü mezhepli, kötü itikatlı olanları temizlemişim. Arap ile Fars arasındaki düşmanlık bugüne ait değildir. Aziz ve Celil Allah, Farslara ve etrak-ı be idrak Türklere musallat oldukları için Hz. Muhammed’i Araplara göndermiştir. Allah’ın lütfuyla Araplar hem Müslüman hem de temiz dinlidirler. Onlar, aciz kaldıkları müddetçe Araplara itaat ederler. Arapların içlerinde zayıflık zuhur ederse, onlar kuvvet kazanıp Araplardan öc almaya çalışırlar... Bunu şunun için anlatıyorum, ekmek yediği ele ihanet edenler affedilmezler. İşte görüyorsunuz, prens Ebu Bibi gecesini gündüzüne katmış halkın sorunlarını çözmek için çalışıyor.”

Sivri dişleri ve kıvrılan hortumuyla korku yaratan ejderha füğürünün bulunduğu kentin Nazarlık Kapısına bakan sarayın kasvetli salonlarından birinde nazardan, insten ve cinden korunmaları için mavi göyçekler, nazarlıklar takmış dünya güzeli cariyeler kalem çekmiş gözlerini devşirilecek askerlere dikmişlerdi. Kerevetlere, sedirlere kurulmuş nedimeler, halayıklar ve harem ağası mendillerini, buram buram terleyen göğüslerine doğru sallarken, kimileri ince ipek kumaşlara sarılmış süt beyazı mermer sütunları andıran bacaklarını okşuyorlar, mührü Süleyman yıldız işlemeleri altında parmaklarıyla büyük servetler eden elmas, yakut takıları yokluyorlardı.

Arap, Kürt, Türkmen ya da Süryanilerden oluşturulmuş özel birlikte yer alanlar göz kamaştırıcı zenginlikler içinde karşılırlarına çıkan devlet erkânından aldıkları uyarılarla yalnız Moğollara karşı değil, kim olduklarını pek bilmedikleri ama koyun koyuna olduklarını bildikleri sinsi düşmana karşı da uyarılıyorlardı. Askerlerin gözleri, tül perdenin ötesinde bacaklarının üstlerine çömelip, yelpazelerle süt rengi memelerine hava savuran misk kokuları içindeki cariyelerde olup, birçoğuyla hayal âlemlerinde defalarca sevişiyorlardı. Suç onların değil, cariyeleri getirip karşılırlarına oturtanlarındı. Güzele bakmak da sevap olduğundan kim ne diyebilirdi ki...

Davut'u dinliyormuş gibi görünürken arada bir ona göz kırpıp gülümseyen cariyelerden Kudret, sık sık göz kaş işaretleri yapıp adamın dikkatini dağıtmıştı. Askerlere ne anlattığını bile şaşırان Davut, gözlerini ona dikmiş bir şeyler anlatmaya çalışıyordu:

“Bugün efendimiz Ebu Bibi, devlet işlerinden dolayı yoruldu. Onu hep sen, yani bizler yoruyoruz. Güçlü kuvvetli bir erkek ancak bu kadarına dayanır. Anla beni. Her şey bir günde olmaz ki. Evet sabre delim. Hele bir yarını bekleyelim. Her şey bu gün olmaz. O zaman devletimizin gücü daha iyi görülecektir.”

Kudret, ona habire başını sallıyor, gülücüklerle, kırıtmalarla söylenenleri yanından ayırmadığı Cevahir'e fısıldıyordu:

“Şehvet Davut'u yormuş anlaşılan. Yarın gelecek.”

*

Akşamları, sarayın haremnde cariyeler ipek işlemeli yastıklara sırtlarını verirler, kimileri nakış işler, kimileriye süslenir ya da ötede bir yerde ud çalarlardı. Böyle bir akşam vakti kuzey dağlarından gelen köle tüccarları saray içinde Mehram adında el değmemiş bir kızı getirmişlerdi. Sırma saçlı, badem gözlü, kumral tenli ve uzun boylu bir kız olan Mehram'a Allah güzellik ve akıl vermiş ama sanki dil vermemişti. Onu hamama götürüp yıkamışlar, boynunda bir dağ lalesi dövmesinin fazla dikkat çekmemesi için Mehram, bunun sıradan bir dövme olduğunu söyleyince kimse üzerinde durmamıştı.

Mehram'ı izleyen cariyelerin dikkatlerini çekip kıskandıkları şey, onun Kudret gibilerin aksine süsüne fazla düşkün olmamasıydı. Sarayda bir kadının bu kadar sadeliğiyle kendisine güvenmesi şaşırtıcıydı. Buna karşın yanına Cevahir'i alan Kudret, her zaman kına sürdüğü saçlarını arkadan bağlayıp bir gülü sokuşturur, göğsüne kadar açık gerdanını yağlar, kaşlarını kalem gibi çizdi.

Bir akşam, her zaman olduğu gibi harem dairesine yanında Cevahir'le giren Kudret, cariyeleri uzaktan şöyle bir süzdü. Kimin ne yaptığına bakan Kudret, Mehram'ı sedirde oturmuş halde pencereden şehrin cılız ışıklarına bakarken görünce kahkaha atarak seslendi:

“Bir sevdiğin mi var kız! Bu ne acele böyle.”

Mehram, onu sanki duymamış gibi cevap vermedi. Buna içten içe öfke duyan Kudret, ellerini şaklatarak cariyelere seslendi:

“Haydi kızlar! Nedir bu haliniz böyle. Kalkın ayağa! Haydi haydi.”

Ortalığı velveleye veren Kudret, ud çaldırırken Cevahir'le salonun ortasında boyun kırıp göbek atmaya başladı. Curcunayı duyan harem ağası Haşim de bu eğlenceyi kaçırmadı. Kudret, Cevahir'e göbek attırırken eğlenceye katılmayan bir iki cariyeye laf attı:

“Kum kuma gibi yerinde oturanlar, hey sen yeni gelen çömez! Sana söylüyorum Mehram Hanım, bu sarayda göze girmek için iyi göbek atmayı bileceksin. Yoksa avucunu yalarsın.”

Mehram, yine onu umursamadı. Haşim de öylece kıza baktı. Bu işte bir gariplik olduğunu sezse de bunu Mehram'ın acemiliğine verdi. O sırada bir cariyeye, Mehram'ın kolundan tutup oyuna çekmek istedi.

“Kız kalk oyna. Kudret'in öfkesini şimdiden üstüne çekme.” dedi ürkekçe bir sesle.

Mehram yine yerinden kımıldamadı. Zenci harem ağası, Kudret'e boş vermesini söyleyip onunla göbek attı. Sonra göbek ata ata Kudret'i bir köşeye çekti. Diğer cariyelerin görmeyecekleri şekilde koynundan bir nameyi çıkarıp ona verdi.

“Anlarsın ya!...Vallahi duyulursa boynumu vururlar. Zaten vezir Müeyyidüddin dün Basra'dan döndü. Halife hazretleri işleri ona bıraktı. Vezir ne şeytan adamdır bilirsin.”

Kudret, harem ağasına kurnazca gülerek;

“Bu sarayda senin boynunu vuracak adam daha anasından doğmadı.” dedi ve nameyi koynuna koyup kıvrıta kıvrıta bir sedire kuruldu. Cevahir de onun yanına oturdu. Onun yüzündeki, gerdanındaki teri mendiliyle silen kudret;

“Geleceğin gözdesinin canını kimse sıkmasın!” dedi ve onu da ardına alıp aheste aheste salondan çıktı. Cevahir’e dert yanıp öğüt vermekten de geri durmadı.

“Bak güzelim, bu insanlar çok tuhaftırlar. İyilikten de anlamazlar. Bazılarıysa sarayın hekimleri gibi ahmaktırlar. Geçen gün hekim başından ishal durdurucu bir derman istemiştin. O ise bana müsil ilacı göndermiş. Neyse canımın içi, kaşlarını biraz daha inceltmeli, yanaklarına daha fazla allık sürmelisin...”

Kudret’in ayrılmasıyla birlikte haremde sözü geçen başka bir cariye olan Safiye salona girdi. Kudretle hiç bir zaman yıldızı barışmayan ve yıllanmış bir şarap gibi güzelleşen Safiye’nin görünümü dikkat çekiciydi. Ona imrenerek bakan harem ağası ve cariyeler, neden halifenin onu yatağına almadığını merak ederler ama bu meraklarını yenecek bir cevabı da kimseden alamazlardı.

Safiye, beyaz kuğu boynuna, gerdanına doğru uzanan ortası zümrütlü büyükçe bir taşın olduğu on iki dilimli ve her dilimi ayrı ayrı kıymetli taşlarla süslü kolyesini takmış, kulaklarındaki küpeler de aynı tarzda işlenmiş zarif, altın takılardı. Onun içeri girişiyle göbek atma faslı durdu. Cariyeler alel acele aşureleri ve helvaları kaşıkladıktan sonra tekrar minderlere yayıldılar.

Mehram’ın yanına oturan Safiye, onunla birlikte bir süre pencereden kente baktı.

“Diğerleri gibi hafif bir kıza benzemiyorsun. Kudret’in isteğine uyup oynamadın herhalde. O zaman farklı bir şeylerle uğraşsan iyi olur.” diyen Safiye’ye dostça bakan Mehram;

“Neyle uğraşabilirim ki?” dedi. Safiye gülümseyerek;

“Uğraşabileceğin çok şey var. Kitap okuyabilir, nakış yapabilirsin. Olmazsa yazı yazabilirsin. Cariyelerin çoğu kendilerini okuma yazmaya vermezler ama sen yapabilirsin.” dedi.

“Okuma yazma biliyorum.” dedi Mehram. Safiye buna memnun olarak;

“İyi öyleyse, yaz ama yavaş yavaş. Birden tüm yeteneklerini ortaya dökersen senden rahatsız olurlar.” dedi.

O sırada garip bir şey oldu. Dışarıda bir yaz yağmurunun ilk damlaları yere düştü. Mehram, hüzünlü bir sesle;

“Yaz yağmuru çilseliyor, birazdan güzelim toprağın kokusu buraya kadar gelir.” dedi.

Safiye de onun gibi duygulanarak;

“Bu yağmur hayra işaret olmalı. Ben bir köylü kıızıydım. Çift süren babam, yaz yağmurlarının öküzü bir boynuna yağıp diğerine değmediğini söylerdi.” dedi.

Dışarıda şimşekler çaktı. Yağmur hızlandı. Herkesin kendi halinde olmasını fırsat bilen Mehram, hep özlemini duyduğu ana sıcaklığını Safiye’de bulmuş gibi ona sokulup;

“Yaz yağmuru gürledi. Keşke yaz yağmuru gibi gürlesek şu dünyada biz kadınlar ve yıkılsa sahte saltanatlar.” dedi.

Safiye, onun saçlarını okşarken, kulağına şunları fısıldadı:

“Sen şimdi Abbasi halifesinin sarayında ilk gecenin hasretiyle tutuşan bir cariyesin. Bunu hiç unutma. Yoksa yakarlar seni.”

Mehram, tatlı bir sesle buna itiraz etti:

“Cariyeyim ama belki bunu ben istemedim. Kadın olmak köle, cariye olmak mıdır yalnızca? Moğollar kentin kapılarına dayandılar neredeyse. Ama bu sarayın içindekiler kendilerini hâla dünyanın hâkimi bir sultanın himayesinde görüyorlar. Kudret’e bakınca saraydakilerin ne kadar gaflet içinde olduklarını görüyorum. Ona göre sultanın gözdesi olmak ve bin bir halt karıştırmak yaşamın biricik anlamı oluyor. Lâkin öyle şeyler olabilir ki binlerce insan yaşamını yitirebilir.”

Onu dikkatle dinleyen Safiye, cariyelerin uyumalarından yararlanarak içini döktü:

“Bak Mehram, seni pek fazla tanımamama rağmen içtenliğine inanarak konuşuyorum. Halife, böyle görünmek zorundadır. Eğer böyle yapmayıp gerçeği kabul etse sarayın gücü hiç bir yerde kalmaz ve tefeciler hepimizi teker teker pazara sürerler. Kudret’i boş ver. Onunla yüz göz olma. Tehlikeli bir kadındır. Hem vezirle hem de şeyhzadeyle arasını iyi tutar. Sonra subaylarla da ilişki kurup, çöpçatanlık yapmaktan da çekinmez. İbn Kurar’ın yardımcısı Davut’un ona iki günde bir

name gönderdiğini bilmeyen yoktur... İşin doğrusu, Bağdat'a ne olacağı kimsenin umurunda değil. Belki de çoğu, Hülagü'nün haremine girmeye bile razıdılar.”

Yağmur, tüm kederleri, yalanı dolanı, duvarların ötesinde ki acıları alıp götürmüştü. Safiye, bir kardeş gibi baktığı Mehram'ın temiz yüzünde kendisinin bir zamanlar ki halini görüyordu. O da Tozo denilen serseriyle bir maceraya girdiğinde önceleri böyle tertemizdi. Ama şimdi halifeyle kendi arasında gizli olan bir anlaşmanın tutsağı gibiydi. Ne kabul edilen ne de anlam verilebilen garip bir varlığı vardı bu sarayda. En iyisi fırsat bulmuşken Mehram'a başından geçenleri anlatmasıydı. O da böyle yaptı. Mehram'a kendi öyküsünü anlattı:

“Yıllar önce Amed'in çevre köylerinden birinde yoksul bir adamın kızıyım. Taliplerim çoktu ama çoğunluğu babama birkaç kese altın teklif eden yaşlı zenginlerdi. Babam Pivok, beni köyün en zengin adamına vermeyince aileler arasında düşmanlık oluştu. Köylüler, taliplerimin beni kaçıracaklarını söylüyorlardı. Zavallı babam sabah akşam demeden nöbetimi tutuyordu. Bir gün, köyümüze Tozo adlı genç bir çerçi geldi. Köylülerden kuru üzümlerini alıp kente götürecekti. Birbirimizi görünce etkilendik. Babamın olmadığı bir anda Tozo, bana ‘Seni bir ihtiyara yar etmek için kaçıracaklar. En iyisi benimle gel, çok uzak diyarlara kaçalım.’ dedi. Artık babamın beni daha fazla koruyamayacağını biliyordum. Bu yüzden tereddüt etmeden onun teklifini kabul ettim. Birlikte Antakya'ya kaçtık. Önceleri mutluyduk. Eğlenceye fazla düşkün olan kocamın bir iş bulacağına emindim. Fakat o, iş bulmaktansa şarabın dozunu arttırmıştı. Bir dirhemimiz bile kalmamıştı. Tozo sıkıntılıydı. Bir gün beni tutup tavernaya götürdü. Şarkı söylememi söyledi. Çok utandım. Kendime kıymayı düşündüm ama hamile olduğum için karnımdaki cana kıyamadım. Sonraları Rum kadınlarını dinleyerek şarkıcılığa alıştım. Her gece tavernaya gidiyor, kazandıklarımı da Tozo'ya veriyordum. Bir gün Tozo'nun birkaç eşyamızı da kumarda kaybetmesiyle ortada kaldık. Çadırdaki kalıyorduk. Yaşamımız çekilmez olmuştu. Bir gece tavernada çalışan bir Kürt, çadıra kadar koşup beni uyandırdı. Kocamın beni kumarda kaybettiğini, Frenklerin beni almak için yola çıktıklarını söyledi. Hemen çocuğumu alarak Kıbrıs denilen Cezire-i Frengan'a kaçtım. Orada bir tavernada iş buldum. Ne iyiydi ki çevrede çalışan Kürtler de vardı. Fakat yalnız bir kadın olduğum için bir erkeğin korumasına ihtiyacım vardı. Bunun için aynı tavernada çalışan Saro adlı bir köylümle evlendim. Onun da hikâyesi benimkiyle benzerdi.

Saro da köyden Konstantiniye'ye kaçmış ama orada umduğunu bulamayınca kötü işlere bulaşmıştı. Baş belaya girince o da soluğu bu adada almıştı. Onunla evlenince bir süre de olsa rahatladım. Fakat Saro'yla Tozo'nun benzer özellikleri olduğunu görmek beni üzdü. Ona bir iş kurması için destek olmaya da hazırdım. Ama o bir iş kurmak niyetinde değildi. Eski arkadaşları da onu bulmuşlardı. Saro yine kendini şaraba vermiş, kimi zamanlar boynuna, göğsüne ustura darbeleri vurmaya başlamıştı. Günler sonra Tozo izimi buldu. Saro'dan cesaret edip bana yaklaşmadı ama her an tetikte olduğunu bilmekteydim. Bir gün, Saro, onu yakalayıp bıçaklayınca Tozo ortadan kayboldu. Mutlaka tekrar gelecekti. Bunu hissediyordum. Garip olan şeyse Saro'nun aniden içkiyi bırakması oldu. Artık değişmiş, bazı adamlar vasıtasıyla çilekeş bir dervişe dönüşmüştü. Kürdistan'da bazı insanların Moğol zulmüne karşı direniş örgütlediklerini söyleyen Saro, tekrar ülkeye döneceğini söyleyince buna yanaşmadım. Çünkü Saro'nun ne istediğini bildiğini sanmıyordum. O, yola çıktıktan sonra adada kalamayacağımı anladım. Oğlumu alıp bir gemiyle Kudüs'e gittim. Kudüs'ten Amed'e gitmenin yollarını ararken oğlumu kaybettim. Deliye döndüm. Günlerce ağlayarak oğlumu aradım ama gözyaşlarının para etmediği kentte çaresizlik içinde yıkılıp kaldım. Sonra birileri başıma bir çuval koyup beni kaçırdılar. Gözlerimi açtıklarında bir deve kervanında cariye olarak satılmak üzere Bağdat'a götürülüyordum. Sahibim, beni harem ağası Haşim'i kandırarak el değmemiş bir bakire olarak sattı. Kudret, günlerce beni nasıl tüketceğinin hesaplarını yapıyordu... O korkunç an gelip halifenin huzuruna çıktığımda ne diyeceğimi bilmiyordum. Bakire olmadığımı anlayan halife, kandırıldığını anladı. Bunun cezası ölümümdü. Halife, bana neden böyle bir yalana alet olduğumu sorunca olanları ona anlattım. Nasıl olduysa beni affetti. ‘Eğer oğlun sağ ise bir gün gelip seni bulur.’ dedi ve haremde öylece kaldım.”

Safiye'nin başına gelenleri dinleyen Mehram, ona Harranlı hakkında bir şey duyup duymadığını sorunca kadın, iç çekerek konuştu:

“Onun da yazgısı benimkine benzemiş. Kardeşi Maro’nun ihanetini duymayan kalmadı. Harranlı, şimdi Hülagü’nün elindeymiş. Yanındaki Elenya adlı kız ise sır olup kayıplara karışmış.”

“Allah kimseyi Moğolların ellerine düşürmesin. Âlim Allah insanı kıtır kıtır doğrarlar kız!” diyerek içeri giren Haşim, Kudret gibi kıvırtarak kapıdan girince iki cariyeye akrep görmüş gibi irkildiler. Tehlikeyi sezmemeleri imkânsızdı. Parmaklarında pırlanta, yakuttan yüzükleri, kılsız boynunda elmas gerdanlığı, ayağında altın halhallarıyla parmak uçlarına basa basa yaklaşan kulakları küpeli harem ağası Haşim, her adımında Kudret gibi şöyle bir duruyor, kaş göz işaretleriyle karşısındakinin ruh halini çözmek istiyor, sanki yarı yolda onu ayartmaya çalışıyordu. Bu da dürüst insanları çileden çıkarıyordu.

Safiye’den pas alamayınca ona kıcını dönüp bir elini beline yaslayan Haşim, bir anne gibi Mehram’ı azarladı:

“Kız ne diye göbek atmadın ha! Hımm, böyle kendini çok ağırdan satma hemen canımın içi. Biz bizyiz kızzz. Bak bir daha böyle bir şey duymayayım. Seni uyarıyorum, böyle kum kumalar gibi pencere kenarlarına tüneme. Gül biraz. Kudret şimdiden pencerede bir sevgilinle işaretlediğini söylüyor. Dikkat et, yarın neler neler söylemez ki. Dün de birilerinin bahçede gizlenip cariyeleri korkuttuklarını söyledi. İbn Kurar, bahçeye bir sürü casus koydu. Tüm Bağdat bu haberle çalkalanıyor. Kimileri Hülagü’nün casuslarının cariyeleri kaçıracaklarını bile söylüyorlar.”

Safiye’yle Mehram’ı korkutup etkilediğine inanan Haşim, Mehram’ın önünde bir o yana bir bu yana gidip gelirken, bir eliyle diğer elin dirseğini tutmuş, elini de çenesine yaslamıştı.

“Moğollardan korkulmaz mı hiç. Vahşi hayvanlardır onlar. Duydunuz mu, suçlular için büyükçe bir kutu yapıp içine üç somun ekmekle bir kap su koyuyorlarmış. Sonra kutuyu iki direk arasına asıp, ‘Onu yerle göğün arasına koyduk, güneşi ve yağmuru tatsın, belki yaratan onu affeder.’ diyorlarmış. Kurbanlar, orada çürüyüp tozları rüzgârda savrulana kadar kalıyorlarmış...”

Haşim’i iyi tanıyan Safiye, onun korkudan ne yapacağını bilmediğini anlamıştı. Biraz abartılı bir görünüme girmesi, onu kurtarmıyordu. Safiye de Moğolların korkunçluklarından bahsetti:

“Biliyor musun Haşim, Moğollar senin gibi bilgili adamlara ne yapıyorlarmış?” Elini boynundaki gerdanlığa götüren Haşim’in yüzü karardı. Korkuyla sordu:

“Yook, ne yapıyorlarmış?” Safiye konuşurken Haşim iyice korkup kadınların yanlarına oturdu.

“Moğollar, senin gibi bilgisiyle dikkati çeken birine rastlayınca ‘Bu adam, tanrıya hizmet etmeye daha layık’ deyip yakalıyorlar, boynuna bir ip geçirip asıyorlarmış. Çürüyene kadar da orada bırakıyorlarmış.” deyince Safiye, Haşim ona yalvarırcasına eliyle susmasını işaret etti.

“Allah aşkına, bu sarayda başka konuşacak mevzu yok mu? Ben gidiyorum. Oturun kendi kendinize sabaha kadar Yecüc Mecüclerden bahsedin ama yarın burada Adabı Muaşeret dersini Kudret’in vereceğini unutmayın.”

Haşim çıkınca Safiye’yle Mehram rahat bir nefes aldılar. Lâkin bununla da kalmayıp, Haşim’in Kudret hakkında söylediklerini ciddiye almak gerektiğini, harem ağasının alttan alta Kudret’e karşı kendilerine yanaşmak istediği sonucunu çıkardılar...

*

“Güzellik nedir kızlar?” diye sordu. Alnını geniş göstermek için berçemindeki saçları kazdıran, çürük dişleri görünmesin diye gülmeyen, kargaburunlu Kudret. Sorusuna kimileri güzelliğin, iyi görüntü olduğu, kimileriye ahenkli makyajla kadının yüz hatlarının etkileyici şekilde çizilmesi olduğunu söylediler. Cevahir, güzelliğin doğuştan kazanıldığını ileri sürdü. Kudret, yeşil kadifeden giysisinde yüzüklerle dolu parmaklarını çıkarıp diğer eliyle birlikte kanat çırpışları ritmik dalgalanmalar yaparak güzelliği anlattı:

“Bir kadın güzel ve çekici olmak zorundadır. Yoksa kimse o kadının yüzüne bakmaz. Böyle bir kadın, saksıda susuz kalan bir çiçek gibi solar gider. Güzellik yalnız başına neyi ifade eder ki.

Güzelsen güzelliğini sunmayı da bileceksin. Sen istediğin kadar kendine güzelim de, eğer o güzelliği sunamazsan neye yarar senin güzelliğin. Öyle değil mi Mehram Hatun!”

Mehram, ne diyeceğini şaşırdı. Şeytani bir gülümsemeyle bakan Kudret’e iyi bir cevap vermek zorunda olduğunu hissetti;

“İnsanı sürükleyen ancak kemali olandır.” dedi. Kudret, bu cevaptan memnun olmadı.

“Peki, ihtiyar bir kadında kemalli olan nedir?” diye sordu Kudret.

“Onun füsunudur. Ancak füsun buna katıldıktan sonradır ki kemalli olan elde edilir ve insanı sürükleyebilir. İnsanda füsun mumda aydınlanmak, değerli taşlarda aydınlanmak gibidir derler. Maddi değil ruhidir. Öyle kızlar vardır ki her türlü güzelliklerini bir yana bırakalım, bir erkeği kendisini durmadan düşünmeye, onun için canını feda etmeye zorlayabilir. Aynı dudaklar Kudret’te çekici, Cevahir’de nefrete layık olabilir...” dedi Mehram. Cevahir, buna karşı çıktı;

“Misk, mücevher ve raks olmadan hiç bir şey olamaz.” dedi. Kudret;

“Çok doğru söyledin.” diyerek onu onayladı. Bu sefer de Safiye konuştu:

“İnsan, ders ve talimle ermiş hatta evliya olabilir. Neden tek başına bunu beceremesin?” deyince Kudretin sabrı taşı.

“Tabi tabi senin gibi dili bir karış uzun iffetsiz bir kadın olur.” diyerek Safiye’ye saldırdı. Safiye bu sözlerle karşı bir şey söylemedi. Kudretle yüz göz olmak istemiyordu. Ama Mehram cevapsız kalmadı:

“Ahlaksız kadınların iffetleri olmaz ama bütün zeki kadınlar da öyle senin dediğin gibi kötü insanlar değildirler. Zeki kadınlar, belki ötekilerden daha sık iffetlerini kaybederler ve buna ötekilerin verdiği değeri vermezler.” Kudret şuh bir kahkaha atarak;

“Sen öyle san bir tanem. Bıktım bu sıkıcı konuşmalardan. Haydi, kızlar raksa! Bunu ahenk ve duruş güzelliği için yapalım. Şarkı da söyleyelim. Sesiniz yumuşak, kırlangıç cıvıltısı, kanaryaların ötüşü gibi olsun...” dedi.

Yine cariyelerden birisi ud çalmaya başladı. Alnı, çenesi, gerdanı dövmele Kudret, omuzunu sallayıp Safiye’ye doğru yaklaşıp hasedinden çatlatmak istercesine göbek atmaya başladı. Her zaman olduğu gibi Cevahir de ona eşlik etti. Göbek atanların sayıları arttı. İpek göyneceklerini çıkarıp bellerine dolayan kadınların sallanan memeleri arasında göbek atan Kudret, şen kahkahalar atıp sedirde oturan Safiye’yle Mehram’ı çatlattığını sanıyordu. Bunun için onlara bakıp Cevahir’in kulağına eğilerek;

“Davut’a dikkat et. Sarayda etkili bir adamdır. Onu etkilemeye çalış.” dedi.

“Ya halife hazretleri?” deyince Cevahir, kıvıran Kudret’in sanki yüzü çarpıldı. Cevahir ise sanki bunu fark etmemiş gibi göbek atarak Kudret’i tavaf edercesine etrafında döndü.

Bu sırada cariyeleri yarı çıplak halde yakalayan Haşim, bu fırsatı kaçırmayıp göyneğini çıkararak onlara katıldı. Cariyeler gülüşüyorlar, göbek atarken meme uçlarını hadım harem ağasının yüzüne gözüne sürüyor, bundan zevk alıyorlardı. Kudret’in tüm sarayın haberdar olduğu Adab-ı Muhaşeret dersi çırlıçıplak cariyelerin Haşim’i altlarına alıp ezercesine sıkmaları ve vücudunu mınıcıklamalarıyla tam bir edepsizlik halini almıştı.

Birkaç gün sonra sıra yine Kudret’in vereceği Hitabet dersine gelmişti ki sarayda adeta kıyamet kopmasına neden olan bir olay oldu. Cevahir, bir gece karanlığında aniden bahçede birilerinin dolaşıp harem dairesine taş attıklarını söyleyince Haşim, Davut ve İbn Kurar’ın olaydan haberdar edilmesiyle tüm asker ve subaylar bahçeye koştular. Gece karanlığında bir şey göremeyen adamlar, o hırsıyla sarayın dışına çıkınca birkaç zavallı insan o anlık öfkelerin kurbanları olarak öldürüldüler. Günlerce sarayın bahçesindeki ağaç dipleri kandillerle kontrol edildi. Saray dışında dolaşanlar yakalandılar. Halife bile başına bir kötülük geleceğinden korktu.

Bunlara sebep olan cariyelerse fazla orali değillerdi. Kudret, yeşil ördek kadifesinden şalı altına leylak rengi papuçlar giymiş, her zaman olduğu gibi uzaktan salına salına harem dairesine doğru yaklaştı. O, yüzü peçeli olduğu halde ayartıcı bakışlarla insanları etkilemeye çalışırken Mehram’ın elinde tuttuğu bir ipe asılı iki boncuk birbirine çarpmaya başladılar. Kudret yaklaştıkça boncuklar daha fazla çarptılar. Safiye, Mehram’a garipseyerek baktı. Mehram, ona gülümseyerek bunu sonra anlatacağını ima etti. Zaten içeri giren Kudret, konuşmaya başlamıştı:

“Bir kadın iyi süslenmeli, yüzünü güzelce boyayıp pudralamalı, sonra güzel kokular sürmeli, göğsünü sahibine hafifçe açmalı, benim gibi kıvrak kıvrak yürüyüp bakışlarıyla erkeğe çok şeyler hissettirmeli. Onu tahrik ederek ardından sürükleyebilmeli. Sonra da konuşmalı; ‘Ben sizin sadık bendeniz, köleniz Kudret, tüm isteklerinizi yerine getirmeye hazırım.’ diyerek erkeğin sakallarını sıvazlayıp parmaklarını onun dudaklarına doğru götürürken kendini onun kollarına bırakmalı. İşin doğrusu, erkeği etkilemede sözün fazla yeri yoktur kızlar. Güzel kadın, vücuduyla konuşmasını bilendir.”

Cariyeler, anlatılanlarla mest olmuş halde;

“Öyledir Kudret.” dediler.

“Güzel konuşmak nedir ki! Bir kadın gereksiz yere konuşmamalı. Kediler gibi miyavlayıp erkeğin içini gıcıklaymayı bilmelidir. Erkekler ahmaktırlar, hoşlarına giden sesleri çıkarıp koyunlarına gireceksin... Allah muhafaza! Bazı kadınlar, erkeklere karşı soğukturlar. Oturur bol bol konuşurlar ama erkeklerin koyunlarına girmezler. O kadınlar, baykuşlar gibi uğursuzdurlar. Onlara elini süren hamile kalmaz.”

“Yaa, tövbee tövbee!” diyen cariyeler korktular.

“Sen öyle sanıyorsun Kudret! Çünkü senin ömrün hep erkekleri ayartmakla geçti. Sana göre kadın, erkeğin kölesi olmak için vardır. Hâlbuki kadınla erkeğin paylaşacakları başka şeyler de vardır.”

Safiye’nin bu sözleriyle ortam yine gerginleşecekti. Onun hâla akıllanmadığını gören Kudret, içten içe ona kesin bir darbe vurmaya karar verdi. Fakat cariyelere bunu belli etmeyip ikisinin birbirlerini çekememezlikleri olarak yansımasında zarar yoktu.

“Aman Allah’ım, erkeksizlik senin başına vurmuş. Bu cariyelerin hepsi buraya halifenin koynuna girip onu mutlu etmek için geldiler. Sense neler saçmalıyorsun. Bu kadınların hepsinin hayalinin bir şehzade anası olmak olduğunu bilmiyor musun? Herkes senin gibi erkeklere karşı soğuk değil ki.”

“Delirmiş olmalı.”

“Erkeksizlik başına vurmuş.” dediler ardsıra. Mehram, daha sakın bir sesle konuştu:

“Elbette cariyelerin hayalleri bir şehzade anası olmaktır ama şehzadelerin kendi kardeşleri tarafından siyaseten katledikleri bir dünyada yaşıyoruz. Sen, birkaç çocuğu birden bir anda boğulan bir ananın acısını biliyor musun? Kadını yalnızca erkeği mutlu edecek bir mal gibi görürsen o kadın ne insanlığından bir şey anlar, ne çocuk yetiştirmeyi bilir, ne de mutlu olabilir.”

“Sus! Çokbilmiş şey. Senin kafanı kimin karıştırdığını biliyorum.” dedi Kudret.

İşte o sırada içeri hırsla giren Haşım’ın, bir elinde oklava olduğu halde burnundan soluduğu görüldü. Harem ağası;

“Seni şıllık seni! Benim erkeğime göz koyarsın ha!” diyerek Kudret’in saçlarını yakaladı. Kudret çılgık atarak onun elinden kurtulmaya çalışsa da bu çabası fayda etmedi. Haşım’ın öfkesinden korkan cariyeler sağa sola kaçıştılar. Haşım’s e elindeki oklavayı Kudret’in poposuna vuruyor, arada bir koynundaki nameyi sallayarak tehdit savuruyordu.

“Kız bu name halife hazretlerinin eline geçse seni iple boğdurur, nankör köpek. Kalkıp ona buna name yazma cesaretini kim verdi sana ha! Neredeyse tüm subayları ayartıyorsun kaltak!” diye bağırırken Haşım, Kudret biraz önceki heybetini tümünden yitirmiş halde harem ağasına yalvarıyordu:

“Vallahi yalan Haşım. Ben yazmadım. İftiraa iftiraa!”

Ne yaptığını çok iyi bilen Haşım, Kudret’e haddini bildirmeye kararlıydı.

“Yook! Öyle üç dirheme beş köfte olmaz canımın içi.” diyen Haşım, Kudret’in saçlarını azrail gibi tutmuştu. Kimsenin bu işe karışmaya da niyeti yoktu. Kudret ağlayınca Safiye, onu Haşım’ın elinden çıkardı. Bir köşeye sinen Kudret’in aklı başına gelmiş olmalıydı diye düşünürken Safiye, Kudret yerinden sıçrayarak dışarı çıkan Haşım’ın ardından koştu.

“Haşım, Haşım bekle beni. Seninle çok önemli şeyler konuşacağım.” Haşım yüz vermese de Kudret’in sakız gibi yapışacağını biliyordu.

“Dua et Safiye’ye, vallahi araya girmeseydi seni kimse elimden kurtaramazdı.” deyince Haşım, Kudret sırnaşarak;

“Kim söyledi sana o yalanı. Vallahi benim kimsede gözüm yok. Haşim, sana nasıl bu ihaneti yapacağıma inanırsın?” dedi. Haşim, ona kesin bir dille;

“Alâaddin’in yakasını bırak, yoksa seni yakarım.” dedi. Kudret, sanki biraz önce itibarı beş paralık olan ve kalçaları moraran o değilmiş gibi gülümsedi;

“Al Alâaddin’i başına çal. Allah ikinizde belasını versin.” diyerek Haşim’e boyun eğdi. Kapının ağzında sakız çiğneyip etrafa hışımlı bakışlar atan Haşim, olan bitenlerden bir şey anlamayan cariyelere ve kendilerini tiksintiyle izleyen Safiye’ye baktı. Sonra Kudret’e omuz vurarak;

“Darılmadın ya!” dedi. Kudret, aynı pişkinlikle cariyelere bakarak cevap verdi:

“Niye darılayım ki. Sen hepimizin hem anası hem de babasısın. Vurduğun yerde gül biter.”

“Vurduğu yerde gül biter.”

“Evet ya, gül biter.” dedi cariyeler.

Kudret, sırnaşarak Haşim’in koluna girmiş dışarı çıkıyordu ki cariyelere hâla itibarlı bir ses tonuyla seslendi:

“Pencerelerin tüllerini kapatın kızlar. Sarayın bahçesine gizlenip burayı izleyen casuslar olduğunu bilmiyor musunuz?”

“Kim böyle bir şeye cesaret edebilir ki? Sarayın bahçesi nöbetçi kayıyor.” deyince tedbirsiz bir cariyeye, Kudret bunu fırsat bilerek;

“Ne bileyim ben. İki hanım efendi pencerenin başından ayrılmıyorlar her nedense.” dedi.

Bu sırada Cevahir, Kudret’e destek verme gereği duyarak;

“Tülleri sıkıca örtelim.” dedi. Cariyeler, bu sözlerden ve Kudret’le Haşim arasında yaşananlardan sonra korkarak sedirlere çekildiler. Koridorda Haşim, Kudret’e sordu:

“Nereden çıkardınız bahçede birilerinin gizlendiğini anlamadım bir türlü. Halifeye kadar tüm saray hop oturdu hop kalktı. Senin bir hesabın var ama...” Kudret, bozuldu. Haşim’i ciddiye almak gerekiyordu. Belki de Safiye’den önce bu hadıma bir ders vermek lazımdı.

“Gözlerim önüme aksın ki geçen akşam gözlerimle birilerinin Safiye penceredeyken taş attıklarını gördüm.” deyince Kudret, Haşim kurnazca güldü.

“Her neyse, şimdi inanmış gibi görünelim. Zaten erkekleri inandırmayı başardın...” dedi.

HÜLAGÜ’DEN BAĞDAT’A MEKTUP

Bağdat sıtma, dizanteri ve tifoyla karvrulurken, insanlar Dicle kıyılarına kaçıyorlardı. Nerede olurlarsa olsunlar, yine komşu kentlerin savaşları konuşuluyor, yaklaşan Moğol tehlikesi görmezden geliniyordu. En son Kahire’den gelen haberler kimileri güldürüyor, kimilerini ise kaygılandırıyordu.

Kahire’nin hasta sultanı Eyüb, Haçlıların saldırıları sırasında ölmüş, düşman kentin kapılarına dayandığında orduya onun ölümünün nasıl duyurulacağı endişe yaratmış ama Secere ed Dor adlı bir cariyenin şaşırtıcı görüşleriyle durum kurtarılmıştı. Yaşlı emir Fahreddin’e sultanın ağzından Müslümanları cihada çağıran bir mektup yazdırılmıştı. Bir ihanet sonucunda Haçlılar kente girip kaçan emiri öldürmüşler, kente dağıldıklarındaysa köle ordusu Memlükler tarafından yok edilmişlerdi. Eyüb’ün oğlu Turanşah’la anlaşamayan Baybars ve adamları iktidarı ele geçirmişler ama aniden tahta oturmaktansa dünyada görülmemiş bir şeyi yapıp harem cariyelerinden Secere ed Dor’u iktidara getirmişlerdi...

Kabul salonu, göz kamaştırıcı mefruşat ve mobilyalardan geçilmez haldeydi. İpek perdeler, Fars ibrişim ve süslemelerin en zarif örnekleri salona muhteşem bir görünüm veriyordu. Şamdanlar bol, altın işlemeli kırlentler ve ipek mendiller vardı. Kahire de olanları duyduğunda;

“Rezalet!...” diyerek haykırdı El Mutasım. Karşısında el pençe divan halde duran Başvezire ancak böyle dış meselelerde hayretler göstererek hâkimiyetini kabul ettiren halife, Kahire’ye ateş püskürüyordu:

“Bir cariye hemde. Kürt mü yoksa Ermeni mi Allah bilir. Ne olduğu belli olmayan bir kadını tutup devletin tahtına oturarak adına hutbe okutmak ve mühür yaptırmak nerede görülmüş. Vallahi başımıza taşlar yağacak.”

Başvezir Müeyyidüddin de ona katıldı.

“Allah muhafaza, cariyeler sultan, kölemenlerde vezir olursa vay halimize! Sultanımız kaygılarında haklıdır. İzin verirseniz çok yakınlarda ziyaretime gelen bir din âliminin anlattıklarını sultanıma nakledeyim.” Halife başıyla işaret edince Başvezir konuştu:

“Efendimiz, bu zat Harran’da ünlü, namı diğer Şeyh Cemaleddin’dir. Anlattığı bir rivayet çok ilgimi çekti. Harranlı diye tanınan bir sapkından bahsediyordu. Söylediğine göre Hz. Ali’den kaldığı rivayet edilen Sır Mushafı, sapkın olup başı vurulan Sühreverdi’nin müridi Şems’in yoluyla yıllar önce bu adamın eline geçmiş. Bu Harranlı, yıllarca Moğollardan kaçarak gizli faaliyetler yürütmüş. Ben, şeyhin yalancısıyım ama söylediğine göre rahmetli sultan Celaleddin’le bile görüşüp ittifak aramış.”

Yanında duran iki zenci kölenin palmiye dallarıyla serinletmeye çalıştıkları Halife, bu öykünün gerisini merak etti. Başvezir bunu fark edince konuşmasına devam etti:

“Efendimiz, bu sapkın adam, yıldızların ilmini iyi bilirmiş. Sonra bir gün, seyyarelerin ve yıldızların hareketlerinden bu zamanda bir peygamber çıkacağını, bunun Zerdüş’t’e inananların, Yahudilerin, Hristiyanların ve Müslümanların dinlerini kaldırarak kıyamete kadar kalacak eşitlikçi bir dini ortaya koyacağını söylemiş. ‘İslam dinini de yenilemek gerek. Zira halk Kur’an-ı Kerim’in gerçek manasını unutmuştur.’ demiş.”

Halife, veziri eliyle susturdu.

“Tövbe tövbe estafirullah! Fazla konuşma vezir, yeterince günaha girdin bugün. Kimse o kâfir, yalan söylemiş ama Moğol hanı Hülagü’de aynı şeyleri bizim için söylüyor. Bu sapkın adamın akıbeti ne olmuş?” Vezir bildiği kadarıyla cevap verdi:

“Moğollar, onu yakalayıp Mugan’a kadar götürmüşler. Hülagü, bizzat görüşüp kitabı kendisine verirse onu Başveziri yapacağını söylemiş. Harranlı bunu kabul etmemiş. Yanında gezdirdiği Elenya adında peri gibi bir kız varmış. O kız da kaybolmuş. Kimileri, Hülagü’nün Harranlı’nın boynunu vurdurup kulağını, onun ağzına yaklaştırarak geleceğini öğrenmeye çalıştığını söylemişler. Kimileriye Harranlı’nın zindandan kaçarak Colamerg dağlarına ulaşmayı başardığını söylemişler. Bu adamın başına gelenler herkes için ibret olacak türden şeylerdir. Şeyh diyor ki hareketine her milletten insan katılmış ama en yakın arkadaşları siyasetleriyle Harranlı’nın yapmak istediklerinin tersini yapmışlar. Hele en bağlı görünenler; onun en gözde, serbest düşünceli müritlerini en basit hatalarından dolayı öyle teşhir etmişler ki hareketin içinde iktidara göz koyan kurnazlardan başka kimse öne çıkamamış... Şeyh, onun her milletten fedailerini kentlerin saraylarına gönderdiğini söylemişti.”

Bu sözler halifenin hoşuna gitmedi. Kızgın bir sesle;

“Kim bunları uyduruyor!” dedi. Vezir;

“Şeyh Cemaleddin efendim. Çok muhterem bir zattır. Buyurursanız huzurunuzda getirteyim.” dedi. Halife, Şii olan vezirin huzuruna nasıl bir insanı getirtmek istediğini merak ederek;

“Bu şeyh, ehlisünnet midir, yoksa kâfir Şiilerden midir?” Şii olan vezirin rengi soldu. Alnında biriken terleri mendiliyle silerek konuştu:

“İsmaililerdendir.” Cevabını alan halife ürkerek;

“Ben, kendimi bildim bileli İsmaililerden kaçıyorum. Ne malum bu şeyhin Alamut’tan gönderilmediği. Ne malum yemeğime zehir koymayacağı!” dedi. Vezir iyice sıkıştı.

“Hâşâ sultanım! Şeyh Cemaleddin zehir olsa bize ne yapabilir ki?”

Bu sözler, halifeyi çileden çıkardı.

“Sus vezir sus! Sen bu gün ters tarafından kalkmışsın anlaşılan. O şeyhi hiç buralarda tutma, hemen geldiği yere gönder.” diyen halifenin önünde eğilen vezir, geri çekilirken halife ayağa kalkarak onu durdurdu. Tahtından kalkıp ona doğru yürüdü.

“Peki, bu Harranlı denilen adam neden fedailerini kentlere gönderiyor? O da mı Alamut’takilerden? Bunların sultanları öldürmeye de niyetleri var mı? Sen ne dersin buna, son

günlerde sarayın bahçesinde olduğu söylenen casuslar olmasınlar?” Halifenin geri adım attığını gören vezir, kurnazca sakallarını sıvazlıyor, yüzüne değişik anlamlar verip bir parmağını dudağında tutmuş halde gözlerini kısarak konuşuyordu:

“Efendimiz, halk her yerde ızdırap içinde. İnsanlar, birileri nasıl olsa ürünlerini talan edecekler diye topraklarını ekmiyorlar artık. Açlıkla gelen hastalıklara birde Moğol kıyımı eklendi. Yakılıp yıkılmayan Müslüman kenti kalmadı. İnsanlar umutsuzluğa düştüler. Kimileri işi daha çığrından çıkarıp kıyamet gününün geldiğini söylüyorlar. Böyle giderse devleti Arapların elinden alıp Fars, Kürt ya da Türk unsurlarının ellerine vermek isteyen sapkınlar güçlenecekler. Hem de bunu daha adil bir düzen adına yapacaklar. Allah, halifemizi başımızdan eksik etmesin...”

El Mutasım, yine vezire çıkıştı:

“Felaket tellallığında üstünüze yoktur. Babama mı rahmet okuyorsun yoksa kuyumu mu kazıyorsun Allah bilir. Şimdi git de bu hikâyenin ayrıntılarını da öğren. Bu Harranlı denilen adam ne istiyor, önce bir bunu öğren.”

Başvezir, halifeye istediği cevapları hemen verdi:

“Efendimiz, Harranlı, o kız için ‘Onu dünyaya değişmem. Türkmen obasından bana kalan emanettir. Ona ihanet etmem, kendime ihanet etmemdir.’ demiş. Ayrıca kızın boynunda bir dövme olduğunu söylüyorlar.”

Halife merakla sordu:

“Nasıl bir dövmeymiş bu?”

Başvezir bu soruya bir cevap bulamadı. Düşünceli olan halife;

“Şimdi nasıl bileyim kimin bu adamın casusu olduğunu. Kudret’in bile boynunda dövme var.” dedi.

Halife, Müeyyidüddin’e yol gösterecekti ki oğlu Ebu Bibi, elinde bir mektup telaşeli bir halde huzura çıktı. Her zaman olduğu gibi Başvezire soğuk bakışlarla bakan şehzade, mektubu halifeye uzattı.

“Kudretli efendimiz, Hülagü’nün elçileri bu mektubu getirdiler. Mektubu alıp elçileri dışarı da tuttuk.” dedi Ebu Bibi. ‘Hülagü’ denilince ayakları titreyen halife mektubu açtı. Okuması için vezire verdi. Başvezir mektubu okudu:

“Ey Bağdat’ın efendisi! Kur’an’ınızda ‘Allah hiçbir kavmin elindeki nimeti, bu kavim kendisini bozmayınca almaz.’ denildiği gibi, yaptığın işler yüzünden bizim gazabımıza uğrayacaksın. Bundan sonra tanrının buyurduğu gibi ‘Her ne yaptılarsa orada hazır bulacaklar.’ Sözü geçerli olacak. Çünkü biz, tanrının kuvvetiyle geliyoruz ve onun kuvvetiyle muvaffak olacağız. Hadisler size ibret ve sözümüz nasihat olsun. Nice kimseleri yok ettik. Bizim kılıcımızdan kurtuluşunuz yoktur. En iyisi yüce Moğol hanlarına bir il olmayı kabul edin ki hayatınızı size bağışlayalım...”

Bunları okuyan vezirin içini bir korku kapladı. Halifeyse adeta tahtına düştü. Eliyle tüm kölelerin dışarı çıkmalarını buyurdu. Vezir hâla mektubu okuyordu:

“Siz nereye kaçarsanız kaçın, oklarımız size yetişir. Atlarımız her attan daha hızlı koşar ve oklarımız sizin kalelerinizi deler. Askerlerimizin sayısı sonsuzdur. Bizden aman dileyen selamete erer, bizimle savaşmaya yeltenenler sonunda pişman olurlar. Siz bize ‘Kâfir’ diyorsunuz, bizde size ‘Fasık’ diyoruz. Sizler haram yediniz ve imanınıza sadık kalmadınız. ‘Zulm edenler nereye gideceklerini ve hangi deliğe tıkatılacaklarını yakından görür ve bilirler.’ diyor kitabınız Kur’an. Biz, bütün işleri takdir eden tanrı tarafından size müsibet edildik. Yeryüzünün batı ve doğusu bizim elimizdedir. Hiç bir yere kaçamazsınız. Sizin için kurtuluş, vakit kaybetmeden himayemize girmektir.”

Bağdat’ın üç yöneticisi de susmuşlardı. Yedi yüz yıllık İslam halifeliğinin son temsilcisi nasıl bir Moğolun boyunduruğuna girecekti. Bunu düşünmek bile korkunç bir şeydi. Emirülmümin oldukça aşağılandığını hissederek vezirin elindeki mektubu tutup yırttı.

“Dinsiz kâfirler! İt sürüleri! Ne yüzle, hangi cesaretle İslama böyle hakaret edebiliyor. Hemen elçilerin boyunlarını vurduralım da koskoca İslam halifesini tehdit etmek neymiş görsünler.”

Ebu Bibi, halifenin emrini yerine getirmek üzere hareket ettiğinde, vezir boynunu eğerek konuştu:

“Emirülmümin cenapları şu zavallı bendenize kulak verirse, elçileri öldürmeyelim derim.”

Sanki birilerinin kendisini durdurmalarını bekleyen halife hemen Ebu Bibi’yi durdu.

“Hele bir veziri dinleyelim.” deyince halife, vezir konuştu:

“Efendimiz, elçileri öldürmekle elimize bir şey geçmez. İyisi mi biz de barbar Moğola haddini bildiren bir mektup yazalım.” Halife çaresizlikle ellerini açarak;

“İnsanlıktan nasibini almamış bir Moğol reisi bizim dilimizden anlar mı ki?” dedi. Vezir ısrarlıydı:

“Anlasa da anlamasa da yazalım efendim. Mademki küstahın dili bu kadar uzun, öyleyse dilimizden anlayacaktır.” Halife;

“Çabuk elçileri çağırt.” deyince, Ebu Bibi yine önemli bir meselenin hallinde dışarıda kaldığını hissetti. O dışarı çıkınca halife, içeriye koruma muhafızlarını çağırttı. Çevresini askerler sarmışken elinde kılıcıyla düşmanın elçilerini bekliyor, Hülagü’ye anlayacağı dilden bir mektup yazdırıyordu:

“Ey Acemistan’ın efendisi! Biz senin adını yeni duyduk, devletinin adınıysa henüz duymadık ama yüce Allah’ın izniyle yedi yüz yıldır bu devletin hâkimi, İslam âleminin Emirülmüminiyiz. Kur’an da en güzel söz şu olsa gerek. Biz söyleyelim, seninde kulağına küpe olsun; ‘Küçük bir birlik Allah’ın izniyle kaç defa büyüğünü yenmiştir, çünkü Allah cesurlardan yanadır.’ Bize cezamızı vereceğini söylüyorsun, tövbe de! Yoksa Allah seni çarpar ve bu kutsal mekâna yönelmen halinde Hint’ten Magrip’e kadar tüm Müslümanlar size karşı seferber olacaklardır...”

Moğol elçilerin ardından halife, Hülagü’nün fazla hoşlanmayacağı türden dik kafalı insanlardan oluşan bir elçi topluluğuyla mektubunu gönderdi. Başvezir, Moğol elçilerin gönüllerini hoş etmeye çalışırken Ebu Bibi, harem dairesinde Kudret’le buluşmuştu.

“Zamanımız fazla kalmadı. Elimizi çabuk tutmalıyız. Davut’u bir cariyeye düşürmeyi başarırısan sıra İbn Kurar’a gelecek. Ordunun komutanlarının iplerini elimize geçirirsek Başveziri alt ederiz.” diyen Ebu Bibi’ye Kudret umut verdi:

“Siz hiç merak etmeyin ama sizden bir ricam olacak, halifemizin gönlünü hoş edecek bir dilber var, adı Cevahir olan bu dilberi ona anlatın ki huzuruna çağırsın. Lâkin adı Mehram olan bir kız varki buz gibi soğuktur. Halifemiz ona elini bile sürmesin daha iyidir.”

Ebu Bibi, bunlara dikkat edeceğini söyledi. Yalnız her şey kendisine bağlı değildi. Harem ağası Haşim’e dikkat etmek gerekiyordu. Haşim’in Başvezirin adamı olması muhtemeldi. Bunun yanında Kudret’e cesaret verici sözler söyledi:

“Göreyim seni Kudret. Bak Secer ed Dor adlı cariyeye şimdi Kahire’de adına para bastırıyor. Senin ondan geri kalır yanın ne ola ki...”

Sevinçten ağzı bir karış açılan Kudret, neredeyse havaya uçacaktı.

“Aman efendimiz, latife yapıyorsunuz. Ben kim Bağdat sultanı olmak kim. Ben haddimi bilirim. O kadın çok akıllı ve zeki olsa gerek.”

Ebu Bibi, özülle sözünün bir olmadığını çok iyi bildiği Kudret’e gülümseyerek yol gösteriyordu ki Kudret kararsızlıkla söyleyeceği başka bir şey olduğunu da hissettirdi.

“Efendimiz, izniniz olursa söyleyeceğim başka bir şey daha var.” Ebu Bibi, şaşırarak;

“Nedir?” dedi.

“Şey, efendimiz. Söylemek pek bana düşmez ama şu Haşim’den şüpheleniyorum. Sanki akşamları harem bahçesine bazı adamları alıyor. Cariyeler korkmaya başladılar.” deyince Kudret, Ebu Bibi bunu gururuna yediremeyerek öfkeli bir sesle;

“Nasıl böyle bir şeye cesaret edebilir? Merak etme sen, nöbetçileri uyarırız. Ayrıca Haşim’i de takip ettiririm.” dedi.

Hülagü’nün tehditlerle dolu mektubunu henüz saraydakiler duymadan tüm Bağdat halkı duymuştu. Buna karşın halifenin de elçiler gönderdiği duyulunca Bağdat’a sıkışan Abbasilerin ne olursa olsun barışı sağlayacaklarına inanmışlardı. Çünkü ne onların ne de Bağdat’ın Hülagü gibi bir devle savaşmaya gücü yoktu. Öyle ya, bu tür sayısız mektubun dolaştığı Irak ülkesinde tehditler ve

tavizler hep olurdu. Olsa olsa halife, Hülagü'ye de bir sultanlık verir, barış korunurdu. Bu düşünce kısa zamanda kente hâkim oldu.

Sarayda hasta düşüp hareme çekilen halife, Ebu Bibi'nin kendisine bahsettiği Cevahir'e sırtını ovdururken Haşim'i, ardından da Kudret'i dinlemiş ama onlara bir şey dememişti. Kudret'in Safiye'yi çekemediğini bildiğinden ona yalnızca fitne fesat işlerine bulaşmamasını söylemişti.

Haremde bunlar olurken, askerler ve cariyeler, Başvezirin gelmesini beklemekteydiler. O gün, Helo'nun yanında oturan Siyamend, başına gelen garip bir olayı düşünüyordu. Yüzü peçeyle örtülü bir kadın ona gizlice bir name vermişti. Yüzü kızaran Siyamend, cariyelerle oynaşan askerlerin başına gelen şeyin kendi başına da geldiğini, yani bir aşk ilanıya karşılaştığını sanmıştı. O günün sabahında, kılıçları bellerinde sıkı giyinmiş askerlerin yürüyüşlerini izlerken mektubu açıp okumuştı.

“Zamanımız az kaldı. Göreviniz Mushafa uymaktır. Yani halifenin askerlerini ve subaylarını yaklaşan tehlike konusunda uyarmanızın zamanı gelmiştir. Hedefiniz Kürtlerle, Türkmenlerle, Araplarla ve diğer milletlerin askerleriyle birleşerek yalan saltanatını yıkmak ve asıl tehlikeye karşı birleşmektir. Unutma, yalnız değilsin. Sarayda bir kişi daha var. Bu nameyi okuduktan sonra yok et.”

Bu nameyi okuyan Siyamend'in yüreği hızla çarpıyordu. Yıllardan beri ilk defa ardından koştuğu insanlar tarafından görevlendirilmişti. Kimbilir, belki de yüzlerce kişi arasından seçilerek halifenin sarayına gönderilmişti. Demek ki artık harekete geçme zamanı gelmişti. Görüşlerini açıklamalıydı. Eziklik yaşadığı yılları anımsadı. Yurtları yakılan insanların hâlâ ölmeyen özgürlük özlemlerinin babası ve amcasıyla birlikte toprağa gömülüşünün yüreğinde yarattığı acı ve Saro'nun ülkesinden kaçışı Siyamend'e acı dolu geçmiş hatırlattı. Ya Celaledin'den kalan ve kendilerini oraya buraya vuran çaresiz Harizmli'lerin düştükleri hale ne demeliydi. Qavilerin, on tane Harran'ı yerle bir edecek güçleri varken birbirlerine düşerek yenilmelerinin Harran'da yarattığı hayal kırıklığını unutabilir miydi? Ya öncüsü Harranlının başına gelenleri, kardeşin kardeşe yaptığı bu vicdansızlığı unutabilir miydi?

Başvezir Müeyyidüddin, kırmızı kadifeden altın sırmalı bir kaftanla yanında saray erkânından önemli kâtipler olduğu halde girdiği salonda halifeyi bile bastırır bir haşmetle muhafız birliğine seslendi:

“Bu yıllarda İslam âlemini bir umutsuzluk sarmış gibi. Bu da devletimiz için tehlikeli durumlara yol açıyor, sapkın mezheplerin tekrar türemelerini sağlıyor. Sapkınlığa karşı silahımız, Kur'an ve hadislerdir. Bir de halifenin yanında güçlü devlet adamlarının olmasıdır elbet. Sanırım Emirülmüminin hazretleri ders verirken çok isabetli bir şekilde ünlü devlet adamı, Melikşah'ın sağ kolu olan Başveziri Nizam-ül Mülk'ün sık sık yanındakilere anlattığı bir öyküyü anlatmış. Ben de aynı kaynağa başvurmak istiyorum. Siyaseti bilmek için bu ünlü vezirin tecrübelerine kulak vermekte büyük faydalar var.

Bir zamanlar ortaya çıkan bir olay devlet adamlarının rollerini anlamamız için iyi bir örnektir. Mazdek'i duymuşsunuzdur. Bu sapkın adam da İran'da Zerdüşti dini hâkimken ortaya çıkıp ‘Zerdüşti dinini yenileyeceğim. Halk, Zend Avesta'nın manasını unutmuştur. Yazdanın emirlerini kulak ardı etmiştir.’ demiş. Hükümdar Kubat, yanındaki müneccimlerin etkilerini kırabilmek için ona kulak vermiş. Her şeyin eşitçe bölüşülmesini savunan Mazdek, kadınların da ortak paylaşılmasını savununca hükümdarın oğlu Nuşirevan, bundan rahatsız olmuş...”

Müeyyidüddin konuşurken Kudret, cariyelerin içinde kahkahayı bastı. Çevresindekilerin duyabilecekleri bir sesle, ‘Aman Allah'ım bu vezir ne diyor böyle!’ dedi. Kahkahayı duyunca konuşmasını durduran vezir, öfkeyle Kudreti dışarı çıkarttırdı.

“Terbiyesiz kadın! Suç sizlerin değil, sizi buraya sokanlarındır.” dedi. Vezir daha sonra dersine kaldığı yerden devam etti:

“Nuşirevan, müneccimleri böyle azarlamış. İşte akıllı bir şehzade böyle davranır. Yoksa kimi kendini bilmezler gibi elini babasının haremine atıp subayları düşürmeye kalkışmaz.”

Gül suyu kokuları içinde kiminin akıllı anlatılan hikâyede, kimininse cariyelerdeyken vezirin bu sözleriyle kalçalarına sanki diken batmış gibi huzursuzlanan askerler uykudan uyanmış gibi

dikkatle vezire kulak verdiler. Bir taraftan da vezirle Ebu Bibi arasındaki çekişmenin iyice su yüzüne çıktığını bildiler. Vezir konuşuyordu;

“Şimdiki vezirlerin işlerini yapan değerli müneccimler, hükümdar Kubat’a gidip, ‘Ey efendimiz, bizler Mazdek’in söylediklerini Hz. Âdem zamanından beri hiç bir kitapta okumadık. Hatta Şam ülkesinden çıkan bunca peygamberden duymadık.’ demişler. Ama Kubat, onları dinlemediği gibi oğlunu da bu mezhebe girmeye zorlamış. Bunun üzerine Nuşirevan, uzaklara haber gönderip bir müneccimi çağırmış. Müneccim kırk gün sonra bir dişi deveye binmiş halde gelmiş. Kubat’la gizli konuşmuş; ‘Peygamberlik Mazdek’e değil, Muhammed Emin adlı bir zata verilmiştir. Bu zat peygamberlik davasını güdecek ve fevkalade bir kitap getirecektir. Ateşe tapmayı ve bütün dinleri kaldıracak, cenneti vaad edecek, cehennemle korkutacak, şeytandan kaçınacak ve meleklerle dost olacaktır. Bu Mazdek kendisini peygamber sanmaktadır. Hâlbuki peygamber acem değil, Arap olacak. Muhammed Emin, yabancı bir kimsenin başkasının haremine girmesine izin vermeyeceği gibi, bir kişinin başkasının malında buğday tanesi almasına da izin vermeyecektir.’ deyince müneccim, bu sözler Kubat’ın hoşuna gitmiş. Bunun ardından Mazdek’i ve yandaşlarını yok etmişler. Ama Nuşirevan, babasını da ayaklarından zincirlemeyi bilmiş...”

Yüzünü kaplayan sakallardan dolayı dudakları bile seçilemeyen sarıklı vezir, askerlerin getirdikleri bir tahta oturmuş, kendisine put gibi bakan subaylara anlattığı öyküyü bitirdi. Saray mabeyncisinin getirdiği kuyu suyuyla yapılmış soğuk bir şerbeti içti ve ‘Bir sorusu olan var mı?’ diye sordu.

Umursamaz görünen yüzlere bakan vezir, kimsenin bir şey sormayacağına emin halde kalkıp gitmeyi düşünüyordu ki bir elin havaya kalktığını gördü. Kimsenin fazla varlığından bile haberdar olmadığı Siyamend, vezirin işareti üzerine diri bir duruşla ayağa kalktı. Kısaca kendisini tanıtip konuştu:

“Efendim, çok önemli bir öykü anlattınız. Ben de Mazdek hakkında bir kitap okumuştum. Bana öyle geldiki Zerdüş dini İran’da müneccimler eliyle çok katı bir dine dönüştürülmüştür. Hatta dini kendi çıkarları için kullanan müneccimler, savaşlarda kazanılan toprakların da çoğunu kendilerine almışlardır. Bunun için İran’da yoksul halkın hep isyan ettiği bilinir. Acaba biz, Mazdek’in düşüncelerini tümünden yanlış olduğunu söylersek haksızlık olmaz mı?”

Hem vezir hem de askerler şaşkın halde böyle konuşma cesareti gösterebilen gence baktılar. Vezir hiddetle ona karşı çıktı:

“Haksızlık olmaz elbet! Böyle konuşulur mu Allah’ın Kürt’. Mazdek bir kâfirdi. Neredeyse kalkıp gerçek peygamber Mazdek olmalıydı diyeceksin.” deyince vezir, herkes Siyamend’e acıyarak baktı. Bu onun sonu demekti. Öte yandan cariyeler de tül perdenin ardından bakıp onu tanımaya çalıştılar. Mehram’la Safiye’nin gözleri sevinçten parlamış, birbirlerinin ellerini tutmuş halde cesaretli gence baktılar. ‘Allah’ın Kürt’ü’ sözüyle beyni zonklayan Siyamend, cesaretle konuşmaya devam etti. Bu sefer sesi daha güldü.

“Hülagü de bir kâfirdir ama ülkeleri fethettikçe dinini değiştirmeyi bile düşünebiliyor. Öyleyse neden Kubat gibi birçok ülkeyi fetheden bir sultan da kendi devletinin dinini daha hoşgörülü olacak şekilde yorumlamasın. Bunun için Mazdek kendi kendine ortaya çıkmamıştır. Herkes de biliyor ki onun ölümü ardından İran halkı huzur görmemiştir.”

Siyamend’i dinleyen askerler, onun ne söylediğine kulak vermekten çok bu konuşmasının kendisine nasıl zarar vereceğini merak ediyorlardı. Başvezirin karşısında söylenecek sözler değildi bunlar. Aynı şeyleri düşünen vezir ise bu çıkışa farklı bir açıdan baktı. Kendisi de halifenin sarayında düzeni sağlamasına rağmen daima bir Şii olduğu yüzüne vurulan bir mağdurdu. Neden sıradan bir askeri karşısına alıyordu ki?

“Bak oğlum, beni iyi dinle. Ömrüm bu sarayda siyaset yapmakla geçti. Siz Kürtlerin biraz dik kafalı olduğunuzu bilirim. Belki de bu yönünüz iyidir. Bir asker, biraz da dik kafalı, sözünün eri olmalıdır. Yani Mazdek’in neyi ne kadar doğru ya da yanlış yaptığı önemli değildir. Önemli olan sonuçtur. Her zaman söyleyeceğiniz sözleri ölçüp biçin. Dikkat edin ki diliniz kellenizi götürmesin. Tabiki senin sözlerin şöyle de yorumlanabilir; nasıl müneccimler Zerdüş dinini saptırıp kendi çıkarları için kullandıysa Allah muhafaza yanlış mezhepler İslam dinini de saptırabilirler. Nitekim

Emeviler, İslamı saptırdılar ve onların ardından gelenlerin de farklı bir şey yapmadıkları aşikârdır. Yeri gelmişken Harran'dan buraya kadar gelen değerli Şeyh Cemaleddin'in anlattıklarını anlatmak isterdim. Bu değerli şeyh, Harranlı adındaki bir sapkının nasıl Hz. Ali'den kalma Sır Mushafı'na sahip çıktığını anlatıyordu. İşte dinimiz bozulmasaydı böyle şeyler olmaz, sapkınlar kalkıp dini düzeltmekten bahsetmezlerdi. Şimdi sen de düşüncelerini tekrar bir süzgeçten geçir. Cesaretli konuşmak mertliktir ama her zaman da gerekli değildir.”

Vezir, bir ceza vermeden Siyamend'i oturttuğunda ‘Allah’ın Kürt’ü’ daha güçlüydü. Subaylar şaşkın halde ona bakıyorlar, bu cesareti nereden aldığını merak ediyorlardı. Lâkin herkes böyle yapmıyor, kimileri de ona haddini bildirmeyi düşünüyorlardı. Helo, her zaman olduğu gibi Siyamend'in yanı başındaydı.

“Cesaretli konuşman beni çok etkiledi. Kesinlikle ülkemizin etkili mirlerinden birisinin oğlu olmalısın. Başka türlü böyle konuşman imkânsız.” diyen Helo'ya gülümseyen Siyamend;

“Ne düşünürsen düşün ama benim babamın yoksul bir çömlekçi olduğu kesindir. İsterseniz kalkar bunu herkesin içinde söylerim. Konuşurken sırtımı kimseye vermedim. Yalnızca konuşmayı istedim. Başka türlü konuşanlar ancak dillerini ve sözcükleri kirletmekten başka bir şey yapmazlar.” dedi. Helo, pişmanlık duyarak;

“Sana inanıyorum ama senin için kaygı duyuyorum. İnan bana, bu konuşmandan sonra herkes senin güçlü bir mirin oğlu olduğuna, vezirin de bu yüzden sana ceza vermediğine inandılar. Şimdi herkes seni izleyecek ve bir açığını bekleyecekler. Göze battın bir kere. Araplar, kendilerinden olmadığın için, acemlerse Şii olmadığın için uzak duracaklar. Kürtleri de biliyorsun, ne kadar sana sahip çıksalar da her biri kendisini Kürdistan'ın miri sanmaktadır.” dedi. Siyamend, Helo'nun kaygılarını anlıyordu. Onu rahatlatmak içinde olsa;

“Şimdi seninle candan iki arkadaş değil miyiz? Öyleyiz tabi. O zaman senin yanında herkes benim de bir mirin oğlu olduğumu sansınlar.” dedi. Helo, çevrede fazla kimsenin olmamasından yararlanarak konuştu:

“Seninle canı gönülden arkadaşsak eğer, senin başına bir şey gelmemesi benim de görevimdir. Harranlıyı ve farklı meseleleri biliyorum. Her konuda farklı düşüncelerin olduğunu da biliyorum. Artık bana anlatmalısın.” Siyamend, bu sözlerden sonra Helo'ya hak verdi. Onunla daha açık konuşmanın zamanı gelmişti. Ya gerçek iki yol arkadaşı olacaklar ya da bu iş burada bitecekti.

“Amacımız büyüktür. Bugün, Müslümanların üzerlerinde dolaşan kara bulutları görüyorsun. Hülagü'nün amacı İslam dinini ortadan kaldırmak gibi görünüyor. Belki de Frenklerle birleşip tümünden Hristiyan olacaklar. Buna karşı halife kendisini hâla dünyanın en etkili sultanı sayıyor. Elini de çabuk tutmuyor. Mısır'da kölemenler, Anadolu'da Türkmenler, Kürdistan'da Kürtler özgürlük ve eşitlik için ayaklanıyorlar. Peki, bizler ne için varız ki!”

Helo, Siyamend'i pür dikkat dinledi. Onun bir şekilde Harranlı'nın adamlarıyla ilişki içinde olduğunu anladı. Bir yol ayrımındaydı. Siyamend'in gördüklerini görmüyor değildi. O da olanlardan rahatsızdı. Fakat bu düzene karşı çıkabilecek ve ciddiye alabileceği bir hareket yoktu. Harranlı ve tarikatını ilk defa bu sarayda duymuştu. Bir Kürt hareketinin varlığından heyecan duymuyor değildi ya, keklik nesline benzeyen Kürtlerin birbirlerini arkadan hançerlediklerini de bilmiyor değildi. Tüm bunlara rağmen yanında oturan tertemiz bir arkadaş için de olsa neden bu yola girmesini ki.

“Biliyor musun, gizli bir haber aldım. Moğolların ünlü komutanları Baycu Noyan, Kılıçaslan'dan da destek güçler alarak Anadolu'dan yola çıkmış...” deyince Helo, Siyamend onun da arayışa girmeye kararlı olduğunu sezdi. Helo'ya bu konudaki düşüncelerini açtı:

“Türkmenler, Anadolu'da Moğollara direnecekler. Kürtler de direnirler. Duyduğuma göre Harranlı, Culamerg dağlarından fedailerini kentlere göndermekte. Kölemenlerse zaten Mısır'ı ele geçirdiler. İşte burada kilit, Bağdat'ın elindedir. Ne halife ne de başkaları bunu göremiyorlar. Hepsini iktidar kavgasına düşmüşler.”

Bu konuşmadan sonra Siyamend'le Helo, sık sık bir araya gelip Harranlıyı ve ışık arayışını konuştular. Siyamend'in anlattığı birçoğu hayal ürünü mü yoksa gerçek mi olduğu bilinmeyen

olayları ezberleyen Helo, kafasında Harranlıyı, George'u, Elenya'yı, Hasret'i ve Şirvan'ı canlandırmaya çalıştı.

O günlerde Safiye hastalandı. Haşim'le Kudret, yine birbirlerine düştükleri için hekimbaşının, Safiye'yi kentin yakınlarındaki bir kaplıcaya göndermesine kimse itiraz etmedi. Safiye'yi, Mehram'la birlikte bir tahtırevanda götürecek askerlerin başına Siyamend verilmişti. Kentin dışında Kudret ve Haşim ikilisinden kurtulan Safiye fırsatını bulunca Siyamend'le konuştu:

“Başvezire karşı sözleriniz çok cesaretliceydi.” Siyamend, tanımadığı cariyenin kendisiyle tanışmak istediğini anladı. Bundan memnun olduğu halde ilgisini çeken cariyeye hâla yüzü peçeli olanıydı.

“Benimle konuşmak isteyen kişilerin yüzlerini örtmelerine anlam veremiyorum.” deyince Siyamend, Mehram mahcup halde yüzünü açtı. Kestane rengi saçları, uzun kuğu boynundan göğsüne sarkıyor, ela gözleri insanın içine işliyordu. Kumral tenli kızı tanıyan Siyamend, çarpılmış gibi olduğu yerde kala kaldı.

“Elenya!” dedi. Yanakları kızaran kız, yumuşak bir sesle;

“Benim adım Mehram.” dedi ama boynundaki dövmeyle Siyamend'in görmesini engelleyemedi. Siyamend, onun Elenya olduğunu bildi. Bu konuyu fazla kurcalamayıp cariyelerin karşılmasına oturdu. Safiye, ikisininde hallerinde bir gariplik olduğunu fark etti. Bunun nedenini fazla anlamasa da bir süreliğine onları baş başa bırakmayı uygun buldu. Siyamend, her ne kadar Elenya'nın gözlerine bakmaya çekinse de sonunda ona bakma cesareti göstererek konuştu:

“En son Harran'da, hasta düştüğümde Harranlıyla birlikte yanımdaydın değil mi? Sonra kayboldun. Seni aradım ve o yeraltı kentinde buldum. Ama ne bulmaydı öyle! Bir büyü gibi yine kayboldun ve ben cehalete boğulmuş bir medreseye hapsedim. Yalnızca senin hayaline tutunarak o acılara katlanabildim. Sonra buralara kaçtım. Papaz George'un şehit edildiğini öğrenince başına kötü şeyler gelmesinden korktum.” Elenya, yanakları kıpkırmızı halde ona ne diyeceğini bilemedi. Ama içinde garip bir duygunun oluştuğunu, bir şeylerin ondan kendisine, kendisinden de ona aktığını hissetti. Siyamend, çok genç olmasına karşın duruşu sağlam, sözünün eri bir insan olduğunu göstermişti. Onun gibi birisine Harranlı'nın ne kadar ihtiyaç duyduğunu bilen Elenya;

“Bir gün, onunla tanışmanı isterim. O zaman sen de bu arayışın ne kadar büyük olduğunu, hayallerimizin gerçek olabileceğini, abartılardan uzak halde kendimizi özgürleştirebileceğimizi göreceksin. Başvezirin karşısında korkusuzca duruşun bunun bir işaretiydi. Şimdi bana söyler misin, sen beni takip mi ediyordun?” dediğinde Siyamend'in yüreği hızla çarpıyordu.

“Nasıl dersen öyle olsun sırların kızı. Hem seni, hem de seni buraya getiren nedenleri takip ediyordum. Buna hakkım vardır herhalde.”

Birbirlerini sevdiklerine şüphe yoktu ama bir kara sevdaya kapılacak kadar da rehavet içinde değillerdi. Üstelik askerler, onları gözlüyorlar, zamanlarının fazla olmadığını hissettiriyorlardı. Bunu fark eden Elenya, ona vermesi gereken bilgileri verdi.

“Maro'nun kızı Şöhret de burada. Adını değiştirmiş. Mutlaka onun da bir görevi olmalı.” diyen Elenya ile bu sefer bir yol arkadaşı gibi konuşan Siyamend;

“Onun görevini de Maro vermiş olmalı. Bunun Moğollarla da bağı olabilir.” dedi. Elenya, gelecek hakkındaki kaygılarını da ona açtı:

“Başvezirle şehzade birbirleriyle kıyasıya savaş halindeler. İkisi de hareme el atmışlar. İbn Kurar'la Davut'u da kavgalarına bulaştırmak istiyorlar. Hareme zehir sokanlar var. Bu işin sonu nasıl olur bilmem. Elimizi çabuk tutmamız gerekiyor. Bunun için düşüncelerimizi yaymak gerekiyor. Zaman kaybetmeden Bağdat uyanmalı. Yoksa çok geç olacak.”

Yıllarca bu anın özlemini çeken Siyamend, elini Elenya'nın eline götürmüştü. Kızın elini tutmuş, ondaki sıcaklığı yüreğinde hissetmişti.

“Sen, benim komutanımsın bundan sonra. Ne dersen benim için emirdir.” diyen Siyamend'in eline bir mendil sıkıştıran Elenya, sevgiyle hüznün iç içe olduğu bir sesle konuştu:

“Yakınlarımdan bana kalan bu yadigârı sana veriyorum. Ona sahip çık.”

Siyamend, mendili koklayıp koynuna koyduktan sonra oradan ayrıldı. Tekrar saraya dönünceye kadar bir daha Elenya'yla konuşamadılar. Saraya döndüklerindeyse Siyamend'i başka bir haber bekliyordu.

Safiye ile Mehram'ın saraya ulaştıran Siyamend, arkadaşlarından yabancı bir adamın kendisini aradığını öğrenince onun kim olduğunu merak etti. Adını bile söylemeyen adam, kentin ünlü bakırcılarından birinin adresini vererek ayrılmıştı. Her ne kadar durum şüphe uyandıracaksa da meraka kapılan Siyamend, bakırcının adresine gitti. Onu güler yüzle karşılayan bakırcı, bir süre sonra yanında yabancı bir adamla döndü. Siyamend, bu adamı tanımadı. Ona yaklaşan adam;

“Kardeşim Siyamend, affet beni!” deyip kucaklayınca Siyamend, Saro'yu tanıdı. Ayrılığı çok tadan ama böyle kavuşmayı hiç yaşamayan Siyamend, elinde olmadan Saro'yla birlikte gözyaşları dökerken bir şey söylemekten çok kendisini bu duyguların akışına bıraktı. Ona;

“Kaçtın, babamın ölümüne sebep oldun.” diyemedi. Saro, onun bunları söylemesine fırsat vermeden;

“Seni bir daha yalnız bırakmayacağım. Bir daha ihanet etmeyeceğim.” dedi.

Bakırcının ikram ettiği şerbetleri içen iki kardeş, saatlerce başlarından geçenleri birbirlerine anlattılar. Saro'nun, Bizansın başkentinden Cezire-i Frengan'a gidip orada Zine'yi bularak evlenmesi ardından tekrar o yaşamdan vazgeçerek kendisini nasıl ışık arayışına verdiğini uzun uzun dinleyen Siyamend, Zine'ye ne olduğunu sordu. Buna karşın boynunu büken Saro, onun da talihinin yaver gitmediğini, Bağdat'a getirilip cariyeler olarak satıldığını duyduğunu söyledi. Herhalde Zine de halifenin haremde olmalıydı.

Saro'nun anlattıkları Siyamend'i tatmin etmekten uzaktı. Neden Zine'yi bırakmış, bir hareme satılmasına neden olmuştu. Mademki arayışa katılmıştı o zaman neden Zine'yi de alıp getirmemişti. Belki de bunları sormak için şimdi çok erkendi. Ona bir süre daha kulak verdi:

“Musul'da miskin bir toplulukla birlikteydim. Geceleri kale diplerinde kalıyor, esrar içiyor, sırtlarımızı zincirleyerek kendimize acı çektiriyorduk. Sonra zengin tüccarların evlerini soyuyor, çaldıklarımızı yoksullara dağıtıyorduk. Bir sürü böyle devam ettik. Her günümüz, sultanın askerleriyle köşe kapmaca oynarak geçti. Birçok arkadaşımız yakalandılar ve ellerinden oldular. Sonra başka bir çete daha ortaya çıktı. Anladık ki kentte böyle birçok çete var. Kimileri validen yana kimileriye valiyle çatışan Haricilere yakın duruyorlar. Kentte entrika ve cinayetlerin haddi hesabı yoktu. İster istemez biz de bunlara bulaşıyorduk. İşte o günlerde Devran adında bir ihtiyarla tanıştım. Kürt olan bu adam, zamanında Baba İshak isyanına katıldığını, Moğollara karşı da savaştığını, esir olarak Moğolların ellerine geçip Mugan'a kadar götürüldüğünü, öldürülen esirler içinde yaralı olduğu halde ölmüş sayıldığı için kurtulabildiğini anlattı. Yaşamı acılarla dolu olan bu ihtiyar, bana George adında bir dervişten bahsetti. Devran, George'la birlikte Mugan'a götürüldüğünü, George'un kurtulamadığını anlatırken ağlıyordu. Yaşlı adamın bu halini görünce düştüğüm durumdan dolayı utanç duydum. Hâlbuki Kıbrıs'tan ışık arayışına katılmak için ayrılmış, Zine'yi bile bırakmıştım. Ama Musul da aynı Konstantiniye'deki Saro olmuşum tekrar. Artık esrarı ve kabadayılığı bırakarak kendimi tefekküre vermeye karar verdim. Bir süre sonra Culamerg'e giderek Harranlıyı görmek istediğimi söyledim. Arayıcılar bunu erken bularak beni Bağdat'a gönderdiler. Burada görevimiz halka düşüncelerimizi yaymak ve bir isyan çıkacağı anda halka öncülük yapmaktır...”

Siyamend, ağabeyisini dinlerken kafasında birçok soru işareti oluştu. Bağdat'a onu, ışık arayıcılarının gönderdiklerine inansa da biraz durumunu abarttığını, istikrarlı bir duruşunun olmadığını anladı. Nasıl olmuştu da, Musul'da, tekrar Konstantiniye'deki Saro oluvermişti. Bu duruma girmesi fazla iyi değildi. Yine de Saro onun ağabeyisiydi. Yıllarca birbirlerine hasret kalmışlardı ve şimdi arayışları da birdi.

SARAYDA GARİP OLAYLAR...

“Kudret ölmüş! Kudret ölmüş! Yüzü mosmor olmuş. Zehirlemişler onu!” diyerek bağırان Harem ağası Haşım, çığlık çığlığa sağa sola koşturan cariyelerle birlikte ağlıyordu. Herkes sağa sola koşturuyor, hekim başından vezirlere, İbn Kurar’dan Ebu Bibi’ye kadar herkes küfürler ediyor, bu cinayetin intikamının alınacağı söyleniyordu. Olayı duyan halife de kabul salonunda rahat değildi. Bir taraftan da önünde çözmesi gereken başka sorunlar vardı. Başvezir, yine kentte sünnilerle Şiiler arasında yaşanan bir kavganın çözümü için konuşuyordu ki halife, onu susturdu. Akli hâla haremdeki cinayette olan halife, veziri de yanına alıp hareme gitti.

Kudret’in başında duran Cevahir, iç çekiyor, mendiliyle burnunu ve gözlerini siliyordu. Ölü kadının başucunda devrilen kadehteki sıvıyı inceleyen hekim başı, bunun kuvvetli bir zehir olduğuna inanıyordu. O sırada dizlerine vuran harem ağası;

“Kudret böyle oyuna gelecek kadın değildi. Vah vah!” diyordu. Cariyelerden biri bir kadehi daha hekime göstererek;

“Bakın bir kadeh daha var. Herhalde Kudret’in yanında bir kişi daha varmış.” dedi. Bulunan ikinci kadeh, herkesi düşündürdü. Demekki iki kişi baş başa vermişler, biri diğerini zehirlemişti. Haşım o sırada kendi kendine mutlaka Kudret’in diğerini zehirlemek istediğini fakat bir yanlışlık sonucu zehirlendiğini düşünüyordu. Bir süre sonra Ebu Bibi, yanında birkaç askerle gelip Haşım’i sorgulamak üzere götürdü. Haşım, korkuyla karışık yalvaran bakışlarla Ebu Bibi’ye baksa da kimsenin onu işkenceden kurtaramayacağı kesindi. Aradan bir zaman geçtikten sonra halifeye, cariyelerden Safiye’nin Kudret’i zehirlediği suçlamasıyla yakalandığı bildirildi.

Ürkek adımlarla yanında Başvezir olduğu halde hareme gelen halifeye Ebu Bibi, soruşturma hakkında bilgi verdi:

“Safiye daha önce Cezire-i Frengan’da yaşamış. Muhtemelen Frenk casusudur sultanım. Zaten hafiyelerimiz, Harranlı adında bir sapkının fedailerini Bağdat’a göndererek zatıâlinizi zehirlemek isteyeceklerini söylemişlerdi.” Bu iddia pek Başvezirin kafasına yatmadı.

“Daha önceki günlerde Ebu Bibi hazretleri, siz kendiniz sarayın bahçesinde casusların cariyeleri rahatsız ettiklerini söyleyip bir sürü asker yığmıştınız. Elimde subayların Kudret’e gönderdikleri nameler var. Kudret’in subaylarla olan ilişkisini çekemeyen bir kişinin bu cinayeti işlemediğini nasıl bileceğiz ki? Belki bir subay, belki de bir cariyedir katil, kimbilir?”

Halife, bu sözler üzerine bir yorum yapmadı. Fakat düşünceli görünüyordu. Cariyeleri yatıştırmaya çalıştıktan sonra;

“Allah, beni tabiyetimdeki insanlar hakkında yanlış kararlar almaktan mahrum etsin.” dedi ve Başvezire döndü:

“Şu bahsettiğin şeyh, hâla Bağdat’ta mı?” Vezir, merakla;

“Evet efendimiz, Şeyh Cemaleddin Bağdat’tadır.” dedi. Halife buna memnun olarak;

“İyi öyleyse, onu yarın muhafız birliğimin huzuruna getir. Bu Harranlı’nın nasıl bir şeytan olduğunu anlatsın.” dedi.

O sırada babasının ne olduğu belli olmayan İsmaili şeyhi öne çıkarmasına içten içe kızan Ebu Bibi, hekim başını yanına alıp giderken, vezir halifeden cariyeleri de sorgulamak için izin istedi. Halife, fazla taraftar olmasada ona onay verdi. Halife haremden ayrılırken Başvezir, Cevahir’le konuşuyordu:

“Söyle kızım, hangi vakit Kudret’i buldun?”

“Öğle namazından hemen sonraydı efendimiz.” dedi Cevahir. Onu, diğerlerinin olmadıkları bir odaya alan vezir, mutlu bir halde;

“Aferin sana Maro’nun kızı. Al şu altın dolu keseyi. Şeyh Cemaleddin’le babana selamlarımı yollayacağım.” dedi.

“Emrinize amadeyim.” diyen Cevahir, sessiz sedasız cariyelerin aralarına katıldı ve Kudret için yakılan ağta katıldı.

Ertesi gün, Harran da iken halifeye söven İsmaili şeyhi Abbasi sarayında gören Siyamend, şeyhin yine bir hinlik çevirdiğini anladı. Saray mabeyncisinin yüksek sesle okuduğu ferman onun bu şüphesinin daha da artmasına neden oldu.

“Bismillahirrahmanirrahim! Allah, Emirülmüminin ömrünü uzun etsin, onu başımızdan eksik etmesin. Asil kan taşıyan Arapların efendisi ve cömert Abbasi sülalesinin temsilcisi, Abbasi sarayına şan ve şöhet kazandıran, Kur’an-ı Kerimi derleyip Müslüman âlemine hediye eden halife Osman’a gani gani rahmet eylesin. Allah’ın resulünün başkâtipliğini yapan, bu devleti zalim Haşimi soyunun elinden kurtarıp bize bağışlayan ulu önder Muaviye’yi cennet mekân eylesin. Allah, İslamın gerçek sahipleri, koruyucu ve bekçileri Abbasi halifelerine karşı çıkan bilimüm Bidat Ehlini, sapık Şiileri, Turabiye, Keysaniye, Haşimiye, Hariciye melunlarını kahretsin, yerin dibine batırsın ve cehennem ateşine atsin...”

Fermanı okuyan mabeyncinin ardında duran şeyhin yüzü kıpkırmızı olmuştu. Askerler onu fazla tanımasalar da ne diyeceğini merak ediyorlardı.

“Allah, İslamın korucusu halife hazretlerinin ömrünü uzun etsin. Onun sağ kolu olan Başvezir hazretlerinin düşmanlarının gözlerini kör etsin. Ben, halife hazretlerinin sadık bendelerinden ve Ehlibeyt yandaşı ve hak yolunda gidenlerin dostu basit bir mümin olarak karşınızdayım. Huzurunuzda gelmemin nedeni bir büyüğünüz olarak sizlere nasihat etmek, kötü gayeler taşıyanların oyunlarına alet olmamanız için uyarmaktır. Çok şükür, tüm Müslümanlar Abbasi halifesinin koruyucu şemsiyesi altında yaşamaktan mutludurlar. Hiç şüphesiz halifemiz, Allah’ın yerdeki koludur. Kimse bu kolu bükemez. Allah’ın kurduğu İslamı yıkmaya kimsenin gücü yetmez... Bazı sapkınlar çıkmışlar, İslama fitne sokuyorlar. Düşünceleri batini, din dışıdır. Harranlı denilen sapkın da Mazdek ve Babek gibi sapıkça ilişkileri meşru görmektedir. Kadınları saçları başları açık cemaatlara alıp onlara söz hakkı vermek ne anlama geliyor? Edepsizlik değil midir bu? Onun taraftarlarına göz açtırmamalı, kimseye aman verilmemeli, fitne yuvası ne kadar fıkra varsa izlenilmeli ve anında vezir-i azama bilgi ulaştırılmalıdır. Şüpheliler izlenmeli, cami, medrese, kervan yolları daha sıkı denetlenip gözetilmelidir. Şüphelilerin her hareketleri izlenip ihbar edilmelidir.”

Şeyh, konuşmasını bitirdiğinde Siyamend, onun halife ve Başvezir tarafından Harranlıya küfretmesi için gönderildiğini anladı. Birbirlerine düşman olanların, ışık arayışı karşısında birleştiklerini gördü. Fakat her şeye rağmen şeyhin iman gücünün zayıf olduğunu bildiği için ona karşı çıkma cesaretini gösterdi. Bu sefer belki kurtulamayacaktı ama ne olursa olsun şeyhe karşı bir tavır gösterecekti.

Şeyh, eli havada söz isteyen askerin Siyamend olduğunu görünce bunu garipseyerek;

“Haa, seni bir yerlerden gözüm ısıyor genç asker. Galiba Harran’da, benim medresemdeydin. Sonra ayrıldın, yanılmıyorsam. Olsun olsun, kutsal bir mekâna gelmişsin. Söyle bakalım, ne söyleyeceksen.” Siyamend, ona karşı fazla saygı gösterisine gerek duymadan konuştu:

“Diyeceğim şudur şeyh efendi, senin Harran’da söylediklerini burada tekrar etmeyeceğim. Tabi burada çok farklı konuşmanı anlıyorum. Tüm bunlar siyaset dedikleri garip bir oyunun cilvesi olsa gerek.”

Siyamend’in, kendisinin gerçek yüzünü bildiğini anlayan şeyh, onun üzerine gidemedi. Hele hele Siyamend’in, onun Harran’da söylediklerini tekrar etmesini istemezdi. Yapılacak en iyi şey, konuyu başka yere çekmekti.

“Sen daha toysun oğlum. Biraz sıcakkanlısın anlaşılan. Ben de gençken sizler gibiydim. Doğrular için, hak ve adalet için mücadele edenlerin nasıl bedeller ödediklerini biliyor musunuz? Bedenler çarmıha gerildi, insanlar zindanlarda çürüdüler. Kimilerinin gözlerine mil çekildi, dilleri koparıldı, tırnakları söküldü. Bizler neredeyse anamızın karnından böyle serbest tartışmak için doğduk. Can pazarından geçtik, kara günler gördük. Şimdi bazı yeni yetmeler, hangi yumurtadan çıktıkları belli olmayan civcivler, aslı nesli belli olmayan türediler mi İslamı kurtaracaklar...”

Şeyhin kurnazca hem nalına hem de mihına vurduğunu gören Siyamend, buna tahammül edemeyerek;

“Atalarımız, akıl yaşta değil baştadır derler. Kimin doğru olduğunu zaman gösterir. Zaten mücadele, uzun ince bir yoldur, kimseye kaim olamaz. Kimsenin tekelinde olamaz, birileri başlatır geriden gelenler devam ettirirler. Hangi yumurtadan çıktığımız meselesine gelince mesele kimin, hangi ailenin oğlu olduğum değildir, aklıktan ölen yetimlerin hakkını kimin gözeticeğidir. Burada

konuştuğumda herkes benim babamın Kürdistan'ın en güçlü miri olduğunu sandılar ama benim babam belki de ülkemin en yoksul adamı, köy köy gezen bir çömlekçiydi. Ve onun oğlu olmakla gurur duyuyorum. Yoksa Arap'ı Fars'tan, Fars'ı Kürt'ten üstün tutarak bir yere varamayız. Bazılarıysa bu hengâmeden ne yazık ki hâla makam ve mevki peşindeler..." dedi.

Siyamend'in haddini aştığına inanan saray mabeyncisi elini kaldırarak onu susturmaya çalıştı; "Kimsin sen! Kim seni buraya gönderdi?" deyince mabeynci, Siyamend aynı şekilde;

"Çömlekçi İso'nun oğlu Siyamend'im. Amedliyim ve kendim geldim ama şunu söyleyeyim ki ben Kürt değil, Arap olsaydım bana böyle bağırmayacaktın." mabeynci, Siyamend'in bu çıkışı karşısında o an için sessiz kalmayı uygun gördü. Buna karşın öfkesi kızaran yanaklarında belli oluyordu.

Siyamend söyleyeceklerini bitirip oturduğunda şeyh, bu sefer güllük gülistanlık bir hava yaratarak dersini bitirdi. Sonra Siyamend'i çağırılan şeyh ürkmüş halde ona nasihatlerde bulundu:

"Oğlum ne gerek var bu tür sözler etmeye. Halife hazretlerinin sarayına kadar gelmişsin, istersen hayatın boyunca ayakların sıcak sudan soğuk suya değmez."

Siyamend ses etmedi. Saraya giden mabeynci, haddini bilmez 'Allah'ın Kürt'den bahsedince Başvezir, onun muhafız birliğinden çıkarılıp sorgulanması gerektiğini söyledi. Halifenin huzurunda hazır olan Ebu Bibi ise buna karşı çıkarak İsmaili şeyhi muhafız alayına göndermekle hata yaptıklarını, zaten şeyhin konuşmasının da birileri tarafından kendisine ihbar edildiğini, aslında bu şeyhin Harran'da halife hakkında söylediklerinin de araştırılması gerektiğini söyledi. İki görüşü de dinleyen halife, zaten Kudret'in ölümüyle diken üstünde olan sarayda bu sefer de genç bir askeri tutuklamanın âlemi olmadığını söyleyince olay, basit bir konu gibi kapandı. Kimbilir, belki de genç bir askerin İsmaili şeyhe meydan okuması halifenin de hoşuna gitmişti.

BÜYÜLÜ MAHKEME

Sümbül dağı eteklerinde konaklayan ışık arayıcıları, tan doğumunda İskender'in yenilmez sanılan ordularını yenen Zağros silsileleri ardından doğan güneşe yüzlerini dönmüşler, sabahın temizliğinde ruhlarını kötülüklerden temizliyorlardı. Bunun ardından kadınlı erkekli göçer çadırlarına, köylere ya da daha uzak diyarlara giderek düşüncelerini yayıyorlardı.

O günlerde hareketin kurucularından sayılan Hasret'in yanında dervişlerle Sümbül'e geldiği duyulmuştu. Herkes onun önüne koşmuş, Maro'nun ardından Alptekin'in de arkadan hançerlemeye kalkıştığı Hasret'in neler söyleyeceğini merak etmişlerdi. Hareket içinde herkesten daha fazla Harranlının adını anan, George için geceleri gözyaşları döktüğü söylenen Hasret'e bir taraftan öfke duyan bir taraftansa kendilerine benzetip af eden dervişler ona kulak verdiler. Hasret'in hâla çocuk coşkusuyla dervişlere seslenişi unutulmazdı. Dervişler, onun Harranlının dili olduğunu, artık kendisini gizleyerek fedailer yetiştiren Harranlının Hasret'i Sümbül'e gönderdiğini seziyorlardı.

"Tekrar toparlanacağız kardeşler! Şems'in yıllarca sakladığı, Harranlının göz nuru döktüğü Mushaf'ı defalarca okuyup sırrına ereceğiz. Dünya malında gözü olmayanlar gerçeklerden korkmazlar. Bizler de korkmayacağız. Belki diyeceksiniz ki 'Mademki böyle açık konuşuyorsun, o zaman neden Alptekin'in üzerine gitmedin?' Evet, bazılarınız Maro'yu bile neden dinlediğimi soracaksınız. İşte o zamanlar durumlar hiç bildiğiniz gibi değildi. Üzerlerine gitsem oluk oluk kan dökülecekti. Yoksa benim şahsi ne çıkarım olabilir ki?"

Burada bazılarınızın 'Neden Moğollarla anlaşıyoruz? Alamut fedailerini bile onlarla anlaşmışken biz nasıl direneceğiz?' dediğinizi duyduk. Buna şaşırmadım aslında. Çünkü yıllar önce Maro da böyle söyleyip beni ihanete ortak etmek istedi. Benim bir ayağım daima hareketin dışında olduğu için Maro ve Alptekin gibiler buna cesaret ettiler. İkircikli duruşum daima arkadaşlarım tarafından eleştirilmiştir. Benden beklentileri çok farklı olduğu için öfke duydular bu halime. Belki

de düşmanlarımızın bana dokunmamaları bundandı. Ser verip sır vermeyen George gibilere aman verilmezken benim gibiler yaşatıldılar ama rezil bir yaşam işte.”

Saçı sakalı beyazlamış Hasret’in, hareketin ilk yıllarında giyilen bembeyaz entarisi esen rüzgârlarla savrulurken, onu bu itiraflara Harranlı’nın zorladığını sezen dervişler tarihin sesine kulak vermişlerdi. Artık Hasret öncü olamazdı. Birilerinin kutsal birilerininse daima günahkâr oldukları bir tarih bitiyordu. Bu haliyle yeni bir zamana adım atmak hoştu ama bu zamanın öncüleri kimler olacaktı. Var mıydı George, gibi gözünü budaktan sakınmayan bir yürek?

“Alptekin de tuttu ‘Moğollarla anlaşalım’ dedi. Hâlbuki Moğolların hiç de böyle bir dertleri olmadı. Onlara elini veren kolunu kurtaramadı ki. Fransa kralının onlara gönderdiği hediyelerin başına neler açtığını unuttunuz mu? Ya benim kendini çok akıllı sanan ama eşeğe bile binmesini bilmeyen kardeşim Maro’nun elini uzatınca başına gelenlere ne demeli. Önce karısını yitirdi. Sonra da kızını Araplara peşkeş çekti.

Sakin Alptekin’in ihanetini fark ettiğimi sanmayın. Ben hâla onun iyi niyetinden kuşku duymuyordum. Fakat bir gün baktım ki yeraltı kentimizdeki Sabîiler ve arkadaşlarımız eşyalarını toplamışlar gizlice kenti terk ediyorlardı. Bana kendileriyle gelip gelmeyeceğimi sordular. Koşup Alptekin’i de çağırmak istedim. Bir de baktım ki ortada yok. Dışarı çıktığımızda uzaklardan bir Moğol ordusuyla yaklaştığını görünce her şeyi anladım. Kendi kendime lanet okuyorum hâla. İktidar hırsı kadar lanetli bir şey yoktur. İktidarda gözüm olmadı ama her yerde Sultan Erdişer’in oğlu olmakla övündüm. Sultanları övüp baldırı çıplakları yerdim. Lâkin Mısır’da kölemenler bana en iyi cevabı verdiler. Hastalıklarımı veba gibi sizlere de bulaştırdım. Çoğunuz içinden çıktığınız yoksul insanları unutup bu dağ başlarında beylikler kurmaya kalkıştınız. İşte Alptekin böyle doğdu. Sonra da ‘Moğolların askerleri sayısızdır. Onlara karşı durmaya gücümüz yetmez.’ dedi.

Moğollar bugün gelir, yarın giderler. Önce kendi içimizdeki korkuyu yenmeliyiz. Mushaf bizdedir ve ne dediği bellidir. Savaşımız Moğollarla değil, içimizde bu kadar korkular yaratan ve bizden olan zalimlerledir. Yoksa Moğollar olmasalar da Frenkler aynı şeyleri bize yapmayacaklar mıydı? Şu açık ki; onlar olsalar da olmasalar da bu topraklarda katliamlar eksik olmadı. Birbirimize çok çektiydik anlayacağınız ve hâla çektiyoruz. Arap, Fars, Kürt ya da Türkmen ayırımı yapıp gücümüzü parçalayan yine bizleriz. Bir zamanlar düşmanlarımızın bize söylediklerini şimdi bizler birbirimize söylemedik mi? Bazılarınız kalkıp, ‘Bir Türkmen kızını neden bu kadar koruyoruz? Mademki Hülagü, onu istiyor verip kurtulsaydık’ demediniz mi? dediniz ama hiç bir zaman onun Mushaf’ı bütünlediğini görmediniz. Ben de görmedim. Bunun için Hülagü’nün isteği çok küçük bir şey gibi göründü bize.”

Hasret, yıllardır ilk defa bu kadar açık ve acımasızca konuşuyordu. Belliydi ki Harranlı’nın çektiği acılar büyüktü. Dervişlerin istedikleri tek şey, birilerinin böyle açık konuşmalarıydı. Ne zaman ki açık seçik konuşmayı bırakmışlar o zamandan beri fitne fesat işleri aralarında yayılmıştı. Konuşmak iyiydi de acaba Hasret değişecek miydi? Kimileri onun mutlaka değişeceğini söylüyorlardı. Kimileriye artık tarihi görevini yaptığını, ondan daha fazla bir şeyler beklemenin anlamsız olduğunu söylüyorlardı. Önemli olan George’dan ve Harranlı’dan bir şeyler alanların korkusuzca öne atılmaları olmalıydı.

“Bizler sanıyorduk ki Baycu, Türkmen obasından kurtulabildiği için Elenya’ya öfkeliydi. Fakat sonra anladık ki durum bu kadar basit değildir. Baycu, Türkmenlerin Kürtlere yaşamlarından ürkmüş, Türklerle aynı soydan geldikleri halde Harranlı gibi bir Kürt’n ardına düşmelerine öfke duymuştur. Hatta yandaşı olan Kılıçaslan’ı bile bu yüzden azarladığı söylenir. Elenya ve George bu hareketin mayasına Harranlı tarafından katılan sihirli varlıklardı. Onlara yönelmek arayışın sihrini yok etmek demektir. Ama biz bunları anlamadık. Ne Nizam, ne de ben ve ne de sizler anlamadınız. Bunun için içimizde yürekleri aydınlık, gözleri hep ufukta olanlar kaybediyorlar ve korkarım bu gidişle kaybedecekler.

Sizlere beni anlatmak Harranlıyı anlatmak olur. Ya da onu anlatırsam bilin ki bu hikâyenin tersi beni anlatır. O, benim aksime sarayı bir türlü sevmeydi. Harranlı’nın en yoksul evinde düşüp kalktı. Fazla gücü olmayıp düşmanları arasındaki dengeye bağlı olarak ayakta duran babamın çok eski sultanlar gibi davranışına tepki duyardı. Güçsüz insanların çok güçlü insanlar gibi davranıp

zayıf düşüşlerini içine sindiremez, ‘Buna ihtiyacımız yok, tek haneli de olsa bir evimiz olsun ama bizim olsun.’ derdi. Bense babam gibi büyük Harran sultanlığının hikâyeleriyle avunurdum. Harranlı, çatıştığımız aşiretlerin insanlarıyla dostluk kurardı. Bense onların önlerine pusu atan Maro’nun yanındaydım. Bir gün neredeyse düşmanımız sanıp Harranlıyı vuracaktım. İşte bunun için Harranlı, tüm insanları çevresine toplayabildi. Çünkü o gerçekten öncüydü. Çocukluğundan beri bunun kavgasını verdi. Ama ben çocukluğumda teslim oldum. İşin aslı budur.”

Harra nının dili olan Hasret, Sümül’den ayrıldı. Nereye gittiğini, bir daha onu görüp göremeyeceklerini kimse bilemedi. Rivayete göre Mirza’le birlikte bir mağaraya kapanmışlar, baş başa verip Mushaftaki sihirli sözcükleri aramaya koyulmuşlardı. İki derviş, bolca sözcük çıkarmışlar ama bunları ulu orta açıklamayıp zamanla bölüm bölüm dağıtmayı kararlaştırmışlardı. İki arayıcı da dervişlere kendilerinin düştükleri hatalara düşmemeleri için böyle yaptıklarını söylemişlerdi. Eğer kendi kendilerine isyan etmezlerse yine geçmişi tekrar etmekten ya da o güzel günleri anıp kederlenmekten başka yapabilecekleri bir şey kalmazdı.

*

Moğol hanı Hülagü’nün tehditleri altındaki halife El Mutasım’ın sarayı bu sefer de harem ağası Haşim’in ölümü haberiyle çalkalandı. Cariyeler gibi vişne kırmızısı şalvarı, ipek kayısı çiçeği desenli göyneği ve altın takıları üzerinde olan hadım zenci, zehri içtikten sonra boynu bükük halde sedirde kala kalmış, görenler öldüğüne inanmamışlardı. Yalnızca kâse kucığına düşmüş, şalvarı ıslanmıştı. Yine tepside başka bir kadehin daha olduğu görülmüştü. Haşim’in heybetli ve kılsız vücuduna dokunduklarında bir ağaç gibi devrilişi cariyeleri korkutmuş, haremden kıyametler kopmuştu. Öyleyse katil, tutuklu olan Safiye değildi. İşte bu durum herkesi korkutmuştu. Katil aralarında idi.

Müeyyidüddin, Kudret’in ölümündeki sessizliğini bozarak halifeye akıl verdi:

“Efendimiz, sarayda kesinlikle Harranlı denen sapkının casusları olmalı. Tüm bunların başka bir açıklaması olabilir mi?”

Eli ayağı birbirine dolanan halife ne yapacağını bilmiyordu. Hâla kentteki mezhep çatışmalarını da önleyebilmiş değillerdi. Şimdi saraydaki cinayetler duyulursa hiç iyi olmayacaktı. Yanına veziri alıp hareme gitmekten başka aklına bir şey gelmedi. Bu sefer kendisi cariyeleri sorgulayacaktı.

“Kimin Haşim’le anlaşmazlığı vardı?” diyen halifeye cariyeler ne diyeceklerini bilemediler. Başvezir, halifenin yatağına girip onu memnun eden Cevahir’e döndü;

“Söyle kızım, sen söyle bari.” deyince Cevahir, kundaktaki bir bebeğin saflığına bürünerek;

“Efendimiz, cariyeler içinde ısrarla Haşim ve Kudret’ten uzak duranlar Safiye ile Mehram’dı. Sanki onlara kin beslemişlerdi. Bir de dikkatinizi çeker mi bilmem ama Mehram’ın boynunda bir dövme olduğu söyleniyor. Bence onun gerçek kimliği sorgulanmalıdır. Babam Harran valisi Maro’dur. Ve ben bu kızı bir zamanlar Harranlı denilen sapkının yanında gördüğümü sanıyorum.”

Mehram, hemen oracıkta sakın bir şekilde duruyordu. Ona korkuyla bakan halife, Cevahir’e tatlı sert çıkıştı:

“Kızım mademki bundan şüphelendin, neden bize daha önce söylemedin ki...”

Cevahir, bir kuzu masumiyetiyle boynunu bükte. Halife ürkek bakışlarla Mehram’a sordu;

“Söyle bakalım, seni buraya kim gönderdi.” Mehram, canından korkan halifeye:

“Yalnızca suçsuz olduğumu söyleyebilirim efendimiz. Gerçek katiller yanı başınızdadırlar. Kardeşine ihanet eden Maro’nun kızından başka bir katil olabilir mi sizce? Ancak kardeşini bile satan bir adamın kızı, en yakın arkadaşını da zehirleyebilir.” dedi.

Başvezir, öfkeden deliye dönmüş gibi öne atıldı.

“Peki, öyleyse boynundaki dövme neyin nesi oluyor? Biz en tecrübeli casuslarımızdan bu dövmenin hikâyesini aldık. Dağ lalesi dövmesi Harranlının en fazla güvendiği dervişlerine yaptırdığı bir işarettir. Bunun sapkın hareketinizde ancak bir iki kişide olduğunu öğrendik. Elimizden kurtulamazsın, en iyisi suçunu kabul et ve yüce halifemizin adaletine sığın.”

Mehram, konuşmasını bitiren Başvezire cevap vermesinin bir anlamı olmadığını bildiği için konuşmadı. Suskun kalması artık suçlu olmasının ispatıydı. Halife, kolunu vezirin emriyle askerlerin sıkıca tuttukları kızın boynuna korkuyla baktı. Dağ lalesini gören halife ürkerek geri çekildi. Hemen mabeynciler, Mehram’ı tutup zindana götürdüler. Hakkında karar verilene kadar Safiye’nin yanına atılacaktı.

Haremde olanları başından beri sessizce izleyip belanın kendilerini bulmaması için dua eden muhafız birliğindekiler, Mehram’ın yakalandığını duyduklarında kimileri beladan kurtulduklarına sevinirlerken, kimileriye kederlendiler. Elenya’nın yakalanışıyla yıkılan Siyamend, Helo’nun desteğiyle ayakta durabildi. İki arkadaş oturup olayların ayrıntılarını tartışınca Kudret’in Ebu Bibi’ye yakın olduğunu, Haşim’inse birilerine ayak bağı olduğu için Başvezir tarafından bir cariyeye aracılığıyla zehirlendikleri sonucuna ulaştılar. Ama ikisinin de merak ettikleri şey haremde bu cinayetleri işleyecek kadar soğukkanlı cariyenin kim olduğuydu.

Helo, bunu tespit etmenin yolu üzerine Siyamend’e akıl verdi. Cariyelerle ilişkileri iyi olan bir subay aracılığıyla olan bitenleri öğrenebilir, hatta şüpheli cariyeler hakkında daha ayrıntılı bilgilere ulaşabilirlerdi. Nitekim bu yola başvurmakla iyi etmişlerdi. Subay, yiğit bir arkadaş olan Helo için istediğinden fazla bilgi getirmişti. Haremde dikkati çeken kadın Cevahir’di. Harran valisi Maro’nun kızıydı ve anlaşıldığı kadarıyla Başvezirin himayesi altındaydı. Cinayetlerden sonra kimse ona yanaşmaya cesaret edemiyordu. Çok kibirli ve kendini beğenmiş olmasına karşın şimdiden Kudret’in yerine oturmuş, cariyeleri dilediği gibi kullanıyordu.

Helo’yla Siyamend önemli bilgilere ulaşmışlardı. Fakat zamanları az olduğu için çaresizlerdi. Üstelik saraydan gelen haberlere bakılırsa Safiye ile Mehram’ın öldürülmeleri an meselesiydi. Muhafız birliğinde o günlerde hastalanan Siyamend’in başı Helo’nun dizleri üstündeydi. Helo’da onun gibi kahroluyor, bu kâbus gibi halden çıkma yolu arıyordu. Helo’ya kendilerine bağlı olan Kürtlerle birlikte mahseni basmayı bile önerdi. Fakat bu bir çıkış yolu değildi. En fazla tutukluları mahsenden çıkarabilirlerdi ama saraydan çıkabilmelerine imkân yoktu.

“Onu son bir kez olsun görebilmeliyim. Onu sevdiğimi, kalbimde ondan başka kimseye yer olmadığını ve olmayacağını ona mutlaka söylemeliyim.” diyen Siyamend’i acıyla dinleyen Helo, iki aşığı ve yol arkadaşını buluşturabilmek için tehlikeli bir yola girmeye karar verdi. Bunun için iki arkadaşıyla birlikte gizlice zindana girdiler. Gardiyanlardan ikisini yakalayıp ellerini, ayaklarını, gözlerini bağladılar. Birisinin giysilerini Siyamend’e giydirdiler. Onda gardiyan elbisesini gören diğer gardiyanlar bundan şüphe etmediler. Herhalde birkaç günde bir olduğu gibi yeni bir gardiyan gelmişti.

Karanlık mahsende demir parmaklıkların ardında açlıktan ve susuzluktan yere yığılmış olan Elenya’nın perişan halini gören Siyamend, parmaklıkları söküp atamamanın acısıyla başını demirlere vurdu. Gözyaşları yanaklarına süzülen delikanlı, diğer gardiyanların dikkatlerini çekmemeye dikkat ederek kısık bir sesle sevdiğine seslendi:

“Elenya! Elenya uyan sevdiğim!”

Boynunu saran elbisesi yırtılıp, gizlediği dövmesi açığa çıkmış olan Elenya, çölde susuzluktan kıvranıp serap görenlerin haliyle yerinden kımıldadı. Başını yerden ağır ağır kaldırıp Siyamend’e baktı. Ona işaret parmağını dudağına götürerek susmasını işaret eden kız, ağır ağır yerde sürünerek parmaklıklara yanaştı. Demirlere tutunarak ayağa kalkan Elenya, Siyamend’in elini tuttu. O anda ondan Siyamend’e bir sevgi seli aktı. İkisi de gözyaşlarını tutamıyorlardı.

“Geldin ya sevdiğim, geldin ya! Artık ölsem de gam yemem. Sen Gökhan, ben de Cemre olduk sevdiğim. Onların aşkı bizde yaşadı. Biz ölsek de aşkımız ölmeyecek, başka seven yüreklerde hep yaşayacak aşkımız. Şimdi sen git, fazla oyalanma. Görevimiz var, bunu unutma. Başarmaya mecburuz.”

Siyamend, sanki bu anın hiç bitmesini istemiyordu. Elenya'yı bırakıp gitmek onun idam fermanını yazmak gibi iğrenç bir şeye benziyordu. Canından vazgeçer ama Elenya'dan vazgeçemezdi.

“Seni kurtaracağız, buna inan. Katilin Maro'nun kızı Şöhret olduğunu biliyoruz ama bunu nasıl ispatlayacağımızı bilmiyoruz.” diyen Siyamend'e Elenya gülümseyerek;

“Varsın dünya malı onların olsun. Biz, birbirimizi bulduk ya, gerisi boş. Harranlı bizden başarı bekliyor. Herşey, başarmamıza bağlı. Gitmelisin artık.

Siyamend'in ayakları sanki zincirlerle demir parmaklıklara bağlanmıştı. Bir türlü ayrılamıyordu. Ötede gardiyanlar, Bağdat'ta olan bitenleri konuşuyorlardı. Her an birisi çıkıp gelse oracıkta Siyamend'in de boynu vurulacaktı. Ayrılık kadar korkunç bir şey yoktu şimdi. Elenya, onun eline iki boncuk sıkıştırıp uzaklaşmış, gözleriyle ayrılması için yalvarıyordu. Siyamend'in hayatında tattığı en acı ayrılıktı bu. O anda kılıcını çekip şu zalimleri yerle bir etmek mesele değildi ama önündeki görevi çiğneyemeyeceği kadar kutsaldı. Siyamend, ayrıldığında avucundaki iki boncuğun sihrini merak etti. Arkadaşları ona bir şey sormadılar. İki aşığı son kez buluşturmanın mutluluğuyla oradan ayrıldılar.

Ertesi gün, duaların okunup Harranlı'nın lanetlendiği salona bir ölü gibi giren Siyamend'in elinde iki boncuk vardı. Onun ardından diğer asker ve subaylar salona girdiler. Siyamend'i bir elinde tuttuğu ipteki boncuklara bakarken gören Helo, içi burkularak onun yanına oturdu. Sıra cariyelerin salona girmelerine gelince ipe asılı olan boncuklar birbirine çarpmaya başladılar. Bu durum ikisinin de dikkatlerinden kaçmadı. Böyle işlerde büyü olduğunu duymuş olan Helo, bir hinlik düşündü. Cariyelerde bir şey vardı. Ya da içlerinden yalnızca birisinde tehlikeli bir şey vardı. Bunu anlamamanın yolu bu boncukları cariyelerden birisine vermek ve hangi cariyeye salona girdiğinde boncukların hareket ettiklerini öğrenmekti. Bunun için Helo'nun yine cariyelerle sıkı fıkı olan bir subayı ikna etmesi yeterliydi.

Ertesi gün, cariyeye haberi gizlice Helo'ya ulaştırdı. Bu işi birkaç kere denemiş, Cevahir yaklaştığında boncukların hareket ettiklerini tespit etmişti. Artık Siyamend ve Helo, Cevahir'de zehir olduğuna ikna oldular. Bunu ortaya çıkarmanın yolunu Siyamend buldu. Önce bir miktar zehir bulup boncukların hareketlerini izlediler. Gerçekten de boncuklar birbirlerine çarpıyordu. Öyleyse mahkeme gününü beklemeliydiler. Başvezir, Ebu Bibi ve İbn Kurar'ın mutlaka hazır olacakları mahkemede gerçeği ortaya çıkarmakla Elenya'yı ve Safiye'yi kurtarabilirlerdi.

*

Birisi Kudret'i, diğeri de Haşim'i zehirlemekle suçlanan Safiye ile Mehram'ın mahkemeleri, Harranlıya inananlara ibret olması açısından tüm Bağdat'a ve komşu kentlere duyurulmuştu. Eğitim salonu bir anda mahkeme salonu olmuş, başvezirde kadı olmuştu. Askerlerin, meraklı saray mabeyncilerinin, cariyelerin, hadım erkeklerin, hekimlerin ve eşraftan önde gelenlerin doluştukları salonda, ağırlığı günden güne artan başvezir Müeyyidüddin, bir sultan gibi buyurgan bir sesle konuşuyordu:

“Tarihten dersler çıkarmayan soyu sopu belirsiz zıpcıklar mı koskoca İslam halifesi karşısında konuşma cesareti gösterecekler! Yüz tanesini Bağdat çarşısında sallandırırırsak anlarlar devletle boy ölçüşmeye kalkmanın ne demek olduğunu. Birisi yuvasını bırakıp bir serserinin ardından Cezire-i Frengan'a kadar kaçmış, sonra kötü yola düşmüş, köle tüccarlarının bakire diye saraya sattıkları bir kadın. Diğeriyse obası Moğol kılıcından geçmiş, kimse sahip çıkmadığı için sapkın Harranlı'nın elinde yetişmiş tehlikeli bir kadın. Şimdi onları huzura getirteceğim. Boyunları yere devrilsin ki yüzümüz artık onları görmesin.”

Gardiyanlar, elleri ve ayakları zincirlerle bağlı olan iki kadını huzura getirdiler. İkisinin de boyunlarını elleriyle büktiler. Acı duyan kadınlara bakan Siyamend, acıyla kıvrandı. Başvezir, salondakilere haykırdı:

“Konuşmak isteyen varsa konuşsun ama konuşurken de dilinizi kellenizi koruyacak şekilde konuşmayı bilmelisiniz!”

Yüzleri örtülü cellâtlar, ellerinde keskin kılıçlarla hazır haldeydiler. Salonda korkutucu, ağır bir hava vardı. Kimsenin de konuşmaya niyeti yoktu. Zaten karar çoktan verilmişti. Siyamend, o sırada ayağa kalktı. Herkes nefesini tutmuş halde ona bakıyorlardı. Elinde bir ipe asılı iki boncuk olduğu halde vezire doğru yürümesi şaşkınlığı daha da arttırdı. Başvezir;

“Olduğun yerde dur! Ne yapmaya çalışıyorsun?” deyince Siyamend, elindeki tesbihi hekimlere doğru kaldırdı.

“Efendimiz, bakın bunlar mübarek taşlardır. Birazdan birbirlerine çarpacaklar.” Siyamend, saray hekimlerine doğru yürüdü. Hekimlere yanaştığında taşlar birbirlerine çarpmaya başladılar. Herkes pür dikkat Siyamend’i izliyordu. Siyamend, hekimlerden birine iyice yaklaşıncı tesbihi elinde sıkı. Sonra aniden yüzleri peçeli cariyelere doğru yürüdü. Vezir öfkelenerek;

“Burası mahkemedir. Bizimle oyun mu oynuyorsun?” dedi. Siyamend, ona ve salondakilere bakarak;

“Burası kutsal bir mahkemedir. Şeriat adına yanlış bir karar vermek kadar kötü bir şey var mıdır?” dedi. Vezir, eşrafın, Ebu Bibi’nin ve İbn Kurar’ın hazır oldukları mahkemede Siyamend’i engelleyemedi.

Siyamend, cariyelere yaklaştığında taşlar yine birbirlerine çarpmaya başladılar. Fakat Cevahir’in önünde durduğunda taşlar daha hızlı çarpıştılar.

“Yaptıklarını ve niyetini hemen açıklamazsan cellâtlara senin de başını vurdurtacağım.” deyince vezir, Siyamend çok rahat bir halde yaptıklarını açıkladı;

“Bu tesbih, yaşlı müftülerin ellerinde dolaşmıştır. Uzun yıllar önce bunun bir Selçuklu vezirine ait olduğunu söylerler. Vezir, bu boncuklarla yanına yaklaşanlardan kimlerde zehir olduğunu bilirmiş. Çünkü o zaman iki taş birbirine çarpmış. İşte şimdi gördünüz ki bu salonda iki kişi de zehir var, bu hekimde ve bu cariyede. Namı diğer Maro’nun kızı Şöhret’te.”

“Yalan! Yalan tüm bunlar!” diyerek isyan eden Cevahir, koynundan gizlice çıkardığı bir şişeyi yere attı. Cariyelerden biri şişeyi yerden aldı ve vezire götürdü. Herkes bunu gördü.

Vezir, tüm bunların tedbirini önceden almamış olmanın kızgınlığı bir tarafa, şimdi de bu olayı nasıl geçiştireceğinin kaygısına düştü. Önce zehir dolu şişeyi getiren cariyeye kızdı:

“Ben, sana o şişeyi alıp getir demeden ne diye getiriyorsun!” dedikten sonra Siyamend’e ters ters bakıp salondakilere;

“Vallahi kime inanacağımı şaşırdım. Bu işte bir fitne var ama...” dedi.

İşte o sırada Ebu Bibi, oturduğu yerden ayağa kalktı;

“Bence bu iki boncuk, gerçeği açığa çıkarıyor. Sanırım bu sorgulamayı daha farklı şekilde yapmak gerekecek.” dedi. O sırada hekimlerden şüpheli olan sıvışmaya kalkışınca İbn Kurar’ın bir göz işaretiyle yakalandı. Askerler hekimi tuttular. Başvezir çaresiz halde Siyamend’dan boncukları istedi. İpi koparıp boncukları yere savurdu.

“Böyle batıl inançlara, büyülere dinimizde yer olmadığını bilmiyor musunuz?” dedi. Ebu Bibi, vezirin bazı şeylerin üstünü örtmeye çalıştığını anladı. İzin istemeden cariyenin, vezire teslim ettiği şişeyi gidip vezirden istedi. Şişeyi alıp tıpasını açtı. Sonra hekim başını çağırdı. Şişenin içindeki sıvıya bakan hekim başı ürkerek;

“Eyvah! Baldıran zehiri. Bir kaşığı bir insanı öldürür.” dedi. Ebu Bibi, Başveziri mat edebilmek için iyi bir fırsat yakaladığını bilerek salondakilere seslendi:

“Peki, Başvezir hazretleri bu zehir için ne diyecekler? Bu da büyü mü?”

Başvezir, öfkeyle Ebu Bibi’ye meydan okudu:

“Sizin mahkemeye karışmaya hakkınız yok. Zaten tüm bunlara siz sebep oldunuz. Elimde Kudret’e gönderilen nameler var.” dedi. Bu sözler salonu gerginleştirdi. Namelerin sahipleri o kadar çoktu ki. Fakat bu aşamadan sonra Başvezir, bu iddialarıyla daha fazla şüphe altında kalmaktan kurtulamıyordu. Subayların içinde casusları olduğu anlaşılıyordu.

Vezir bu sefer de Siyamend’e çattı:

“Peki, bu kızın boynundaki dövme ne diyeceksin? Yanında bu dövmenin de bir büyü olduğunu ispatlayacak boncuklar yok mu?”

Siyamend, vezire cevap verdi:

“Başkasının boynundaki dövme beni ilgilendirmez ama bu mahkemenin gidişatına bakınca bir adaletsizlik olduğundan kaygı duyuyorum. Allah, halife hazretleri adına hareket edenleri adaletsizliğe düşmekten korusun. Yoksa hâla gözleri yüce halifemizde olan tüm halklardan insanlar umutsuzluğa düşecekler, halifenin adaletine olan güvenleri sarsılacaktır. Bu sarayda bence Harranlının casuslarını arayacağımıza önce Moğolların casuslarını arasanız daha iyi olacak. İnaniyorum ki Maro’nun kızı Şöhret (Eliyle Cevahir’i göstererek) sorgulanırsa gerçekler açığa çıkacaktır.”

Bu sözleri dinleyen Ebu Bibi, hayrete düşerek;

“Harran valisinin kızı mı? Yani sen, bu kadının Moğollarla işbirliği yapan babası tarafından Moğol casusu olarak mı gönderildiğini söylüyorsun?” dedi.

Siyamend, aynen bu şekilde düşündüğünü söyleyince mahkemenin Başvezirin denetiminden çıktığını gören Cevahir haykırdı:

“Hayır! Ben Kürt değilim. Nefret ederim Kürtlerden. Anam da babam da öz be öz Araptırlar.”

Cevahir’in geç kalmış olan bu çıkışı fazla itibar görmedi. Başvezir, söz hakkı isteyen Siyamend’i sertçe azarladı:

“Haddini fazlasıyla aştın küstah Kürt!”

Buraya kadar her şeye sessiz kalan ama halk arasında ve sarayda saygınlığı olan İbn Kurar, konuşma gereği duydu. Herkes onu pür dikkat dinledi.

“Başvezir hazretleri, Araplar gibi Müslüman olan ve mücahitlikte kahramanlıkları tartışılmaz olan Kürtlere karşı vicdansızlık ediyorlar. Unutmayalım ki tüm İslamı yok olmaktan kurtaran Büyük Selâhaddin de Kürt’tür. Bir daha İslamın bölünmesine yol açacak bu tür küfürler o mübarek ağzınızdan çıkmasa hepimiz için iyi olur. Ben bir askerim ve bu sarayda Kürtlerle Arapların, Araplarla Farsların ve nicelerinin boğaz boğaza gelmelerini nasıl engellediğimi ben bilirim...”

İbn Kurar’ın bu sözleri mahkemedeki dengeleri Ebu Bibi’den yana değiştirdi. İbn Kurar, aslında ne Ebu Bibi’ye ne de Başvezire yakın değildi. Onun tek kaygısı halifeye iyi bir komutan olabilmektir. Onu karşısına alamayan Başvezir, mahkemeyi başka bir güne ertelemeyi uygun buldu ama bunu yaparken yine cezalar dağıttı. Kimliği açığa çıkan Şöhret de zindanı boylarken, Başvezir Siyamend’i de unutmadı. Mahkemede izinsiz konuşup, müdahale ettiği için onu da tutuklattı.

Mahkemede olan bitenleri vezirden farklı, Ebu Bibi’den farklı duyan halife ne karar vereceğini şaşırды. Tüm bunlara rağmen Ebu Bibi, soruşturmayı kendisine yakın bir vezirin sorumluluğuna vermeyi başardı. Bağdat’taki bitmek tükenmek bilmeyen kavgaların halli için Başvezirin böyle basit mahkemelerle uğraşmaması uygun olurdu. Soruşturma sonunda, hekime ve Cevahir’e zehri kimin verdiği ortaya çıkınca halifenin dudağı uçukladı. Bu adam, değerli hediyelerle Harran’a uğurlanan Şeyh Cemaleddin idi ve zehirlenme sırası bizzat halifenin kendisine gelmişti.

Bunları öğrenen halifenin gözlerine uyku girmiyordu. Soruşturma daha da derinleştirilmeliydi. Bunun için Şöhret’le Hekim’in kırk gün susam yağna sokulmalarını, bir deri bir kemik halde kalınca bülbül gibi konuşacaklarını söyledi. Ebu Bibi, bu talimatı uygulamak için zindana doğru indiği sırada ayrı hücrelerde bulunan Elenya, Safiye ve Siyamend, bir hücrenin kapısının açıldığını duydular. Yanan kandil ışığında yansıyan gölgesinden Şöhret’i tanıyabildiler. Birileri onu dışarı çıkarmışlardı. Hekim ise yandaki hücrede iple boğulmuştu. Şöhret, onlara doğru öfkeyle haykırdı:

“Sizlerle görüşeceğiz. Daha işimiz bitmedi.”

Ebu Bibi, askerlerle zindana indiğinde Şöhret’in kaçırıldığını ve hekimin boğazlandığını görünce korktu. Sarayın içinde tüm bunları yapabilecek kadar güçlü olan adam kimdi?

Yine olaylardan herkesten sonra haberdar olan halifeye tutukluları hangi şartlar altında serbest bırakacağını belirlemek düştü. Buna göre Safiye af edilerek cariyelerin içinde oğlunun büyüyüp kendisini bulacağı günleri beklemeye koyuldu. Elenya ise bir köle tüccarına satıldı. Bu durum önceden bilindiği için kentteki arayıcılar, tüccara gerekli parayı verip onu kurtardılar. Siyamend ise

muhafız birliğinden ayrılması şartıyla serbest bırakıldı. Bu sırada tüm olan bitenlerden habersiz görünen Başvezir, Bağdat'tan yeni kavga haberleriyle halifenin huzuruna geliyordu...

BAĞDAT'TAN HABER OLSUN GÖZÜ YAŞLIYA...

Saraydan kovulan Siyamend, kendisiyle birlikte aynı akıbeti paylaşan Helo ve diğer arkadaşlarıyla birlikte yanına Saro'yu da alarak Harranlının görüşlerini benimseyen kentteki Arap ve Türkmenlerle birleşti. Artık halife ya da onun ordusundan bekledikleri bir şey yoktu. Bağdat sarayı çoktan fitne fesat yuvası olup bataklığa saplanmıştı. Şimdi sıra halktaydı.

Siyamend ve arkadaşlarının kılıktan kılığa girerek Bağdat'ta Harranlının düşüncelerini yaydıklarını duyan Başvezir, onları öldürtmek için karar vermede tereddüt etmedi. Saraydan yola çıkan tellallar okudukları fermanlarda kellesinin uçurulması sevap olan tek kişiden bahsettiler, o da Harranlının fedaisi Siyamend'den başkası değildi.

Dışarıdan Moğol baskısını hisseden Bağdat'ta peşlerine düşen hafiyelerden kaçan arayıcılar içerisinde de farklı görüşler ortaya çıktı. Eğer Hülagü'nün ordusu kente girerse ne yapacaklardı? Önceden Şam ve Halep'teki medreselere kaçıp canlarını kurtarmaları daha iyi olmaz mıydı? Yoksa direniş için Kürdistan dağlarına mı çekilselerdi?

Bu zor günlerde, Hewler'den Amed'de kadar uzanan tüm Kürt illerinde direnişin örgütlendiğini duymuşlardı. Harranlı, artık tarikatı dağıtmış, Mirza ve Hasret gibi önde gelen arkadaşlarını Musul gibi kentlere göndermişti. Bunu duyan Siyamend, Helo'nun da desteğini arkasına alarak direnişin süreceğini söylüyordu. Fakat çevresinde birkaç gözü korkmuş arayıcıyı toplayan Saro, kararsızdı.

Siyamend, direniş diyordu da ne biçim bir direnişti bu? Saraya saldırmak için yeterince güçleri olduğu halde neden saldırmıyorlardı ki? Dövüş tekniklerini iyi bilip kılıç kullanmakta ve ok atmakta usta bir savaşçı olan Saro, saraya saldırmak için Siyamend'in olurluğunu bekliyordu. Öyle ki onun sabırsızlığına bakan Siyamend, kardeşinin aslında Moğollardan korktuğunu, sarayın ele geçirmekte amacının Hülagü'yle anlaşmak için bir yol bulmak olduğunu anlamıştı. Sonraki günlerde Saro'ya bağlı olanların yaydıkları bazı söylentiler iki kardeşin arasını açmaya başladı. Siyamend'in savaşmayıp bol bol kendilerine akıl verdiğini söyleyen Saro yandaşları, kendilerinin gerçek arayıcılar olduklarını ve hemen halifeye karşı isyan bayrağı açmak gerektiğini söylediler. Bu söylentilere karşı duran bir kişi onlar için önemli bir engeldi. Babası Kürdistan'da etkili bir mir olan Helo, Saro ve adamlarına katılmadığı gibi ayaklarını denk atmalarını söylemişti.

Bağdat'ta günden güne arayıcılara katılanlar artıyor, Siyamend'in yanında Helo da güçleniyordu. Aynı zamanda sarayda yumuşak döşekleri üzerinde fitne fesat işleriyle uğraşanların yaptıkları gibi arayıcılar içinde de haber taşıyıcılar akrepler gibi kıpırdanmaya başladılar. Gammazlık öyle bir noktaya varmıştı ki kimileri Helo'nun Elenya'ya âşık olduğunu söyleyerek arayıcıları parçalamaya çalışıyorlardı. Bunu başaramayınca daha acımasızca bir oyunu tezgâhlamışlardı. Elinden kâğıt divit düşmeyen Helo'nun şair olduğu bilinmekteydi. Doğa ve insan sevgisi üzerine şiirler yazar, kimi zaman Ömer Hayyam gibi şairlerin şiirlerini de kopyalardı. Bir gün, yüreği kötülükle dolu bir arayıcı Helo'nun şiirlerini karıştırmıştı. Bir kâğıdın köşesinde yazılı olan ve kenarına çiçeklerin resmedildiği bir şiiri bulunca hemen bir iftira atmıştı.

“Ey ışığın sultanı efendim.

Sakim içki sunarken haksızlık etti bana.

Ve ansızın yakaladı.

Akıldan, dinden soyulmuş hale düşürdü beni.”

Bu şiiri okuyan Saro, Helo'ya karşı kinini kusturdu ve onun erkeklerle düşüp kalktığını söyledi. Bu söylenti arayıcıların akıllarını karıştırdı. Çoğu Helo'yu tanıdıkları için bu iftiraya kulak asmadılar. Fakat olan olmuş, çamur atılır izi kalır misali karalanan Helo, küskünleşerek hareketteki

sorumluluklarından geri çekildi. Bu durumu içine sindirememesine rağmen Siyamend, arkadaşını ikna etmeyi başaramadı. Henüz toy olduğu için Saro'nun nasıl böyle bir iftirayı atabildiğine de anlam veremedi. Siyamend, yine de zor zamanlarda Helo'nun görüşlerine başvurup yardım istemekten geri durmadı.

İran'dan gelen bir haber, yalnız ışık arayıcıları için değil tüm İslam âlemi için önemliydi. Ordusuyla Irak'a doğru yürüyen Hülagü, iki yüz yıllık Haşhaşi tarikatı merkezi Alamut'tu yerle bir etmiş, yakaladıklarını kılıçtan geçirmiş, çok değerli kütüphaneyi yakıp kül etmişti. Bağdat'a ulaşan haber önce halifeyi ve sünnileri mutlu etmiş, ilk defa halife, Moğolların doğru bir iş yaptıklarını söylemişti. Fakat bunun hemen sonrasında Başvezir, Moğolların Bağdat'a doğru yürüdüklerini söyleyince sevincin yerini derin bir korku almıştı. Hiç yıkılmayacağı sanılan, Selâhaddin Eyyubi'nin bile yakınına kadar gidip geri döndüğü fedailer kalesini yıkan Hülagü'yü şimdi kim durdurabilirdi ki.

Aynı günlerde Hasret, Mirza ve diğer arayıcılar El Cezire denilen geniş topraklarda Moğollara karşı şiddetli bir direnişi örgütlemeye başlamışlardı. Buna göre halktan insanlar silahlanacaklar, kent valileri teslim olsalar bile halk kentleri savunacaktı. Musul ve Hewler direnişin kaleleri olacaklardı. Tek bir merkezden yönlendirildiği açık olan bu direniş Bağdat'ta da örgütlenilecekti. O günlerde bir posta güverciniyle gelen bir haber Siyamend ve arkadaşlarını heyecanlandırdı.

“Dostlarım, direniş daimdir ve savaşlar hep beyinlerdedir. En zor anınızda da yanınızdayım. Dostlarım beni nerede ararlarsa oradayım, beni aradıkları yerdeyim. Özümü kime açıtıysam ve sırrımı kime sunduysam, artık onun maddi yakınlığına ihtiyacım yoktur. Elenya, yüreğimdedir ve ben de o'ndayım. Beni anlayan o'ydu. Tanrı, o'nu ve arkadaşlarını korusun...” diyordu Harranlı.

Harranlı'nın sağ olup hâla mücadeleye önderlik ettiğinin bilinmesi arayıcıları coşturdu. Bundan güç alarak Bağdatlılara tüm İslami unsurların özgürlüğü ve eşitliği temelinde birlikte hareket etmeleri için gizli çağrılar yaptılar.

*

Işık arayıcılarının, Haricilerin, İsmaililerin ve Şiilerin fitne başları olup halkı kendisine karşı kışkırttıklarını bilen halife, sarayın üst katındaki pencerelerden birinde Dicle'ye bakıyordu. Atası Harun Bin Reşit'in zamanında şaşalı bir imparatorluğun merkezi olan Bağdat, şimdi uykuda olan ama kolları arasında onu boğan bir canavardı sanki. Ne bu kentten kaçabilirdi ne de dünyada yaşayabileceği başka bir yer vardı. O sırada Ebu Bibi'nin seslenişiyse irkildi.

“Efendimiz, Şiiler yine rahat durmuyorlar. Böyle giderse devlete karşı ayaklanacağı benziyorlar. Hatta aldığımız istihbarata göre Basra'da Ehli Beyt'ten birini iktidara getirmeye karar vermişler ama öncelikle Hülagü'nün kenti çembere almasını bekliyorlarmış.”

Halife, oğlunun söylediklerine şaşmadı. Çünkü Şiiler, Emevilere olduğundan daha Abbasilere karşı nefret hisleri taşıyorlardı. Mutlaka bir gün dış düşmanlarıyla birleşip halifeye karşı isyan edeceklerdir. Zaten gelen haberlere bakılırsa Moğol ordusu batıdan Bağdat'a doğru yaklaşıyor. Artık bir şeyler yapmak, Moğollara karşı yekvücut halde karşı koymak gerekiyordu. Yüzünü Dicle'den oğluna çeviren yaşlı halife bir süre öylece kala kaldı.

“Barış Kenti şimdi ne kadar sakin görünüyor... Neyse, bırakalım bunları şimdi. Hemen vezirlerim ve mabeynciler huzurumda hazır olsunlar.” deyince halife Ebu Bibi boyun eğip çıktı. Bir süre sonra Başvezir ve diğerleri halifenin huzurundaydılar. Halifenin sesi kinliydi:

“Allah, düşmanlarımızı yerin dibine soksun inşallah! Dinsiz Şiiler, eski davalarını sürdürürler hâla. Onlar bizi yok etmeden, biz onları derdest etmesini biliriz elbet. Fermanımdır, kentteki tüm Şiilerin evleri yıkılıp yağmalansın. Karşı çıkanlar oracıkta öldürülsünler. Kadınları ve çocukları köleler gibi esir alınıp tüccarlara satılsınlar!”

Saray erkânındakiler duyduklarına inanamadılar. Yıllardan beri kentte Şiilerle sünnileri dengeleyen güç olan halife artık bundan vazmıgeçiyordu? Müeyyidüddin, halifenin önünde yerlere kapaklandı.

“Haşmetli halifemiz, Abbasi sülalesinin soylu bekçisi, yüce insan! Efendimiz, ne oldu da böyle gazaba geldiniz? Allah sizi kullarınıza karşı yanlış kararlar almaktan alı koysun. Bir defacık da olsa şu zavallı bendenizi dinleseniz de kararınızı tekrar gözden geçirsенiz...”

Halife, kışkırtıcıları başı olarak gördüğü vezire yüz vermedi.

“Allah, beni kullarıma karşı adil olmayan kararlar almaktan korur. Kararım kesindir!” dedi ve herkesin dışarı çıkmasını buyurdu. Bu sözler vezirin de sonunun yakın olduğunu işaretliydi.

Halifenin aldığı karar önce sarayı, sonra tüm Bağdat’ı sarstı. Başvezir, bir tarafa itildiğini, belki de yakında öldürüleceğini anladı. Moğollar Bağdat’a saldırmadan halifenin askerlerinin Şiilere saldırdıklarını, Ehlibeyt yandaşlarının katledildiklerini gözyaşlarıyla izleyen Başvezir, hasta olduğunu söyleyerek en çok güvendiği birkaç adamıyla birlikte kentten ayrıldı.

Müeyyidüddin’i perişan halde karşısında bulan Hülagü, tepeden bakışlarla onu süzdü. Sonra çevresindeki çekik gözlü topluluğa bakıp kahkaha atarak;

“İşte Allah’ın sevgili bir kulu! Seni uzun zamandır bekliyordum. Söyle bakalım neden bu kadar geç kaldın aptal vezir!” dedi.

Müeyyidüddin, Hülagü’nün ayaklarına kapanarak;

“Efendimiz, Cengiz Han’ın asil torunu, Doğunun ve Batının sarsılmaz ordusunun yüce komutanı önünde saygıyla eğiliyorum. Bendenizin kalbinde her zaman tüm dinlere karşı hoşgörölü yaklaşan, yanından âlimleri eksik etmeyen yüce şahsınızı görüp ayaklarınıza kapanma arzusu vardı. Böyle geç kalmamın nedeni bunamış olan halifeyi büyük bir yanlışla sürükleyerek ordunuzun kente daha güçlü girmesini sağlamaktı.” dedi.

“Ne yaptın ki?” deyince Hülagü, halifenin bir zamanlar ki sağ kolu konuştu:

“Halifeyi, kentteki Şiilere saldırması için kışkırttım efendimiz. Kentin yarısı artık esir gibi tutukludur.”

Hülagü, duyduklarına inanmadı. En büyük komutanı Baycu Noyan’la göz göze geldi. İkisi de halifenin bu davranışına şaşırdılar. Kentten gelen casuslar da haberi doğrulayınca Hülagü, ona Bağdat’ı en kolay yoldan nasıl ele geçirebileceğini sordu. Müeyyidüddin bunun için önceden hazırlıklı olduğunu, yol boyunca melekelerini harekete geçirip bu konuyu düşündüğünü söyledi.

“Yüce efendimiz, öncelikle Bağdat’a dönüp halifeye sizinle görüştüğümü, kendisi izin vermeyeceği için bu görüşmeyi kendi rızamla gerçekleştirdiğimi, sizin kızınızı Ebu Bibi ‘ye eş olarak vermek şartıyla kendisini tahtında bırakmak niyetinde olduğunuzu bildireyim.”

Hülagü, şaşkınlıkla;

“Bu söylediklerine inanırlar mı?” deyince vezir;

“İnanmaktan başka ellerinden bir şey gelmez ki.” dedi.

Hülagü vezirin sözleriyle ikna oldu ve onu hediyelerle derhal Bağdat’a gönderdi.

Halife El Mutasım, vezirin sözlerine inanmadı. Vezirden yolculuğunun tüm ayrıntılarını anlatmasını istedi. Vezir, uzun uzun nasıl korkuyla Moğolları bulduğunu, sonra Hülagü’nün otağına ulaştığını ama hilafetin kurtuluşu için kendisini nasıl feda ettiğini anlattı. Hülagü’nün şartlarını öğrenince derin bir nefes alan halife, tüm saray erkânını toplayıp Müeyyidüddin’i övgölere boğdu. Kentteki Şiiler tasviye edilmişlerdi ama Şii vezir Müeyyidüddin bundan böyle sarayda halifeden sonraki en etkili kişiydi şüphesiz. Sıra kentteki sapkınların ardına düşmeye gelmişti...

Müeyyidüddin’in halifeye bahsettiği önemli bir konu da sarayda Mehram olarak bulunup sonra satılmış olan fakat şu anda Harranlının müritleri arasında olduğu bilinen cariyeyle ilgiliydi. Bağdat’ta olan bitenleri en az kendileri kadar ayrıntılı bilen Hülagü, boynundaki dağ lalesi dövmesini duyunca onun Elenya olduğunu bilmişti. Elinden kaçan Harranlıdan Sır Mushafı’nı almanın tek yolu Elenya’yı ele geçirmektir. Hülagü, ondan özellikle bu meseleyle ilgilenmesini istemiş, Elenya’yı bulup getirmesi halinde dilediği şeyi kendisine vereceğini söylemişti.

Halife, vezirin anlattıklarını düşündü ama Elenya’yı nasıl bulacağını bilemedi. Vezir, bu konuda da önceden düşünmüş gibiydi.

“Efendimiz, bu sapkınların içlerinde bir iktidar kavgası var. Moğol sarayındaki casuslardan öğrendiğime göre içlerinde Siyamend ve Helo gibiler, Moğollar tüm dünyaya hâkim olsalar da mücadeleyi sürdürmek yanlısı imişler. Çünkü Harranlı onlara, ‘Bu dünyada kardeşliği, eşitliği ve özgürlüğü hâkim kılmak istiyorsanız şekillerle uğraşmayın, gönülleri fethedin.’ demiş. Saro gibilerse onun bu sözünü farklı yorumlayıp, ‘Mademki iktidarlar ve devlet birer şekilden ibarettirler, dünya Moğolların olursa tek bir devlet olur ve uğraşacak şekillerin sayısı azalır. Biz de rahata kavuşuruz.’ demişler. Ben de derim ki Saro bizdendir. Onunla ilişki kuralım. ‘Hepimiz Müslümanız. Arap, Kürt, Türk fark etmez, gelin Moğollara karşı birleşelim.’ diyelim onlara. Saro’yu sarayda misafir edip gönlünü hoş turalım. Bir parça ekmeğe iki takla atan Kürt nerede görmüştür böyle bir ziyafeti. Onu ele geçirdikten sonra diğerlerini de çağırırız. Böylelikle Elenya’yı da ele geçirmemiz kolaylaşır.”

Halife için söylenecek fazla bir söz yoktu.

“O kız, inşallah Bağdat’tadır. Nasıl biliyorsan öyle yap.” dedi ve Müeyyidüddin planlarını uygulamak için harekete geçti...

*

Siyamend’in yanına sevinçle koşan Saro;

“İnanmayacaksın ama saray çok değişmiş, hem de o kadar çok değişmiş ki. Başvezir, halife adına ışık arayıcılarına çağrı yaptı. Moğollara karşı birlik olalım diyorlar.” deyince Siyamend, buna kuşkuyla baktı. Saro konuşmaya devam etti;

“Tüm Müslümanlar birlikte Moğollara karşı savaşalım. Birleşirsek önümüzde kimse duramaz diyorlar ve bize de sesleniyorlar. Peki, biz de bunu istemiyor muyduk?” diyen Saro, kardeşinin görüşünü almaktan çok sanki başından beri Müeyyidüddin’le ittifak yapmamakla hata ettiklerini ima ediyordu. Arayıcıların ne diyeceğini merak ettikleri Siyamend;

“Bunda bir oyun olmasından korkuyorum.” deyince Saro itiraz etti:

“Ama niyetleri iyiye benziyor. Başvezir, önemli komutanlarından Davut’u yanıma kadar gönderdi. İstersek gidip halifeye bile görüşebileceğimizi söyledi.”

Siyamend, ağabeyisinin bu aceleciliğinden kaygı duydu.

“Saraya gitmek için çok erken. Daha düne kadar başı vurulacaklar arasındaydık. Hemen ne değişti ki?” deyince Siyamend, Saro öne atılarak;

“Bence bu durumu fazla büyütmememiz gereklidir. Saraya ben gidebilirim. Eğer kötü bir niyetleri varsa beni yakalarlar ve siz de bildiğinizi yaparsınız.” dedi.

Bu tartışmayı başından beri erken bulan Siyamend, ister istemez diğerlerine de görüşlerini sordu ama kimse görüş belirtmedi. Işık arayışının en kötü yazgısıydı bu. Kimse herhangi bir konuda görüş belirtmek için öne çıkmaz, her şey bir kişiye bırakılır, sonuç iyi ya da kötü olursa o kişiye mal edilirdi. Bu şartlarda korkusuzca konuşabilecek olan kişi Helo’ydu. Lâkin o da arkadaşlarına küsüp uzak durduğu için bulmak zordu.

Sonraki günlerde Siyamend, Saro’nun kendine yakın olanları alıp saraya gittiğini duydu. Kendisinden izin alınmamış olsa da parçalandıkları görünümünü vermemek için ses etmedi. Saraya giden Saro’dan günlerce haber alınamadı. Siyamend onu merak etti. Bir gün, Saro belinde altın kabızalı bir kılıç, altın sırmalı bir kaftan ve keseler dolusu altınla dönünce onun halini gören arayıcılar, artık hayallerinin gerçekleşeceğine inandılar. Bundan sonra mücadeleye gerek yoktu. Abbasi halifesi tekrar tüm Müslümanları aynı bayrak altında birleştirebilirdi. Bunu en iyi ifade eden de Saro’ydu.

“Yeter artık çektiğimiz bu kadar ızdırıp! Aç bir aslan gibi yaşamaktansa tok bir çakal gibi yaşamaya razıyım. Daha ne duruyoruz, kölemenlerin Mısır’da yaptıklarını biz de Bağdat’ta yapabilir, sarayı ele geçirebiliriz.”

Tüm arkadaşlarının ısrarlarına dayanamayan Siyamend, saraya gitmeye karar verdi. Ona gitmemesi için haber gönderen Helo'yu dinlemedi. Tek kaygısı hareketin parçalanmamasıydı.

Siyamend, sarayda saygıyla karşılandı. Başvezir, onunla görüşeceğini söyleyerek bir odaya aldırıldı. Orada vezirin adamları, Siyamend'in üzerine atılıp, onu yakaladılar. Siyamend, zindana atılırken kimse Saro'ya elini sürmedi. Olan bitenlere inanmak istemeyen Siyamend, çaresiz haldeydi. Hani Saro, vezirle görüşmüş, Müslümanların birliğinden dem vurulmuştu. Bu muydu birlik? Karanlık bir mahsende çılgınlıklarına cevap verecek tek bir Allah'ın kulu yoktu. Ara sıra gardiyanların alaylı kahkahalarını duyuyor, kendi haline güldüklerini biliyordu. Kimileriye Saro'ya küfrediyorlardı. Bir kese altın ve bir tabak çorbaya kardeşini satmak olacak iş miydi?

Aynı gardiyanlar, artık Siyamend'in yakasına sarılarak Elenya'nın nerede gizlendiğini sordular. Bir cevap alamayınca da ellerindeki kalaslarla ona vurdular. Bu haliyle ölümden beter bir duruma düşen Siyamend için yaşamın bir anlamı yoktu artık. Israrlı direnişi kıramayınca Başvezir, yanına Saro'yu da alarak mahzene kadar indi.

Siyamend, yere çömelmiş, başını dizlerine dayamıştı. Vezir seslenmesine rağmen, oralı değildi.

"Bak oğlum, kardeşin Saro'yla birlikte geldik. Seni de serbest bırakacağız. Buraya getirilmenin nedeni biraz akıllanman içindi. Yoksa bir kötülük düşündüğümüzden değil. Saro'nun yaptığı doğrudur. Sizin girdiğiniz yolun sonu yoktur. Hâlbuki daha çok gençsin. Bir değil, on cariye sana feda olsun. Seni hayal bile edemeyeceğin kadar büyük bir servete boğarım istersen. Dünyanın istediğin yerine git, zevkü sefa içinde yaşa. Senden tek isteğimiz, Elenya'nın gizlendiği yeri söylemendir."

Siyamend, kendisi için iyilikler isteyen vezire cevap verdi:

"Gözüm zevkü sefa olsaydı bu yola baş koymazdım. Benim servetim o kadar büyük ki senin altınların karşılamaya yetmez. Gizlediğim bir şey yoktur. İnsan gizlerse yüreğindeki gizler. Yüreği boş olanlar, dünyanın servetine sahip olsalar da fakirdirler. Tok bir çakal olacağıma aç bir aslan olarak bu mahzende ölmeye razıyım. Şimdi dünya Bağdat, Bağdat'sa yüreğim oldu. Bu yürek su gibi temizdir, ne görüyorsanız odur gizli olan. Bu yürekte korkuya geçit yok. Çabalarınız boşunadır..."

Vezir, Siyamend'in direncini kırmak konusunda umutsuzluğa kapıldı. O sırada Saro konuştu:

"Kardeşim Siyamend, çok kızmışsın anlaşılan. İnsan hayatında olur böyle şeyler. Gel şu inadından vazgeç. Çocukluğumuz yoksulluk içinde geçti. Konstantiniye ve Cezire-i Frengan'da neler çektiğimi ben bilirim. Bulaşmadığım pislik, çekmediğim acı kalmadı. Şimdi sen kalkmış açlığın erdeminden bahsediyorsun. Önüne bir fırsat çıktı, bunu neden elinden geçiriyorsun?"

Siyamend, Saro'ya nefretle baktı. Ona saldırdı ama parmaklıklar buna engeldi. Vezirle Saro uzaklaştılar. Siyamend öfkeyle haykırdı:

"Yalnızca canımı alabilirsiniz ama ruhum satılık değil. Defolun buradan!"

Gardiyanlar, vezire hemen tutuklunun ellerini oracıkta kesmeyi ve onu öldürmeyi teklif ettiler. Vezir, onları bir el işaretiyle durdurdu. Alaylı bir gülümsemeyle;

"Öfkelenme bu kadar. Sende çok değerli bir şey var. Hem de Moğol hanlarının ardında oldukları bir şey bu. Elenya'nın nerede gizlendiğini bize söylemezsen buradan asla çıkamayacaksın. Hımm, onu sevdiğini, sırılsıklam âşık olduğunuzu, geceleri gizlice buluştuğunuzu biliyoruz. Mademki âşıksınız bu işi gizlemeye ne gerek var ki. Yoksa Harranlıdan mı korkuyorsun? Harranlı, sizlerin gözlerinizi boyamış anlaşılan. Yazık size yazık..." dedi.

Vezir ve Saro, sonuç alamayınca geri döndüler. Siyamend, günlerce işkence gördü ama konuşmadı. Böyle devam ederse ölmesi yakındı. Bu durum Saro'yu kaygılandırdı. Her şey onun konuşmasına bağlıydı. Yoksa Başvezir, Saro'ya vaat ettiği servetten vazgeçebilirdi. Bu yetmiyormuş gibi Bağdat'ta adı haine çıkmış, muhafızlar olmasalar saraydan dışarıya adım atamaz hale gelmişti. Bu durumu kullanansa Ebu Bibi oldu. O her zaman babasının kulağı dibindeydi.

"Halk olan bitenlerden rahatsız. Mademki Siyamend cezasını çekiyor o zaman Saro da cezasını çekmelidir. Nasıl olur da sarayda elini kolunu sallayarak dolaşabiliyor diyorlar."

Bu sözleri duyan halife, Başveziri sıkıştırmakta gecikmedi.

“Hani Hülagü Han, bizi bekliyordu? Neden bu i  uzatılıyor?” deyince halife, vezir defalarca Saro’yu zindana gönderdi. Bir sonuç alamadı. Siyamend  ld r lecekti ama halktaki öfkeyi dindirmek için hain Saro da aynı akıbete u rayacaktı...

*

Aniden derdest edilen Saro, elleri kolları ba lı halde kendisini muhafız birliği askerlerinin, mabeyncilerin, e rafın ve cariyelerin karşısında buldu. Sahnedeki ki iyse yine Müeyyidüddin’di. Başvezir, vi ne kırmızısı kadifeden kaftanı giymiş, başına sardığı ipek sarı ın ortasına bir elmas takmı tı. Tüm ha metiyle konuşuyordu:

“Allah birdir, tekdir, benzersizdir. Bir mek nda veya bir varlıkta yer tutmaz. Varlıklara ilişkin hiç bir sıfatla nitelendirilemez. Do mamı tır ve do rulmamı tır. Duyularla algılanmanın ötesindedir, gözler onu görmez, bakışlar ona eri mez. Bazı sapkınlar kalkıp ateşe tapanların dinlerini  a rı tıran sözler etmekte, ı ı ın yolundan bahsetmektedirler. Allah’a karşı çıkıp cenneti dünyaya getirmekten, herkesi mutlu edecek, sultanlarla köleleri eşit tutacak bir düzenden bahsetmektedirler. Bunlara Harranlının müritleri diyorlar.  ste bu mendeburlardan biri olan Siyamend, yıllarca Harranlının eğitimini görmüş, onunla dere tepe demeden gezmi , halkı kandırmı tır. Karde i Saro, onu ele geçirmemize yaradı. Fakat görünen o ki Saro da sapkınca fikirlerle zehirlenmi tir. Buna bize teslim olan arkadaşları  ahittirler.”

Başvezir, eliyle teslim olanlardan birini işaret etti. Teslim olan adam, bir adım  ne  ıktı. Koynundan bir kitap çıkardı.

“Bu kitap,  eyh-i Maktul Sühreverdi’ye aittir. Hikmet-ul çırak denilen ve sapkın düşüncelerle dolu bu kitabı Saro yanında gizliyordu. Karde ini ele vermekteki amacı sapkınca düşüncelerden tümden vazge ti inden değil, arayıcıların önderi olmak isteye i endendir.”

Vezir, hakir gören bakışlarla bir başkasına daha el işareti yaptı. O da bir adım  ne çıkıp konuştu:

“Yalnız bunlarla da kalsa iyi, Saro’nun yanında Mazdek’in düşüncelerini anlatan kitaplarda vardı. Ben, onun bo ulmu  hayvan eti yediğini de gördüm. Ölenlerin tadının kesilmi lerden daha lezzetli olduğunu söyledi.”

Sıra, bir başkasına gelmişti.

“O lancı olduğunu söyleyip gezmez hale d   rd    Helo’ya geçen günlerde şöyle bir mektup yazmıştı; ‘Gerçek  u ki bu nurlu dine benden, senden ve Elenya’dan başka yardım edecek kimse yoktur. Siyamend’in başına gelenler kendi ahmaklı ındandır. Hâlbuki ona saraya gelmek için acele etmemesi gerektiğini sen de s ylemi tin. Elimden gelen her şeyi yapmama rağmen Araplar insafa gelmediler. Biliyorsun bir arabın önüne bir kemik at, sonra gayet rahat kafasını kır. Ben de Siyamend’e ‘ stediklerini ver kurtul.’ dedim ama dinleyen kim...” diyen haine, vezir sordu:

“Peki, Helo nasıl karşılık verdi?”

Adam cevap vermeyince vezir, Saro’dan konuşmasını istedi. Saro;

“Karde ine ihanet eden ne bu dünyada ne de ahrette rahat etmez. Ne gökte ne de yerde onun gibilere yer yoktur. Yaptıkların elbet yanına kalmayacaktır diye cevap vermişti.” deyince kimse bir şey demedi.

Saro, sarayın tıklım tıklım dolu, g l suyu ve misk kokuları içinde kalmış kabul salonunda büyük bir kalabalığın kar ısındaıdı. S slenmi  cariyelerin, sakalları ya lı ve gözleri sürmeli keskin bakı lı askerlerin, kadıların, e rafın dolu tukları salonda mahkeme edilen Saro, umutsuzdu. Keşke Siyamend’in yerinde olsaydı. O hiç olmasa şerefini kurtarmış, Bağdat’ın gözünde onur abidesi olmuştu. Ama kendisi her  eyini yitirmi ti. İnsanlar yüzüne bakarken ondan i reniyorlardı. Bir hayvandan beter haldeydi. Hâlbuki yoksul ve a  da olsa insan yerine konulduğu günler gözünün önüne gelince bu a  gözlü halinden utanıyor, ölümü hak ettiğini haykırmak istiyordu. Ne yazık ki buna da hakkı yoktu.

Saraydakilerin hemen hemen tümü Saro'nun mahkemesinde hazır iken zindanda sessizlik vardı. Siyamend kendisiyle baş başaydı. Bazen çocukluğuna gidiyor, amcası Abdullah'ı, çoban Miço'yu ve daha nicelerini anımsıyordu. Elenya'yı bu haliyle anımsamak istemese de hayallerinden kovamıyor, onunla baş başa insanlar için güzel olan ne varsa onları diliyordu. Ölümü bekleyen Siyamend, arayışın Elenya ve Helo gibilerle sürdürüleceğini inanıyordu. Bundan kuşkusu yoktu.

Karanlık zindanda bir kişi, dolu bir keseyi orada tek başına kalmış olan gardiyanın eline verdi. Gardiyan;

"Fazla kalmayasın." diyerek geri çekildi. Peçeli kadın, Siyamend'in kaldığı hücrenin önünde durdu. "Siyamend!" diye seslendi. Yerde halsiz düşmüş halde kıvranan Siyamend, sesi tanıdı. Hayal görüyor olmalıydı. Herhalde yine Elenya'yla baş başa verip dünyanın iyiliği için konuşacaklardı. Tekrar bir ses duyuldu.

"Siyamend, sevdiğim kalk artık." Başını kaldıran Siyamend, Elenya'yı bu sefer parmaklıkların ardında görünce hayal değil gerçeğe karşı karşıya olduğunu bilerek yerinden fırladı. Ayakları zincirlerle bağlı olmasına karşın parmaklıklara yetiştirdi.

"Ben bir hayal değilim. Sana senin kadar yakınım." dedi Elenya. Siyamend, karşı karşıya olduğu Elenya'ya zincirli ellerini uzattı. Kız, onun elini tutunca Siyamend, büyük bir mutlulukla ona;

"Geldin ya sevdiğim, geldin ya. Bu bana yeter. Şimdi git, yaralarım bana yeter. Sen git, burası tehlikelerle dolu." dedi.

Elenya, bir deri bir kemik hale dönen Siyamend'in büyük acı çektiğini biliyordu. Ona söyleyeceği şeyler vardı ama Siyamend her şeyi kendisiyle birlikte alıp götürmeye kararlı gibiydi. Elenya;

"Sana bir şey söylemeye geldim. Önce bana bak, yüzüme bak sevdiğim." deyince Siyamend, elleri Elenya'nın avuçlarındayken ona baktı. Yine gözyaşları yanaklarından süzülürdü.

"Seni daha yeni tanıdım küçük çömlekçi." diyen Elenya'ya gülümseyen Siyamend;

"Ben de seni yeni buldum dağ lalesi." dedi. Artık Elenya'nın dayanacak gücü kalmamıştı. Ellerini parmaklıklardan uzatıp Siyamend'e sarıldı. Birbirlerini öpüp kokladılar. Elenya, sevdiğine seslendi:

"Bir şeyi asla unutmaman için geldim. Yüreğimden senden başka hiç kimseye yer olmayacak. Hep senin hayallerin için yaşayacağımı bilmeni istiyorum. Kutsal âşıklar Cemre ve Gökhan'ın birbirlerine verdikleri sözlerin sahibiyim."

Siyamend, sanki Bağdat'ın karanlık derinliklerindeki bir idam mahkûmu değildi artık. O da sevdiğine yüreğinin içindekileri söyledi:

"Harranlıya beni anlat. Ona senin Siyamend adında bir arayıcın vardı. Seninle konuşmak, aydınlık yüzünü, ellerini tutup öpmek isterdi ama buna talihi yetmedi. Araya hep girenler oldu ve hançerleri dostlar sapladılar dersin bedenine. Sonra ona Helo'yu anlat. Onu da bilsin, tanısin Harranlı."

Elenya ve Siyamend son kez birbirlerine sarıldılar. Gözyaşları birbirlerinin yanaklarına aktı. Acı, hasret ve sevginin olduğu son bakışların ardından ayrıldılar. Elenya geldiği gibi gizlice gitti.

Yukarıdaysa tıka basa dolu kabul salonunda mahkeme devam ediyordu.

"Harranlıya ve ışık arayıcılarına küfür edeceksin! Hasret'e, Mirza'e, George'a ve Helo'ya küfredecek, Elenya'nın bir fahişe olduğunu haykıracaksın. Yaşamak istiyorsan bunları tekrar et ve pişman olduğunu haykır!" diyordu Başvezir.

Saro'yu kolundan tutan askerler, onu öne çıkardılar. Herkes Saro'nun kendi arkadaşlarına ve bağlı olduğu değerlere küfredeceğine emindi. Askerler, kılıçlarını kınlarından çıkarmışlardı. O sırada cariyelerin arasından yüzü peçeli bir kadın öne çıktı. Askerler harekete geçecekleri sırada Saro, eliyle onları durdurdu.

"Kahrolsun!..." demeye fırsat bulmadan yüzünü açan peçeli kadın ona sokuldu. Saro bir anda Zine'yle göz göze geldi.

“Zine!” dedi tüm cariyelerin Safiye olarak tanıdıkları kadına. İşte bu sırada Saro, içine keskin bir şeyin girdiğini hissetti. Yüz ifadesi değişti, rengi bembeyaz oldu. Zine, onun karnına bir hançeri saplamıştı.

“Ah Zine, affet beni! Sonumuz böyle olmamalıydı.” dedi Saro ve ağır ağır yere yıkıldı. Salonda bağışmalar olurken Başvezirin gözleri fal taşı gibi açıldı. Cariyeler kaçışırken Zine, haykırdı:

“Yaşasın ışığın öncüsü Harranlı! Kahrolsun Hülagü’nün uşakları.”

Başvezir Müeyyidüddin, deliye dönmüş gibiydi. Hemen askerlere seslendi:

“Ne duruyorsunuz, vurun şu kahpeyi!”

Askerler kılıçlarını Zine’nin vücuduna sapladıklarında vezir çoktan kaçmıştı.

Başvezir Müeyyidüddin’in mahkemesi kan gölüne dönüşmüştü. Mabeynciler olan bitenlerin saray dışına sızdırılmaması için her ne kadar bolca tehdit savurdularsa da olanlar Bağdat’ta duyuldu. Elenya’ya âşık Siyamend’in, kardeşi Saro’nun ihanetine rağmen ser verip sır vermeyişi ve zindanda boğazlanması halk arasında büyük elem yarattı. Saro’dan intikam alan Zine’nin kendisini kahramanca ölümün kollarına bırakması, Bağdat’tan yola çıkan kervanlarla çok uzak ülkelere kadar ulaştı. Kervanların yolları boyunca kadınlar, Zine’nin acısı, Siyamend’in ölümsüz aşkı için ağlayıp yaşlı Elenya gibi karalara büründüler. Günlerce bir mağaraya kapanan Harranlı’nın en değerli fedaileri için;

“Onlar, içimizdeki karanlığa karşı aydınlığın savaşını veren öncülerdi.” dedi.

Bağdat’ta can derdine düşen halife, Müeyyidüddin’i yanına alarak Hülagü’yle görüşmeye gitti. Dünyayı korkudan titreten Hülagü’nün kızını oğluna gelin olarak alacağı için, tüm İslam âleminin önderi olarak kfilesindeki develeri bile altın takılarla süsletmişti. Aynı gururu yaşayan Bağdat kenti bile güzelleşmiş, insanlar Moğol geline karşı pek gönüllü olmadıklarını nazlı dillerle anlatmışlardı.

“Aman ya rabbi! Başımıza taşlar yağacak. Soylu Abbasi sarayında artık çekik gözlü şehzadeler türeyecekler vay halimize...” diyenler az değildi. Bağdatlılar günlerce halifelerini beklediler ama gidiş o gidişti. Üstelik halife sarayın tüm hazinesini de Hülagü’ye götürmüştü. Halifeden haber yoktu ve kötü olasılığı dile getirmeye ne kimsenin niyeti ne de cesareti vardı.

Nihayet Başvezir, kent kapısına ulaştığında insanlar rahat bir nefes aldılar. Savaş için hazırlanan İbn Kurar’a ters ters bakan Başvezir, saraylılara seslendi:

“Ne duruyorsunuz böyle miskinler gibi! Haydi, davullar çalın, dansözler oynasın, tellallar mutlu haberi tüm Bağdat’ta duyursunlar. Yüce halifemiz El Mutasım’ın biricik oğlu Ebu Bibi hazretlerinin nikâh ahdı için hanlar hanı Hülagü Han’ın otağına gidiyoruz. Ayandan, eşraftan ve fakihlerden önde gelenler hemen yola koyulmak üzere hazırlansınlar.”

İşte bu haberle birlikte Bağdat halkı bayram sevincini yaşadı. Gizlenen mallar pazarlara çıkarılırken Kahire, Şam ve Mekke’ye giden kervanlara da binlerce altın değerinde mal satıldı. Bağdat’ın önde gelenleri altın ve mücevherlerle süslenmiş olan Ebu Bibi’nin ardına takılmışlar, uzun bir deve kervanıya yola koyulmuşlardı. Kim bu muhteşem düğünden geri kalmak isterdi ki. Çöl sıcağında yola koyulan düğün kfilesi çok uzun sürmeyen bir yolculuktan sonra Hülagü Han’ın askerlerinin kente bu kadar yakın olmasına şaşırdılar. Çevrelerini yüzlerce Moğol süvari sarınca bunun bir saygı gösterisi olduğunu sandılar. Kılıçlarını kınlarından çıkaran çekik gözlü süvarilerin kaskatı duruşları kfiledekilerde bir ürperti uyandırsa da onları selamladılar.

“Selamın aleyküm!...”

Kimseden bir ses yoktu. Olan bitenlerden hiç kaygı duymayan Ebu Bibi, çevresinde veziri aradı ama yoktu. Nedense birkaç deve geride kalmıştı. Artık hısımlar olduğu Moğolların havada parlayan kılıçlarına hayranlıkla bakan Ebu Bibi, elleriyle onları selamlarken kfiledekilerin gönüllerini de hoş etmeyi unutmadı.

“Dilimizi bilmezler. Hülagü Han, onları bizi karşılamaları için göndermiş olmalı.” dedi.

Buna karşın köse yüzünde inci sivri uçlu seyrek bıyıkları yanaklarına sarkan bir Moğol öne çıktı. Anlaşılmaz sözler etti. Sonra kfileye yetişen vezir, onun yanına gitti. Kımız dolu bir çömleği kafasına diktikten sonra yere fırlatıp kıran Moğol, Başvezire geçmesi için yol verdikten sonra

Arapların garipseyen bakışları altında atını şaha kaldırdı ve kılıcının ucunu kafiledakilere doğrultarak;

“La Billâh! Saldırın dinsizlere! Hiç birini sağ bırakmayın!” dedi.

Ne Ebu Bibi ne de yanındakiler böyle bir şey beklemiyorlardı. Kimse kılıcına elini atmaya bile fırsat bulmadan saldırıya maruz kaldılar. Kadere boyun eğip ölümü beklemekten başka hiç bir şey yapamadılar. Kimileri kelime-i şahadet getirip son dualarını okuyabildiler. Ötede bir kafeste olanları izleyen El Mutasım'ı Hülagü, böyle cezalandırmıştı. Yanında Başvezir olduğu halde Hülagü;

“Sana bir mektup gönderdim ama sen bana ne biçim karşılık verdin. Bu da senin cevabının bedelidir.” dedi.

*

Bağdat'a çok uzak diyarlarında Sümbül dağı eteklerinde ellerini gözlerine siper yapıp uçsuz bucaksız Bervarsevdin yaylalarına, Samuray'ın karla kaplı zirvelerine, buzul dağı Cilo'ya bakan dervişler, önderleri Harranlıyı arıyorlardı. Ailesi katledilen İslam halifesinin Hülagü tarafından bir maymun gibi kafese konulduğunu, Selçuklu sultanı Kılıçaslan'ın ordularıyla birlikte Moğollarla birlikte yürüdüğünden henüz haberdar olmayan arayıcılar, Siyamend'le Elenya'nın başlarına gelenleri duyunca önderleri Harranlı'nın gizlenmekten vazgeçerek aralarına dönmesini istiyorlardı.

Birçoğu, dünyanın artık tümünden bir bozkıra dönüşeceğine kesin gözüyle baktıklarından başlarını kutsal kitaplara gömüp kalmışlardı. Onlar, tehlikenin Sümbül'e ulaşmayacağına kesin gözüyle bakıyorlardı. Kimileriye bundan şüpheliydiler. Dünyanın başkenti olan Bağdat bile düşmek üzereyken şimdi onlar ne yapacaklardı? Hülagü'ye mi teslim olacaklardı yoksa Baba İlyaslar gibi isyan mı edeceklerdi?

Sümbül eteklerinde gözler, El Cezire'den dönen Hasret üzerindeydi. Yıllarca bir papağan gibi Harranlı'nın dediklerini tekrarlayan, onu zor duruma düşüren fakat zorlu durumlarda bir türlü önderlik yapamayan Hasret, konuşmalıydı şimdi. Hepsinden daha çaresiz olan Hasret'se geceleri Sümbül'ün ıssız zirvelerine çıkıyor, kendisi gibi yalnız yıldızlardan medet umuyordu.

“Geleceği olmayan bir dünyadayız. Her yer Moğolların ayakları altında ezildi. Burada güvenlikte sayılırız. Bize yıllarca yetecek buğdayımız, avcılarımız, değirmencilerimiz, hekimlerimiz var. Korkmayın!” diyordu Hasret. Sözleri, arayıcıları ikna etmekten uzaktı. Dünyanın geleceği vardı. İyi ya da kötü, dünya yoluna devam ediyordu. Kimse bir zaman dilimine kendisini hapsedemezdi. Doğa bile değişiyordu.

Hasret, yanına kadın ve erkek arayıcıları alarak Sümbül'ün çiçeklerle dolu yaylalarına koşar, Harranlı'nın ılık arayışını nasıl oluşturduğunu anlatırdı. Elinden gelen tek şey buydu. İçlerinde iyiliğin ve kötülüğün kol kola gezdiği insanlara nasihatler yapardı. Buna karşın arayıcılar ona hep bu dağda kalıp kalmayacaklarını sorarlardı. O da öfkelenir, çok zaman küserek köşesine çekilirdi.

Arayıcıların kendisinden çok şey bekledikleri Mirza'nın da Hasret'ten farkı yoktu. O da nasihatlerle günleri geçiriyor, Harranlı'nın bir gün çıkıp gelmesini bekliyordu.

“Zaman birbirimizi kırma zamanı değil ki. Kuş uçmayan kervan geçmeyen bu dağlarda yırtıcı hayvanların pençeleriyle boğuşurken ve cinlerin korkutucu oyunları ile savaşırken neden birbirimizi kırıyoruz ki. Moğolların Bağdat'a yöneldiklerini duymadınız mı? Bu tümüyle üzüleceğimiz bir haber değil ki. Elbette Moğollar yüz yıllar boyu bu topraklarda kalacak değiller. Elbette kimilerinin bekledikleri gibi kentlere gidip Moğollara boyun eğecek değiliz ama eskiden olduğu gibi de Müslümanları, onlara karşı isyana çağıramayız. Bu dağlar, bizi korur. Burada oturur kitapları okur, arayışımızı derinleştiririz.”

Mirza'ya ve Hasret'e kulak veren arayıcıların tahammülleri kalmamıştı. Elenya ve Siyamend gibi birçok fedai arkadaşları şehit düşüyorlardı. Fakat onlar Sümbül'ün eteklerini kendilerine mekân

tutmuş, dualarla ve ilahilerle zamanlarını geçiriyorlardı. Sonra yine bazı arkadaşlarının şehadet haberleri ya da ihanete uğradıklarını öğrenerek umutsuz düşüyorlardı.

İşte bugünlerde Sümbül'e atlı bir kabile geldi. Kafilenin başında olan ve savaşçı görünümü olan Helo adlı arayıcı, Harranlıdan müritlerine mektup getirdi. Arayıcılarla tartışan Helo, onların neden yılgın düşüklerine bir anlam veremedi.

“Nasıl olur böyle bir şey. Sanki üzerimize ölü toprağı atılmış. Hâlbuki Siyamend bunun için canını vermedi. Elenya çok farklı bir ruhla baskı altındaki insanlara ışığın yolunu anlatıyor. Sizler neden bahsediyorsunuz? Kim sizlere bu dağa yüreklerinizi hapsedin dedi? Bunlardan Harranlı'nın haberi yok. O, bizlere direnişi örgütlememizi, Hewler ve Musul'a inip halkı Moğollara karşı ayağa kaldırmamızı söylemedi mi? Peki bu korku neden? Böyle yaparsanız Harranlı'yı hiç bir zaman göremeyeceksiniz. Her biriniz birer zavallıya dönüşeceksiniz.” diyordu Harranlı'nın sağ kolu Helo.

Sümbül'deki arayıcılar, Helo'nun açık sözlülüğüne şaşırdılar. Kimileri ona öfke duysalar da yine de Hasret ve Mirza'in aksine açık sözlü oluşuna değer verdiler. Evet, kesinlikle bir şeyler yapmaları gerekiyordu. Bunu ona sordular:

“Sır Mushaf'ı yeterince çözüldü. Harranlı, geleceğe ait olan işaretleri geleceğe bıraktı. Ama bugüne ait olanlar bizim yapmamız gerekenlerdir. Anladığım kadarıyla Hasret, bugünün görevlerinden kaçmak için buraya sığınmış. Harranlı, direnişi örgütleyin demişti. Bunun için fedailerini kentlere göndermedi mi? Evet gönderdi ama Bağdat'ta olanları duyunca birçoğu inançsız düştüler, umutsuzluğa kapıldılar. Ne Bağdat tüm dünya idi ne de davamız uğruna şehit düşen Siyamend bu kadar umutsuzdu. Onlar, bizim harıl harıl çalışıp gecemizi gündüzümüze katacağımıza inandılar. Buna göre hepimiz ne yapacağımıza kendimiz karar verelim. Önemli olan Sümbül'de ya da Hewler de olmak değil, nerede olursak olalım mücadele etmektir. Yoksa birbirimize iyilikler dileyerek bu dağda sonsuza kadar kalamayız. Düşmanlarımız da buna izin vermezler.”

Sümbül'deki arayıcılar, Harranlı'nın sağ kolu olan Helo'yu pür dikkat dinleyip sözlerinden dersler çıkardılar. Hepsisi ardı sıra bir yerlere gitmeye ve önlerine hedefler koyarak başarmaya karar verdiler. Tümünden umutsuzlaşanlar ise serbest bırakıldılar. Olan bitenleri gören Hasret ve Mirza, Helo'ya boyun eğerek geri çekildiler. Korkuları Harranlı'nın bu davranışlarına öfkelenerek daha uzun süre onlarla görüşmemesiydi.

*

Müslümanların ve Hıristiyanların seçkin âlimlerini çevresinde toplayan Hülagü, yüz binleri bulan ordusuyla Bağdat'a yürüdü. Başta Müeyyidüddin olmak üzere Şiiler yol boyunca Abbasi hanedanına küfrediyorlar, hilafetin nihayet Ehlibeyt'ten birisine verileceğini umuyorlardı. Kentin savunması için Kürt emiri İbn Kurar, ordusunu mevzilendirmişti. İki taraf da yirmi üç gün boyunca karşılıklı beklediler.

Moğol ordusu Bağdat'a yaklaşınca İbn Kurar komutasındaki Bağdat askerleri de onlara yaklaştılar. İlk çatışmada Moğollar yenilip geri çekildiler. Akşam olduğunda yaşlı Kürt komutan, yardımcısı Davut'a geceleyin evlerine gidip dinlenmelerini söyledi. Fakat Davut bunu kabul etmedi. Dışarıda kalan ordu dinlenemedi. Sabah gün doğumuyla birlikte Moğollar Hülagü Han komutasında geri döndüler. Savaş beş gün sürdü. İbn Kurar savaşırken öldürüldü. Davut kaçarak Bağdat kalesine sığındı. Kuşatma elli gün sürdü.

İhanete uğrayan Bağdat, dünyanın en güçlü ordusuna karşı direnemedi. Kente giren Moğollar kırk gün kırk gece boyunca katliama giriştiler. Rivayete göre yüz binlerce insan öldü. Dikkat çeken şeyse ilk hedef olarak kentin kütüphanesinin seçilmiş olmasıydı. Paha biçilmez eserler yakıldılar. Yakılamayacaklarsa Dicle'ye atıldılar. Suda kitaplardan bir köprü olduğu rivayet edilir.

Moğollar, camilere doldurdukları insanları, soğan doğrar gibi keserek kimin daha fazla kelle toplayacağı yarışına girişmişler, üst üste yığılmış Müslüman gövdeleri karşısında kasılmışlardı.

Diğer yandan ayaklarına ipler bağlanan insanlar atlara bağlanıp sürüklenerek öldürülmüş, kentin kuytu köşelerine kaçanların çılgınlıkları kılıç darbeleriyle susturulmuştu. ‘Barış Kenti’nde acı çekmeye, yakarışa izin yoktu. Allah için af dilemeye barbarların dinlerinde yer olmadığı için bunun cezası da ölümdü. En iyisi af dilememek, sanki hiç bir şey olmamış gibi olan bitene gülüp geçmekti. Ama gafil Bağdatlılar bunu bir türlü içlerine sindiremeyip inlediler, iniltiden nefret edenler karşısında. Öte yandan katliam emrini veren Hülagü, Bağdat’tan intikam alırcasına kente saldırıyordu. Halife başta olmak üzere insanlar, ölümü Allah’ın emri bilip namaza durdukça çıldıran Hülagü, tüm saldırılara rağmen kentin hâla ayakta kalan yapısına bakıp huzursuzlanıyordu.

Moğolların kendileriyle getirdikleri hayvan sürüleri karınlarını doyurmaya yetiyordu ama Bağdat’ta her şey yakıldığı için yiyecek bir şey yoktu. Hastalıklar, kılıç artıklarını da kırıp geçirdi. Kent dumanlar içindeydi. Yalnızca bir şairin birkaç dizesi yangınlardan kurtulabildi.

**“Gözü yaşlıya Bağdat’tan haber olsun.
Dostlar çoktan gitti, sen ne duruyorsun**

**Zevra’yı ziyarete gidenler, gitmeyin.
Ne evi kaldı, ne ülkesi o yerin...”**

Ordusunu toparlayan Hülagü, El Cezire’ye yöneldiğinde Harranlı, tüm fedailerıyla birlikte Kürtleri direnişe çağırdı. Hülagü’nün Hewler kentine istila için gönderdiği orduyla Kürtler savaşa tutuştular. Kentin valisi, Moğollara itaat edip kaçtı. Ancak Kürtler, dünyada eşi benzeri bulunmayan Hewler kalesinden boyun eğip çıkmadılar. Geceleyin, kent halkı kaleden çıkıp Moğollara saldırdılar, bulduklarını öldürdüler. Mancınıklarını yakıp tekrar kaleye döndüler.

Harranlı ve arayışının tehlikeye dönüştüğünü gören Hülagü, Müeyyidüddin uyararak Şam ve Halep’e yönelmeden önce Colamerg dağlarına sığınan Kürtlere yöneldi. Bulduklarını boğazlayan ama direnişi kıramayan Hülagü, Harranlıyı ve Elenya’yı bulamadığı için öfkeliydi. Koskoca Alamut Kalesi bile önünde tutunamamışken tam da yakaladığını sandığında elinde cıva gibi kayan bu Harranlı ya cin ya da bir büyü olmalıydı.

Hülagü, Musul’a yöneldiğinde yine karşısında direnen Kürt garnizonunu buldu. Direniş El Cezire’ye yayılırken Mısır’dan gelen bir haber tüm kentlerde, Hülagü’nün otağında ve Harranlı’nın arayıcıları arasında tartışıldı. Kahire tahtının sahibi Secer ed Dor, kocası Aybek’i genç bir cariyeye vurulduğu için banyoda bıçaklayarak öldürmüş, olayı gören şehzadelerden biri yanına muhafızları alarak onun ardına düşüp yakalamış, cariyelerin takunyalı saldırılarına maruz kalan kadın ölmüştü. Secer ed Dor’a en fazla vuran cariyeninse bir zamanlar Bağdat sarayında Cevahir adıyla tanınan ve Aybek’i ayartan Şöhret olduğu söylenmişti. Moğol casusu olduğunu kabul etmeyen Şöhret, susam yağına sokulup kırk gün bekletilince tüm yaptıklarını itiraf etmiş, başı kesilerek cezalandırılmıştı.

Bağdat fatihi Hülagü’ye gelince sonraki yıllarda Şiilerle sünniler ve bir sürü sapkın mezheplerin kavgaları arasında kalıp bir türlü rahat yüzü görmediği, içten ele geçiremediği kentte hep huzursuz olup çareyi kentle ilgili eski hikâyelere kulak vermekte bulduğu söylenmiştir. Bağdat’ın ıslah edilemeyeceğine inanmaya başlayan Hülagü’nün, bir gün bir öyküye kulak verirken oturduğu tahta ağzının çarpılarak felç olduğu, kısa bir süre sonra öldüğü, öyküyü anlatan fakihin de başının vurulduğu söylenir.

“Ahir zamanda Haccac adında acımasızlığıyla ünlü Emevi komutanı, kente girdiğinde insanlarla birlikte Cuma namazına gitmiş. İnsanların yüzlerine baktığında bunların bağlılıklarından şüphe duyarak, ‘Bakıyorum da içinizde bazı başlar iyice palazlanmışlar.’ demiş. Camiden çıktıktan sonra idam sehpaları kurduran Haccac, çıkanların çoğunu astırmış. Lâkin rüzgâr eken fırtına biçer misali kentteki karışıklıklar durmak bilmemiş. Haccac, bir süre sonra Bağdat’ta kahrından ölmüş.” demiş başı vurulan fakih.

Harranlı ve Işık Arayıcılarının akıbetlerine gelince, arayıcıların Kürdistan’ın en yüce dağlarına ve kentlerine dağıldıkları; Hülagü derdinden ölürken, Siyamend ve Elenya’nın uğruna ser verip sır vermedikleri Sır Mushafı’nın yüzyıllar sonrasına aktarılabilmesi için her dağa bir manastır

kurdukları ve gelecekte ortaya çıkacak gerçek sahibi için Mushaf'ı bu manastırlardan birinde gizli tuttukları rivayet edilir...

Son

Yazar hakkında bilgi: Mahir Aydın (Dr. Şih Mehmet Tanrıbuyurdu), 1967 yılında Kırşehir'in Taburoğlu köyünde doğdu. Çocukluğu ve gençlik yılları İstanbul'da geçti. Kabataş Erkek Lisesi ve ardından Cerrahpaşa Tıp Fakültesini bitirdi. 1990–1992 Newrozuna kadar Şırnak'ta doktor olarak mecburi hizmetini yaptığı sürede iki kez tutuklandı. Halk ayaklanmalarını kışkırtmakla suçlandı. Dicle Üniversitesinde ihtisas yapma hakkı, güvenlik soruşturması gerekçe gösterilerek engellendi. Arkadaşları gazeteci Halit Güngen ve Dr. Hasan Kaya'nın kontrgerilla tarafından katledilmeleri ardından 1993 yılında gerilla saflarına katıldı.

Şırnak Cumhuriyeti (1992), Yabancı'nın Umudu (2001) adlı kitapları daha önce basılan yazar halen gerilla saflarında doktorluğu ve yazarlığı birlikte yürütmeye çalışmaktadır.

HPG YAYINLARI